HL

9210

Edition originale

Edición original

Bau 4

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/aristidisoratioa00aris

ARISTIDIS ORATIO ADVERSUS LEPTINEM

LIBANII DECLAMATIO PRO SOCRATE

ARISTOXENI RHYTHMICORUM ELEMENTORUM FRAGMENTA.

EX BIBLIOTHECA VENETA D. MARCI

nunc primum edit

JACOBUS MORELLIUS

Ejuſdem Bibliothecæ Cuſtos.

VENETIIS

TYPIS CAROLI PALESII

MDCCLXXXV.

Veneunt apud Laurentium Baſilium.

L Gr
A 114a1M

586621
2.7.54

PETRO CONTARENO

EQUITI AC D. MARCI PROCURATORI

BIBLIOTHECÆ MARCIANÆ PRÆFECTO

JACOBUS MORELLIUS

S. P. D.

Opuſcula eximia hæc in lucem proferens, eadem tibi ut inſcribam, Vir excellentiſſime, uſque adeo rationi conſentaneum eſſe intelligo; ut id niſi facerem, cum officio in te graviſſimo deeſſe, tum nomini quoque meo haud bene conſuluiſſe mihi plane viderer.

Enimvero hoc me tibi ea vel maxime de cauſſa debere ſentio, quod cum Bibliothecæ D. Marci curam a Senatu tibi demandatam diligentiſſime geras, atque te magnopere ſollicitum præbeas, ut quæ adhuc in ipſa latent, veterum auctorum ſcripta bono litterarum evulgentur; a me potiſſimum, cui Bibliothecæ ejuſdem cuſtodiendæ atque adminiſtrandæ munus commiſſum eſt, jure quodam tuo poſtulare videris, ut non modo ſollicitudini ejuſcemodi tuæ obſecundare ſtudeam; verum etiam ſtudii hujuſce mei argumenta peculiari quadam ratione tibi exhibeam. In hanc vero ipſam mentem me illud quoque vehementer impellit, quod idem facere mea magnopere interſit. Cum enim conſilii atque operæ meæ in hiſce libellis edendis judicem ac patronum cer-

tiſſimum mihimet comparare maxime vellem ; is tu mihi viſus es , cujus judicio atque auctoritati præcipue fiderem . Te ſcilicet litteris egregie inſtructum Senatus judicio graviſſimo declaravit , qui nedum rei litterariæ Triumvirum jam dixit ; ſed etiam Bibliothecæ Marcianæ præfecit , atque adeo in eum locum venire juſſit , quem Andreas Naugerius , Petrus Bembus , Marcus Fuſcarenus , aliique viri litteratiſſimi magna cum laude tenuere ; proxime vero Hieronymus Aſcanius Juſtinianus Eques , vir doctrina , conſilio , auctoritate ſpectatiſſimus , præclare admodum obtinuit . Ex quo etiam de mirifico ſtudio tuo in antiquos ſcriptores indicium nec leve factum eſt ; cum id muneris ejuſmodi viro deferri oporteat , qui in litterarum omnium parentes il-

los optime comparatus ſit atque affectus; quo auctore nimirum ac fautore, ex longe pretioſiſſimo Codicum Bibliothecæ ipſius manuſcriptorum theſauro fructus quam maximus in utilitatem publicam manare poſſit. Quam tu quidem in veteres auctores voluntatem aperte declaraſti nedum in Bibliotheca domeſtica inſtauranda, verum etiam in hac ipſa publica augenda: cui ut e Cœnobio Patavino D. Joannis in Viridario aliiſque Codices manuſcripti ſexcenti, Hebraici, Græci, Latini, Italici, libri quoque fere ducenti priſcis typographiæ temporibus impreſſi, ac numiſmata etiam, gemmæ cælatæ, ſigna ænea, aliaque vetuſta monumenta accederent, tua potiſſimum opera factum eſt. De patrocinio vero hac in re tuo quantum polliceri non mihi licet? Ea

tu existimationis laude flores, ut vel in maximis quibusque negotiis nunquam tibi patria non multum tribuat, quod te ad ea quæ maxime conducunt pervidenda, mentis acie præstare, atque bono reipublicæ nihil antiquius habere certo sciat; ac proinde honoribus amplissimis te prosequuta, benevolentiæ erga te suæ signa manifestissima dederit, tibique faveat communis civium amor ac studium. Jam vero ad pulchra quæque facinora fovenda tanta propensione es, ut sponte ipse tua iisdem fautor atque patronus accedas. De officio itaque persolvendo, deque judicio ac patrocinio tuo obtinendo magnopere sollicitus, hæc tibi opuscula offero atque dedico. Illud attamen etiam atque etiam te precor, ut eadem quoque veluti observantiæ erga te meæ

teſtimonium excipere velis. Quod ſi feceris, facturum autem pro egregia humanitate tua confido, quanti ipſamet pretii per ſe ſint, non quæ in iis recenſendis atque illuſtrandis partes meæ fuerint, potiſſimum, quæſo, reputes: hoc namque ſi attendas, perexiguum ſane munuſculum, quodque te non ſatis deceat, dediſſe videbor; illud vero ſi animadvertas, munus eximium atque pulcherrimum me tibi obtuliſſe cognoſces.

Ex Bibliotheca D. Marci VII. Id. Aprilis MDCCLXXXV.

PRÆFATIO

VETUS querela eſt, eaque frequentiſſime repetita, ſcriptorum, quæ antiquitas ediderat, multitudinem prorſus innumerabilem, temporum injuria, hominumque negligentia, periiſſe; atque adeo quòd ad litterarum & artium apud veteres tractationem ſpectat, in magna nos ignoratione plerumque verſari. Ac eſt quidem querela juſtiſſima; neque eorum, qui litterarum fata tenent, quiſquam id inficiari ullo modo poſſit. Verum enimvero neque illud eſt diffitendum, inter opera deperdita ea quandoque cenſeri, quæ adhuc ſuperſunt, in latebris tamen Bibliothecarum deliteſcunt. Nimirum identidem fit, ut ii qui in Codicibus manuſcriptis excutiendis operam ponere conſuevere, ea oculorum acie minime polleant, qua etiam quæ fraude veluti quadam iiſdem ſe ſub-

ducere ſolent, aſſequantur; cum alia ſine ulla prorſus inſcriptione jam evulgatis operibus eodem in Codice immixta ſint; alia ab hominibus diligentiæ laudem conſequutis in Bibliothecis deſcribendis ſilentio ſint omnino prætermiſſa; alia demum aliis ejuſcemodi de cauſſis vel accuratiſſimos ſcrutatores effugiant. Rem ſatis exploratam atque compertam, ubi opus eſſet, novo nunc ego firmare poſſem argumento, tria hæc opuſcula proferens, quæ in Bibliotheca Veneta D. Marci latebant. Ea ſe ſe obtulere mihi Codices illius manuſcriptos univerſim perſcrutanti, ac in eorum Indice a viris clariſſimis Zanetio & Bongiovannio edito, quæ prætermiſſa, aut perperam dicta fuerint, inquirenti: cujus equidem inquiſitionis fructus, haud ille ſane exiguus, cum mea opera, tum aliena, ut in bonum commune cedat, curare nunquam deſtiti, aut vero deſiſtam. Ne tamen verba tantum hac in re dediſſe ali-

quando videar, opuſcula eadem evulgare conſtitui; quæ quo loco habenda ſint, cum potiſſimum quidem ex iiſdem ipſis, tum vero etiam ex iis quæ ſequuntur, lector intelliget.

Orationem adverſus Leptinem ſe ſcripſiſſe, eaque Demoſthenicam illam celebratiſſimam ſe æmulatum fuiſſe, Ariſtides ipſe initio Orationis Platonicæ tertiæ ad Capitonem hiſce verbis declarat: (1) ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τῶν Ῥωμαίων, Λίβυς τὰ ἀρχαῖα, Μάξιμος τὸ ὄνομα, ἄξιος ὅτε βούλει, φασὶ δὲ οἱ ταῦτα δεινοὶ, καὶ ῥήτορα αὐτὸν οὐ φαύλοις εἶναι Ῥωμαίων· ὅστις τοῖς τε Δημοσθένους λόγοις προσέκειτο ὑπερφυῶς, κἀκ οἶδ' ὅντινα τρόπον καὶ τοῖς ἡμετέροις ἐάλω τούτοις· καὶ δὴ οἷα συμφοιτῶν τε ἐς Ἀσκληπιὸν, καὶ φιλοκαλίας ἐλλείπων οὐδεν, σιωλῶ ἐμοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κατὰ τοὺς λόγους· ὥστέ τι καὶ περιεργασάμην φρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τοιούτου. ἔτυχε γάρ μοι λόγος τις πεποιημέ-

(1) *Tom. II. p.* 315. *Ed. Jeb.*

νος ἐκ τειτων πρὸς Λεπτίνην ἐξ ἀρ-
χῆς τοιᾶσδε . ἔχον σι χερσὶ τὸν λό-
γον τὸν τῦ Δημοσθένες , καὶ ὡς ἐγενό-
μην ἐπὶ τῷ κεφαλαίων , ἃ τῦ Λεπτί-
νε μέλλοντος ἐρεῖν ὑπεξέμνετο , ἀπορ-
σας ἐμαυτὸν τῦ Δημοσθένες , ἐπ' ἐμαυ-
τῦ τι σωσεώρων . ὡς δὲ εὗρον κὴ δύο κὴ
τρία τῷ χρησίμων ἐντεῦθα , πάλιν αὖ
ἐπ' ἄλλό τι ἐχώρουν . καί μοι πειρωμένῳ ,
τὸ αὐτὸ ἀεὶ συνέβαινε , κὴ ὅτω δὴ ἀπὸ
τῦ κραπέδε ἱματίον , εἰ δὲ βάλει ,
τὸν λέοντα ἀπὸ τῦ ὄνυχος ἀπειργασά-
μην . τῦτον ἂν αὐτῷ τὸν λόγον δεῖξαι
ἐπεχείρησα , καὶ μέλλων δείξειν προ-
εῖπον , ὅτι πρὸς Λεπτίνην ἐφρηνεύα
συ τῷ πρὸς Λεπτίνην ἐφρήτει . μὴ
ἀδικῶ γε ἔφην ἐγώ ; κὴ ὃς μὰ Δία δι-
καίως τε , κὴ ὡς αὖ πᾶς ἠράσθη τε καὶ
ἠγάσθη ὅστις φιλολόγος , οἶδα ἔφη ὅτι
κἀθημαι πρὸς τῦ Δημοσθένες κἀγώ ;
τὸν αὐτὸν ἄρ' ἔφην ἐμοὶ βεκολεῖς , ὥστε
εἰ νικήσῃ μ' ὀκ ἐχθρὸς ὁ στεφανέμενος ,
ἀλλ' ᾧ σύτε κἀγὼ συπενδόμεν . ὡς
δ' ἐκέλευε τὰ βιβλία σι μέρει δεικνύ-
ναι , καὶ τὸ πρᾶγμα παντραχῆ ἀσυδή-
λως , ὅτωσί τοι ἔφην · ἐγώσοι τωντὶ γι-

γνώστω περὶ Δημοσθένους, καὶ ἡγοῦμαι ταυτὸν ὅπερ σὺ, μὴ ῥάδιον εἶναι τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον παρελθεῖν, κ. τ. λ.

Quæ Guillelmus Canterus ita vertebat: „ Senator quidam Romanus, „ ex Africa oriundus, Maximus no- „ mine, vir gravis, & Orator inter „ Romanos primus, ut ajunt, quibus „ hæc ſunt curæ; is & Demoſthenis „ Orationibus mirifice erat addictus, „ & noſtris quoque iſtis neſcio quo „ pacto capiebatur; cumque Æſcula- „ pium una viſitaret, ac nullum re- „ rum honeſtarum ſtudium omitte- „ ret, intererat quotidie noſtris De- „ clamationibus; ita ut quiddam etiam „ ad ipſum obiter hoc modo confe- „ cerim. Tertiam ad Leptinem Ora- „ tionem forte conſcripſeram tali oc- „ caſione. Cum in manibus haberem „ Demoſthenis Orationem, poſtquam „ ad capita veni, quæ a Leptine di- „ cenda ipſe intercipiebat, depoſito li- „ bro, mecum eorum quoddam con- „ ſideravi. Poſtquam autem duo vel

„ tria, quæ ad rem pertinebant, in-
„ veneram, ad alia deinde perrexi.
„ Atque ita tentanti ſemper idem con-
„ tigit, donec a fimbria tunicam tan-
„ dem, aut, ſi mavis, ab ungue leo-
„ nem abſolvi. Hanc igitur Oratio-
„ nem cum ei vellem recitare, præ-
„ dixi futurum, ut ad Leptinem ad-
„ inventa cum Oratione ad Leptinem
„ inveniret. Num, inquam, injuriam
„ facio? Tum ille generoſe, & ut
„ quivis ſe geſſiſſet philologus: An
„ ignoras, inquit, a Demoſthene me
„ ſtare? Et ego: Eundem igitur,
„ inquam, quem ego, colis; ita ut,
„ ſi me vicerit, non ſit inimicus co-
„ ronandus, ſed is, cui ſimul uter-
„ que libemus. Ut autem libellos re-
„ citari juſſit, & feria res agi cœpit,
„ ita fere dixi: Equidem, ni fallor,
„ idem de Demoſthene, quod tu,
„ exiſtimo, difficulter eum ſuperari
„ poſſe, &c. " Ne tamen tres in Le-
ptinem Orationes ab Ariſtide ſcriptas
quis putet, Scholiaſtes ineditus Codi-

cis Marciani CCCCXXV. ad ellipticum illud ἐκ τρίτων, hæc adſcribit: ἐκ τρίτων scil. πρὸς Λεπτίνην· ἢ ὅτι διὰ τριπλᾶς μελέτας αὐτὸν ἀπειργάσατο· ἢ ὅτι τῷ λόγῳ δὶς ἐπιχειρήσας πρότερον, ἢ μὴ δωιηθεὶς ἐπιπολὺ προελθεῖν, διὰ τὴν τῶ Δημοσθένους δεινότητα, τρίτον ὅμως πάλιν ἐπὶ τὴν μελέτην ἑαυτὸν κατεικώς, ἠδυνήθη τὸν λόγον ἀπεργάσασθαι τέλεον. Reiskius attamen, vir doctiſſimus, in aliam ſententiam ire maluit; inquit enim: (1) ἐκ τρίτων *videtur ſignificare quaſi tertiam quandam in hac cauſa perſonam ſuſtinens: poſt duas illas ſuperiores, quæ dudum hanc cauſam egerant (primam Demoſthenes, alteram Leptines reus) tertiam nunc Ariſtides exercitii gratia commentatus erat: ſubauditur* μελετημάτων.

At enim neſcio quo fato, certe iniquo, cum Ariſtidis opera vel in ipſa deterrima litterarum Græcarum

(1) *Animadverſ. ad Græc. Auct. T. III. p.* 517.

fortuna magno in pretio habita ſint, quippe quæ in omnibus gymnaſiis verſarentur; hæc Oratio tamen uſque adeo neglecta eſt, ut ex antiquis noviſque ſcriptoribus nemo, quantum ſaltem ego video, eam ſe legiſſe prodiderit, aut eandem ullibi ſupereſſe innotuerit: hinc ab eruditiſſimo quoque Fabricio (1) Orationibus deperditis clariſſimi hujus Sophiſtæ annumeratam fuiſſe, haud ſane mirum. Si qua tamen ex Ariſtidis Orationibus ut exſtaret ac in lucem proferretur, optare par erat, de hac utique vota hujuſmodi fieri præſtabat. Nempe quantum ille ingenio ac eloquentia valeret in argumento tractando, in quo, Ciceronis, (2) ac Dionyſii Halicarnaſſenſis (3) judicio, ſubtilitatis atque elegantiæ ſuæ vires Demoſthenes maxime exercuerat, hæc ipſa

(1) *Bibl. Græc. T. IV. p. 390.*
(2) *Orat. ad Brutum n. 31.*
(3) *Epiſt. ad Ammæum n. 4.*

declarat; ac tanto ſe quoque artificio commendat, ut ſi quidem cum ea conferas, quæ ab Oratorum principe prodiit, tantum ſane ab ea diſtare videas, quantum eloquentia umbratilis a germana, & quantum, ut ita dicam, Ariſtides a Demoſthene diſtat: ſi vero cum ceteris Ariſtidis aliorumque Sophiſtarum componas, nulli eandem concedere intelligas. Cum vero factum ſorte eſſet, ut hanc in Codice Marciano CCCCXIX offenderem, nedum ſine inſcriptione ulla inveni, quemadmodum etiam in Indice Codicum Bibliothecæ Marcianæ relata eſt; ſed fine quoque ſuo mutilam: neque id tamen, quod a Codice abſciſſum quidquam fuerit, vel negligentia deperierit; bene vero quod vetus Codex, de quo exemplar Marcianum ſumptum eſt, neque is integer facile fuerit. Ne multa tamen deeſſe videantur, Orationis prolixitas ipſa ſuadet. Porro Codex Marcianus, qui ex pulcherrimo atque celebratiſſimo

Beſſarionis Cardinalis munere nobis obvenit, initio ſæculi xv. exaratus eſt, ac nonnullas Demoſthenis & Ariſtidis Orationes continet; Leptinea vero Oratio partim eodem, quo plerumque Codex reliquus, partim alio charactere, ejuſdem tamen ætatis, ad calcem adjecta. Hunc Theſſalonicæ, quæ urbs litterarum ſtudiis per ea tempora florebat, (1) ſcriptum fuiſſe, ex eo fortaſſe conjici poteſt, quod antequam in Beſſarionis poteſtatem idem veniret, ad Manuelem Balſamopulum Theſſalonicenſem ſpectaſſe, hæc tertia quadam manu, extremo folio, ſæculo ipſo xv. adſcripta declarent: τὸ βιβλίον τοῦτο ἔστιν Μανουὴλ τοῦ Βαλσαμοπούλου. Ὅστις δυστραγήσας ἐν τῇ παρούσῃ βίβλῳ, ἐχέτω ἀρὰς πάντων τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τὸ ὅσιον καὶ θεο-

(1) *Jo. Cameniata de Excidio Theſſalon. p. 326. & Demetr. Cydonius Monod. Occiſ. Theſſal. p. 386. Scriptor. poſt Theophanem, Ed. Pariſ. 1685.*

φόρε πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίε τῦ μεγάλε. Δημήτριε τεισμάκαρ Θεσσαλονίκης κλέος τὰς ἑορτάσαντας φύλαττε εἰς αἰῶνας, ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Τῦ πανδιγενεσάτε καὶ τετιμημένε ἄρχοντος κυρῦ Μανηὴλ τῦ Βαλσαμοπόλε πολλὰ τὰ ἔτη. Ὁ ἐλεήμων θεὸς νὰ ἐνεργήσει χρόνους πολλὰς καὶ καλὰς τῇ ἐγγενίᾳ σου κῦρι Μανηὴλ Βαλσαμόπολε. Δημήτριε παμμάκαρ Θεσσαλονίκης ἔρυμα οἰκτιρμον τὸν παρόντα Μανηὴλ Βαλσαμόπολον. Ἀντώνιος ἔγραφα τάδε.

Etsi vero inscriptione, atque adeo auctoris nomine omnino careat Oratio, Aristidi tamen ut fidenter adjudicari possit, stilus potissimum efficit, Sophistæ huic maxime proprius, aliis vero scriptoribus prorsus alienus; quanquam & illud in hanc rem nonnihil confert, quod Aristidis Orationibus aliis in Codice hoc adscripta fuerit. Sane ea omnia, ex quibus proprius Aristidis character exstat, Demosthenicæ imitationis consectatio, Atticæ

locutionis usus exquisitus, stili suavitas, nimia in argumentis subtilitas, & sententias sententiis creberrime inferendi connectendive studium, obscuritatis efficiendæ pene dixerim gratia; hæc, inquam, omnia, seu ad laudem, seu ad reprehensionem faciant, haud minus Orationi Leptineæ insunt, quam reliquis, quæ jam Aristidis esse compertum est. Accedit: Quæ Aristides in editis, potissimum vero in Panathenaica Oratione habet, eadem ipsissimis quandoque verbis & in hac Leptinea sunt: quod ob oculos ponere cum studuerim in annotationibus, fortasse nimius aliquando fuisse videbor: feci id tamen cum de auctore firmando, tum etiam de textu recensendo sollicitus. Ceterum multa ne annotarem cavi, iis tantummodo contentus, quæ res quodammodo poscere videbatur: alioquin enim quam multis annotationibus non locum feciſſet Oratio, quæ rerum Græcarum adeo frequentem ingerit mentionem, quæ-

que insolentia dicendi tantopere abundat?

Scholia Aristidis inedita identidem adduxi, ad fidem Codicum Marcianorum; eadem omnino, quæ ab accuratissimo auctore profecta Politianus (1) dixit, haud vero contemnenda esse Erasmus (2) pronunciavit, Codicibus ipsis Marcianis, ut puto, adhibitis: fatetur ipsemet enim, cum Adagiorum opus an. 1508. Venetiis apud Aldum ederet, plurium Græcorum scriptorum, qui nondum prodierant, & in iis Aristidis totius cum Scholiis, ab Aldo Manutio, Baptista Egnatio, Marco Musuro, Urbano Bolzanio, & Hieronymo Aleandro copiam sibi factam fuisse, atque ad augendum ac exornandum opus illud insigne, magnopere ex iis profeciisse (3). Quæ quidem Scholia ad Aristidem expli-

(1) *Miscellan. Cap. 91.*
(2) *Adag. Chil. I. Cent. VI. n. 35.*
(3) *Adag. Chil. II. Cent. I. n. 2.*

candum valde opportuna esse, deinceps Canterus (1) Fulvius Ursinus (2) Allatius (3) Holstenius (4) Valesius (5) Hudsonus (6) Abresc ius (7) Vesselingius (8) Valckenarius (9) Witenbachius (10) Schardamius (11) aliique exemplo suo comprobarunt; ac propterea cum sex abhinc annis Bibliotheca Burmanniana Lugduni Batavorum divenderetur, Codex manu-

---

(1) *Præfat. in Aristot. Pegli Fragm. p.* 15.

(2) *in Carm. nov. Poet. ill. p.* 158. 302. 331.

(3) *De Scriptis Socrat. p.* 111.

(4) *ad Steph. Byzant. p.* 277.

(5) *in Harpocrat. p.* 30.

(6) *ad Longin. in Ind. Verbor. V.* Βάος.

(7) *in Æschyl. p.* 13. 304. *&c. & Dilucid. Thucyd. p.* 655. *&c.*

(8) *in Herodot. Vid. Indic. Scriptor. in fin.*

(9) *De Fragm. Euripid. p.* 155. 252. *& alib.*

(10) *in Plutarch. de S. N. V. p.* 8.

(11) *Diss. de Longino* §. 9.

ſcriptus, qui Scholia in Panathenaicam Orationem & Apologiam pro Quatuorviris habebat, ceu eximiæ notæ expoſitus eſt (1). Et quanquam haud ab uno auctore Scholia omnia in Ariſtidem profecta fuiſſe, vel ex ipſis Codicibus Marcianis pateat; ea tamen Metrophani Phrygio Sophiſtæ ſaltem ex parte tribuenda eſſe, Gisberto Cupero in ſuſpicionem venit, qui hæc ad Jacobum Tollium an. 1687. ſcribebat (2): *Tu me quæſo certiorem facias, num in Bibliotheca Medicea Ariſtidis Orationes ineditæ serventur; num Scholia in Ariſtidem, qualia Græuium ſervare noſti; numque eorum auctor ſit Metrophanes, quem Suidas teſtatur commentaria in ejus Orationes ſcripſiſſe.* Suidas attamen Metrophanem ὑπόμνημα in Ariſtidem ſcripſiſſe dumtaxat affirmat; ut proinde,

(1) *Bibliotheca Burmanniana n.* 1213.
(2) *Giornale de' Letterati. Parma*, 1687. *p.* 256.

num in Orationes, vel in libros De civili dictione ſcripſerit, ex ipſo minime innoteſcat. Non Metrophanem, ſed Menodotum Scholiis Ariſtidem explicaſſe, Abreſcius (1) exiſtimavit, quod in Ariſtide editionis Florentinæ an. 1517. ipſa Canteri manu recenſito pag. 70. Menodotum ab hoc afferri ſibi videbatur: quam in opinionem ut etiam Reiskius veniret, effecit, cum eidem Canteri emendationum copiam faceret, quas in Animadverſionibus ad Græcos Auctores is demum emiſit (2). At in errorem impegit Abreſcius: certe ſiquidem Canterus eo in loco non Menodotum, ſed Menandrum Rhetorem adducit, qui pag. 599. Rhetorum Græcorum editionis Aldinæ an. 1508. ea verba ſyllabatim habet, quæ Canterus in margine adſcripſit, quibuſque appoſuit: *Menand.* 599:

(1) *apud Reisk. ut infr.*
(2) *Volum. V. p.* 591.

quod equidem quæ Canterus ad Aristidem adjecit, & Reiskius (1) edidit, cum Menandri textu qui conferat, aperte cognoscit. Errorem Abrescii deprehendere mihi licuit, humanitate Maphæi Pinellii Veneti, viri justa veraque amicitia mihi olim conjunctissimi, ante vero menses duos, in magno bonorum luctu, nec levi studiorum meorum incommodo, morte immatura sublati. Is namque cum pro mirifica sua in litteras voluntate, Bibliothecam optimis veterum præsertim auctorum editionibus refertam instruxisset, in ea, quam dixi, Bibliothecæ Burmannianæ venditione, Aristidis exemplar illud a Cantero recensitum, una cum alio ejusdem editionis, in quo emendationes quædam ex autographis Josephi Scaligeri descriptæ sunt, sibi comparavit; ex utroque autem ut proficerem, libentissime

(1) *Lib. cit. p.* 591.

conceſſit. Porro volumina duo hæc ex Bibliotheca Petri Francii (1) ad Burmannos devenerant; apud quos utriuſque linguæ Scriptores typis editi, doctorumque hominum annotationibus manuſcriptis illuſtrati, bene multi exſtitere (2). Et Canterianum quidem librum vidiſſe atque tractaſſe, jucundiſſimum æque ac utiliſſimum certe mihi fuit; cum quod, mea ſententia, idem ipſe ſit, quem, Codicibus manuſcriptis adhibitis, horumque duobus ex Bibliothecis Venetis, Canonicorum Regularium ad D. Antonii, & Fratrum Prædicatorum ad DD. Joannis & Paulli, ſe recenſuiſſe, Canterus in præfatione ad Syntagma de ratione emendandi Auctores Græcos indicavit; tum etiam quod ex iis quæ a Cantero adſcripta ſunt, nonnulla Reis-

(1) *Catal. Libror. P. Franc.* 8. *Amſtel.* 1705. *p.* 115.

(2) *Bibliotheca Burmanniana.* 8. *Lugd. Bat.* 1779. *in fin.*

kius omiſerit, nonnulla aliter ac ſe habent, Abreſcii tamen culpa, ediderit. Hoc dum affirmo, nihil Abreſcio detractum velim, quem ob exquiſitam litterarum Græcarum peritiam valde ſuſpicio, quemque novam Ariſtidis cum ſcholiis uberrimis editionem, quam pollicitus erat (1), minime perfeciſſe, omnino doleo. Quam enim male habitus ſit ab Jebbio, qui poſtremus eum denuo protulit, Ariſtides, notius eſt, quam ut hoc loco me id commonſtrare oporteat; jamque in oculis omnium Reiskii hac de re querelæ ſunt (2), acerbiores fortaſſis illæ quidem in Jebbium; at quæ novæ editionis vehemens deſiderium injiciant. Ut ut enim iis, quæ dicebam, vitiis inquinatus Ariſtides ſit; multas ei tamen virtutes ineſſe, ve-

(1) *Miſcel. Obſerv. Vol. V. p.* 245.

(2) *Præf. in Vol. III. Animadv. ad Græc. Auct.*

terum recentiorumque ſcriptorum conſenſione comprobatum eſt: quippe qui a Phrynicho (1) Longino (2) Syneſio (3) magno in pretio habitus ſit; Libanio in deliciis omnino fuerit (4), τεχνικώτατον τῶν σοφιστῶν Philoſtratus appellaverit (5), ſuavidicum Trillerus (6), & Sophiſtam Ἀττικώτατον Valckenarius (7); ut alia præteream elogia, quæ Jebbius collegit. Canterus autem adeo magnifice de Ariſtide ſenſit, ut ſcribere non dubitaverit (8): *Certe, ſi quid judicare poſſum, videor mihi in uno hoc Oratore & ſubtilitatem Thucydidis, & ſuavitatem Herodoti, & vim denique κρ*

(1) *apud Photium Cod. CLVIII. p. 326.*
(2) *apud Sopatr. in Prolegom. ad Ariſtid.*
(3) *in Dion. p. 40. Ed. 1612.*
(4) *Orat. pro Saltator. T. II. Oper. p. 475.*
(5) *Vit. Sophiſt. Lib. II. Cap. 9. n. 3.*
(6) *Obſervat. Critic. p. 216.*
(7) *in Herodotum p. 647.*
(8) *Prolegom. in Ariſtid.*

δεινότητα *Demoſthenis accuratiſſime expreſſas deprehendere*. Ac illud etiam ad commendationem accedit, quod ab Ægypti civitatibus quibuſdam, eloquentiæ quoque nomine perhonorificam Inſcriptionem is retulerit, quam Muſeum Veronenſe oſtentat, Joſephus vero Bartholus, vir clariſſimus, luculento commentario explicavit (1); in quo etiam de ſtatua a Smyrnenſibus Ariſtidi poſita, ac de ea, quæ in Bibliotheca Vaticana modo eſt, egregie differit (2).

Quod ad latinam interpretationem attinet, ardua ſane res illa fuit, ac Reiskii de Ariſtide judicium plane confirmaſſe viſa mihi eſt; uno videlicet excepto Thucydide, omnium omnino ſcriptorum Græcorum intel-

(1) *Due Diſſertazioni ſul Muſeo di Verona, e ſopra un' Iſcrizione di eſſo. Verona*, 1745.

(2) *p.* 197. *e ſeq.*

lectu difficillimum hunc esse (1); ac propterea nulla non laude dignum Canterum fuisse, virum eximia linguæ utriusque peritia præstantem, qui in auctore toto interpretando feliciter adeo versatus est, ut fidem cum elegantia diligentissime conjungeret, neque nisi leviſſima peccaret. Hæsissem, fateor, nisi Joannes Baptista Galliciolius, vir multa doctrina præstans, qui Hebraicas & Græcas litteras apud nos publice profitetur, facem in obscurissimis locis prætulisset, multaque sua in me officia hoc itidem cumulasset: cujus equidem industriæ atque humanitati, si quidpiam in Græcis litteris profeci, totum id me debere, gratus libensque fateor. Et hæc quidem de Aristidis Oratione.

Libanii Declamationem in Bibliotheca Barberina supereſſe, jam indi-

(1) *Animadv. in Græc. Auct. Vol. V. p. xvi præf.*

cavit Allatius in præfatione ad Excerpta Varia Græcorum Sophiſtarum an. 1641. Romæ edita: de alio autem Codice, in quo ea ſit, haud mihi ſane conſtat; neque inter Libanii opera Reiskii ſtudio olim collecta, quæ Altenburgi nunc denuo evulgantur, eam proferri, ad me perlatum eſt. Fragmenta ipſius quædam intulit Macarius Chryſocephalus in opus, cui titulus Ῥοδωνιὰ, manuſcriptum in Codice Marciano CCCCLII. eadem omnino, quæ Cl. Villoiſonius protulit in Anecdotis Græcis an. 1781. Venetiis impreſſis (1) cum de Chryſocephali opere ſcriberet: Villoiſonius, inquam, qui Græcis litteris mirum in modum inſtructus, & Codicibus manuſcriptis egregie tractandis aſſuetus, Bibliothecam D. Marci, cujus excutiendæ cauſſa Venetias venit, accurate inveſtigavit, totoque quadriennio, quo apud

(1) *T. II. p.* 13.

nos moram traxit, opera nunquam edita ex eadem descripsit, quæ magno rei litterariæ incremento vel in lucem emisit, vel aliquando emittet. Declamationem vero ipsam in Codice Marciano DXXIV. sæc. XV. exaratam, & in Indice Codicum eorundem edito prætermissam, opportunum edere visum est, quando auctore suo indigna non videatur; Socrates vero ei argumento sit, in caussa quidem conficta, non tamen ad scriptoris eloquentiam ostendendam inepta. Ipsam erroribus nonnullis a librario conspurcatam emaculare licuit ope Codicis Barberinorum sæc. circiter XI. scripti, ex quo varias lectiones a V. Cl. Bernardo Stephanopulo desumi curavi, favente Caspare Garattonio, Bibliothecæ illius Præfecto, viro multa eruditione, neque minori comitate prædito; cui quas debeo, gratias me habere profiteor.

Ad Aristoxeni Fragmenta quod pertinet, illud in primis animadversione

dignum duxerim, hæc tantummodo, quatenus quidem conſtat, ſupereſſe de toto ejus opere Rhythmicorum Elementorum: quo ſane non ægre carere non poſſumus, ſi vulgatum illud, παρὰ τοῖς μουσικοῖς τὸ παῦ ὁ ῥυθμὸς, cum Iſaaco Voſſio (1) & Buretio (2) attendamus; maxime vero levia eſſe quæ de Rhythmo ab antiquis accepimus, cum Joanne Baptiſta Donio (3) reputemus. Innotuit potiſſimum Ariſtoxeni opus Donio eidem, viro plurimis litteris, ac Muſicæ quoque veteris cognitione egregie inſtructo, qui ad calcem librorum trium *De præſtantia Muſicæ veteris* an. 1647. Florentiæ editorum, inter ea, quæ in-

(1) *De Poematum cantu & viribus Rhythmi p.* 60. 72. 136.

(2) *Diſſert. ſur le Rhythme de l'ancienne Muſique T. V. des Memoires de l'Acad. des Inſcript. &c. p.* 153.

(3) *De præſt. Muſic. Vet. Lib. II. T. I. Oper. Muſic. p.* 136.

ceperat, opera, latinam Fragmenti Ariſtoxeni de Rhythmica interpretationem numeravit. In eo vero libello, quo operum ſuorum aliquot ideam explicavit, quique Florentiæ an. 1763. cum reliquis ejus de re muſica ſcriptis primum prodiit, hæc idem pollicebatur (1): „ Quin etiam, ut hanc „ ſpartam impenſius excolamus, non „ noſtros modo labores publico devo„ vemus; ſed quoſdam etiam alienos, „ in quibus quoniam minus erit la„ borandum (nam præter verſionem „ nihil, niſi fortaſſe breves quaſdam „ notas, de meo illis adjiciam) nec „ tantum operæ temporiſque (quod „ maxime mihi deeſt) in iis ponen„ dum, ut citius benemereri de phi„ lomuſis incipiam: decretum eſt mi„ hi non hæc omnia ſimul peragere „ & publicare (quemadmodum in „ opere illo περὶ προσῳδίας polliciti

(1) *Oper. Muſic. T. I. p. 196.*

„ ſumus nos facturos) ſed hos, quos
„ dixi alienos labores prius, ac for-
„ taſſe ſequenti hieme publici juris
„ efficere, placituros ſine dubio, tum
„ propter auctoris nomen, tum pro-
„ pter novitatem. Duo erunt Græci
„ Tractatus, ſed vitio vetuſtatis, quod
„ dolendum, mutili imperfectique :
„ alter inſcribitur, Ἀριστοξένου περὶ
„ Ῥυθμικῆς in tres libros, verum,
„ ut dixi, truncos tributus, qui ſic
„ tamen, utpote magni illius Philo-
„ ſophi, & quod caput eſt, in re
„ Muſica facile principis, multa, quæ
„ nos latent docebit, in hac præſer-
„ tim parte Muſices, quæ præcipue
„ auctorum penuria, & ignoratione
„ vetuſtatis in tenebris jacet. Diver-
„ ſum eſt hoc opus a tribus ejuſdem
„ Ariſtoxeni Elementorum Musico-
„ rum libris, qui circumferuntur im-
„ preſſi, ne quis eoſdem exiſtimet.
„ Hunc librum in quodam Bibliothe-
„ cæ Vaticanæ Codice, cum alia quæ-
„ dam inveſtigarem, caſu quodam re-

„ peri, nec minori tum lætitia exſi-
„ lui, quam Mathematicus olim Ar-
„ chimedes, cum ob nobile illud in-
„ ventum exclamavit εὕρηκα, εὕρηκα.
„ Alterum eſt Græci item auctoris
„ fragmentum non contemnendum,
„ ejuſdem argumenti ac ſimiliter περὶ
„ Ῥυθμικῆς inſcriptum, in Codice
„ quodam ejuſdem Bibliothecæ mul-
„ tos Auctores Muſicos continente:
„ quæ duo ſimul cum magno ſtudio-
„ ſorum bono edi poterunt ". Neque Donius tamen re dictum perfecit, neque de Ariſtoxeni Fragmentis Rhythmicis quidquam deinceps in vulgus editum ab aliis unquam eſt.

Forte autem contigit ut Codices Marcianos ea, qua dixi, ratione cum ego excuterem, in quendam incidere, qui Euclidis, Ariſtoxeni, Bacchii, & Alypii opera muſica jam edita continet, extremis autem paginis Ariſtoxeni Fragmentum primum e ſecundo Rhythmicorum Elementorum libro fere totum habet. Eſt vero idem

Alypii Introductioni in Musicam adeo proxime conjunctum; ut ad initium quod attinet, ne verbum quidem, ex quo primum scriptum est, excidisse manifeste pateat: ad finem tamen, quod abscissa jamdiu folia nonnulla fuerint, idem plane deficit. Ceterum Codex qui n. DCXLIII. notatur, atque adeo in Indice typis edito minime apparet, is quoque Bessarionis munere nobis cessit; idemque tum antiquitate satis præstat, cum sæculo circiter XII. sit exaratus; tum vero maxime scriptionis bonitate, cum ab ejusmodi librario profectus sit, quem raro admodum offendere consueviſſe, deprehendi ex toto hoc ipso Codice, ac ex alio quoque n. CCCCXXIII. signato, in quo Aristidis quædam ab eodem exarata sunt. Ac illud etiam accedit, quod optimæ fidei exemplaria, quæ describeret, librarius idem delegisse videtur, cum Euclidis Sectioni Canonis Musici hæc adscripserit: Ζώσιμος διώρθωσε ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Τυχῆ Zosimus emendabat in Constantinopoli felici.

Ex Codice itaque isto quidquid Aristoxeni de Rhythmo is continet ubi descripsissem, a Vaticano, de quo Donius indicium fecerat, supplementum ut impetrarem, consilium cepi; idque ab Hieronymo Juliano Equite, tunc pro Republica Veneta apud Pium VI. P. M. Oratore, nunc ad Turcarum Imperatorem Legato designato, per litteras contendere mihi visum est, quod virum nobilissimum insigni in bonas literas studio teneri, & comitate quoque summa esse perspectum haberem. Ac favit is quidem libentissime, & bona Pontificis Maximi venia, a V. Cl. Josepho Spalletio Bibliothecæ Vaticanæ Scriptore Aristoxeni Fragmentum illud prius, ac posterius quoque, quo caret Codex Marcianus, ex Bibliotheca eadem ut accurate describerentur, curavit; in patriam vero rediens ad me humanissime detulit. Hinc Vaticani Codi-

cis ope, quem fæc. XIV. exaratum eſſe & numero CXCI. notari poſtea reſcivi, ad Fragmenta hæc edenda confidentiori animo acceſſi, quod integro ex opere pauca tantummodo dare poſſem ægre quidem ferens; ut ederem tamen, ſumma ſcriptoris auctoritate permotus; de quo Tullius nempe ait: *Quantum Ariſtoxeni ingenium conſumptum videmus in muſicis?* (1) Eadem recenſenti mihi adjumento etiam aliquo fuit Michaelis Pſelli junioris opuſculum ineditum inſcriptum Προλαμβανόμενα εἰς τὸν ῥυθμικὸν ἐπιστήμων, quod in Codice Marciano DXXIV. exſtat: nonnulla ſiquidem ex eo Ariſtoxeni opere in libellum ſuum ad verbum intulit Pſellus, licet eum ſemel tantummodo nomine appellaverit. Ex Ariſtide quoque Quintiliano, Mario Victorino, Martiano Capella, aliiſque, qui de Ariſtoxeno be-

(1) *De Finib. Lib. V. Cap. 19.*

ne multa in libros ſuos derivarunt, ac rhythmica quoque præcepta ab eodem hauſere, identidem profeci. Quanquam, in tanta operum ab Ariſtoxeno ſcriptorum copia, fragmenta ſingula quæ apud veteres occurrunt, ad opera ſua referre, difficilis & lubrica res ſit: Suidæ namque ſi fides, quinquaginta tres ultra quadringentos libros Ariſtoxenus ſcripſit, quorum pleroſque de Muſica fuiſſe, Jonſius (1) & Fabricius (2), qui eorum indicia ex antiquorum fide promere conati ſunt, aperte demonſtrant. Necdum tamen, præter Harmonica Elementa & Fragmenta Rhythmica hæc, vulgatum quidquam eſt; immo vero etiam latent adhuc plurimorum vel ipſa nomina. Namque, ut obiter dicam, præter διαστηματικὰ στοιχεῖα, quæ nunc demum ex Fragmentis his innoteſcunt,

---

(1) *De Scriptor. Hiſt. Philoſ. Cap. XIV.*
(2) *Bibl. Gr. T. II. p.* 257.

Ariſtoxenum quoque *De Muſica Auditione* ſcripſiſſe, nemo unquam fortaſſe ſciat, niſi a Scholiaſte Platonis nondum evulgato, editione tamen prorſus digno, id cognoſcat: cujus ad illud Phædonis ὀχ ἡ Γλαύκε τέχνη γέ μοι δοκεῖ εἶναι διηγήσασθαι ἃ γ' ἐστίν. (1) hæc juxta Codices Marcianos CLXXXIV. CLXXXVI. & CLXXXVIIII. verba sunt: ἢ ἐπὶ τῷ μὴ ῥᾳδίως κατεργαζομένων, ἢ ἐπὶ τῷ παὺ ἐπιμελῶς (al. ἐμμελῶς) καὶ ἐντέχνως εἰργασμένων. Ἵππασος γάρ τις κατεσκεύασε χαλκᾶς τέτταρας δίσκους ὥστε, ὡς τὰς μὲν διαμέτρους αὐτῶν ἴσας ὑπάρχειν· τὸ δὲ τῦ ϖρώτε δίσκε πάχος ἐπίτριτον μὲν εἶναι τῦ δευτέρε, ἡμιόλιον δὲ τῦ τρίτε, διπλάσιον δὲ τῦ τετάρτε· κρουομένους δὲ τέτους ἐπιτελεῖν συμφωνίαν τινά. καὶ λέγεται Γλαῦκον ἰδόντα τὸν ἐπὶ τῷ δίσκων φθόγγους, ϖρῶτον ἐγχειρῆσαι δι' αὐτῶν χειρουργεῖν. καὶ ἀπὸ ταύτης

(1) *T. I. p.* 108. *Ed. H. Steph.*

τῆς ϖραγματείας ἔτι καὶ νυῦ λέγεσθαι τὸν καλεμένον Γλαύκυ τέχνον. μέμνηται δὲ τότε Ἀριστόξενος ἐν τῷ περὶ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως, καὶ Νικόκλης ἐν τῷ περὶ θεωρίας. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα τέχνη γραμμάτων, ἣν ἀνατιθέασι Γλαύκῳ Σαμίῳ, ἀφ' ἧς ἴσως καὶ ἡ παροιμία διεδόθη. ὅτος δὲ καὶ σηδήρυ κόλλησιν εὗρεν, ὥς φησιν Ἡρόδοτος. Scholion totum eo libentius protuli, quod Zenobius, qui verba ipsissima non levi ex parte habet (1), haud semel ex ipso emendetur; in eodem vero auctore, itidemque in Hesychio & Suida, pro ῥαδίως, legendum esse μὴ ῥαδίως, quemadmodum apud Diogenianum (2) & Apostolium (3) est, idem suadeat.

Hæc de opusculis, quæ profero, dicenda mihi visa sunt. Unum illud adjiciam: Si quam in iis evulgandis

(1) *Cent. II. n. 91. Ed. Schoti.*
(2) *Proverb. Centur. IV. n. 8.*
(3) *Proverb. Cent. VI. n. 27.*

operam posui, harum rerum æqui judices probent, erit sane judicium hujusmodi per mihi gratum atque jucundum: sin minus, una ipsa bonæ voluntatis meæ conscientia, qua de litteris Græcis bene mereri pro viribus studui, haud exiguo mihi solatio omnino erit, eaque non potero non magnopere delectari.

ARISTIDIS ORATIO
ADVERSUS LEPTINEM

LIBANII DECLAMATIO
PRO SOCRATE

ARISTOXENI RHYTHMICORUM
ELEMENTORUM FRAGMENTA.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΣ (1)

Ε ἴπέρ τι τῆ̃ς πα̃σιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φρὸς τὸ κοινῆ λυσιτελὲν ἔχον τῆ̃

---

(1) Quod Athenienſium reſpublica eorum, qui munera publica obirent, inopia laborare videretur, legem tulit ac pertulit Leptines, ut omnes ex æquo eadem facere tenerentur; qui vero immunitatem eſſent aſſequuti, eadem exciderent, iis qui ab Harmodio & Ariſtogitone erant, & novem Archontibus dumtaxat exceptis. Juxta anonymum auctorem Argumenti in Orationem Demoſthenis Leptineam, hiſce verbis lata lex eſt: ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδενὰ ἀτελῆ εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων. μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ δήμῳ αὐτοῖς δίδόναι. εἰ δέ τις ἀλῷ αὐτῶν, ἄτιμον αὐτὸν εἶναι, καὶ γῆς, καὶ οἰκίαν, καὶ ὑποκεῖσθαι γραφὰς ἐν ἐνδείξεσιν. εἰ δὲ καὶ ἐν πόποις ἁλῷ, εἶρχον εἶναι τοῖς αὐτοῖς, οἵπερ οἱ δικάζοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ δικάζωσιν. *Ut ditiſſimi quique munera obeant, nemo immunis ſit, præter Harmodii & Ariſtogitonis poſteros, & Novemviros. Neque in poſterum jus eſto, ſi petatur, dandæ immunitatis. Si quis autem pe-*

ARISTIDIS

ORATIO ADVERSUS LEPTINEM.

Si quid omnino eſt, o viri Athenienſes, quod in communem hujus civitatis utilita-

---

tiiſſe convictus fuerit, ignominioſus ipſe eſto, & genus ejus, & familia, isque tum violatæ reipublicæ accuſator, tum ut infamis defertor. Quod ſi reus peragetur, easdem luito pœnas, quas ii qui, multa reipublicæ non ſoluta, jus dicunt. Ad τὸ μηδενὸς addit Demoſthenes contra Leptinem (*T. I. p. 466. Ed. Reisk.*) quaſi verba legis: μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξενων; *neque civium, neque municipum, neque hoſpitum.* Pœnas vero in eos, qui immunitatem denuo peterent, a Leptine conſtitutas, ita refert (p. 504.): ἐαν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω, φησὶ, καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω..... ἄγειν δὲ καὶ ἐνδεῖξαι καὶ ἀπαγαγεῖν. ἐαν δ' ἄλλῳ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται, ἐάν τις ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἄρχῃ. δικάσαι λέγει· οὗτο γὰρ ἔστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. *Si quis gratiam a vobis referri ſibi poſtulet, infamis, inquit, eſto, & opes ejus publicentur..... Liceat porro & eum deferre, & in carcerem abducere. Quod ſi convictus fuerit, obnoxius eſto legi, qua*

τόλμα καὶ φέρον ἐπὶ πλεῖστον εἰς δόξαν (1)· καὶ τὸν τῶ Λεπτίνου νόμον, ὡς δ' καλῶς ἔχον ὑμῖν, ἐκ πολλῶν πεποιῆσθαι. καὶ γὰρ ὁ μὲν δι' ὧν μάτην καὶ νομοθετεῖ, ἵνα (2) παντάπασιν ἀτέλειαν ἀναιρῇ, ὡς μὴ ὅτι τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἀφελέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ μηκέτ' ὄφες τ' ἐ-

---

Lata eſt contra eos, qui, multa reipublicæ non ſoluta, magiſtratus gerunt; mortem videlicet jubeat; nam id ejus rei ſupplicium eſt. Additamenta quoque nonnulla ex hac ipſa Ariſtidis Oratione nunc primum prodeunt, de quibus in annotationibus indicium faciam. Poſt annum a lege lata, hanc veluti iniquam & reipublicæ noxiam Demoſthenes detulit, Cteſippo Chabriæ filio, ut immunitas eidem immota perſtaret, omni ope patrocinatus: hinc Ariſtidis Oratio, cui argumentum idem omnino ac Demoſthenicæ eſt, eo demum tendit, ut Chabriæ filii immunitati conſulat. Leptinem infra annum a lege lata a Bathippo accuſatum fuiſſe, poſt autem a Phormione habitam in Leptinem Orationem, pro immunitate Aphepſioni Bathippi filio ſervanda, ex ipſo Demoſthene intelligimus. Lyſiæ itidem Orationem adverſus Leptinem exſtitiſſe, ſunt qui exiſtiment, idque Harpocrationem (V. Λεπτίνης) tradidiſſe velint; attamen, Mauſſaco annotante, Codices manuſcripti, quos inter Marcianus cccxlıiii.

tem cedere poſſit, plurimumque ad noſtram gloriam conferre; & illud profecto eſt, ut Leptinis lex, quippe quæ nobis obſtitura ſit, e medio tollatur. Nam ſi ille quidem per ea, quæ decernit atque conſtituit, ita prorſus immunitatem tollit, ut non modo illa ſpolientur qui habent, verum etiam nos ipſi in poſterum eadem donare poſſi-

---

Ἔλαττον habent. Ut vero Lyſias, Orator ille celeberrimus, adverſus Leptinem immunitatis hoſtem Orationem fecerit, non de ipſa tamen immunitate feciſſe conſtat; ex Dionyſio namque Halicarnaſſeo (*Ep. ad Ammæum n. IV.*) cognoſcimus, Demoſthenis Orationem habitam fuiſſe Calliſtrato Archonte, cujus magiſtratus incidit in annum 2. Olymp. CVI. (*Meurſius de Archont. Athen. Lib. IV. Cap. 7. Corſini Faſt. Attic. T. IV. p. 23.*), ipſam vero legem anno proxime elapſo Leptines tulerat. At Lyſias jam ab Olymp. C. vivere deſierat, cum ex Dionyſio Halicarnaſſeo (*Jud. de Lyſia §. 12.*), Nicone Archonte, vel Calliſtrato, is deceſſerit: horum vero magiſtratus ad illud, quod dixi, tempus ſit referendus (*Meurſius Lib. IV. Cap. 1. Corſini T. III. p. 300.*)

(1) Per ellipſim, quo dicendi modo mirifice delectatur Ariſtides, hæc, vel ejuſcemodi alia hoc loco dici videntur: ὡς δόξαν ἐστί. ᾧ ἐκεῖνό ἐστι, τὸν τῆ Λεπτίνε νόμον, κ. τ. λ.

(2) Codex perperam ἔτε.

καὶ τούτοις ἀντινῦν ἀξιῶσαι· ἡμῖν δὲ δι' ὧνπερ τούτους τὰ κράτιστα παρὰ πάντων μετὰ τοὺς θεοὺς ἀπάντων· ὃ μόνον οὐ καθ' ἡμῶν ἐστιν ἀπεχθῶς, τούτοις μηδοπωστιοῦν ἡμᾶς χρῆσθαι φροστῆκεν· ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦτ' ἐργασμένον κολάζειν τε καὶ μισεῖν, καὶ τῆς πόλεως ὥσπερ τινα κῆρα παντάπασιν ἐξελαύνειν (1). δεῖ γάρ πως δυοῖν θάτερον, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἀνάγκη· ἢ μὲν ἡμῶν οὗτοι ὡς ἀληθῶς ποιούμεθα λόγον, μηδενὸς τότε τοπαράπαν λόγον ποιεῖσθαι, μᾶλλον δ' ὅπως οὐτίκα πεπαύσεται πάντα ποιεῖσθαι λόγον· ἢ δ' ὅπως κύριος ἔσαι, τοῦτο δ' ἀτεχνῶς, ποιησόμεθα λόγον, δόξομεν εὖ οἶδα πᾶσιν, ἡμῶν μὲν οὗτων ὀδυντινοῦν λόγον ποιη-

---

(1) Iniquum se Leptini hic, ut alibi quoque, Aristides præbet, si quidem in eadem, quam Demosthenes egit, caussa versari vult. Esto nanque legem veluti reipublicæ noxiam accusare omnino liceret; non tamen Leptini ullum inde periculum creari poterat, quod tunc annus a tempore latæ legis elapsus jam esset. Apud Athenienses enim cautum lege erat, quam affert anonymus auctor Argumenti in Orationem Demosthenis Leptineam, τὸν γράψαντα νόμον μὴ ἐνιαυτὸν μὴ ἄνευ ὑπεύθυνον π-

mus neminem; nobis vero per eam ipſam, ſecundum Deos, ab omnibus utilitates maximæ atque commoda proveniunt; non tantum rebus, quæ revera contra nos faciunt, nulla ratione uti par eſt; verum etiam ab eo, qui iſthæc egit, & pœnas repetere, & illum odiſſe, ac veluti quandam reipublicæ peſtem, e civitate modis omnibus exigere debemus. De duobus enim alterum contingat oportet, atque adeo prorſus neceſſe eſt: vel, ſi revera noſtrum ipſorum rationem habemus, ut hominis iſtius nullam prorſus rationem habeamus, immo vero quo ſtatim is abdicetur, omnem habeamus rationem; vel, ſi ut vim auctoritatemque obtineat, quod abſit, rationem habuerimus, videamur profecto omnibus, noſtrum quidem ipſorum nullam omnino

---

μωρίᾳ· ὅμως δὲ ἐξεῖναι ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας. Hinc Demoſthenes tota Oratione ne verbum quidem habet, quo pœnas de Leptine ſumendas ſuadeat; quinimmo ſic ad eum: ἅπαντες ἐγγεγυμνάσθε τῷ ἀγῶνι ἀκινδύνως. ὅτε γὰρ τὸν τελευτῆσαι Βάθιππον τὸν πατρὶ πατέρα Ἀφεψίωνος, ὃς σωτὴν ἔτ' ὄντα ὑπεδέξατο ἐγράψατο, ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι. ἐγὼ νυνὶ περὶ αὐτῶν τῶν νόμων πᾶσιν ὁ λόγος· πάντῃ δ' ἄδεές ἐστι κίνδυνος. T. I. p. 501. Ed. Reiskii.

σθαι, τὸ δ' ὅπως τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἔξει κακῶς, πολλοῦ τινα λόγον ποιεῖσθαι (1). καὶ τίς ἀν ταῦτα φήσειε; καίτοι εἰ τὸ ὠφελεῖν τὴν πόλιν ἐρᾶσωνεῦσθαι, καὶ μὴ τὴν γιγνομένην ταυτησὶ ὠφελείαν ἴσχειν, ἐκ ἀγαθὸς τις ἢ δημοτικὸς φάσκομεν εἶναι πολίτης· ὅταν τις ὠφελῇ αὐτὴν τούτῳ ἢ ἀ ταύτῃ καθάπαξ λυμαίνεται, ταῦτα γράφειν ἢ νομοθετεῖν ἐκ περιουσίας αἱρεῖται, πῶς τοῦτον θήσομεν; ὡς μὲν ἂν πανοῦργος ἡμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ δύστηνος ἢ τὰ τοιαῦτα Λεπτίνης· καὶ ὡς τῆς ἀγαθῆς, ἢ τὴν πόλιν ἐξαρχῆς λαχόντης αὐτίπαλος τύχης (2), οὐ νῦν ἢ δὴ σαφῶς ἐπιδείξω· ὅτι δ' ἀδεὲς τῶν δεόντων, ἢ ὧν τοῖς πράγμασι μάλιστα δεῖ, ἀλλ' ἃ μὴ χρὴ συμβαλέσθαι, ἢ πρὸς τὰς κειμένας τῇ πόλει νόμους καινοτομεῖ, καινάς τινας αὐτὰς εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων, νυνὶ ἐμοῦ λέγοντος ἤκουσε.

---

(1) ποιεῖσθαι λόγον, *habere rationem*, ad eundem modum, quo Ariſtides puerili more creberrime hic repetit, ut ſcriptoris indoles magis patent, in latina interpretatione ego quoque conſulto expreſſi.

rationem habere; ut autem res noſtræ in perniciem ruant, plurimam habere rationem. At enim quis hæc dicere audeat? Cum vero erga civitatem eſſe inertem, nec debitam illius curam gerere, neque boni neque popularis civis eſſe dicamus; dum quis præterea ea etiam, quæ illi obfutura omnino ſunt, ex abundanti otio decernere atque conſtituere vult, quonam eum loco habere debemus? Quod igitur, o viri Athenienſes, vafer ſit, nobiſque infenſus, & id genus alia, Leptines; quodque bonæ, & ejus, quam ab initio hæc civitas conſequuta eſt, fortunæ hoſtis idem ſit, deinceps, & liquido ſane vobis demonſtraturus ſum: quod vero nihil eorum, quæ ex officio ſunt, & quæ maxime reipublicæ interſunt, immo quæ minime oportet, conſulat; atque contra leges jampridem a civitate conſtitutas novi aliquid machinetur, dum novas neſcio quas in regimen illius inducere conatur, jam ex iis, quæ nunc dicturus ſum, intelligetis.

---

(2) Ariſtides in Leutrica prima (*T. I. pag.* 418. *Ed. Jeb.*): ἀπὸ σώζα μοὺ, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ φυλάττα τὼ ἡμετέραν τύχην ἡ τῶν Θεῶν δικαία φρόνοια, καὶ ἡ λαχοῦσα αὐτὼ ἐξ ἀρχῆς ἀγαθὴ τύχη.

Πρῶτον μὲν δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκεῖνο μαθεῖν ὑμᾶς δεῖ, ὅτι τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνῳκίσθη, ἐξ Ἀθηνῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμβόλων καὶ νομοθετῶν γεγονότων, τούτων μὲν οὐδεὶς οὐδέν τι τοιοῦτον πώποτ' οὔτ' ἔγραψεν, οὔτ' ἐπηγήσατο· μάλιστα δ', εἴ γε συμφέρειν ἔδοξαν, καὶ τοῦτ' ἐφικόμην, ὥσπερ καὶ τἄλλα, δι' ὧν ἡμῖν ἡ πόλις, σὺν θεοῖς εἰπεῖν, ἄρτια ἔχει· μόνος δ' οὗτος, ὥσπερ ἐκ θεῶν ἥκων, καὶ τὸ συμφέρον ἐκεῖθεν ὑπὲρ τῆς ἄλλης παντὸς οὐδὲν, ἐπὶ τοῦτο προῆλθε, καὶ νομοθετεῖν οἴεται δεῖν ἃ μηδὲ τῇ ἀρχῇ ἐπετυμεῖσθαι προσῆκεν. ἔπειθ' ὅτι πάντων, ὡς εἰπεῖν, τοὺς νόμους τιθέντων, οὐ τὸ συμφέρον μόνον σκοποῦντων, ἀλλὰ καὶ ὅπως μὴ δόξῃ τοῦτ' ἔσται μάλιστα παρασκευάζοντων· ὡς τὸ μὲν μὴ δόξῃ εὖ πράττειν, εὖ πράττειν ὡς ἀληθῶς ὄν, αὐτὸ δὲ ταύτης ἀξιοῦ ἡμισείας ὅσαν τῇ τύχῃ· ἔτω πολλοῦ τινος ἐδέησε Λεπτίνης ἀμφοτέρων τοῦτων ποιήσασθαι λόγον, ὡς καὶ ἀμφοτέρων τούτων, δι' ὃ γράφει νόμον, τὴν πόλιν ἀποστερεῖν, ἀπέλαυσαν ἐκ μέσου τιθείς. ἀλλὰ

Ac primum quidem, Athenienſes, illud intelligere nos oportet, quod cum ſuperioribus temporibus tot tantique fuerint, non Athenis modo, verum etiam apud omnes Græcos, qui conſulerent atque leges ferrent, ex his nemo unus quidquam hujuſmodi unquam aut conſtituit aut conſuluit; ea de re orationem ceteroquin habituri, si profuturum arbitrati fuiſſent; haud aliter atque de rebus ceteris, per quas civitas noſtra, Diis juvantibus, quod fatendum eſt, optime conſtituta videtur: unus autem hic, quaſi divinitus miſſus, atque a Diis, quæ utilia ſint civitati, ſupra reliquos omnes edoctus, ad hoc progreſſus eſt, eaque legibus cavenda eſſe exiſtimat, quæ ne omnino quidem cogitare fas erat. Præterea, cum omnes, ut ita dicam, qui leges tulerunt, non ad utilitatem modo oculos intenderint, verum etiam quei cum gloria id fieri poſſet, etiam atque etiam ſtuduerint; propterea quod cum gloria res bene agere ſuas, revera bene agere ſit, ſine illa autem dimidiata quædam fortuna ſit; uſque adeo Leptines rei utriuſque hujus nihil penſi habuit, ut etiam hac utraque re, per legem, quam fert, civitatem exſpoliet, dum immunitatem e medio tollit. Sed de his nondum. At il-

μή πω τοῦτο. ἀλλ' ὅτι (1) δὶ ὧν μόνων τῶν πάντων ἀναιρεῖν τοῦτον πειρᾶται, καὶ ὅπως μηκέτ' ἔσαι τελοιπὸς πᾶσαν ἐπιφέρειν ἀσυδίαν, διὰ τούτων ἐγὼ ἤκουσα πάντων σωίσησι τοῦτον, καὶ ὅπως εἰς ἅπαν ἔσαι κατασκάζειν σαφῶς. ὅταν δ' οὗτος μὲν ὀδυνηρὸν μέμψιν ἐπαγῇ, καὶ ἀγοράσειν κακῶς ἀξιοῖ, ἀναξίως δέ τινας φάσκειν τοιούτοις μετεχόντας τῶν λειτουργειῶν ἀποκλεῖσθαι, ἄμφω τοῦτ' μαρτυρεῖ, καὶ τὴν ἀπέλειαν ὡς κάλλιστα ἔχειν, καὶ χρῆναι τοῦτον ἐσαεὶ παραμενεῖν τῇ πόλει, καὶ φορός γε ἔτι τὸ μηδ' ἀν' ἑνὸς ἐπὶ τὸ νομοθετεῖν κεκινῆσθαι, εἰ τοὺς μετέχοντας ἀξίους εἶναι. ὅτε τοίνυν ἐκ ἀν τοῦτ' εἶναι, εἰ μηδεὶς ἀνάξιος ἦν, ἐκ εἰκότως, δὲ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὴν ἀπελείαν χωρεῖ· δεῖν κατὰ τὴν ἀναξίαν μόνον, ὡς ὁ φοροτηκόντων τῷ φράγματι.

Καὶ μηδεὶς εἴπῃ, ὡς ἐπειδή τινες φεύ-

---

(1) ἀλλὰ ἐκεῖνο μαθεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅτι, κ. τ. λ. Elliptica, ni fallor, locutio, quam fuperiora ea adftruunt: Πρῶτον μὲν ἐν ἐκεῖνο μαθεῖν ἡ-

lud nos animadvertere oportet, quod per ea, quibus unus omnium eam e medio tollere nititur, omneque ſtudium ſuum collocat, ut in poſterum non amplius habeatur; per eadem omnium maxime illam commendat, ac potius ut in omne futurum tempus perſeveret, manifeſtiſſime allaborat. Dum enim de immunitate ipſa querelam nullam facit, neque improbitatis eam accuſare ſuſtinet; ſed quoſdam, qui ea fruuntur, indignos autumat qui a publicis muneribus vacent, duo hæc teſtimonio suo comprobat: & immunitatem per ſe optimam eſſe, ac in civitate ut perpetuo perſeveret, oportere; & præterea ne ipſum quidem ad eam legem ferendam excitandum fuiſſe, ſi quoſdam, qui ejus participes ſunt, minime dignos non animadvertiſſet. Quamobrem cum ne ipſe quidem iſtud feciſſet, ſi nemo indignus fuiſſet, immerito, neque ex neceſſitate immunitatem aggreditur; cum oporteret potius eos dumtaxat aggredi, qui indigni ſunt, utpote qui ad eam rem minus pertineant.

Ac nemo dicat, quandoquidem mali qui-

μᾶς δεῖ, ὅτι..... Ἐπειδ' ὅτι ..... Si quid mutandum eſt, ἀλλάτοι ſupponerem.

λοι τοῦτις μετέχον, διὰ τοῦτο καὶ τοῦτλιν ἐν τοῖς φαύλοις θετέον. ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῖς βελτίσοις τῆς ὑπὲρ ἡμῶν προθυμίας δίδοται γέρας· διὰ τοῦτο καὶ τοῦτλιν ἀνάγκη μὴ τὴν σφόδρα σωσεχόντων τὴν πόλιν ἀξιοῦσθαι· ἄλλως δὲ δὸ' ἀνάξιόν πώποτ' ἐδεὶς, ὡς ἐγῷμαι, τοῦτις μετέχειν, δὸ' ἐγγύς· ἀλλ' ὅστις τὰ πρὸς ἡμᾶς ἄριστος ὤπται καὶ γεγονὼς ἐν καιρῷ. τοὺς γὰρ τοιούτους μάλιστ' ἡ πόλις πᾶσιν οἷς ἔχει δωρεῖται καὶ τιμᾷ τὰ εἰκότα, καλλίστης ἧς ὧν ἔδρασε, σφᾶς ἡγεμένη· κἂν ἄλλως φαῦλοί τινες τύχωσιν ὄντες, καὶ μὴ κατ' σφᾶς αὐτὸς ἀξιόχρεω δόξης. ὡς' ἀνάξιος ἐς' ἐδεὶς, ὦ Λεττίνη, κατ' τοῦτο τὸ μέρος (1). ἐμοὶ δ' ἀλλ' εἰ καὶ τὰ μά-

(1) κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, *in hac re; quod ad hoc attinet*, infolens dicendi modus, Ariftidi tamen familiaris, nec modo quater in hac una Oratione adhibitus; verum etiam in Oratione priori de Societate (*T. I. p.* 481.). ἐὰν μὲν ἓν ἐδ' ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεται, ἀλλὰ φαύλεται κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; in Oratione Rhodiaca (*T. I. p.* 554.): ἐ ενταῦθα ἐκ ὑπελείφθην ὁ σωσμός, εὖ ποιῶν καὶ γὰν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; in Oratione Platonica prima (*T. II. p.* 103.): καίτοι καὶ

dam homines ejus participes ſunt, ea de cauſſa ipſam quoque inter malas res eſſe cenſendam. Nam quia univerſis fere optimis ea, ceu præmium egregiæ erga nos voluntatis, datur; iccirco ejus quoque neceſſe eſt, una cum ceteris, quæ maxime civitatem inter ſe devinctam tenent, ſollicitudinem gerere: alioquin autem nec indignus quiſpiam ullo unquam tempore, ut arbitror, ejus particeps fuit, immo id longe a veritate abeſt; ſed quicumque modo noſtris in rebus optimus pro temporum neceſſitate viſus eſt, ac revera fuit. Eos enim, qui hujuſmodi ſunt, civitas potiſſimum ſuis muneribus cumulat ac merito honorat, optimos illis ipſis muneribus, quæ in eos contulit, arbitrata; tametſi ceteroquin malis moribus ſint, nec per ſe ipſos gloria digni. Quamobrem quod ad hoc at-

---

πεϱὶ πάντα τὰ μέϱη ἔχοιτις ἂν εἰπεῖν, ὅτι καλλος μὲν χϱόνος ἐξελέγχει ϱᾳδίως; in Oratione Platonica ſecunda pro Quatuorviris (*T. II. p.* 146.): θεασώμεθα ..... ποῖόν τινα παϱᾶχον ἑαυτὸν παράδειγμα τοῖς τε Λᾳθηναίοις ϰᾳὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι ϰᾳὶ πᾶσι τὸ μέϱος; in eadem (*p.* 170.): εἰ ϰᾳὶ πᾶσι τὸ μέϱος ϰαὶ σὺ μέμνησαι τὰ κυβεϱνήσεις; & in eadem rurſus (*p.* 221.): ποσᾶσιν ἐπιϱϱᾳθυμίαις ϰαὶ πεϱὶ πάντα τὰ μέϱη. Neque alia deſunt.

λισα τοῦτ' ἔτως ἔχει, ὅτι μεὺ τολλὺ κάλλιον καὶ φιλανθρωπότερον, διὰ τὸ ἀξίους δίπτα καὶ τὸς ἀναξίους τιμᾶσθαι, ἢ διὰ τὸς ἀναξίους ἀποστερεῖσθαι ταύτης καὶ τὸς ἀξίους, ἐῶ. ἀλλὰ καὶ ἔτω σωτῷ πεεμπίπτεις. τί γὰ ὁ τὸς ἀναξίους μόνος, ἀλλὰ καὶ τὸς ἀξίους ἁπλῶς ἀπελείας ἀποστερεῖς; εἰ γὰ τῷ ὅτι μόνοις τοῦτοισὶ δυσχεραίνεις, ἔδει δίπτα τούτων μεμνῆσθαι μόνων, τῷ δ' ἄλλων ἀπέχεσθαι. νυῦ δὲ οἷς πάντας ἁπλῶς ὑπάγεις τῷ νόμῳ, ἔοικας ὀχ ὃς λέγεις μόνος κακίζων, ἀλλὰ κοινῇ πᾶσι βασκαίνων, πάντας ἀφαιρεῖσθαι πειρᾶσθαι τὰς δωρεάς. μᾶλλον δὲ ὰν εἰκάζειν, ἀλλ' εὐθέως δῆλος σαφῶς, μηδοπωσιῦν ἔχων ὡφὸς τοῦτο ἀντειπεῖν.

Σκόπει δὲ καὶ ἔτω. εἰ ὅστις ἀναξιόθ', ὡς αὐτὸς λέγεις, ἔτος καὶ ἀπελείας ἀνάξιος· ἀνάγκη πᾶσα, τὰς ἀξίους ταύτης τυγχανεῖν, ἵνα καὶ τὸ διάφορον ἑκατέρων σώζηται. ἂν δὲ καὶ ἔτοι μὴ τῷ

tinet, Leptines, indignus nemo erit. Verum quamvis maxime hoc ita se habeat, illud silentio prætereo, quod longe pulcherrimum atque humanissimum est, ut propter eos, qui revera digni sunt, indigni quoque honorentur; quam ut propter indignos, & ii qui digni sunt, immunitate priventur. Attamen & hoc pacto in te ipsum incurris. Cur enim non indignos solos, sed & dignos universim immunitate privas? Si enim revera hos tantummodo immunitate frui ægre fers, horum dumtaxat facere mentionem profecto oportebat; ab aliis vero commemorandis abstinere. Jam vero cum universos generatim legi subjicias, jure in suspicionem venis, quod non eos modo, de quibus dicis, lædere velis; sed nullo discrimine omnibus invidens, cunctos muneribus spoliare nitaris: atque adeo non suspicioni solum ansam præbuisti, verum etiam eo te animo esse manifeste declarasti, dum nihil prorsus habes, quod ad hæc reponas.

Jam & illud perpendas animo velim. Si quicumque indignus est, quemadmodum tute ais, is quoque & immunitate indignus est; necessario omnino sequitur, ut qui digni sunt ejusdem compotes fiant, quo & utrorumque differentia servetur.

ἀναξίων ἐκπέπωται τοῦτο· πρῶτον μὲν
ἐκ οἵδ' ὅτι τῶν ἀναξίων διοίσουσιν· ἔπειτ'
ἀναξίοι δόξουσιν εἶναι, τῶν γε ἀξίων ὄν-
τες· μᾶλλον δὲ τοῦτ' ἄμφω συμβήσε-
ται, τὸ μὲν ἀξίους ἀναξίους δοκεῖν τοῦτ'
εἶναι τὸ μέρος· τὸ δὲ ἀναξίους ἀξίους,
ἐπειδήπερ ἄμφω τούτοις ἐξίστης σε-
ρηθήσονται. καὶ μὴν τὸ μὲν ἀναξίους
ὄντας, ἀξίους ἡ πόλις οἷς μετέδωκεν εὐσε-
ξε· σὺ δὲ κἀγὼ τοὺς ἀξίους παρ' ἑαυτῶν, δι'
ὧν ἀποσεσῆς, ὅτως ἀναξίους ἐργάζῃ, κἀγὼ
πολλῷ χείρους ἐκείνων, οὐς τοῖς μὲν ἄδεν
ὧν γενέσθαι κύριον ἐκτέτακται τῆς δωρεᾶς·
ἀναξίοι δ' ἂν τὸν σὸν τυγχάνοιμεν λό-
γον, ἀνάξιοι πάλιν ἔσονται· οἱ δ' ἄξιοι
καὶ φρὸ τούτου ὄντες, κἀ τούτοις ἀξίως
τυγχάνοντες, ὡς ἀναξίως τελέσουσι τούτοις
σεμνοθεῖσι· κἀ ταῦτ' ἄδεν ἐγκαλήμενοι
σταυράται, καθάτερ ἐκεῖνοι. ἀκὴν καὶ
κἀ τοὺς ἀξίους, κἀ κἀ δήτα τοὺς ἀνα-
ξίους ὡς τοιαυτίου τὸ φρᾶγμά σοι πε-
ελίσσεται, κἀ σαυτὸν αὖτος ἐξελέγχεις·
διὰ μὲν τὸ τοὺς ἀναξίους μάτην, καὶ μὴ
τοὺς ἀξίους φροΐχεσθαι, μάτιον τοὺς ἀξίους
τῶν φρὸς ἀξίων ἀποσερῶν, διὰ δ' αὖ τὸ
καὶ τοῖς ἀξίοις, κἀ μὴ μόνοις τοῖς ἀνα-

At si illi quoque cum indignis eam amiserint; primo quidem, quanam ratione indignis eos præstare intelligi possit, non video: deinde illi ipsi indigni esse videbuntur, cum ceteroquin inter dignos censeantur: immo vero potius utrumque hocce continget, ut & digni quod ad hoc attinet indigni videantur, & indigni digni, siquidem utrique eadem ex æquo spoliabuntur. At enim qui indigni sunt, eos dignos, ipsa muneris participatione facta, civitas declaravit: tu vero dignos quoque per se, dum munere privas, hoc pacto indignos efficis, atque adeo conditionem eorum longe deteriorem constituis; utpote quod illis quidem nihil novi ut contingat, futurum sit, si a gratiis excidant; indigni nanque cum essent, quemadmodum tute ais, posthac etiam indigni erunt: at qui digni & ante indultas gratias erant, easque merito obtinebant, jam inter indignos censebuntur, ubi iis privati fuerint; & quidem nulla propria eorum culpa, quemadmodum superiores illi. Itaque non minus quod ad dignos attinet, quam quod ad indignos, res tibi in contrarium cedit, atque te ipsum condemnas. Dum enim nobis indignos tantum, at non dignos, prætendis, temere eos, qui digni sunt, debitis priva-

ξίοις ἐπηρεάζειν βάλεσθαι, ὐδὲ τὰς ἀναξίας προϊχόμενος ἐν καιρῷ, ὅπως ἡμᾶς οἷς λέγεις παράγων, οἷς πράττεις, ἃ λέγεις ἐλέγχεις. καὶ τὰς ἀναξίας προτείνων, σὺ δ' ἃ καὶ τῶν ἀξίων ἀπέχῃ, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων ἡμῶν· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ἡμῶν, ὅσῳ τὰς μὲν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἀπελείας ἀποστερεῖς, ἡμᾶς δὲ ἀτυχεῖς μὲν οὐχ ἧττον καὶ τοῦτο τὸ μέρος· ἑπτὰ τἀκείνων ἡμέρα χρὴ λέγειν.

Ἀδικεῖς δὲ καὶ οἷς περὶ τὰς ἀργέτας ἀγνωμονοῦντας ἡμᾶς φιλονεικεῖς ἀποφαίνειν, καὶ οἷς ἀπέλειαν ὐδ' ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς, οὕτω πάντες ἐν τῷ τὸ καιρὸ καλλύντι δείσῃ, οἷοί τ' ἐσόμεθα πεποιθέναι, ὐδ' ἑτέρους ἐσιάσειν, ὅτε νῦν ὅτ' εἰς αὖθις τοῦτοις δεδωρεῖσθαι· καὶ τὸ πάντων δεινότατον, τῆς εἰς ἡμᾶς φιλοτιμίας ἀπήρξομεν πάντας (1), ἐαὶ ἃ τοῖς εὖ πεποιηκόσι καλῶς καὶ δικαίως ἀποδεδώκαμεν πάλαι, τοῦτ' αὐτὸς ἤδη παρὰ παν-

(1) ἐν δὲ τῷ μηδενὶ μηδὲν, μηδ' ἃ ἐλιθ ῆ, δίδοται, πάντας ἀπαξίπε τὴ φιλοτιμίαν.

honoribus: ac rursus dum per hoc dignis quoque, at non solis indignis obesse vis, neque ut necessitas postulat, eos qui indigni sunt, prætendis; hoc pacto subdola nobis oratione obrepens, per ea quæ agis, quæ dicis reprehendenda esse declaras. Et dum indignos prætendis, tu ne dignis quidem parcis, immo vero nec omnibus nobis; ac tanto magis nec omnibus nobis, quanto eos quidem sola dumtaxat immunitate privas; nos vero nihilo minus calamitatibus obruis, quantum ad hoc attinet; siquidem quæ illorum sunt, nostra esse existimandum est.

Nec minus inique peccas, dum efficere conaris, ut ingrati nos erga eos videamur, qui nosmet beneficiis cumularunt, atque ut immunitatem nos nobis ipsi, si cui forte, temporibus postulantibus, ea necessaria sit, nequaquam comparare possimus, neque alium quempiam, sive nunc, sive in posterum hujusmodi prosequi beneficiis: quod vero acerbissimum est, etiam universos a studio erga nos arcebimus, si quæ recte agentibus bene ac jure olim retribuimus, iisdem eos contra leges omnes spoliaveri-

---

Demosthenes contra Leptinem T. I. p. 458. Ed. Reiskii:

τας ἀμελώμεθα νόμους, διὰ τὸ τοὺς νόμους τὸς σὰς, ὅπερ ἐκ ἄποπον μόνον, ἀλλὰ κὴ τοωτάπασιν ἀσεβές· ἐπειδήπερ λύοιά Θεῶν εὖ φρόττοντι ἄνθρωποι, κὴ μάλιθ' ἡμεῖς, τὰ μὲν οἰκοθεν ἐτφέροντες κὴ αὐτοὶ, τὰ δὲ κὴ τὸς ἄλλας ξυναγωνιζὰς πῆς ἀγαθῆς ἔχοντες τύχης· ὥστερ εὖ μὴ βελομένων ἐκείνων, τάτ' εὐθὺς τάτε διώλεζε δυστυχῶ. ἐ τοίνυν τὸ μὲν ἐκ ἔτοιμος σκήψεσι χρῆθαι, κὴ ἃ μὴ φροτῆκε συμπλάττειν, ἐξ' ὧ κοινὸν βλάβην ἐργάθαι, ἀνόρος ἐςι φθόρος (1) καὶ μηδενὸ ὑγιὲς, τὸ δὲ τὸς εὖ ποιῆν αἱρεμένυς καθάπαξ ἐτέχειν, τοῖς Θεοῖς πολεμῶντος. σὺ δὲ περιφανῶς πᾶσι τότοις ὁμέχη· ἐκ ὅτου νόμους ἐτφέρειν, ἀλλ' ἐδὲ νόμων ὅλως ἀκροᾶθαι δί-

(1) Demosthenes de ordinanda republica (T. I. p. 173.): νῦν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθόρους ἀνθρώπους, οἰκτιρμῶν οἰκτιρμῶν, τιμῆ, ὥσπερ ἄλλου τῶν ὄντων, ἀμβλωπας, τοιοῦτο πολίτας; quo in loco φθόρους ἀνθρώπους *perditos homines* male Wolfium reddidisse, bene Valckenarius animadvertit (*ad Hamman. de diff. voc. dif. p.* 43.), qui idem *nullius frugi homines* interpretatur: *profligatos & pernitiosos homines* Lucchesinius vertit. Malo tamen

mus, propter leges tuas. Quod non turpe modo, ſed & impium prorſus eſt; benevolentia nanque Deorum res proſpere eveniunt hominibus, ac nobis præſertim, cum & ipſi quantum in ſeipſis eſt faciunt, & alios etiam habent bonæ fortunæ adjutores: quemadmodum contra, Diis nolentibus, quæ domi, quæque foris ſunt infeliciter cedunt. Si igitur ſpecioſis cauſſis, quæ nulla ſunt, uti, & quæ minime oportet comminiſci ad commune omnibus damnum inferendum, hominis pernicioſi eſt atque prorſus inſani; & eos, quibus bene agendi propoſitum eſt, omnino prohibere, hominis eſt adverſus Deos bellum moventis; tu vero his omnibus manifeſte obnoxius es: non modo legibus ferendis, verum ne legibus quidem audiendis par es, cum eæ peccata coercere ſoleant, tu vero omnium

---

go ſtare ab Henrico Stephano, cujus in Thesauro hæc verba ſunt: *φθόρος de homine dictum, non videtur de vili ſimpliciter, ſeu inutili, ſeu fragili poſſe accipi, ſed tantum de pernicioſo; qui itidem ſubſtantivo nomine pernicies a Latinis vocatur, item Peſtis.* Hac ipſa ſignificatione vocem uſurpat Ariſtophanes Equit. v. 1148. & Theſmophoriaz. v. 542.

καὶ Θ᾽ ἅ, τῷ τὰς μεὺ κωλυτὰς κακουργημάτων τυγχάνειν ὄντας, σὺ δ᾽ ἕπερ τις, τὰ τοιαῦτα πεχείτις. ἅμα δὲ ἐδὲ νόμου τὸν σὸν τῶτον ἔγωγ᾽ ἂν φαίλυ, ἀλλ᾽ ἀνομίαν αὐτὸ τῶτο, καὶ τῆς πολιτείας ἀπατροπλὺ, καὶ ἐδεὺ ὑγιές· ὃ μόνον τῷ μηδεὺ αὐτὸν ἔχειν, ὧν τὰς ἀγαθὰς νόμυς ἴχειν εἰκός, ἃς καὶ κοινὰς τῆ τραγμάτων συπῶρας μετὰ τὰς Θεὰς (1) ἅπαντες ἴσμεν· ἀλλὰ καὶ τῷ τοσότων καὶ τηλικότων, ὡς ἔφλυ, τῆ πόλει δεινῶν, ἐαὺ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρόσηδ᾽, αὐτὸ αἴτιον αὖ γεγενῆδαι.

Ὅτι δὲ καὶ Λεπτίνης αὐτὸς ὁ τοσῦτον οἷς λέγει θαῤῥεῖ, δείκνυσι δήπους δί ὧν τε, τ᾽ ἐπέπεικτα τρόνοιαν ἴχει, καὶ τοῖς ἔχειν ἀπελείας αὖθις δήσασι νόμον, θανάτε τιμᾶται (2), ἐδενὸς τῆ νομοθετῶν, ὡς ἅπαντες ἴσασιν, ὅδεύτ τοιῶτον τροσδεύτος τοῖς νόμοις. καίτοι δι᾽ ὃ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶδαι τὺ

(1) οἱ νόμοι μετὰ τὰς Θεὰς ὁμολογῦνται σῶζειν τὴν πόλιν. Demosth. contra Aristogitonem Orat. pr. T. I. p. 776.

(2) Neque in fragmentis Leptineæ legis

maxime iſta promoveas. Quin etiam ne legem quidem hanc ego tuam eſſe dixerim, ſed proprie legum prævaricationem, ſubverſionemque regiminis, & quæ nihil ſani contineat: non modo quia nihil eidem ineſt eorum, quæ bonis legibus ineſſe oportet, quas etiam ceu communes rerum publicarum ſoſpitatores ſecundum Deos univerſi agnoſcimus; verum ex eo etiam, quod ipſa tot tantorumque civitati, ut ajebam, malorum, ſi vos, o Athenienſes, auctores accedatis, cauſſa futura ſit.

Quod autem ne ipſe quidem Leptines iis, quæ dicit, admodum fidat, in eo etiam quodammodo oſtendit, quod in poſterum quoque tempus ſe ſollicitum præbet, ac in eos, qui legem, quod immunitates obtineant, rurſus ferant, mortis pœnam conſtituit; cum legislator nullus, ut ſciunt omnes, nihil hujuſmodi legibus ſuis adjecerit. Enimvero inquit: Nam cum populus facile de-

---

Demoſthene allatis, neque in iis, quæ anonymi auctoris & Libanii Argumenta in Demoſthenis Orationem exhibent, quod heic Ariſtides affert, additamentum legere eſt.

δῆμον (1), ταῦτ' εἰκότως προστρέψαι. τί δ' ἐκώλυεν, εἴτερ τοῦθ' ὅπως εἶχε, Λεπτίνη, μὴ καὶ ξύμπαντας τοὺς ἀρχῆς νομοθετικοὺς ταῦτα τοῖς σφῶν νόμοις προστρέψαι, ἀλλ' ἁπλῶς ὅτως ὑποθέσθαι τὸ δέον; ἢ τότε μὲν τῆς πολιτείας οἱ κρείττες πατῶν ἐπεστάτουν Θεοί, νυῦ δ' ἐπεὶ δημαγωγεῖν ἔχουσιν ἄνθρωποι, καὶ ταύτῃ τὰ κοινὰ διοικεῖται, χώραν ἴσχει τὸ φενακισμός; ἀλλ' οἶμαι τῷ μηδοτιῶν φλαῦρον, ἀλλὰ πάντα τὰ βέλτιστα ξυνευδοκεῖν τοῖς αὐτῶν νόμοις, τοῖς μὲν δεσμιᾶς τινος τοιαύτης ἐμέλησε τῆς προθήκης· σοὶ δὲ οἷς ταύτης ἐμέλησεν, ἔδειξας ὀλιγώρα τοῖς νόμοις, οἷς λέγεις, θαρρεῖν.

Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν ἐδόκουν ἄλλοις, μόνῳ δ' ἐμοὶ τῷ δήμῳ περὶ πάντων ἔχειν ψηφίζεσθαι· δοκοῦντος αὖ μοῦ παράκρουσιν μὴ τινὰ ὑφορᾶσθαι, διὰ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων τὸν παρ' ἄλ-

---

(1) Hiſce quoque verbis fragmentum quoddam Leptineæ legis concludi videtur; ac vel maxime videtur, quod eadem verba & Demoſthenes proferat (*pag.* 457. *Ed. Reiſk.*).

cipiatur, ut hoc adjiceretur, par fuit. Ecquid ergo prohibuit, si quidem hoc ita se habet, Leptines, ne universi ab initio legum latores hæc suis legibus adjungerent; sed quæ facienda, nihil amplius addendo, proponerent? Anne tunc regimini præerant Dii omnibus animi perturbationibus majores; nunc vero, quoniam populo regendo homines præsunt, atque hoc modo res publicæ administrantur, locus deceptioni factus est? Verum quod mali omnino nihil, sed optima quæque prospicerent legibus suis, iccirco illi quidem hujusmodi additamenti nihil pensi habuerunt; tu vero dum sollicitus de ipso fuisti, te non admodum fidere legibus, quas dictitas, aperte declaras.

Præterea, si nullis aliis, nisi populo soli liceret de omnibus suffragium ferre, ne ita quidem fas fuisset deceptionem ullam suspicari; cum populus Athenienſium ceteris omnibus judicibus, qui apud alios sunt, plurimum præstet, quemadmodum ut alu-

---

ἀλλὰ νὴ Δί' ἐκεῖνό γ' αὖ ἴσως εἴποι πρὸς ταῦτα· ὅτι ὀλίγῳ τῷ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶσθαι τὸν δῆμον, διὰ τοῦθ' ἅπαξ ἔθηκα τὸν νόμον.

λοις δικαςῶν εἶναι βελτίω, ἢ οἷον ἐκ τὸν τῆς Αἰθιωπίας τρόφιμον. ἴσως δ' ἔν κάτι τοιῶτον αὖ ξωλυέχθη. ὅτε δὲ ἢ βελήτις ἡμῖν θαυμαςὴ, ἢ παῖδ' ἃ προσῆκεν αἱρόμενοι δῆμοι, ἢ δικαςῶν πλῆθοι καλόντε κἀγαθὸν (1) κἀ τῇ περὶ τὸς νόμος ἀκριβία κἀ τὸν Ῥαδάμανθυν (2) αὖ παρόντων· πῶς οἷόν τ' ἀπάτλιν διὰ τοσότων κἀ πλικάτων χωρῆσαι; ἢ πῶς αὖ ὑμῖ πάντας ἔλαθε γεγονῦα; κἀ μλὺ, ἐ μεν ἀπάτη κρατῆ, ἢ προὸς τὸ πάθος ἐτοίμως ἔχομεν, ἔδεν δήπε κἄν τῷ παρόντι τῦθ' ὑπὸ τᾶ πεπονθέναι. νῦν δὲ περὶ ὧν ἤδη νόμον ἐτάγες, ἀπατᾶν ἡμᾶς ἐπιχειρῶν, ὡς ἄρα τῶν βελτίςων τῶτ' ἐςὶ τῇ πόλει, τοσῦτ' ἀπέχεις ὃ βάλει ῥαδίως ἐργάθαι, ὡς ἢ ὃ μὴ βάλει ῥαδίως πεμπεσῆν, κακεργίας κἀ συκοφαντίας ἀτεχνῶς ἁλισκόμενοι. ἔτι τοίνυν, ἐ

(1) Fortaſſis καλῶντε κἀγαθῶν.

(2) Jam in communi proverbio verſatur Rhadamanthi Lyciæ Regis & Cretenſium legislatoris juſtitia inſignis, qua mortuorum judex conſtitui meruit. Ariſtides quoque noſter

mnus Minervæ præſtet, omnino par eſt. Fortaſſe tamen & aliqua hujuſmodi macula ſic fuiſſet contracta. At cum Senatus quidam admirabilis apud nos ſit, & univerſa quæ oportet populus eligat, multitudo quoque adſit judicum, qui probatiſſimi ſunt, & exquiſita circa leges cautione vel Rhadamanthum ipſum exſuperare poſſunt; quanam ratione fieri poteſt, ut deceptio tot ac tantos homines pervadat? aut quonam pacto, ſi qua acciderit, latere omnes potuiſſet? At enim ſi contra nos deceptio quicquam poteſt, atque in eam proclives ſumus; pronum ſane erat nunc quoque nos iſtud a te paſſos fuiſſe. Jam vero iis quidem in rebus, de quibus modo legem fers, nos decipere aggreſſus, quaſi mirifice civitati ſint profutura, tantum abeſt, ut quod vis nullo negotio efficias; ut etiam in quod non vis nullo itidem negotio incurras, improbitatis atque calumniæ omnino convictus. Ad hæc: Si manifeſte quidem

---

in Oratione Platonica ſecunda (*T. II. p.* 147.): Rhadamanthi inquit τοσοῦτον περιὼν ἀσεβείας τε καὶ δικαιοσύνης, ὥστε καὶ τελῶντας, οἷς ἐπέσε ἀφικνουμένοις δικάζειν δοκεῖ περὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ πραχθέντων.

διαρρήδην μεν παρα παντων ὁμολογεῖται, δικαιοτατους Ἀθηναίους μαλιστα παντων τα δεοντα ξυνορᾶν, και ὁ τοτε καλλιον, τῳ δυναστων αμεινον χρῆσθαι. (1) συ δ' οις αὐτος φασκεις τρος ξαπατᾶν ἐχειν ἑτοιμως, ὡς Μελιτιδας (2) ἀπατᾶν· ἡδεως αν σε ἐροιμην, ποτερους δητα ἡμων τροσεκτεον τον νουν, ποτερον πασι τοις ἀλλοις, ἢ σοι γε; ἀ ἐγω ἀμφοιν οιμαι φησεις, δ' οιον τε, ἀλλ' αὐαγκη θατερον· ἢ παντας αὐθρωτους ὀκ ἐληθῆ περι ἡμων φα-

---

(1) Aristides Orat. Sicula priori (*T. I. pag.* 364.): ἔστε γαρ σοφωτατοι των Ἑλλήνων, ωστε και ὑφ' ὑμων αὐτων ἀριστοι λογισασθαι τα δεοντα, και ἑτερα λεγοντος κρῖναι. Et in Leutrica secunda (*T. I. p.* 444.): λογος ἐστι παλαιος, ὡς γνωναι τα βελτιστα και φρᾶξαι παντων ὑμας ὀξυτατους εἶναι. Et in Leutrica tertia (*T. I. pag.* 453.): πολυ μᾶλλον τῳ ἡμετεραν πολιν, ἢ τῳ Λακεδαιμονιων ἐκαστοτε αὐτοις δεδιναι, και φθονουμεν, ὡς δι' ευταξιαν φερομενοις, ὡς δι ὀξυτητα, ὡς τῳ ἐπι πασι παρρησιαν ἀσκουν,

(2) Cellit in proverbium a Suida allatum fatuitas Melitidis; de quo Scholia in Adagia Graecorum ann. 1612. Antuerpiae impressa. Scriptoribus a Scholio allatis Apollojus accedit, cujus hæc in Apologia verba sunt juxta Pri-

universi fatentur, omnium acerrimos esse Athenienses ad ea pervidenda, quæ fieri oportet, atque, quod præstantissimum est, eos rebus melius uti, quam qui optime vident; tu autem dum illos ais ad deceptionem esse proclives, inter Melitidas censes; libenter a te scisciterer, utris nos animum advertere oporteat, omnibus ne reliquis, an tibi? Neque enim utrisque te dicturum arbitror, nec id sane fieri potest, sed necessarium de duobus alterutrum: vel arbitrari omnes homines non vera de nobis dicere, si, ut ais, ex eo genere sumus,

---

cui editionem (*p.* 28.) itidemque Floridi (*Oper. p.* 444.): *Apud socordissimos Scythas Anacharsis sapiens natus est; apud Athenienses catos Meletides fatuus*. Quo in loco *Melitides* iam olim restituerat M. Antonius Flaminius in Annotationum Sylvis, quæ veteri manu scriptæ apud me sunt; harum siquidem in posteriori, Capite sexto, scribit: „ Apuleji verba hæc sunt: *Apud socordis-* „ *simos Scythas Anacharsis sapiens natus* „ *est: apud Athenienses Melecides fatus*. „ Interpres Aristophanis in Ranis Melitidem „ inter homines stultitia inclytos censet: qua- „ re ubi legebatur *Melecides fatus*, tu meo „ periculo *Melitides fatuus* repone.

σκειν νομίζειν, ἀ τὴν ἐξαπατωμένων ῥᾳδίως, κατ' τὸν σὸν λόγον, ἡμᾶς· ἢ μηδενὸς λόγε τὰς σὰς ποιεῖσθαι φλυαρίας· ἄγε τὴν ἀπάντων μαρτυρίαν καὶ ψῆφον τοσῆτον ἔχεσαν ἴσμεν τὸ συγκεχωρημένος, ὡς μὴ μόνον ἐκασαχῆ τὴν ὡραγμάτων ταύτην χρῆναι διώκειν, καὶ ὡροτιμοτέραν εἰ τῷ ὄντι πολλῷ τῷ ὄντι νομίζειν· ἀλλὰ καὶ τινὰ εὐτεῦθεν φήμην Θεὸν ὡροστηρῆσθαι (1). καὶ τότε μάρτυς αὐτὸς, ἀχ εἷς καὶ δύο, ἀλλ' Ἀθηναίους πάντας, καὶ δι' αὐτῶν πάντας αὐτρώπες συμψήφες καὶ συναγωνιστὰς λαβεῖν ἐθέλων τὸ νόμε· ὡς τινὰ εἰ μέρει μαρτυρίαν ἄδεν ἅσαν, μὴ παρέσης ἐκείνης. ἅδεν.

Εἰ δ' ἡμετέραν ἀπάτην νομίζεις, ἃ γ' ἐπὶ τὴν ψηφισμάτων τε καὶ ξυμμάχων, καὶ ὅλως ὑπὲρ ὧν ὡρόκηται σκέψις, ἔστιν ὅτε παρὰ τὸ εἰκὸς ἡμῖν ἀπαντᾷ· ὡς τὰς

(1) Famæ divinitas jam inde ab Heſiodo teſtimonium accepit Oper. & Dier v. 763.

Φήμη δ' ἔστε πάμπαν ἀτόλυτα, ἤν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζωσι· Θεὸς νύτε ἐσὶ καὶ αὐτή.

Hinc Demoſthenes de Falſa Legatione (*T. I. p.* 417.) & Ariſtides in Oratione Platonica

qui facile decipiuntur: vel deliria tua nullo loco habere oportet; quippe qui teſtimonio atque ſuffragio univerſorum tantum auctoritatis deferri ſcimus, ut non ſolum in rebus quibuſcunque illud ſectari oporteat, atque omnium, quæ in mundo ſunt, longe præſtantiſſimum revera exiſtimare; ſed etiam inde provenientem famam, Deam fuiſſe appellatam. Cujus rei ipſemet teſtis es, qui non unum & alterum, ſed Athenienſes univerſos, ac per eos omnes homines adſtipulatores fautoreſque legis tuæ accipere voluiſti; perinde atque peculiare ceterorum teſtimonium nullius momenti ſit, ſi illud minime accedat. Sed ad alia gradum faciamus.

Quod ſi deceptionem noſtram arbitraris ea, quæ in decretis faciundis, aut ſociis adſciſcendis, & univerſim in rebus, de quibus conſultatio propoſita eſt, identidem ſe-

---

ſecunda (*T. II. p.* 150.) Heſiodo auctore, Famam Deam prædicant. Immo vero Æſchines in Timarchum (*T. III. Orator. Græcor. p.* 141.) ad ceteras Famæ laudes addit, apud Athenienſes τὰς προγόνους Φήμης, ὡς θεὸν μεγίστης, βωμὸν ἱδρυμένους.

μεν αὐτ' ἀγαθῶν φαύλως ποιεῖσθαι (1), τοῖς δ' ἑτέρως ἢ προσθέμεθα χρῆσθαι· τὰ δὲ κτᾶται δοξάζεις. διὰ τί; ὅτι ὁ παρὰ τὴν ἡμετέραν διαγνώμην καὶ ψῆφον, δι' ὅτι περ ἀπροσῆκε, περὶ τούτων εἰδότες, ἐφ' ἑκόντες τοῦτ' ἀφεύτες, ἃ μὴ προσῆκεν ἐλόμεθα· ἀλλὰ ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων ἀνωμαλίαν, καὶ τὸς καιρούς, καὶ ὅ, τι ποιοῦσιν ἕποιτις ἂν, τοῦτ' ὄτω ξυνέβη. ὡς ἡμεῖς μὲν ὅπως βέλτιστα τοῦτ' ἔσαι, πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν ὠήθημεν δεῖν· εἰ δὲ μηδενὸς ὧν βουλόμεθα γεγονέναι, (2) τῇ τῶν ξυμπεσόντων ἀνάγκῃ, μὴ ἡμᾶς αἰτιῶ. ὥσπερ γὰρ ὁ τοῖς πράγμασι κεχρημένος ἀβέλως, τὴν μὲν εὐπραξίαν αἰδίαν μόνος εἰκότως φέρεται· ἂν δέ τι χρησὸν ἀπέβη, ἐπέρωθεν δεῖ τὴν αἰτίαν ζητεῖν· ὅπως ὁ μὴ βουλῆς ὅτι πλείστης ἐπὶ τὰ ἔργα χωρῶν, κατορθῇ μὲν, ὡς τὸ εἰκός, ἀνεδήποτε, καὶ ὧν ἐθέλει τυγχάνει· ἂν δέτί πῃ καὶ σφαλῇ τύχῃ τινί, καὶ ὅπως ἑταίνων ἀ-

---

(1) ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις ξυμπαθεῖσθε κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἔστε, αὐτὶ κραιπάλην, ἐπαίδητε ἐλπίδα.

cus atque oportet, nobis ſuccedunt; utpote quod hos quidem malos bonorum vice adjungamus, illis vero aliter atque propoſitum nobis fuerat, utamur; quæ reipſa nulla ſunt, magni facis. Quid ita? Quia non contra ſententiam noſtram atque judicium, nec poſtquam ea quæ oportet cognoverimus, tum ſponte his ſus deque habitis, ea quæ non oportet eligimus: ſed propter rerum iniquitatem ac temporum, aut aliud quodcunque tale, quod cauſſari quis velit, hæc ita contingunt. Quamobrem nos ut hæc bene feliciterque ſuccederent, nihil non faciendum dicendumve eſſe arbitrabamur: at ſi eorum, quæ volebamus, nihil fieri uſuveniat, eventuum neceſſitatem, haud vero noſmet inſimula. Quemadmodum enim qui rebus temere utitur, inde proficiſcentem moleſtiam ſolus jure patitur; at ſi quod commodum contigerit, aliunde quærenda cauſſa eſt: ita qui cum maxima conſultatione ad res gerendas accedit, nunquam non feliciter rem gerit, ut par eſt, & quod vult, conſequitur: ſi quando vero neſcio qua iniquiore fortuna aberret, vel

---

Demoſth. in Lept. T. I. p. 457. Ed. Reisk.

(2) Ita Codex: ex verſione ſuppleas, niſi γέγονε legere malis.

ξιος αὖ εἴη, τῶ δικαίω νικῶντος (1)· τὸ γᾶρ ἐς αὐτὸν ἦκον, ἅπαντ' ἔχει καλῶς, καὶ φρονίας ἕνεκα καὶ σοφίης, καὶ τῶ μηδεν τῶν γιγνομένων ἐλλείπειν. ὥστε ἕως αὖ ἦ τὸ τὰ βέλτιστ' αἱρεῖσθαι, οὐδ' αὖ εἷς ἐκὼν ἀπατώμενος εἴη, ὥστε ἐγὼ νομίζω, κἂν μυριάκις ἀποτύχῃ τῶ τέλεος. καὶ σὺ τοίνυν σκοπῶν, αὖ μεν ἡμᾶς εὕροις σκέψεως ἀκεραίως καὶ βελτίως ἐν οἷς ἔξεστιν ἀμελοῦντας, καὶ μὴ λογισμῶ καὶ κρίσει τὸ πᾶν ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἁπλῶς ὅτω χρωμένους τοῖς πράγμασι· τότ' ἤδη καὶ ῥᾳδίως ἡμᾶς εἶναι φάθι, καὶ ἥττους ἁπάσης. εἰ δὲ πρὸς πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' Ἀθηναίων ἐπίσημον, βουλαὶ καὶ δίκαι, καὶ τὸ μὴ πλείστων τε καὶ καλλίστων τῶν ψηφισμάτων ἐκάστοτε χωρεῖν (2)· οἵ γε καὶ τὰς στρατηγὰς αὖ-

---

(1) Ariſtidea locutio, qualis in hac ipſa Oratione ſub finem: τῶ κοινῶ δίκῃ πάντων λυσιτελοῦντος, δεῶν βουλομένων, ἀεὶ δήποτε νικῶντος; & in Platonica ſecunda (*T. II. p.* 258.) τῶ γ' ἐκόντος νικῶντος.

(2) Tritum attamen eſt vetus proverbium de δυσβουλίᾳ *inconſulta temeritate* Athenienſium, quos eo nomine Ariſtophanes in Nubi-

ſic tamen laude dignus eſt, eo quod jure faciendum erat palmam præripiente. Ad illum igitur quod attinet, omnia bene habent, cum propter providentiam ejus atque curam; tum etiam quia eorum, quæ fieri oportebat, nihil defuerit. Quamobrem quandiu quæ optima ſunt eligere licet, nemo, mea quidem ſententia, ſponte deceptus fuerit, tametſi millies a conſequendo fine aberret. Ac tu quoque animum in nos intendens, ſi noſmet inveneris, dum id præſtare licet, vel exquiſitam animadverſionem conſultationemque negligere, nec prorſus rationem aut judicium adhibere, ſed temere rebus uti; tunc enimvero & ſupinos eſſe nos dicito, & qui facile in errorem induci poſſimus. Quod ſi inter ceteras præclaras dotes & hæ Athenienſium prærogativæ ſunt, conſultationes, inquam, judicia, ſemperque præeuntibus plurimis ſcitiſſimis-

---

bus v. 587. exagitat, ac παχυβέλεις & μεταβέλεις in Acharnenſibus vocitat v. 630. & 632. Inde Suidas (*T. I. p.* 72.) ceu vulgatum adagium affert: τὸ κακῶς βεβλέσθαι, Ἀθηναίοις ἤσκηται. Ejuſcemodi quoque vitium Athenienſibus Iſocrates objicit in Oratione de Pace (*T. II. p.* 205. *Ed. Augerii*). Hanc in rem alia dabit Eraſmus Adagior. Chiliad. I. n. 744.

τὰς ἀ μόνον ἀπεῦθεν αἱρῆνται, ἀλλὰ καὶ πεπαιμένους εἰς Δῦνας ἄγεσι· πῶς ἀ παραπλήσιον ποιεῖς, εἰς Δκολίαν τετρσὶ διαβάλλων, ὥσπερ αὖ εἰ καὶ τὸν Πύθιον κακίζειν ἠξίους, ὡς ἀδεὲ τῆ δεόντων ἐπίσαται, ὃς καὶ τᾶτ' εἰ δεῖ ποιεῖν (1), ἡγεμὼν τοῖς ἄλλοις καὶ σύμβολός ἐσιν ἀσφαλὴς, καὶ ξυμπάσης, ὡς ἐπεῖν, τῆς οἰκεμένης τὰ τοιαῦτα δημαγωγὸς καὶ τροφήτης; ἐκεῖν δὲ ὧν νυῖ ἡμῖν εὖ μάλα σαφῶς ἀποδέδεικται, δέδεικται, ὡς ἡμεῖς μεὺ ἀχ ὅσον ἀπατᾶσθαι ῥᾴδιοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπατῶντας παντὸς μᾶλλον ἐξελέγχειν δεινοί· σὺ δὲ οἷς λέγεις, ἀ μόνον ἀκ ἀξιόχρεως εἶ τὰ τοιαῦτα πιςδέεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰς ἀπατωμένους τελεῖς δίδως εἰκάζειν, οἷς περὶ ἡμῶν τοιαύτην ἔχηκας δόξαν.

Καὶ τᾶτο μεὺ δὴ τοιᾶτο, καὶ ὅτως ἀποφθαρθεύ. σὺ δὲ καὶ ὅταν ἀτέλειαν ἐξελαύνεις τῆς πόλεως, διὰ τὸ τὰς μεὺ

(1) ὃς καὶ τᾷ τί δεῖ ποιεῖν, fortaſſe melius: porro ipſiſſima Codicis verba ſunt: ὃς καὶ τᾶτ'

que decretis, ad res agendas accedere; qui etiam duces quoque ipſos non modo hac ratione deligunt, verum etiam jam defunctos muneribus ad rationes reddendas adigunt: nonne, dum hoſce tam facile calumniaris, perinde facis atque ſi Pythium Apollinem traducere velles, quaſi is nihil eorum quæ fieri oportet, calleret; qui nihilominus etiam, ſi quid factu opus eſt, dux reliquis & conſiliarius tutiſſimus eſt, atque orbis terrarum, ut ita dicam, univerſi in ejuſcemodi rebus conſultor itidem atque vates? Ex iis igitur quæ manifeſte adeo a nobis demonſtrata ſunt, conſtat, nos non modo haud facile decipi; verum etiam eos, qui deceptores ſunt, magis omnibus arguere poſſe: tu vero dum ſic loqueris, non indignus modo appares, cui deinceps de his fides adhibeatur; verum etiam quod inter deceptores cenſearis, conjectandum præbes, quando hanc de nobis opinionem habuiſti.

Atque hoc quidem ita ſe habet, & uſque adeo nihil in eo ſani reperitur. Tu vero etiam quum immunitatem e civitate

---

ἃ δᾶ ποιᾶν: quod annotare placet, ne diligentiæ quidquam deſit.

λειτουργίας ἐντεῦθεν φάσκειν ἐλαττοῦσθαι τῇ πόλει (1)· δεῖν δὲ λειτουργιῶν, ἅπερ τότε (2), μᾶλλον δὲ, ὡς ἅδεσπότων τότων παύτων, λειτουργιῶν πόλεσι δεῖν· πρῶτον μὲν εὖ ἴσθι σαυτὸν λανθάνειν, αὐτὰς δήπου τὰς λειτουργίας περικόπτων τῇ πόλει, καὶ ταύτῃ διαφανῶς πολεμῶν. εἰ γὰρ ἀτέλειαν μὲν τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἐσπουδακόσι δίδοται γέρας, ὅτοι δὲ μὴ τὰς Θεὰς δι' ὧν δρῶσι σωισάσι τὴν πόλιν· ταύτης δὲ σωισαμένης, καὶ λειτουργεῖν μὲν ἂν εἷς τ' ἔξεσι πράττειν (3)· ὁ τὴν ἀπέλειαν ἀναιρῶν σωαιρεῖ δήπου καὶ ἅπαντα τοῦτα, ἅπερ λειτουργεῖν μὲν ἂν εἷς, μὴ τῶν πραγμάτων εὖ καθεστώτων τῇ πόλει. ἀμήχανον δὲ τοῦτο, μὴ πάντων πᾶσαν ὑπὲρ αὐτῆς σπουδὴν εἰσφερόντων· εἰσφέρουσι μέντοι προθύμως, ὡς καὶ αὐτὰ πείσεσθαι παρ' αὐτῆς αὐτοὶ προσδοκῶντες. ἔπειτ' εἰ καὶ λειτουργιῶν ἡμῖν δεῖ· δεῖ γάρ, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ· ἀλλ' ἄρα

---

(1) Haud temere Leptineæ legis verba nonnulla hoc loco nunc primum prodire, quispiam sibi suadeat.

(2) f. ἅπερ τότε δεῖ

eliminas, dum ais, hinc quidem publica miniſteria imminui civitati; neceſſaria vero eſſe illa, ſi quid eſt neceſſarium; atque adeo nihil rerum omnium civilium ita eſſe civitatibus neceſſarium, quemadmodum ſunt publica miniſteria: primum quidem illud animadvertas, nec opinantem te ipſamet publica miniſteria e civitate excidere, eidemque aperte bellum inferre. Si enim immunitas iis conceditur in præmium, qui ſtudia in nos ſua contulerunt, & hi ſecundum Deos per facinora ſua civitatem incolumem præſtant; eadem vero incolumi, ne tunc quidem ſine publicis miniſteriis quicquam agere licet: qui immunitatem e medio tollit, tollit profecto ſimul & univerſa hæc; quandoquidem miniſteria publica obire fas non eſt, rebus civitatis haud bene conſtitutis. Impoſſibile vero hoc eſt, niſi omnes omne ſtudium ſuum circa illam impendant: quod ſane alacriter impendunt, ſi & ipſi ab ea viciſſim boni alicujus præmium ſe ſe relaturos confidant. Deinde quamvis publica nobis miniſteria neceſſaria

(3) καὶ λειτουργιῶν αὖδ' ἂν εἷς τι φάττειν. Corruptam lectionem ita reſtituerem; τὸ nanque ἔξεσι ex margine in textum irrepſiſſe videtur, vocis εἷς explicandæ gratia.

πολλῷ μᾶλλον τῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἑκάστοτε φιλοτιμουμένων, καὶ ὅπως τὰ καθ' ἡμᾶς ἄριστα ἔχειν (1) σπουδὴν ποιουμένων. καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, δῆλον ἐξ ὧν, τοὺς μὲν τιμῶν ἀξιοῦμεν, καὶ ὡς εὐεργέτας ἡμετέρους καὶ σωτῆρας καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καλοῦμεν· τοῖς δὲ ὡς ὀφειλέταις, οὐχ ὅπως ὧν πράττουσιν ἔχομεν χάριν, ἀλλὰ καὶ ἧττόν τι ἐλλίπωσι τοῦ δέοντος, νεμεσῶντες ὑπάγομεν δίκην· καὶ ὅτι παρὰ μὲν τῶν αὐτὸ τοῦτο μόνον ὄνησίς ἐστι τῇ πόλει· οἱ δὲ μετὰ τούτου καὶ δόξης ὀλίγης ἄντιοι γίνονται. ἔτι δὲ οἷς ἅπασι πρόσεστι καὶ τῆς βελτίονός ἐστι μοίρας, τούτους ἡμεῖς ἐλάττους διὰ σὲ νομιοῦμεν; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, εὐεργέτας μὲν ὅπως κτήσωμεθα, πάντα ποιεῖν· ἡμεῖς δὲ καὶ ὃς μὲν ἔχομεν, θεῶν διδόντων, τούτοις φανεύτες ἀγνώμονες ἀποσερήσομεν τῶν τιμῶν· ὃς δὲ μέλλομεν ἕξειν, τούτους, ἢν μὴ νῦν ἀγνωμονοῦντες φανῶμεν,

(1) Particulæ ὅπως cum infinitivo, haud vero cum ſubjunctivo, conſtructæ exempla ex idoneis auctoribus in promptu ſunt apud Weſ-

ſint; neceſſaria enim profecto ſunt, nec eſt qui contradicat; multo tamen magis neceſſarii ſunt qui pro nobis ambitioſo quodam ſtudio ſemper ſolliciti ſint ac ſerio agant, ut res noſtræ proſpere feliciterque ſuccedant. Quod autem vera dicam, ex eo patet, quod alios quidem honoribus dignos arbitramur, eoſdemque beneficos homines, & ſoſpitatores noſtros, & ſi qua ſunt id genus alia, vocitamus; aliis vero tanquam obnoxiis, non modo gratiam non habemus, ſed ſi quando etiam ab officio ſuo deficiant, ſuccenſentes dicam impingimus: ac præterea quod per eos utilitas tantum civitati obtingit; iidem vero ipſi gloriæ quoque haud mediocris cauſſæ fiunt. Jam vero eos, qui omni ex parte excellunt, ac præſtantiſſima civitatis portio ſunt, eos, inquam, nos tua culpa ſequiores reputabimus? Et quomodo monſtri loco non habeatur, ſi nervos omnes intendentes ut nobis beneficos homines conciliemus: quos jam, Diis indulgentibus, tenemus, hos ingrati honoribus exuamus; quos vero habi-

---

ſelingium in Diodorum T. II. p. 408. Abreſcium in Æſchylum p. 390. & alios.

τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπειρξόμεν προθυμίας ;

Καὶ ὰ τῦτο μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέρων προγόνων τοῦτο δόξομεν χείρες· μᾶλλον δ' ἐκείνες θαυμαςὰς τινας ἄγαν καὶ μεγαλοψυχίας χωμένες ἀποφανῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτὰς τὰ μέγιςα αἰσχυνῦμεν· ἔπερ οἱ μὲν καὶ τὰς δυσμενεςάτας εὖ ποιῆντες τὸν αἰὲι διαγεγόνασι χρόνον, ἡμεῖς δὲ παρ' ὧν εὖ πεπόνθαμεν, τύτες καὶ ὧν ἠξιώκαμεν χαρίτων ἀποςερήσομεν· ἃς τῷ μὲν δοκεῖν, παρ' ἡμῶν, τῇ δ' ἀληθείᾳ, παρὰ σφῶν αὐτῶν ἐκομίσαντο δῆτα, τῷ τύτων αἴτιοι γεγενῆθαι δι' ὧν εἰς ἡμᾶς ἔδρασαν· ὥςε τὰ μὲν παρ' αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς, χάριν αὖτις δικαίως προσεῖπαι, τὰ δὲ παρ' ἡμῶν πρὸς αὐτὰς, αὐτίδοσιν καὶ πρέπουσαν ἀμοιβήν. καὶ τοίνυν τῆς δεδομένης ἀτελείας ἐκπεπτωκότες αὖ ἤδη, αὐτοὶ μὲν καὶ ὅτως ὐδεν ἧττον ἐθ' ἕξομεν τοῦτα, ὡς ἀξιόχρεω, ἡμεῖς δὲ ὐκ ἀγνώμονες μόνον ὀπεύθην, ἀλλὰ καὶ ἄπιςοί τινες καὶ ἀβέβαιοι τὰλοιπῦ δόξομεν ἅπασιν εἶναι· τὸ μὲν ἐαν ἃ δεδώκαμεν ἀφελώμεθα δή-

turi ſumus, hos, etſi modo non ingrati videamur, a ſtudio tamen & ſollicitudine pro nobis arceamus?

Neque hic terminus hæret, o viri Athenienſes, ſed etiam patrum noſtrorum longe a virtute poſiti hac ratione videbimur; atque adeo illos quidem ingenti dignos admiratione, & animi magnitudine ſumma præditos oſtendemus; noſmet autem ipſi maxima afficiemus ignominia. Nam illi ſemper atque conſtanter eos etiam, qui infenſiſſimi ſibi erant, beneficiis cumularunt; nos autem eoſdem illos, qui nos beneficiis affecerunt, vel iis ipſis, quibus eos dignos reputavimus, gratiis exſpoliabimus: quas gratias ſpecie quidem a nobis, re tamen ipſa a ſe reportarunt, dum ſcilicet earundem ſibimetipſis auctores fuere ſuis in nos benefactis. Quamobrem quæ illi erga nos fecerunt, gratiam quis jure appellaverit: quæ vero a nobis obtinuerunt, remunerationem atque juſtam retributionem. Etſi igitur ab accepta immunitate jam excidant, ipſi nihilominus adhuc iſthæc obtinebunt, tanquam viri optime meriti: at nos hinc non ingrati modo, ſed etiam perfidi prorſus & inconſtantes univerſis in poſterum fuiſſe videbimur; ſive quia indulta auferimus, ſive quia præſertim erga beneficos

πᾶ, τὸ δ' ἐαὺ ῥᾳθύμως τὰς εὐεργέτας ὑπομένειν μάλιστα ἔχωμεν. καὶ σωπῶ τὴν ἐπαινεῖν παραμενοῦσαν αἰχμώλιον τῇ πόλει καὶ τὸ κοινὸν ὄνειδος. ὡς δήπου οἱ ῥᾳδιουργότατοι τῶν Ἀθηναίων ἐποίουν, οὐκ ἐπάγοντες, τὰς φίλους ἐκτῶντο (1)· ἡμεῖς παῦ τἀναντίον, καὶ ὃς ἔχομεν φίλους, ἐχθροὺς καθίσαμεν, τῷ τὰς μὲν παρ' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς ὀφελείας ἀκινήτους εἶναι καθάπαξ βέλεσθαι, οἷς δὲ ἡμεῖς αὐτὰς ἀμειβόμεθα, ταῦτ' ἐθὺς ἀπατρέπειν· ἀμφοτέρως (2) ἡμᾶς αὐτὰς ὧν εὖ πεπόνθαμεν ἀναξίους ἀπεῦθεν δεικνύντες, κἀκείνους ἀσφαλεστέρους ποιοῦντες ῥᾳθύμως τὸ μηκέτι πλείστοις ἐθέλειν χαρίζεσθαι. καὶ πόσων χρημάτων καὶ βαράθρων (3) ταῦτ' ἄξια; ὅταν οἱ τὸ καλὸν καὶ δίκαιον παράδειγμα

---

(1) ἃ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες, κτώμεθα τὰς φίλους, ait Pericles in funebri Laudatione apud Thucydidem Lib. III. cap. 40. (*Ed. Dukeri p.* 122.). Ariſtides vero in Panathenaica: εὖ γὰρ ποιᾶν, οὐκ εὖ πάσχειν περυκότες ἤδεσαν. **T. I. p.** 145.

(2) f. ἀμφοτέρως.

(3) χρημάτων & βαράθρων ſupplicia duo erant apud Athenienſes: altero rei ex edito loco præ-

homines ita ſumus comparati. Prætereo etiam turpem illam notam, quæ æternum civitati inhærebit, & commune dedecus: quod nempe ſuperiorum temporum Athenienſes beneficia conferendo, non accipiendo, amicos ſibi comparabant; at nos contra omnino, & quos habuimus amicos, inimicos efficimus, dum commoda quidem, quæ ab illis in nos derivantur, immota manere perpetuo volumus; ſed quæ nos illis rependimus, actutum tollimus: qua in re duo committimus, & noſmetipſi hinc acceptorum beneficiorum indignos oſtendimus; & illis audaciores animos injicimus, ut ne deinceps talibus hominibus gratificari velint. Quæ quot præcipitiis & barathris digna ſunt! cum qui ceteris omnibus æquitatis & juſtitiæ exemplar eramus, jam ingrati animi & infidelitatis ac temerariæ

---

cipites detrudebantur; altero in foveam profundam præcipitabantur. De poſteriori, poſt Harpocrationem & auctorem λέξεων ῥητορικῶν apud Montfauconium in Bibliotheca Coisliniana (*p.* 491.), potiſſimum differunt Meurſius Lection. Atticar. Lib. I. cap. 25. Valeſius in Harpocrationem p. 14. & Harleſius in Ariſtophanis Plutum v. 431.

τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὄντες, ἔπειτ' ἀγνωμοσύνης καὶ ἀπιστίας, καὶ τὸ μεταβάλλειν εὐκῆ καὶ ῥᾳδίως οὐκ ἐῶμεν αἰτίαν, καὶ δόξωμεν μετ' Εὐρίπου χωρεῖν (1), καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν διαφθείρειν, καὶ ὅλως τὴν ἐπὶ σκιᾶς ἢ ψάμμου παιζόντων ἀδεὲς ἄμεινον ἴσχειν. μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ χεῖρον· ὥσπερ οἱ μὲν ὁρᾶσθαι δρῶσι· ὁρᾶσθαι δὲ μὴ πότ' ἐν ταὐτῷ μένειν, ἀλλὰ μεταβάλλειν ἑκάστοτε πρὸς τὴν χρείαν· ἡμεῖς δ' ἴσοι καὶ παραπλήσιοι διὰ πάντων ὀφελοῦντες εἶναι, καὶ ταὐτὰ διὰ τέλους φρονεῖν, ἔπειτ' ἀμέλει κατὰ τὸν Φάειον ἐθελήσομεν διαλλάττειν Πρωτέα (2), καὶ τῇ πρὸς τὸς ἄλλους χρῆσθαι

---

(1) Notiſſima ad proverbium uſque Euripi Chalcidici reciprocatio, quam intra unius diei atque noctis ſpatium ſepties contingere perhibent: de quo Iſaacus Voſſius ad Pomponium Melam p. 768. Edit. 1748. Neque minus frequens apud Scriptores Græcos, ubi inconſtantes ac lubricæ fidei homines denotare velint, mentio ejuſdem. Plato in Phædone (*p.* 242. *Ed. Forſteri* 1745.) ὥσπερ ἐν Εὐρίπῳ ἄνω ἔ κάτω σείεται. Ariſtoteles Ethicor. Lib. IX. Cap. 6. καὶ πιθανὸν γὰρ μένειν τὰ βελτίματα, ἢ ὑ μεταῤῥεῖν, ὥσπερ Εὐρίπῳ.

facillimæque mutabilitatis crimen ſubeamus, videamurque pari cum Euripo æſtu agi, & quæ ab initio propoſita nobis fuerant, evertere, atque omnino iis, qui in ſcena vel arena ludunt, nihilo eſſe præſtantiores; immo vero etiam longe pejores: illi enim quod ſibi proponunt, explent; proponunt autem nunquam firmos conſiſtere, ſed mutari ſubinde, ut uſus poſtulaverit: nos vero, qui uniformes conſtanteſque in omnibus eſſe debemus, eademque perpetuo ſentire, ſubinde nimirum, Protei Pharii more, conſilia mutare voluerimus, atque eo modo erga alios ſentire. Abſit ut tantum prævaleat Leptines, quo poſſit hæc in animum nobis inducere.

Cteſiphontem de Callia Chalcidenſi ait (*T. III. p.* 482. *Orator. Reisk.*): καὶ πλείους ἑταπόμενος ἑοπὰς τῶ Εὐρίπε, παρ' ὃν ῴκει. Ariſtides quoque, ut alios præteream, nedum hac in Oratione ſemel atque iterum ejuſmodi comparatione utitur; ſed & in alia de Concordia ad Rhodios, inviſum eum eſſe hominem ait, ὅτις μηδ' αὐτὸς οἶδεν ὃ βέλεται, ἀλλ' ὥσπερ Εὔριπος αὖω καὶ κάτω φέρεται, πολεμῶν ἅμα καὶ σασιάζων αὐτὸς ἑαυτῷ. T. I. p. 560.

(2) Perquam vulgata Protei quoque fabula eſt, ejuſque ad mutabilitatem voluntatis deſi-

τῶν γινώμενα. μήποτε τοσοῦτον ἰσχύσειε Λεττίνης, ὡς τὰ τοιαῦθ' ἡμᾶς ὑπελλῆφθαι παρασκεύασαι.

Καὶ μὴν εἰ ὥσπερ μισθὸς ἀρετῆς ἐστιν εὐμμία, ὅπου μὴ καταφρονουμένων ἐστὶν αὐτίδοσις· ἀνάγκη θαυμάζεσθαι μὲν ἀρετὴν, τὸν δ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἠσκημένους τιμᾶσθαι, εἴτε ἀτέλειαν τοῦτο φῆς, εἴτ' ὁτιοῦν. εἰ μὲν οὖν τὴν ἀρετὴν ὅλως ἐπαίνων ἔχεις ἀποστερεῖν, κἀγὼ τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἀποφανθεῖσιν δικαίως ἀποστέρειν τῶν ἄλλων, κὐ μεταδιδοίην ἔγωγε φειδώ· εἰ δὲ τῶν αὐτῶν ἐκεῖνο, τοῖς λόγοις τοῦτο σῴζον (1), σωιζοίην δὲ ἔγω. οὐδὲ γὰρ ὑπ' ἀρετὴν, τοῦθ' ὑπερέχει δόξου, μὴ τῶν γινομένων ἀπολαύσαιμεν (2) κρότων, ὅτε τὰ βέλτιστ' ἐπιτάττοις τῶν ἔργων, ἀμοιβῶν ἀπορρήσοντι (3). εἰ τοίνυν τὸ τὰ μὲν παροιχόντ' ἀμοιβὰς ἐ-

---

gnandam usus frequentissimus. Pharium Proteum Aristides appellat, eque ac Julius Pollux apud Philostratum de Vitis Sophistarum Lib. II. Cap. 12. Apollonius nempe Tyanæus apud Philostratum eundem in Vita ipsius Lib. III. Cap. 24. ajebat: ἔστιμοι καλοῦσι ποιμένα περὶ τὴν νῆσον τὴν Φάρον, ὃν ποτε ὁ Πρωτεὺς ἔσχεν.

At enim ſi quemadmodum virtuti merces laus eſt, ita etiam recte factis retributio; tum virtutem admirari oportet, tum eos qui boni aliquid egerunt, honoribus etiam proſequi, ſive hanc immunitatem dixeris, ſive aliud quid. Si igitur virtutem ipſam prorſus laudibus ſpoliare audes, eos quoque qui in rem noſtram ſeſe æquos demonſtrarunt, præmiis ſuis orbare tibi liceat, nemine omnino excepto. At ſi illud abſurdum eſt, quomodo rationi conſentaneum hoc ſit, nullo prorſus modo intelligere queo. Etenim neque virtutem, quoad exiſtimationem attinet, ſi debitos plauſus minime conſequatur, neque facinora optima, ubi retributiones non adſint, quis unquam cognoſcat. Si igitur ea utriſque rependere, quæ ipſos decent, hominis probi

---

Confer Heraclidem in Allegoriis Homericis p. 488. & ſeq. Opuſculor. Mythолog. Galæi, ed. 1688.

(1) ὡς ἔσιν ὁ λόγον σῶζον. Ariſtides Orat. Plat. pr. T. II. p. 5.

(2) ἀπολαύσα Codex habet.

(3) Fortaſſis ἀπορῦνται genuina lectio.

ροις ἀποδιδόναι πρὸς ἀγαθῦ, τὸγ' αὐτὰ τάτων ἀποστερεῖν πρὸς βασκανῶν· σὺ δ' ἐκπεστεῖν μεὺ τῷ ὄντων κὴ ὧν σοι πρόσεσιν ἐσεσθαι, ὐκ ἀὴ αὐάγκοιο· ἀλλάμοι δοκεῖς, καὴν ὄναρ τῦτ' ἰδὼν, πεταράχθαι (1)· ἧς καὴ τὸς ἀεργέτας ἡ πόλις ἠξίωσεν ἀτελείας, ταύτης τάτως ἀπάγων, φορητόν τι νομίζεις, δέον ἀπὸ σεαυτῦ καὴ τὰ τάτων εἰκάζειν, κὴ μὴ σφᾶς ἀζιῦν, ὧν αὐτὸς γενομένων, ὐκ ἀὴ ἠγαπήκεις;

Μᾶλλον δ' αὐάγκη δυοῖν θάτερον· ἢ καὴ τιὺ πόλιν ἐσεσθαι τῆς παρ' αὐτῶν ὠφελείας, ἐπειδὴ τάτοις τῷ παρ' αὐτῆς γερῶν οἴεσθαι δεῖν· ἢ μηδὲ τάτοις ἀπωσιῦν ἐνοχλεῖν, ἐπεὶ μηδὲ ταύτῃ. εἰ δὲ ταῦτα (2) μεὺ ἀζιοῖς ὧν παρ' αὐτῶν εἴληφεν ἀπολαύειν ἐσάπαν, τάτως δὲ μή· ἔοικας ὐκ ὀρθῶς ὐδὲ δικαίως τοῖς πράγμασι διαντᾶν, καὴ πρὸς ἔτι τιὺ πόλιν ὐχ ὅπως ὧν ἐχεῖν, ἀλλὰ κὴ ὧν ἀπόξαιτ' αὔτις, ἀπειρῶς ἀζιῦν.

---

(1) ὃ καὴ ὄναρμοι δοκᾶς σύγε ἰδὼν, εἰκότως αὖ αἰσχυνθῆναι. Aristides in Oratione Legator.

eſt; hos vero ipſos illis ſpoliare, ab invidia proficiſcitur: neque tu bonis excidere tuis, aut rebus, quas habes, nudari æquo animo patereris; immo vero, ut mihi videris, ſi vel hoc tibi objiceretur dormienti, te vehemens perturbatio ſubiret; dum, qua etiam immunitate civitas optime de ſe meritos homines dignata eſt, eos privas, fierine poſſe exiſtimas, ut æquo id animo feratur; cum ex te ipſo res horum æſtimare deberes, nec illis æquum cenſere ut ea contingant, quæ ſi tibi contingerent, tute ipſe ægerrime ferres?

Verumtamen neceſſe eſt de duobus alterum fiat: ut vel civitas quoque privetur emolumentis, quæ ab illis proficiſcuntur, quoniam hos privari muneribus illius neceſſarium cenſes; vel ut ne hiſce quidem ullo modo lites creare deceat, quandoquidem nec civitati. Et ſi quidem civitatem vis perpetuo frui bonis, quibus ab iis cumulata eſt, hos vero non item; videris nec recte nec juſte rebus ipſis adverſari, ac inſuper ut non modo ea civitati adſint, quibus opus habet, ſed ea etiam, quæ ut

---

Græcor. ad Achillem T. II. p. 541.

(2) ταὐτὰ lego.

θαυμάζεσθαι μεν γὰρ αὐτὸν ὑπημέρου, καὶ καλῶς ἀκούειν, καὶ συναγωνίσας πάντας ἴσχειν τῆς δόξης, οὐ δίκαιος οἶδ' ὅτι ποιῆ· ὑπερ μὴ κοινὸς ἦ τῆς πολιτείας ἐχθρός· φράττεις δ' ἴσως ὧν αὐ εἰκότως μισοῖθ' ὑπὸ πάντων. ὁ γὰρ δήπου τὸς δυσεργέτας, ἀδ' ὧν τὰ μέγιστα ἀπωνάμεθα, οὐ τότας μόνον ἐκπολεμώτομεν ἡμῖν αὐτοῖς, ἑαυτοὶ τὰ τοιαῦτα πεισθῶμεν· ἀλλὰ καὶ πάντας τὸς ἄλλους αὐτὸς, ὁ διὰ τὸν φρὸς ἐκεῖνος τοσοῦτον ἀγνωμοσυνίου, ὅτου τὸ φρὸς ἀτάτου ἡμᾶς τοῖς φράγμασι χῆσθαι, καὶ κατ' Εὐρύβατον (1) ζῆν. καίτοι ὅταν ταῦτ' ᾖ, καὶ προπροτάτου ἡμῖν αὐτοῖς ἐπεισάγωμεν δόξαν, τί πλέον ἀπὸ τῆς λειτουργιῶν ἡμῖν ἔσαι, ἐὰν δὲ Ἀθηναίους λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους κτησώμεθα λειτουργούς; χωρὶς δὲ τούτων· εἰ μὲν τὸς αὐτὸς οἷόν τ' ἦν καὶ ἀ-

(1) Hominem improbum Eurybatum appellare, & εὐρυβατεῖσθαι pro pravis esse moribus dicere, solemne apud Graecos est; ducto proverbio ab Eurybato homine perfido, & nequitia inclyto. Satis multa hac de re sunt

non adſint, quiſquam optaret, prorſus expetere. Ut enim admirationi ea quotidie ſit, & bene audiat, & opitulatores gloriæ ſuæ cunctos habeat, ſcio equidem te in votis habere; niſi forte communis ſis reipublicæ hoſtis: nihilominus ea committis, quibus jure inviſa ſit univerſis. Neque enim certe bene meritos homines, neque eos, per quos maximis commodis fruimur; non hos, inquam, ſolos hoſtes contra nos ipſi excitabimus, ſi tibi in hac parte morem geſſerimus, ſed & univerſos reliquos homines; non eo potius quod erga illos ingrati ſimus, ſed quatenus rebus ad deceptionem utamur, & Eurybati more vivamus. Ceterum dum hæc obtineant, ac peſſimam quoque nobis ipſi opinionem conciliemus; quam magnæ, quæſo, utilitates ex publicis miniſteriis in nos derivabuntur, etſi non Athenienſes modo, ſed vel univerſos homines miniſtros publicorum munerum nobis comparemus? Accedit & illud quoque:

---

apud Diodorum Siculum (*T. II. p.* 553. *Ed. Weſſelingii*) Harpocrationem, Suidam, & Michaelem Apoſtolium Proverbior. Cent. IX. n. 33.

τελείας ἀποστερῆται, αὐτοὶ δὲ πρὸς τῷ καλοκἀγαθοί τινες εἶναι, δι' ὧν ἡμᾶς ἔδρασαν, καὶ μεγαλοψυχίας φέροιντ' ἂν δόξαν· ὡς οὐκ ὂν οἷς ἠτιμάσθησαν παραχθεῖσι, ἀλλ' ἐφ' οἷς εἶχον μεμενηκόσι. εἰ δ' ἅμα τούτοις στερήθησονται, καὶ ἡμῖν ἔσονται δῦσνοι, ὡς ὑφ' ἡμῶν ἀτεχνῶς ὑβρισμένοι· μανίαν δήπου σαφῆ, ἀντὶ μικρῶν καὶ φαύλων λειτουργιῶν, τοσούτοις ἡμᾶς διαβεβλῆσθαι καὶ κακῶς ἀκούειν, καὶ μῖσος ἐν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἔχειν, ἀξὸν παντὸς τἀναντίον θαυμάζεσθαι καὶ φιλεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἡμετέρων τότε αὖδὼ, πάντας ἐπὶ τὰ ἴσα τροτρέπειν.

Ἀλλὰ μὴν καὶ περί γ' αὐτῶν τῶν λειτουργιῶν, ἃς αἱρεθῆναί φησι διὰ τὰς ἀτελείας Λεπτίνης, ἐκεῖνο λέγω· ὡς εἴτις τοῦτο ἐσομένου σκοπεῖν ὅπως ἀκριβῶς ἐξετάσει, καὶ τοῦ οἱ τὰς ἀτελείας λαμβάνοσι, τὴ πόλει παρέχουσιν, ἐρήσει τοῦτο μὲν μείζω τοῖς ὅλοις καὶ περιφανεστέραν, καὶ ὥστε τούτοις τυγχάνειν ἀξίαν ἔχης· τοῦτο δ' ἀχ' ὅσον ἐλάττω καὶ φαύλην παντάπασιν, καὶ δὸ' αὐτὸ τοῦ-

Si fas eſſet hos eoſdem homines indulta immunitate privare; ii nihilo ſecius, cum probi probatique ſint, ob ea, quæ erga nos facinora ediderunt, etiam magnanimitatis gloriam referrent: quippe qui neutiquam percellerentur ex eo quod eſſent de honore dejecti, ſed eas virtutes retinerent, propter quas honores fuerunt indepti. Quod ſi immunitate privabuntur, ac ſimul nobis erunt infenſi, quippe aperta contumelia per nos dehoneſtati; ſane furor eſt manifeſtus, pro exiguis nulloque loco habendis publicis muniis, nos tot conviciis proſcindi, & male audire, ac odio eſſe Græcis perinde ac barbaris; cum contraria omnia licerent, admirationi videlicet eſſe, & amari, ac per obſervantiam erga hos noſtram, ceteros omnes ad paria præſtanda excitare.

Enimvero de ipſis publicis miniſteriis, quæ per immunitates tolli Leptines cauſſatur, illud quoque affirmare mihi licet: quod ſi quis proventuram e publicis iis miniſteriis utilitatem diligenter perpendat; & eam itidem, quam qui immunitates conſequuntur, civitati præſtant; hanc inveniet omnibus modis majorem illuſtrioremque, atque optandum ut hanc potius civitas conſequatur: illam vero non minorem dumtaxat & jejunam omnino, nec eo ipſo, ob

το διὰ σμικρότητα δοκεῖσαν διήκειν ὄνησιν· ἀλλὰ μὴ οἵαν παρορᾶσθαι, μηδοτωσιοῦν αὖ τῷ κοινῷ λελυμαίνεσθαι. διὰ τί; ὅτι ἐ πᾶσι μέρεσιν ἀτελείας, οὐδὲ διὰ παύτων ἁπλῶς τοῦθ' ἥκει (1). ἀλλ' οἷς ἄξιον τὰ τοιαῦθ' ὡς ἐνεργέταις διδόναι. τοσοῦτοι δέ ἔσμεν, ὥσθ' ἕνεκα πλήθους οὐχ ὅσον τοῖς λειτουργοῦσιν ἐγγὺς εἶναι, ἀλλὰ μηδ' αὖ ἐν παρορᾶσθαι τετυχηκέναι γεγονότες, μηδιωτιοῦν ἐργάσθαι διαφοράν, μήτ' ἐκ ἀριθμοῦ, μήτ' ἐκ παραγμάτων ἐπίδοσιν· μᾶλλον δ' ἐτέτερον οὐκ ἐκ ἀριθμοῦ, οὐδὲ πολλῷ μᾶλλον ἐκ παραγμάτων ἐπίδοσιν. ὥς' ἔστις ὑμῶν ἔροιθ' ὑμᾶς, πότερα τιὺ τῷ μηδεὶ ἐκ ἐπίδοσιν τῆς κοινῆς ὠφελείας ξυμβαλλομένων ἐ τὰς λειτουργίας σωτέλειαν, ἢ τιὺ αὐτῶν τούτων ἐκ ἡμᾶς μεγαλοψυχίαν αἱρεῖσθαι δεῖ· τοῦτ' αὖ εὖ οἶδ' ὅτι φήσετε πάντες, ἅπερ

---

(1) Immo vero tum cum de Leptinis lege abroganda agebatur, vix quinque de hospitibus, totidemque de civibus immunitate fruebantur, Demosthene manifeste affirmante in Leptinea p. 463. Iidem vero nonnisi a muneri-

exiguitatem ſuam, utilitatis loco habendam; ſed ejuſmodi etiam, quæ ſi neglecta fuerit, nulla ratione reſpublica lædatur. Quid ita? Quia non omnes immunitatis participes fiunt, nec ad omnia generatim iſtud porrigitur; ſed ii conſequuntur ſolum, quibus par eſt, ut præmia hæc, tanquam beneficis hominibus, tribuantur. Hi autem uſque adeo pauci ſunt, ut numero ſuo non modo ab iis, qui publica munera obeunt, haud propius abſint; verum etiam ſi iis adjiciantur, differentiam nullam fieri contingat neque ad numeri, neque ad rerum incrementum; atque adeo quia non ad numeri, multo etiam magis nec ad rerum incrementum. Quamobrem ſi quis vos nunc interroget, nunquidnam contributionem eorum, qui in publicis miniſteriis nihil ad incrementum communis utilitatis conferunt, an horum ipſorum erga nos magnanimitatem eligere præſtet; ſcio equidem hanc vos omnes dictum ituros, ſi quidem voſmet

---

bus publicis tempore pacis immunes eſſe licebat: τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως πασῶν ἀφορμῶν καὶ τεμιαρχῶν, ὀρθῶς ἐξ δικαίως, ἐδεῖς ἔξ ἀπελῆς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων. Demoſth. ib. p. 462.

ὑμᾶς αὐτὸς ῥᾴργα ποιεῖσθε. ὃκ οὖν ἄτοπον ἐν τῷ λυσιτελεῖ πολεμεῖν, παρὰ δὲ μεν δόξα ἐν κέρδει ὑμῖν, τᾶτ' ἐπιφέροντας τοτσὶ μὴ θαυμάζειν, μηδὲ τοῖς ἴσοις τιμᾶν· παρὰ δὲ μηδὲτισῶν ὄνησίς ἐστι, μὴ τᾶτο ποιοῦντας κακίζειν, καὶ τιὼ ἀδεὲ ἔχοταν κέρδει λειτργίαν περὶ πλείονος ἄγειν τῆς θαυμαστῆς αὐτῶν ὑπὲρ ἡμῶν προαιρέσεως· διό, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ σφῶν αὐτῶν καταψεύδεσθαι δόξωσιν, ἀκίνητα βούλονται σφίσιν αὐτοῖς παντάπασι καθεσαύαι τὰ ἆθλα· ὁ τότων, ὡς ἐγῶμαι τοσᾶτον δεόμενοι, ὅσον τὸ καλοὶ κἀγαθοὶ δοκεῖν ἅπασιν εἶναι; μᾶλλον δὲ διὰ τὸ βέλεσθαι καλοὶ κἀγαθοὶ δοκεῖν ἅπασιν εἶναι, τοτωνὶ δέονται δήπο, εὖ ἐιδότες, ὡς ἐ καὶ τὸ καλὸς κἀγαθὸς αὐτὸς γεγενῆσθαι, αἰτιώτατον σφίσι τᾶ γερῶν ἠξιῶσθαι, ὡς ἐαὶ μὴ τᾶτο παρῇ, οὐδ' ἂν τοτὶ γεγονός. ἀλλ' ἐπεὶ τᾦ γερῶν ἠξιῶσθαι καλὸς κἀγαθὸς δείκνυσι μᾶλλον, καὶ γνωριμοτέρκς καθίστησι πᾶσι, καθάπερ τὸς Ὀλυμπιονίκας οἱ πομπικοὶ στέφανοι (1)· διὰ τᾶτο δεῖ δήπο,

(1) Sane tanta fuit Olympiacæ victoriæ laus,

veſtrum pluris rationem facitis. Nonne igitur turpe eſt, quodque utilitati noſtræ bellum prorſus inferat, eos qui id præſtant, quod gloria & lucrum nobis parit, nequaquam ſuſpicere, nec paribus muneribus honorare; eos vero qui id faciunt, cui nulla vera utilitas ineſt, minime exagitari, atque miniſterium illud, quod nullum affert emolumentum, multo pluris facere, quam ſtupendam eorum in nos voluntatem: juxta quam, o viri Athenienſes, ne ſua opinio fraudi eis fuiſſe videatur, immota omnimode ſua ſibi præmia manere volunt; non tantum quod his indigeant, arbitror, quantum ut omnibus probi probatique eſſe videantur? Immo vero propterea quod omnibus probi probatique videri volunt, his certe indigent, ſatis compertum habentes, quod quamvis probitas probataque virtus ſua ipſis vel maxime in cauſſa fuerit, cur præmia ſint conſequuti, ita ut niſi illud adfuiſſet, neque hoc equidem contigiſſet; tamen quia præmia obtinere probos probatoſque magis oſtendit, ac manifeſtiores omnibus efficit; quemadmodum eos, qui in Olympicis ludis victores evadunt, pompaticæ coronæ; iccirco oportet, atque adeo

---

ὥστε τὸν νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομίζεσθαι, jux-

μᾶλλον δὲ πάντα ἀνάγκη, καὶ γερῶν αὐτοὺς ἠξιῶσθαι, ὡς ἂν μᾶλλον καλοὶ κἀγαθοὶ καὶ εὐσωθῆς πᾶσι καὶ δοκῶσι καὶ ὦσιν· ὡς ἤδη τινὲς ἠρισλκότες ἐν μάχαις, ἢ καὶ ὁτιοῦν ἄλλο χρησὸν εἰργασμένοι, ἐπειδήπερ ἐχ ὧν ἔδει μετεῖχον, οὐδὲ τῆς εὐτέρπεια ἀπέλαυσαν τῶρομηθείας, οὐδ' ὅτι τοιοῦτοί τινες ἦσαν γεγόνασι δῆλοι· ἀλλ' ἠπιστήθησαν τοῖς πολλοῖς, κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιδίξεως χρόνον μόνοις τοῖς θεαταῖς βοηθεύτες.

Καὶ τοίνυν εἰ μὲν τὰ ἐπὶ τῆς πόλεως τετιμῆθαι λόγῳ οὐδεστιοῦν αὐτοῖς ἰῷ, οὐδ' ἂν ὅλως ἠξίωσαν περὶ αὐτῶν χρησοὶ γεγονέναι, οὐδὲ τῆς τῶρὸς ἡμᾶς φιλοτιμίας ἀπῆρχθαι. εἰ δ' ὅπως αὐτὰ τύχοιεν παντ' ἐποίουν ἐκεῖνα, καὶ τῆς χρησότητος τὰς ἀφορμὰς ἡ παρ' ἡμῶν ἐλπὶς ἐχορήγει· τὰ δίκαιον τὸ μάλις' αὐτοῖς ἀποδοθεῦ περικόψαι, καὶ περὶ τὰ καίρια διορύξαι (1) τὸ τῶρᾶγμα;

---

ta Lucianum de Gymnasiis (*T. II. p.* 890. *Ed. Reitz.*). Affert plura Davisius in Ciceronis Tusculanas Quæstiones Lib. I. Cap. 46. & Lib. II. Cap. 16.

omnino neceſſe eſt, ut præmia conſequantur, quo magis probi probatique etiam in poſterum univerſis & videantur & ſint. Haud ſane ſecus quam quidam, qui jam optime pugnarunt, vel bonum quodcumque aliud fecere, quoniam ea quæ oportebat, minime conſequuti ſunt, neque de illis apud poſteros ratio habita eſt, neque quod tales fuerint, innotuit; verum a pleriſque id creditum non eſt, eo ipſo tempore, quo hujuſmodi viſi ſunt, ſola eis oculatorum teſtium acclamatione patrocinante.

Si itaque illi in civitate honoribus donari nullo loco habuiſſent, neque ſtuduiſſent omnino de ipſa bene mereri, neque ſtudii erga nos ſui fructum percipere. At ſi ut hujus rei compotes fierent, omnia illa egerunt, & anſam bonitatis quæ a nobis ſperabant, præbebant; quomodo juſtum fuerit, id, cui maxime ſtuduerunt, circumcidere, atque rem ipſam certo ac lethali vulnere confodere? Ceterum tolerabilius ipſis viſum fuiſſet nihil omnino accepiſſe,

---

(1) κάιεμα codex manifeſte habet: attamen κάιεμα vel κύεμα, μέρη videlicet, legas, haud multum intereſt, ex iis quæ accurate diſputat Abreſcius in Miſcellaneis Obſervationibus no-

καίτοι μετειώτερον αὖ αὐτοῖς ἐδόκει, μηδοτιοῦν τιὼ ἀρχιὼ ἐληφένω, ἢ ὅπω λαμπρῶς ἐληφόσιν, ἔπειθ' ὑπ' ὀδειμιᾶς ἀξιολόγω προφάσεως τᾶτ' ἀφηρῆθαι. ἐκεῖνο μεὺ γὰρ ἀγνωμοσώητις αὖ ἰῦ μόνον περὶ τὸς ἐργέτας τῆς πόλεως· τὸ δ' ἀμφοτέρων μεὺ ὕβρις (1) ἢ ἀδοξία· ἰδία δὲ ἐπὶ πάντων ὀνειδῶ καὶ μῖσῶ τῇ πόλει, ἢ τὸ μὴ παρ' ὠντινωνοῦν ἀξίαν δοκεῖν εἶναι τοπαράπαν ἐπὶ μηδεὺ πεπισεῦθαι· ἢ τοσᾶτο δόξης καὶ τὸ θωμάζεθαι μέτεσι, καὶ ὅτως ἐσὶ διὰ πάντων κρατίση καὶ τοῖς ὅλοις νικῶσα, ὡς μόνιω ταύτιω τῇ ὑφ' ἡλίω πόλεων,

---

vis (*T. I. p.* 63.) & in Auctario Dilucidationum Thucydidearum (*p.* 321.); quibus ea quoque si adjiciantur, quæ Paulus Leopardus (*Emendat. Lib. V. Cap.* 5.) & Salmasius (*in Simplicium p.* 4.) differunt, vocis hujus interpretationem, quam dedi, stabiliri, nemo non videt. Ut vero διαρύξαι, quod codex habet, in διορύξαι commutarem, animum Demosthenes quoque fecit, cujus perquam similis locutio est in Oratione in Stephanum (*T. II. p.* 1111.): *τῷ δὲ κακουργῆσαι, καὶ διορύξαι φάσματα, οὐδενὸς λείπεται: sed maleficiis & corruptela negotiorum nemine est inferior.*

quam ubi tam ſplendida acceperunt, nulla juſta de cauſſa iiſdem privari. Prius enim illud ingrati dumtaxat fuiſſet animi vitium erga homines de civitate optime meritos: hoc vero in utrorumque contumeliam atque dedecus cederet; ſpeciatim autem opprobrium atque odium in cunctis civitati conciliaret, ac ſimul etiam indigna videretur, cui a quopiam omnino fides ulla in re adhiberi poſſet. Quæ tamen uſque adeo bona pollet opinione & admiratione, ac tantopere in omnibus excellit, cunctoſque antevertit; ut unius hujuſce ſub ſole civitatis, ſi paucis dicere fas eſt, Deos hominesque amore communiter capi contigerit. Hi enim non modo hanc pro patria habent, ſed &

Metaphorice διορύττειν eſt apud Demoſthenem eundem & in Oratione tertia in Philippum (*T. I. p.* 118.): ὅπω δὲ κακῶς διακείμεθα καὶ διορωρύγμεθα κατὰ πόλεις. Quem locum Wolfius vertit: *adeo vero ſumus amentes, atque oppidatim, tanquam foſſis interjectis & vallis, ſeparati;* Paullus Manutius: *ita male affecti, ita animo fracti per urbes ſumus;* Reiskius vero in Indice Græcit. Demoſthen. διορωρύγμεθα, *confoſſi, perforati ſumus*, h. e. *corrupti, peſſumdati*.

(1) Codex ἄνβρις, ut forte legendum μεθ' ὕβρις.

εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, κοινὸν ἑρμῆν τε Θεῶν καὶ ἀνθρώπων (1) κατασῆναι. οἱ μὲν γὰρ οὐ μόνον αὐτὶ πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς πατρίδος ἄγασι ταύτην, καὶ ὅλως παντὶ προστιθέασι (2) τῷ θυμῷ, ὡς ἑαυτοῦ τὴν κοινὴν ἀπάντων αἰτίαν τε καὶ τροφόν. πρώτη γὰρ ἄνθρωπον ὑπέγκε (3) καὶ πρώτη βίᾳ

---

(1) Locum hunc ante oculos habuisse videtur Libanius, utpote in Aristidis scriptis, si quis alius, egregie versatus. Sic enim Julianum alloquitur in Panegyrico (*T. II. Oper. p.* 176.): εἰς γὰρ τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ σοφωτάτην καὶ θεοφιλεστάτην, καὶ κοινὴν ἑρμοῦν ἀνθρώπων τε καὶ Θεῶν γῆν, πᾶς Ἀθήναις ἐπέμπε. Saltem non succurrit, quonam ex auctore scriptor uterque magnificam hanc Athenarum appellationem hauserit.

(2) Οὐ μόνον δὲ παὶ πῶν ἰδιωτῶν ἔπω προστίθεσι πὰς Ἀθήναις, ἀλλὰ καὶ πόλεις, Aristides in Panathenaico (*T. I. p.* 183.). τί αὖ ἄποις, ἢ τὸν Θεῶν ἅπαντα τοῦτ' εἶναι, βούλεσθαι παντα χῆ πὰς Ἀθήναις προστίθεν, idem ibid. (*pag.* 189.). Confer Scholiastem & Barnesium in Euripidis Hippolytum v. 5.

(3) Πρώτη γὰρ ὑπέγκεν αὐθρωπον, καὶ πρώτη πατρίσεσιν ἀνθρώπε, Aristides in Panath. (*T. I. pag.* 102.). Jam vero haud operæ pretium esse arbitror hoc loco immorari in explican-

patriæ anteferunt, atque omni omnino animi æstu eam prosequuntur honore, uti prosequantur par est communem omnium parentem atque altricem. Prima enim homines protulit, & prima vitæ necessaria invenit; ac propterea una omnibus hominibus refugium est atque adjutrix, universique, temporibus ingruentibus, plane utroque, ut ajunt, pede ad eam, veluti ad ma-

---

dis mirificis hisce fabulis de Athenarum origine, de hominum e terra ipsa ortu, de divina frugum largitione, ac Deorum ipsa de civitate inter se contentione, mutuisque dissidiis eidem commissis: quæ omnia Aristides in Panathenaica Oratione fusius percenset. Adire præstat Platonis Menexenum & Periclis Orationem funebrem ex Thucydide, & quæ Jo: Christianus Gottleberius ad ea annotavit in editione Lipsiensi an. 1782. ut scriptores multos antiquos & novos præteream, qui in manibus eorum omnium sunt, qui historiæ Græcæ operam aliquam navant. Unius tamen Ciceronis verba splendidissima, quibus universas propemodum has Athenarum laudes complectitur, ne huc transferam, facere nequeo: *Adsunt*, inquit pro L. Flacco, *Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur: de quorum urbis possessione, propter pulchritudinem, etiam inter*

χρῆσιν ἔξαρε, ᾗ διὰ τοῦτο μόνη πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶ καταφυγὴ καὶ πρόσατις (1)· καὶ πάντες κατὰ τὸ τῆς χρείας ἐσῶς, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν (2) ὡς

Deos certamen fuiſſe proditum eſt : quæ vetuſtate ea eſt, ut ipſa ex ſeſe ſuos cives genuiſſe dicatur, & eorum eadem terra parens, altrix, patria dicatur : auctoritate autem tanta eſt, ut jam fractum prope ac debilitatum Græciæ nomen hujus urbis laude nitatur.

(1) Paul. ad Rom. XVI. 3. de Phœbe : ἥ γὰρ ἐμοὶ τε προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, καὶ ἐμοῦ. Quem locum Beza vertit : *Ipſa enim tum multis hoſpitium præbuit, tum mihi ;* non ſane abludens interpretatio ab Ariſtidea locutione. Chryſoſtomus tamen in Epiſt. ad Hebr. (*apud Budæum Com. Ling. Gr. pag.* 488.) : ἡ γὰρ ἐλεημοσυνῶν τεχνίτης ἀεί ἐστι, καὶ προστάτις τῶν ἐργαζομένων αὐτῷ. Porro Athenæ κοινὴ ἑστία τῆς Ἑλλάδος, ad quam exſules & ærumnis vexati confugerent, oraculo divino dictæ ſunt apud Ælianum Var. Hiſt. Lib. IV. Cap. 6. ubi Perizonius ſcitu digna profert.

(2) Ex Ariſtidis Panathenaico adagium Eraſmus in Chiliades ſuas derivavit (*Chil. I. Cent. I. n.* 35.). Sunt vero ipſa Ariſtidis verba (*T. I. p.* 117.) : καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο θρῶσιν, τὸ πάντας τοὺς ἐν χερσὶ βουλομένους καταφύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ σήμης ἅμα-

trem confugiunt, ac ea quæ optant copioſius, quam ſperabant, conſequuntur. Uſque adeo vero hominibus appetenda cum ſit, uſque adeo Diis quoque cara eſt, eorumque ſtudia manifeſte ſic facit, ut quidam

---

νον τὸ φοβέχειν ἀὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐχ ὅσον λανθάνειν· καὶ μαρτύριόν γε δυοῖν παῖν καλλίστοιν ἀνδρείας καὶ φιλανθρωπίας. Affert quoque Eraſmus proverbii explicationem ex Scholiaſte inedito Codicis ccccxxiii. Marciani ſumptam, cujus verba: ἐκ δυοῖν ποδοῖν· αὐτὶ ῥοθύμως καὶ ἀνυδοιάσως, παρὰ τὸ τὰς πεδόντας ἀμφοτέροις ἐπείγεθαι τοῖς ποσίν· ἢ αὐτὶ δύο πεδαλίοις, ἵνα ᾖ ὅμοιον τῷ, ἐπὶ δυοῖν ἁρμαῖν ἔδοξαν. Scholiaſtes quoque alter Codicis Marciani ccccxxiv. τὸ ἐκ δυοῖν ποδοῖν, παροιμία ἐπὶ τῶν παύν πεδαζόντων λεγομένη· ἐχ ὅτι οἱ μὴ πεδόντες ἐνὶ μόνῳ χρῶνται ποδί. πῶς γάρ; ἀλλὰ τὸ λέγειν, ἐκ δυοῖν, ἔμφασιν ἔχει μεγάλης πεδῆς· ἄλλως τε καὶ οἱ μὴ πεδάζοντες εἰ ἐξ δυοὶ χρῶνται ποσὶν, ἀλλ' ἑνὸς πάχ@ παρέχονται. Ariſtidis autem proverbium ἐπὶ δυοῖν ἁρμαῖν, huic quam ſimillimum, e Panathenaico (*T. I. p.* 110.) Scholiaſtes Cod. ccccxxiii. hiſce declarat: παροιμία τὸ ἐπὶ δυοῖν ἁρμαῖν, ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶς φρόστι χωρούντων. ἔρηται δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν πλεόντων, ὅταν ἢ δυσὶν ἀγκύραις ὁρμίζονται, ἢ ὅταν ἐλλιμενίσωσι μὲν, προσχήσωνται δὲ καὶ ἀγκύρᾳ ἀλλὰ πλείοσιν ἀσφάλειαν. λέγει οὖν ἐνταῦθα ὡς ἅπαντες καὶ τῆς πατρίδος ἔχοντο, καὶ τούτῳ πλέον@ ἐνόμιζον ἀξίαν.

ἀληθῶς, τὸ τῦ λόγυ, πρὸς τοῦτ' ἐν, ὡς πρὸς μητέρα χωρῆσι, καὶ τυγχάνουσιν ὧν βέλονται κάλλιον ἢ προσεδόκησαν. ὅτω δ' ἀνθρώποις περιαπτέον ἢ ὅτα, ὅτω καὶ θεοφιλὴς ἐσι καὶ μέλημα τοῖς κρείττοσιν (1) ὀναργῶς, ὡς τὰς μεν αὐτῶν πάλαι πρὸς ἀλλήλας περὶ τοῦτης ἐρίσαι· τὰς δ' ὧν πρὸς ἀλλήλας εἶχον διαφορῶν, ὀντωῦτα πεποιῆθαι τὰς κρίσεις· πάντας δ' ἁπλῶς καὶ πάντα δήπε τὸν χρόνον πᾶσαν ἐπιφέρειν σοφίαν, μὴ μόνον τὰ λυσιτελῆ καὶ συναύξοντ' αὐτοῖς ἐκ παντὸς τρόπυ περαίνειν· ἀλλά καὶ ὅ, τι αὖ ἔοθ' ὅτε σφαλῶμεν, ταῦτ' (2) αὐτὰς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεθιςάναι (3).

Οὐκῦν καὶ περὶ ἀτελείας ταῦτ' εἰκότως ἔχομεν λέγειν, καὶ τῆς τῦ Θεῶν προνοίας ἀξίως. ὡς, εἰ μεν τῦ λυ-

---

(1) Quod κρείττονες Dii appellari soleant, res in comperto est, neque id Canterum certe latuit, virum, si quis alius, litterarum Græcarum egregie peritum: quod & in Aristidis interpretatione perspæpe declaravit. Idem ipse tamen Canterus semel *viros probos*, iterum vero *præstantiores*, per hallucinationem red-

ex iis priſcis temporibus de ea invicem concertaverint; quidam de mutuis eorum diſſidiis apud hanc judicio experti ſint; omnes autem omnino per omne tempus omnem ſollicitudinem habuerint, ut non tantum quæ profutura ei eſſent, eandemque auctura, omnimode perficerent; verum etiam quicquid eſſet, in quo aliquando falleremur, ipſi in melius revocarent.

Itaque etiam de immunitate hæc jure poſſumus autumare, a Deorum cura nequaquam abludentia. Si, ut ais, immuni-

---

didit. T. I. p. 537.

(2) f. τῆτ'

(3) . . . . . Φασὶ γὰρ δυσβελίαν
Τῇδε τῇ πόλει φορεῖναι· τοῦτο μέντοι τοὺς Θεοὺς,
Ἄττ' ἂν ὑμᾶς ἐξαμάρτητ', ἐπὶ βέλτιον τρέπειν.
Ariſtophanes in Nubibus v. 587. quibus ſimilia habet etiam in Eccleſiazuſis v. 471.

μαινομένων κτ' τὸν σόν ἐστι λόγον αὖτη, Λεπτίνη, ὰκ ἀὴ ἐπὶ τοσοῦτον εἰσκωμάσαι τῇ πόλει ταύτῃ εἴασαν οἱ Θεοί· ἀλλ' ὥσπερ διὰ τὸ κοινὸς μάντεως καὶ ἐξηγητὸς (1) τῆς πατρώας τῇ πόλει Θεὸς ἔπαυσαν μὲν τὴν φορὸς Εὔμολπον μάχην, ἔπαυσαν δὲ τὸν λοιμόν· οὕτω καὶ τὰ μὲν τὸ Λεῶ τῆ θυγατέρων ἐκ σώτος, τὸ δ' Ἐρεχθέως ἐκεῖ τῆς παιδός· καὶ πάλιν αὖ ὃν τῷ φορὸς Δωριέας καὶ Πελοποννησίας πολέμω περιγενέσθαι τῇ πόλει παρέχον, οἷς ἐθελοντὴν τὸν Κόδρον ἀποθανεῖν παρεσκεύασαν (2).

---

(1) Codex perperam ἐξηγητᾶ. Non me præterit ἐξηγητὰς apud Heſychium appellari τὰς περὶ ἱερείων καὶ διοσημείων ἐξηγουμένας: quin etiam de aliis atque aliis interpretum generibus vocem huiuſmodi ſpeciatim uſurpari, ex allatis ab Hemſtheruſio ad Pollucem (*T. II. p.* 949.) & Ruhnkenio ad Timæi Lexicon (*p.* 80.). Ariſtides tamen ipſe in Panathenaico (*T. I. p.* 196.) id nominis Apollini tribuit iiſdem omnino verbis, quibus in Leptinea: φανερὰ δὲ καὶ ἡ παρ' αὐτῶν τῶν Θεῶν εὐνοια καὶ φῆφος, ἣ δὴ τὸ κοινὸ μάντεως ἐξηγητὸ τὸ παρ' ἡμῶν τῇ πόλει. Et p. 112. Apollinem vocat κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἐξηγητὴν, ἑαυτῇ δὲ (πόλει) παρῶν. In Oratione autem de

tas ex eo rerum genere esset, quæ incommodum afferunt, Leptines; non utique siviſſent Dii, ut ea usque adeo in civitatem graſſaretur: ſed quemadmodum per communem vatem atque interpretem, patrium civitatis Deum, compeſcuerunt non minus pugnam cum Eumolpo, quam peſtem; hinc Leo filias, inde Erechtheo puellam concedente; ac rurſus in bello adverſus Dorienſes & Peloponneſios, ut victrix esset, civitati indulſerunt, dum ut Codrus ultro mortem oppeteret, effecerunt: haud aliter, ſi immunitatem civitati noxiam cognoviſſent, ſtatim itidem e medio ſuſtuliſſent. Ac id quidem feciſſent omnes propemodum Dii,

---

Paraphthegmate (*T. II. pag.* 368.): τῷ καὶ ἀξίαν ὄ, τε Ἀπόλλων, ἅτε μάντις ὢν καὶ ποιητὴς, καὶ κατ' ἀμφότερα ἐξηγητὴς τῆς ἀληθείας, ἀξιοκελεύεται τιμᾶν.

(2) Illuſtria tria facta hæc, ad Athenienſium caritatem in patriam oſtentandam, conjunctim exhibet Ariſtides etiam in Panathenaico (*T. I. p.* 118. 119.); quibus lux affulget vel ex allatis a Meurſio de Erechtheo Lib. I. de Regibus Athen. Cap. 8. de Leo vel Leone in Ceramico gemino Cap. 17. & de Codro Lib. III. de Regib. Athen. Cap. 11. Ad Lei factum quod attinet illud annotaverim, Canterum in Panathenaico (*l. c.*) pro ἐν τῷ λοιμῷ, quod Codices manuſcripti Marciani ac editio-

ὅτω καὶ τὴν ἀπέλειαν, εἴπερ ἐπιβλαβὴς τῇ πόλει σωσείδεσαν, ἀθὺς ἂν τὸν αὐτὸν τρόπον ἦραν ἐκ μέσυ. καὶ πάντες μὲν, ὡς εἰπεῖν, οἱ Θεοὶ, ἐπεὶ πᾶσιν ἡμῶν μέλει, καὶ πάντων ἡμῖν· πολλῷ δὲ πλέον ἡ τὴν πόλιν ἐξ ἀρχῆς λαχοῦσα Παλλὰς, καὶ ὁ φροντιστὴς Ἴακχος, ὃς τῆς εἰς ἡμᾶς δυνάμεως καὶ φιλανθρωπίας πλεῖσα μὲν καὶ κάλλιστα δείγματα ἐξεύρηκεν ἐν παντὶ τῷ παραχθέντι· μέγιστον δὲ καὶ ὃ πάντες ἄδουσιν, οἷς ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ τὰ κράτιστα σωθέντες ἡμῖν, καὶ αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ νεφῶν τῶν τῆς βαρβάρων νεωστὶ ἐγκατασκηψάντων παρασκευάσαντες ἅμα τῷ μέλει τῷ μυσικῷ (1). ἀλλ' ὅ-

---

nes communiter habent, ἐν τῷ λιμῷ, *famis tempore*, legendum judicasse; ac propterea in exemplari Aristidis Pinelliano ex editione Juntarum, Canteri manu recensito, de quo in præfatione dixi, vir idem doctissimus ad oram p. 8. t. ἐν τῷ λοιμῷ adscripsit. Eadem in sententia versantur Michael Apostolius in Proverbiis (*Cent. XI. n.* 84.) & Anonymus auctor Scholii in Libanium (*T. I. Oper. p.* 605.): Federicus vero Morellus insigniter fallitur, dum ea Libanii verba (*T. I. p.* 403.) ὁ Λεὼς

quandoquidem omnibus nos curæ ſumus, & omnes nobis; multo autem magis Pallas, quæ hanc civitatem ab initio ſortita eſt, & proximus Iacchus, qui benevolentiæ ac benignitatis erga nos ſuæ plurima atque pulcherrima indicia edidit, quando ſe cumque occaſio tulit; maximum vero & quod univerſi concelebrant, dum in Medico bello egregie nobis eſt auxiliatus, cum ipſe per ſe, tum efficiens ut nebula barbarorum navibus circumfunderetur, eodem ipſo tempore, quo myſticum carmen canebatur. Attamen, quemadmodum profatus ſum, ſi immunitas nobis obſtura fuiſſet, par utique erat ut a Diis, qui res noſtras omnimode bene ſe habere volunt, ea quoque ſtatim tolleretur e medio. Cum autem jam non dudum, ſed a primis uſque

---

πὰς θυγατέρας ἔδωκε, reddit *populus filias tradidit*. Codex Marcianus in Ariſtidis Oratione Leptinea τῷ Λεῷ, haud vero Λεῲ, aperte habet; quemadmodum etiam Libanius in Oratione defenſoria &c. an. 1775. ab Erneſtina Chriſtina Reiskia Lipſiæ evulgata (*p.* 2.).

(1) Portentum Herodotus refert Lib. VIII. Cap. 65. quem ad locum Valckenarius obſervat, Ariſtidem in Orationibus jam editis quater hujus ipſius fabulæ mentionem injeciſſe.

περ ἔφλω, εἰ μὲν τὰ τῆς ἀτελείας ἦν μῖν εἰς βλάβος ἀπλῶτα, λόγον ἂν εἶχεν ὑπὸ τῶν τὰ ἡμέτερα πάντα τρόπον ἐῦ ποιεῖν βυλομένων Θεῶν, καὶ ταύτην αὐτίκα πεπαῦθαι. οἷς δ' ὑ χθὲς καὶ πρώην, ἀλλ' ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὅσαν τῇ πόλει, ὑδενὸς ἠξίωσαν λόγου πρὸς τὸ ταύτην ἐκτρέψαι, πᾶσαν δὲ μᾶλλον ποιῆνται σπουδὴν, ταύτην ὅπως ὡς ἂν σωισαίατε καὶ σωαύξειν, δι' ὧν ἑκάστοτε πλείστης ἐπὶ τὸ ταύτης τυχεῖν, εὖ ποιεῖν τὴν πόλιν προτρέπονται. ἄτοπον ἂν εἴη καὶ τοῖς Θεοῖς ἀτειχήτῳ πολεμῶν, ἃ κεῖνοι καλῶς ἔχειν ἔγνωσαν, τοῦτ' ἡμᾶς διαβάλλειν. ὥσπερ ἢ τῶν Θεῶν ἀμείνους ἀξιῶντας εἶναι πρὸς τὸ τὰ δέοντα ξυνορᾶν, ἢ ὡς τὰ χείρω τιμῶσιν ἐκεῖνοι δεικνύτας.

Τοσαύτης δὲ καὶ τηλικαύτης, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δόξης ἡμῖν ὑπαρχούσης, καὶ ταύτης ὑ μόνον, Θεῶν βυλομένων, παραπλησίας ἐσάπαν, ἀλλὰ καὶ περιφανεστέρας πολλῷ καὶ μείζονος ἔτ' ἡμῖν ἐσομένης, τῶ εἰκότος ἀεὶ νικῶντος· ἔπειτ' ἡμεῖς ὑ προτιμήσομεν ταύτην, ἀλλὰ τὰς Λεπτίνου λειτουργίας

temporibus atque ab origine ſua civitas immunitate uſa ſit, nec penſi quidquam ii habuerint, ut eam eliminarent; quin potius cum omnem ſollicitudinem præ ſe ferant, quo hanc ſemper commendent & augeant, quippe qui plures jugiter, ut ea compotes fiant, ad bene de civitate merendum excitant; turpe profecto fuerit atque Diis omnino infenſum, ſi ea quæ illi bene habere judicarunt, a nobis traducantur; perinde atque putaremus, melius nos, quam Dii ipſi, intelligere poſſe quæ agenda ſunt, vel oſtendere vellemus eos quæ ſequiora ſunt in pretio habere.

Cum igitur tanta ac talis de nobis opinio ſteterit, Athenienſes, eaque non modo, Diis auſpicibus, ſimilis ſemper, verum etiam longe celebrior atque major adhuc in dies nobis obventura ſit, eo, quod æquum eſt, ſemper vincente; nos hanc non modo pluris non faciemus, verum etiam Leptinis publica munia tutiora exiſtimabimus, iiſque uti præſtantius; quæ quia nihil ad

ἀσφαλεστέρας νομιοῦμεν, ἢ κάλλιον κεχρῆσθαι, ἃς διὰ τὸ μηδὲν εἶναι πρὸς λόγον λυσιτελοῦντας τῇ πόλει, ἐδόκησαν (1) τοπαράπαν ἄχρι τοῦ νῦν ἠξιῶκε λόγου; καὶ πῶς ἂν τὰς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἡμῖν σωτηρίας τῶν τοιούτων παρορῶμεν θεός, εἴπερ οἱ μὲν ὅπως ἑκάστοτ' ἡμῖν ἐπὶ μεῖζον τὰ τῆς δόξης χωροίη πάντα ποιοῦσιν· ἡμεῖς δὲ ἂν μόνον ὅπως τοῦ ἐξ ἀρχῆς πρόσθεν ἡμῖν αὐξήσαιμεν, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐξαλείψαιμεν τούτου ἀξιώσομεν, ἢ μισθὸν ἡμῖν αὐτοῖς ὅτι μάλιστα προσειψάμεθα, τῆς πρόσθεν ἀνοίας ἀντίπαλον; πρὸς δὲ τὰ τελευταῖα τοῦτ' ἂν τὰς ψήφους οἴσουσιν ἅπαντες, ἢ δόξομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ κενοῖς (2) τισιν ἡμᾶς φιλοτιμεῖσθαι τοῖς πρόσθεν, καὶ μύθοις μᾶλλον ἢ πράγμασιν, οἳ καινότητι ἢ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων, ἃ μόνοις παρεικότες ἀπιστεῖσθαι τοῖς μύθοις.

Πάντων δὲ ἀτοπώτατον, εἰ πάλαι μὲν τὸ Μήδου τοῖς ἡμετέροις προγόνοις

---

(1) Ita Codex haud semel pro ἐδοκησαν.

utilitatis rationem faciunt civitatis, nemo unus hactenus de illis quidquam habuit penſi? Et quomodo tantorum bonorum jam inde ab initio præcipuos auctores Deos non exacerbabimus, ſiquidem illi ſemper ut gloria noſtra magis ac magis augeatur, nihil reliqui faciunt; nos vero non modo ut, quam ab initio habuimus, augeamus, ſed potius ut eam obliteremus, allaborabimus, maximumque odium nobis ipſi conciliemus, contrarium prioris benevolentiæ? Juxta enim poſtrema hæc univerſi calculum ferent, videbimurque, Athenienſes, vanis quibuſdam de cauſſis nos adverſari prioribus, & fabulis potius intentos eſſe, quam rebus ipſis; dum actuum noſtrorum novitate ac enormitate, ne ſolis fabulis non credatur, per nos licebit.

At, quod omnium abſurdiſſimum eſt, ii olim Rege Medorum progenitoribus no-

---

(2) f. χρυσοῖς.

πλεῖσα καὶ μέγιστα δῶρα, τὰ μὲν αὐτίκα διδόντος, τὰ δ' ἐπαγγελλομένου, ἐὰν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος συστῶσιν, ἐὰν δὲ μή, πάντα τὰ παύτων ἄρχισα αὐτοῖς ἀπειλοῦντος, τόπων τε δὴν οὐ παραράπαν ἔλεγεν αὐτὸς, δὸ' ἔπεστε γενέσθαι κακός· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ σφῶν αὐτῶν καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος ἀνάξια καὶ βεβουλεῦσθαι καὶ δρᾶσαι, ὡς μᾶλλον ἂν ἐλέσθαι καθάπαξ ἀπολωλεύαι καὶ αὐτὸς καὶ τὰ αὐτῶν, ἢ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ἐγνωσμένων καὶ ὁπηδὸν καθυρέσθαι· καὶ τοῦτ' ὄστις ἀνάγκης, ὃν ἢ καὶ τὸ παρὰ τὸς νόμους εἰργάσθαι φέρει ξυγγνώμην· ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ἡμῶν αὐτῶν εἴξομεν ὁπηδὸν, καὶ πλέον ἔξει Λεπτίνης ἃ μὴ δεῖ συμβαλλόμενος, ἢ Ξέρξης πάσης, ὡς ἐπεῖν, τῆς οἰκουμένης ἡμῖν ἐπιών; καὶ μιὰ, οἷς μὲν τότε γῆ καὶ ὕδωρ διὰ τῶν ἁρέτβεων αἰτοῦντος (1)

(1) More ſcilicet apud Perſas recepto, quo deditionem eis fieri poſtulabant: quod Briſſonius de Regno Perſarum (*Lib. III. Cap. 66.*

ſtris plurima & maxima dona partim illico dante, partim in poſterum ſe daturum pollicente, ſi contra Græciam ſecum ſtarent; ſin minus, omnia omnium turpiſſima minitante; nihil prorſus horum eos de ſententia movit, neque illis ſuaſit eſſe malis: ſed tantum abfuit, ut indigna ſe ipſis & magno Athenienſium nomine aut ſtatuerent aut facerent, ut maluerint potius ſimul diſperire & ſe & ſua, quam ab iis, quæ pro Græcia initio decreverant, ne latum quidem unguem deflectere: & id quidem urgente neceſſitate, in qua etiam contra leges agere veniam meretur: nos vero, viri Athenienſes, contra nos ipſos alicuipiam cedemus, ac plus obtinebit Leptines ea conſulens, quæ minime decet, quam Xerxes, qui cum toto propemodum mundo adverſus nos veniebat? Enimvero cum, eo terram & aquam per legatos ſuos poſtulante, nullo modo ſententiam mutaverimus; immo ſic fuerimus comparati ſimul atque id audivimus, ut cum auſus eſſet neſcio quis affirmare, quod concedi oporteret, non illum modo actutum lapidibus

---

& ſeq.) & Freinshemius in Curtium (*Lib. III. Cap. X.* §. 8.) luculenter declarant. Ad legatos Darii, haud vero Xerxis, factum Athe-

ἐκ ἐπεστράφημεν ἐδοπωσιῶν, ἀλλ' ὅπως ἔχομεν ἐν τῷ παραυτίκα τῆς ἀκοῆς, ὡς (1) ἐπειδήπερ ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὡς χρὴ ξυγχωρεῖν, οὐ μόνον αὐτὸν λίθοις δ' ὑς ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς γυναῖκας εἰς φρέαρ ἐμβεβληκότες, ἔπειτ' αὐτοῖς γλῶ ἐπιχῶσαι, ὡς μόνλιν τοῦτλιν ὅταν γρὸς ἀψυχίαν παράκλησιν, θαυμαστλὶ δόξαν ὑπερφυῆς μεγαλοφροσύνης καὶ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐν τῷ τλυικαῦτα παρέχομεν· ἀφορήτῳ δ' ὀνείδει καὶ δλωσεκεῖ περιβαλεῖν ἐπιχειρῆντα νῦν τλὺ πόλιν Λεπτίνλου ἐὰ μὴ καθέξομεν, ἡμῶν αὐτῶν παντάπασι δόξομεν ἐκπεσεῖν. καὶ τότε μὲν Ἄρθμιον τὸν

---

nienſium referendum eſt, ex Herodoto (*Lib. VIII. p.* 563. *Ed.* 1763.), immo ex Ariſtide ipſo in Panathenaico (*T. I. p.* 122.); ubi cum Athenienſium reſponſum ad legatos ἐν χεροῖν κύφιον factum fuiſſe ille dicat, Scholiaſtes Cod. ccccxiiii. Marciani adſcribit: ἀπὸν ἐν χεροῖν, διᾶλε τᾶπο ἅστε τλὺ τῶν χαρῶν ἕκαστον, καὶ εἰς τὸ ἐμβαλεῖν τὰς ἀγγέλλας εἰς φρέαρ, καθ' ὧν καὶ γλῶ ἐκ ὀλίγλω ἐπέχεαν· ἀκόπος ἄμφω ταῦτα ποιήσαντες, ἐπειδὴ γλῶ καὶ ὕδωρ ἐζήτεν.

(1) Ὡς habet Codex: Ariſtides tamen ipſe

ſuſtulerimus, ſed & legatos in puteum conjicientes, deinde eos terra obruerimus, tanquam hæc una ratio quædam eſſet recreandi animi; ejuſcemodi facinore mirificam eximiæ noſtræ magnanimitatis exiſtimationem tam Græcis, quam barbaris declarantes; Leptinem, qui intolerando opprobrio ac perpetuo nunc dehoneſtare civitatem nititur, niſi compeſcamus, toti ſane a nobis ipſis mutati eſſe videbimur. Ac tunc equidem Arthmium Zelitem, ac eum quoque qui litteras interpretatus fuerat; hunc quidem, nulla indulta venia, interficiendum putavimus; Arthmium vero decrevimus pro hoſte habendum populi Athenienſis, ac tam ipſum, quam genus ejus infames eſſe; eo quod hic Regi Perſarum

---

locum emendat, cujus in Panathenaico hæc verba ſunt (*T. I. p.* 140.): ὅπω γὰρ πόῤῥω δέοις, ἢ τὸ μεταδέσθαι περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένων ἐγένοντο, ὥς ἐπειδήπες ἐπόλμησεν ἀπᾶν, ὡς χρὴ συγχωρεῖν, αὐτοὶ μὲν αὐτὸν, αἱ δὲ γυναῖκες τὴν γυναῖκα ἐπελθοῦσαι διέφθειραν ἐκ χαρός. De Cyrſilo hæc dicta fuiſſe Canterus cenſet Novarum Lectionum Lib. VII. Cap. 4. ubi de Lycida, quæ Ariſtides in Leptinea habet, ex ejus ſententia intelligenda ſunt. Conſule Scholiaſtem Lycophronis v. 1432.

Ζελείτιν, ᾗ πρόσεστι τὸν ἑρμιωλίσαντα τὰ γράμματα, τὸν μὲν ἔξω πάσης ἐπήθησεν ἀποκτεῖναι συγγνώμης (1), Ἄρθμιον δ' ἐψηφίσαντο πολέμιον τὸ δῆμον τῶν Ἀθηναίων, αὐτόν τε καὶ τὸ γένος ἀτίμους, ὅτι ὁ μὲν τῷ βασιλεῖ διακονῶν, χρυσίον εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν (2), ὁ δ' ἔχησε τὴν γλῶτταν κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ μὴ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡμετέρους

---

(1) ἀπὸ δὲ τοῦ ἑρμιωλίσαντα ἀπέκτανε (*Miltiades*) κατηγορῶν, ὅτι τῷ φωτὶ, ὥσπερ ἀπό τινος, τῷ Περσῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐχρῶτο. Ariſtides T. II. p. 184. Eidem Plutarchus fidem adſtruit, quoad factum attinet, Themiſtocli tamen id tribuit (*in Themiſt. T. I. p.* 252. *Vitar. Ed. Bryani*): Scholiaſtes vero Ariſtidis ineditus in Codice Marciano ccccxxiiii. ad eum Panathenaici locum (*pag.* 122.) quo res ipſa de legatione Darii ad Athenienſes narratur, hæc habet: ὅτος ὁ ἑρμιωλὶς Μῆσος (*al.* Μῦσος) μὲν ἐκαλεῖτο, εἰ Σάμῳ δὲ κατῴκει. ἀστικὸν δὲ τοῦτον λέγει, ἢ ὅτι πανέκαθεν Ἀθηναῖος ὢν ἐλθὼν εἰς Σάμον κατῴκησεν, ἢ ὅτι οἱ Σάμιοι ἐξ Ἀθηναίων ἀπῳκίσησαν. ἀπίσατο δὲ τῷ Περσίδα γλῶτταν, διὸ καὶ Δαρεῖος ἀκίνητα τοῦτον μετὰ τῶν κηρύκων Ἀθήναζε ἔπεμψεν.

(2) Decretum in Arthmium afferunt Æſchi

ſerviens, aurum in Peloponeſum pertulit; ille vero linguam ſuam adverſus Græcos Regi utendam commodavit: & eum, qui non ſolum nos, ſed & progenitores noſtros dedecori per ſuas leges obnoxios reddit, Leptinem, inquam, hunc; cum potius præ illis punire oporteret, quippe qui præ illis damna infert civitati; nos hæc ab eo libere loquente ac dicente patimur, atque diſceptandum conſulendumve puta-

---

nes in Cteſiphontem, Demoſthenes de falſa legatione, & in Philippica tertia, Dinarchus contra Philoclem, Plutarchus in Themiſtocle, aliique apud Taylorium (*in Demoſth. T. II. p.* 364. *Ed. Cantabr.* 1757.) qui rem explicat, ac ipſam Arthmio poſitam infamiæ columnam propemodum ob oculos ponit. Ariſtides quater ad minimum facti meminit in Orationibus jam editis, nimirum in Panathenaico (*T. I. pag.* 190.) iiſdem fere verbis, quibus in Leptinea: Ἄρθμιον Ζελείτην, ἐπὶ τῷ βασιλεῖ δῶρα κομίζοντα χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, πολέμιον τε δήμου τῶν Ἀθηναίων ἐψηφίσαντο αὐτὸν καὶ γένος, καὶ ἀτίμους; iterum ac tertio in Platonica ſecunda (*T. II. p.* 218. 303.); ac demum De civili dictione Lib. I. (*T. II. p.* 447.).

προγόνους εἰς ἀρχαιρέσιον δι' ὧν νομοθετεῖ καθίσαντα Λεπτίνην τοῦτον, δέον ὑπὲρ ἐκείνους κολάζειν, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκείνους ζημιοῦντα τὴν πόλιν· ἡμεῖς δὲ αὐτὸ παρρησιαζόμενοι καὶ λέγοντος τοῦτ' ἀνεχόμεθα, καὶ ψήφου μὴ βουλῆς ἀξιοῦμεν, εἴπερ τοῖς τότε πείθεσθαι χρή, εἴπε μή;

Χωρὶς δὲ τούτων, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀδικημάτων οὐκ ἐν ἅπασι δίκης τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἐπὶ μέρους ἐπάγει τοῦ βλάβους· ὁ δὲ νῦν ὅτος ἐπιχειρεῖ ποιεῖν, νομοθετῶν ἃ δεδώκαμεν ἀφαιρεῖσθαι, τοὺς τε νῦν ὄντας Ἀθηναίους, τούς τε ἐσομένους, πρότε ὄντας, κατὰ τὸ ἔπος (1), μάλιστα διαβάλλει. ὅτε γὰρ ἡμεῖς ἐσώσαμεν, ὡς ἐκεῖνοι, ἐν ἔξομεν ὀφθαλμοῖς (2)

---

(1) Homerus de Chalcante Il. α. v. 70. Ὅς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Vide Hemſterhuſium ad Ariſtophanis Plutum v. 13.

(2) Proverbialis dictio, qua Ariſtides ipſe utitur in Oratione Platonica ſecunda (*T. II. p.* 193.): καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐσώσαμεν, ἃ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ αἱ παροιμίαι φασὶν, ἐξέλαβον. Pari quoque ſenſu eadem in Oratione inquit (*pag.* 181.): καὶ μόνοις τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτιχῶν. Neque aliter in Panathenai-

mus, utrum dictis ejus obtemperandum ſit, nec ne?

Ad hæc: cetera quidem crimina non utique in omne tempus, ſed ad intervallum aliquod nocent: at quod iſte nunc facere aggreditur, legem ferens ut quæ indulſimus auferamus, & eos qui nunc ſunt, Athenienſes, & qui futuri, quique antea fuere, ut poetæ loquuntur, etiam atque etiam infamat. Neque firmis, ut ita dicam, oculis intueri nobis amplius licebit quos, ablatis jam indultis honoribus, dehoneſtave-

---

co (*T. I. p.* 127.): ἐκ ὧν ἐσῶσι τοῖς ὠσὶν ἀκέσω. Ad quæ verba Reiskius in Animadverſionibus: „ Eleganter dictum pro *intrepido & non dejecto animo*. Aſini fuſtibus caſtigati demittunt auriculas. Conficta eſt hæc „ dictio ad inſtar alterius item proverbialis: „ καθεσῶτι τῷ ὁρσώπῳ ὁρᾶν, *oculis rectis*, „ *vultu quieto ſpectare* „. At Scholiaſtes Codicis Marciani ccccxxiiii. ad allata Panathenaici verba: παροιμία, τὸ ἐκ ἐσῶσιν ὠσὶν ἀκέσειν, ἐπὶ τῶν δυσχερῶν καὶ βαρυπάθων ἀκουσμα-

καθορᾶν ὃς διὰ τῆς ὧν δεδώκαμεν ἀφ-
αιρέσεως ἀτιμάσομεν, ἀλλὰ τῆς ἀδε
κτωσης (1) ἡμῖν δείσει, φανεύντων· τὰς
τ' ἐπιγιγνομένας ἡμῶν καταλελήψεται
τίνεσθαι, καὶ ὡς ἀγνωμονούντων παῖδας
ἐκτρέφονται οἱ μισήσουσι πάντες. ὁ μὲν
ἀλλὰ οὐ ἡ τῶν προγόνων ὁ μόνον ὑπὲρ
τῶν ἀδικούντων θαυμασὶ οὐ ἄτοπος προ-
θυμίαν καὶ σπουδὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς
τοὺς ἠτυχηκότας καὶ καταπεφυγότας εἰς
τὴν πόλιν φιλανθρωπία, οὐ τὸ σώζε-
σθαι, λόγος ἄλλως ἅπαντα ταῦτ' οἶ-
μαι δόξει, ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπιστηθέν-
τα καλίας. τὸ δὲ τοὺς εὖ πεποιηκότας
ὧν αὐτὸ πεποιήκαμεν ἀποστερεῖν αὖθις
ἐθέλειν, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ἡμᾶς·
ἀλλὰ τῶν τῶν ἀδικωτάτων εἶναι, τεκμήριον
ποιήσονται δήπου πάντες, ἢ τὸ μηδὲν

των λεγομένη. ἄρπται δὲ ἐκ μεταφορᾶς τῶν θη-
ρίων, ἅ ὅταν κτυπᾶ αἴσωνται, καλῶσι τὰ ὦτα,
ἵνα μὴ ἔτι ἀκούσωσιν.

(1) Adagium vulgatissimum, quod Zenobius, Diogenianus, Suidas, Apostolius, Erasmus, aliique fere omnes, qui dicta ejusmodi collegerunt, adducunt; ex fabula Persei derivatum, quæ eundem, Orci galea induta, in-

rimus; sed orci galea nobis opus erit, ubi sese in conspectum dent; posterique etiam nostri mox dedecori erunt, eosque, ceu ingratorum filios, aversabuntur omnes atque odio prosequentur. Quin immo etiam patrum nostrorum non pro delinquentibus modo mirifica & insolens affectio atque cura; verum etiam benignitas erga eos, qui infortunii aliquid passi sunt, atque in asylu confugerunt, ac salus eisdem parta, fabulæ ceteroquin hæc omnia sane videbuntur, haud credita propter improbitatem nostram. Velle enim rursus privare beneficiis, quibus eos vicissim cumulavimus, homines optime de nobis meritos, tanquam si nos recte facti pœniteret; præterquamquod iniquissimum est, indicio etiam apud omnes erit, vel quod nihil eorum, quæ commemoravi, fecerint progenitores nostri, vel quod nos genere nihil ad eos pertineamus;

---

visibilem evasisse, & a Gorgonibus insequentibus se subduxisse fingit (*Apollodorus Lib. II. Cap.* 4.). Rem attingit Aristides etiam in Oratione de Societate priori, de Philippo inquiens: ἀλλ' ὥσπερ νεφέλῃ κεκαλυμμένος, ἢ πῶν ποιητὸν ἄσπιον κυκλῳ περικείμενος, δράσας φανερὸς, παδὴν δ' ἀφανὴς, περιέρχεται Tom. I. pag. 448.

ὧν ἔρλιν τὰς προγόνους ἐργάσθαι, ἢ τὰ μηδεὶ ἡμᾶς ἐκείνοις κτ' γενος προσήκειν· διὰ τὸ τὰς μεὺ ὑπ' αὐτὰς ἀδικησαύτων, ὥσπερ εὖ πεποιηκότων, ὑπὸ μεγαλοψυχίας πολλάκις προσλῦναι, καὶ πᾶσαν ὑπὲρ τότων ἐστενλυοχενάν σπουδλύ, ἡμᾶς δὲ καὶ ἃ τοῖς ἀεργέταις δικαίως ἀποδεδώκαμεν, ταῦτ' αὐτὰς, ὡς δυσμενεσάτας ἀναφανεύτας, ὑπ' ἀγνωμοσυνίης ἀφηρηκενάν. ὃ καὶ θαυμάζω, εἰ μηδεὺ μεὺ αὐτοῖς ἐγκαλεῖν ἔχοντες, ὅτως ἀτιμάζομεν, ὡς ἀφαιρεῖσθαι τρίστι τὰς δωρεάς, κακὰς δὲ εἰς ἡμᾶς ἀναφανεύτας ἔτειθ' ἕξομεν ὅτιῦν πλέον ἐργάσθαι.

Ἀλλὰ δὲ τότων, εἰ ὅταύτις δί ὧν ἑτέρῳ λυμαίνεται, ἑαυτῷ παρασκλάζῃ τὰ βέλτισα, αἰτίας οὐκ ἀπήλλακται, διὰ τὸ πεπονηρεῦσθαι· ἀδὲ ταύτῃ μᾶλλον ἐπαινετέος, ἢ κατ' ἐκεῖνο μεμπτέος· ἢπόγε ὅταύτις καὶ ἑαυτὸν καὶ ἕτερον καταβλάπτῃ, μᾶλλον δ' ὅτι τῷ δοκεῖν βλάπτειν κἀκεῖνον, τοῖς ἑαυτῷ λυσιτελοῦσιν ἐπιεικῶς πολεμεῖ· τίς ὰκ αὖ τῷ τοιότῃ δί ἄμφω ταυτὶ νεμεσήσῃ (1)

(1) Cod. νεμεσύη.

propterea quod illi vel in se peccantes, tanquam beneficiorum largitores, ex animi magnitudine sæpe tuebantur, nullamque de eorum commodis sollicitudinem non gerebant; nos vero iis etiam rebus, quas ceu beneficis hominibus jure contulimus, eos veluti infensissimos hostes jam compertos, ex ingrati animi sensu spoliamus. Idque sane miror, si dum nihil habentes, quo de illos culpemus, tantopere ipsos dehonestamus, ut collata ipsis dona auferamus; iis qui pessime de nobis meriti fuerint, habebimus deinceps quidquam amplius, quod facere possimus.

Præterea, si cum quis per quæ alteri obest, sibimet bona comparat, a culpa nequaquam immunis est, propterea quod improbe agit; neque propter istud laudandus magis est, quam propter illud culpandus: quanto potiori jure, cum quis & sibi & alteri nocet, atque adeo cum alteri nocere putans, commodis suis verissime bellum infert; quisnam hujusmodi homini ob duo hæc non valde succenseat? Nos igitur si absque alieno incommodo nobismet ipsis uti-

δικαίως ; ἡμεῖς τοίνυν ἐ μὲν τῆς τῶν ἄλλων βλάβης χωρὶς, ἡμῖν αὐτοῖς τὰ λυσιτελῆ κατὰ τὸν σὸν πεποιήμεθα λόγον, Λεπτίνη, ζηλωτοί τινες αὖ ἔπημεν· νυῦ δὲ ἐ ὰς δεδώκαμεν δωρεὰς τοὺς ἔχοντας τούτων ἀποστερήσομεν, ἀποστερήσομεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τότε πιστεύεσθαι τοὐλοιπόν, τότε προσδοκᾶν ἔτι παρ' ὑντινωνοῦν τὰ βελτίω. ἢ δ' ὅπως ἔχει. ἐαὶ μὲν ἃ τοῖς εὐεργέταις ἀπέδομεν, ταῦτ' αὐτοῖς ἐάσομεν ἔχειν, ἐ μόνον τὰ δίκαια ποιοῦντες ἐτόμεθ' αὐτοῖς, ἀλλὰ ἢ τοῖς ἄλλοις πρὸς τούτοις ἐτὶ τὰ ἴσα προτρέψομεν. ἐαὶ δὲ, ὃ μὴ γένοιτο, ταῦτ' ἀφελώμεθα, ἐ μᾶλλον σφᾶς ἀδικήσομεν, ἢ ἡμᾶς αὐτούς, τῶν συμφερόντων ἀποστερῦντες ἢ ὧν ἥκιστ' ἐχθροῖν· καὶ προτέτι δόξομεν ἢ τυννικαῦτα μὴ καλῶς βεβουλεῦσθαι, ἃ μετ' ὀλίγον ἐμέλλομεν ἀφαιρεῖσθαι, ταῦτ' αὐτοῖς παραχόντες· ἢ ἐ καλῶς βεβουλεύμεθα τότε, νυῦ οὐ καλῶς ἀφαιρεῖσθαι. ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐ μὲν ὅλως ἀσάτῳ δίτινι γνώμῃ πρὸς παῦτ' ἐγνώκειτε χρῆσθαι, ἢ κτ' τὰς Εὐρίπου προφὰς, ἐκασαχόσε τῶν πραγμάτων

lia, secundum orationem tuam, parare liceret, o Leptines, æmulatione digni profecto essemus: at si, quas dedimus retributiones, ab habentibus tollamus, tollemus etiam a nobis ipsis & ut nobis deinceps credatur, & ut amplius a quoquam quæ præstantiora sunt, præstolemur. Ita enim res comparatæ sunt. Si quæ bene promeritis indulsimus, ea ut illi sibi habeant, sinamus, non modo quod justum est erga eosdem præstabimus; verum aliis præterea ad paria efficienda calcar addemus. At si, quod absit, hæc illis auferamus; non eos magis injuria afficiemus, quam nosmetipsos, dum videlicet emolumentis nosmet orbabimus, quibus minime omnium oportebat; ac præterea videbimur, vel tunc non bene consuluisse, quæ mox ablaturi eramus, ipsis elargiti; vel si tunc bene consuluimus, nunc non bene auferre. Accedit & illud, o viri Athenienses: Si instabili prorsus quadam sententia ad omnia uti statuissetis, atque instar Euripi reciprocationum, in cunctis rebus æstuare; minime absurdum videretur non modo facultatem conferendæ per suffragia immunitatis velle e medio tollere; verum neque omnibus iis, ut verbo dicam, quæ cum nobis, tum majoribus nostris pulcherrima visa sunt, hujus aut il-

χωρεῖν· οὐδεὶ ἀπεικὸς ὂ μόνον τὴν ἀτελείας χειροτονίαν ἀνελεῖν ἐθελῆσαι, ἀλλὰ καὶ παύσων, ὡς ἐπεῖν, τὴν καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις καλῶς ἐγνωσμένων ἐπιφροδεῖν θέσθαι τὸς τὸ δεῖνα ἢ τὸ δεῖνα φλυάφως. εἰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσεῖν καὶ φρὸς ὑμᾶς αὐτὸς σασιάζειν ταῖς γνώμαις, οὐδ' ἂν ὄναρ ἐνέγκοιτε· ἀκὴν ἕως γ' ἂν εἰς Ἀθηναίους τελεῖτε, (1) καὶ τὸ μέγα καὶ θαυμασὸν τοτὶ φρόνημα σώζητε, οὐδ' ἀτελείας πέρι οὐδεὶ καμνὸν ἀδοπωσιοῦν ποτε ψηφιεῖσθε, κἂν μυριάκις διαῤῥαγῶσίτινες (2), ἄνω καὶ κάτω λειτῤργιῶν μεμνημένοι· ἀλλὰ τοῖς ὡς ἄριστα καὶ λυσιτελῶς δεδογμένοις ἐμμενεῖτε καθάπαξ.

Σκοπεῖτε δὲ κἀκεῖνως. τῶν φραγμάτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ μεν, οἷς οἴκοθεν παρεσκεύασαι, τὴν σύσασιν ἴσχει, καὶ οὐ τοσοῦτο δεῖται φρὸς συμμαχίαν τὸ χρόνω· τὰ δ' ἃ καὶ ἄλλως οὐδεὶ, ἀλλὰ τὸ πρόσθεν ἦσχθαι, μέγιστον σφίσι φρὸς τὸ τιμᾶσθαι ξυν-

(1) Δοκῶν γε δήπου εἰς Ἕλλως τελεῖν. Aristides Panathen. T. I. p. 91.

lius hominis nugas anteferre. At ſi neque ejuſcemodi morbo laborare, aut contra voſmetipſos ſententiis diffidere, ne per ſomnium quidem pateremini; igitur quandiu Athenienſes eritis, & magnam hanc admirabilemque animi ſententiam incolumem ſervabitis, ne circa immunitatem quidem novum quid unquam decernetis; tametſi millies dirumpantur quidam publica munia altero quoque verbo crepantes; ſed iis quæ optime utiliterque conſtituta ſunt, firmi prorſus inhærebitis.

Porro & illud, quæſo, attendite. Ex rebus, o viri Athenienſes, quædam ab intima natura ſua firmitatem habentia non ad tutelam ſui tempore admodum indigent: quædam vero, tametſi ceteroquin tempore indigeant, at jamdiu incepiſſe, plurimum ad earum commendationem confert. Sunt quædam res nihilominus, quæ utramque

(2) Καὶ διαῤῥαγῶσί τινες τόπων. Demoſth. pro Corona. T. I. p. 254.

αιρεῖται. ἔστι δ' ἃ τούτων μὲν ἀμφοτέρων μετέχει, τὸ δὲ καὶ τιμᾶσθαι παρὰ πάντων ἐκ ἴσης μετέχει· ἀλλ' οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δ' ἔλαττον χρῶνται, καὶ οἱ μέν, οἱ δ' ὅ. τὸ (1) δὲ πᾶσιν οἷς ἔξεστι τὰς εὐεργέτας κοσμεῖν, καὶ μηδενὸς τῶν εἰκότων ἐλλείπειν, ὅπως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκῶ ἄμφω ταῦτα τοῦ παντὸς ἄξιον χρῆσθαι, ὥστε καὶ ἀνθρώποι πᾶσιτες, καὶ οἱ τὸν Ὄλυμπον οἰκοῦντες Θεοὶ, καὶ δαίμονες τὴν αὐτὴν περὶ τούτου φέρουσι ψῆφον, καὶ ξυγχωροῦσι κτ' παῦτα· οἱ μὲν τὸ μηδενὰ μὴ δεῖν τοπαράπαν ἔτ' ἔχειν ἀγνωμονεῖν, παράδειγμα τὸν Ἰξίονα καὶ τὴν Ἰξίονθ τύχην προθεύτες τῷ βίῳ (2)· τὸς

(1) f. τῷ, nisi potius paullo inferius pro χρῆσθαι, legendum sit χωρῆσαι.

(2) Bene supplicium Ixionis, qui apud inferos rotæ alligatus, perpetuæ volutationi damnatus est, ingrati animi vitio obnoxiis objici solet, quemadmodum Aristides facit. Is nanque, socero per fraudem interempto, cum expiationem criminis ab Jove ejus misericordia capto retulisset, ac in cœlum esset receptus, pro tanta in se beneficentia, Junoni stuprum inferre conatus est. Fabulam præter mythographos ac poetas explicant Scholiastæ in Eu-

hanc rationem participant; nec vero illud æque participant, ut ab omnibus in honore habeantur: sed sunt qui magis, quive minus illis utantur, sunt qui utantur, & qui non item. Quod vero ad illud attinet, ut rebus quibuscunque licet benefici homines ornentur, nec ullum erga eos officium prætermittatur, id, o Athenienses, utrique huic rei obsecundare, usque adeo est plurimi faciendum; ut & homines omnes, & qui Olympum incolunt Dii, atque dæmones unum idemque hac de re suffragium ferant, neque ullo modo huic sententiæ adversentur. Hi enim, ut neminem omnino oportere deinceps ingratum esse ostenderent, Ixionem Ixionisque fortunam in exemplum vitæ proposuerunt: illos vero ne fari quidem licet, quanti

---

ripidis Phœnissas p. 748. & 749. Ed. Valckenarii, & Anonymus in Miscellaneis Observationibus Vol. I. p. 269. & Vol. III. pag. 309. Aristides vero orationem conformat ad Pindarica illa ex Ode II. Pyth.

Θεῶν δ' ἐφετμαῖς
Ἰξίονα φαντὶ ταῦτα
Βροτοῖς λέγειν ἐν πτερόεντι ῥοχῷ
Παντᾷ κυλινδόμενον·
Τὸν Ἐργέταν ἀγαναῖς ἀμοιβαῖς
Ἐποιχομένους τινέσθαι.

δὲ ὐδὲ λέγειν ἔξεστιν ὁπόσα δή τινων τὰς σφῶν αὐξήσει γονέας καὶ παιδίτας, καὶ ὅπως καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασι τὸν ἅπαντα τοῦ βίου κέκληνται χρόνον· ἃ μόνον πλείστας καὶ μεγίστας καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ χάριτας αὐτοῖς ἐκτίνυυσιν, καὶ χεδὸν ὑπὲρ κεφαλῆς αἴροντες (1), ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτούς, ὡς εἰπεῖν, τοὺς Θεοὺς ἄγοντες σφᾶς. ὥσπερ οὖν τοὺς μὲν ὅπου διακειμένους ἐκ ἂν ἀγάσαιτό τις τῆς γνώμης, διὰ τὸ μηδενί τι χαμνόν, ἀλλ' ἃ τὸ εἰκὸς ἅπαντες πράττειν αἱρεῖσθαι· ἐὰν δὲ τινὰ ἀναγκαίαν ἐλλίπωσιν ταύτην φοράν, τότε ἀδικίας ἐχάτης ἁλώσονται· ὡς (2) δέ μοι δοκεῖ καὶ περὶ τῶν ἄλλως εὖ πεπονθότων ψηφίζεσθαι χρῆναι. καὶ ὅπως ἐκεῖ μὴ τινὰ φύσιν παροίχῃ. εἰ δὲ καὶ μείζων ἐπ' ἐκείνοις ἡ δίκη, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀγνωμοσύνης δήπου ταὐτόν, ἐάντε περὶ φύσιν, ἐάντε ἄλλως ξυμβαίνῃ. οὐ γὰρ τὸ στρατηγὸν ἀνελόντος ἵππων ἂν δόξειε φονικὸς ὁ τὸν αὐτὸ στρατιώτην ὀντινοῦν εἰργασμένος· ὃ δ' οὖν τὰ ἱερὰ

(1) Par dicendi modus apud Platonem de Rep. Lib. X. ὥστε μόνον οὐκ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖ-

ſuos faciant parentes atque magiſtros, & quanam ratione erga ipſos & vivos & mortuos toto vitæ tempore ſe habeant; non plurimas modo maximaſque qua verbo, quaque opera illis gratias rependentes, & quaſi ſuper capita ſua illos tollentes; verum etiam eoſdem, ut ita dicam, primo poſt Deos habentes loco. Quemadmodum igitur illos ita comparatos nemo ob hujuscemodi animi affectionem admiretur; nihil enim novi facere ſolent, ſed quod officii jure præſtare tenentur; at ſi ab hujuſmodi neceſſaria propenſione deficiant, tunc enimvero ſummæ injuſtitiæ rei damnabuntur: ſic mihi videtur judicium eſſe ferendum & de iis, quibuſcum ceteroquin præclare actum eſt. Cave autem ne hic naturam objicias. Etſi enim major erga illos juſtitia ſit, at ingrati animi eadem ratio, ſive circa naturam, ſive aliter contingat. Neque enim eo qui ducem ſuſtulit minus interfector videbitur miles, qui militem alium quempiam itidem interfecerit; neque rurſum minus latro fuerit eo qui templa ſpoliavit, is qui publica furatus eſt.

περιφέρουσιν ὡσπερ οἱ ἑταῖροι. T. II. p. 600. Ed. H. Steph. (2) Cod. ὡς.

σεσυληκότος ὁ δημοσία (1) κεκλοφώς· ἐπεὶ μηδὲ νόμον μᾶλλον ἐρῶμεν τὸν τοῖς τροδόταις ἐπεξιόντα, ἢ τὸν παρὰ τῶν τοιχωρυχούντων (2) λαμβάνοντα δίκην.

Καὶ νυῦν ἡμεῖς οἷς τὸς ἐργέτας δωρούμεθα κρινὸν ὀδὲν δρῶντες, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ἀποδιδόντες, οἷς ὦν παρέχομεν ἀποστερήσομεν σφᾶς, μειζόνως ἀδικήσομεν, εὖ οἶδα, ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐστυέγκαμεν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀγνωμοσυνης ἂν ἴῶ· τὸ δ' ἀδικίας, ὑπερ ἃ παρ' ἡμῶν δικαίως εἰλήφασι, τότων ἀδίκως ἀποστερήσονται. τοῦτο δὲ ἀδικίαν (3) μείζων ἀγνωμοσυνης, ὡς μόριον ἀδικίας τοῦτ' ὄντας· ὁ γὰρ πᾶς ἀδικῶν ἤδη καὶ τρὸς τὸς ἐργέτας ἐστὶν ἀγνώμων· ἀλλ' ὁ τρὸς τότοις ἀγνωμονῶν, αὐτὸ τοῦτ' ἀδικεῖ μόνον, τὸ μὴ τὰ

---

(1) f. δημόσια.

(2) Eos nimirum qui parietes furandi causſa perfodiunt, quos capite plecti apud Athenienſes conſueviſſe, vel ex iis Demoſthenis verbis contra Lacritum conſtat (*T. II. pag.* 940.): ἀλλὰ τοιχωρύχους, καὶ κλέπτας, ἐν τοῖς

Nam neque magis legem appellaverimus eam, quæ proditores ulciſcitur, quam quæ in mœnium perfoſſores animadvertit.

At enim nos dum muneribus optime meritos homines cumulamus, novi nihil facientes, ſed quæ juſta ſunt rependentes; dum hujuſmodi muneribus eos, quibus illa contulimus, privare malimus, gravius delinquimus, credite mihi, quam ſi nihil omnino illis contuliſſemus: alterum enim ingrati animi, alterum iniqui vitium foret, ſi quæ a nobis jure obtinuerunt, iiſdem injuria ſpoliabuntur. Eatenus vero injuſtitia major eſt ingrati animi vitio, quatenus hoc particula quædam injuſtitiæ eſt; non enim quicunque injuſtus eſt, eo ipſo etiam ingratus erga bene merentes eſt: at qui inſuper erga hoſce ingratus eſt, hoc ipſo nomine ſolum injuſtus eſt, quod ſtatuerit

---

ἄλλως κακούργες τὸς ἐπὶ θανάτῳ οἱ ε΄ δεκα ἀσάγεσιν. Hujuſce criminis reos legibus Hebræorum ac Romanis quoque impune occidere licebat. Adi Philonem Hebræum T. II. pag. 336. Ed. Mangey.

(3) Forte πσύτῳ δὲ ἀδικία.

προσήκοντ' (1) αὐτοῖς πράττειν αἱρεῖσθαι. ἐκὼν τὸ μὲν μισεῖται, ἀδικίας δὲ κολασταὶ ἴσμεν τοὺς νόμους. εἶτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ μὴ παραχόντες ἠγνωμονοῦμεν αὖ, ταῦτα μὴ τὸ παραχεῖν ἀφελόμενοι, τοιοῦτον καθ' ἡμῶν βλεπτόμεθα λόγον πᾶσι γενέσθαι, ὡς Ἀθηναῖοι τὸ λαοστὸν ὡς κακὸν φυλαξάμενοι, ἑκόντες ὄντες τῷ μείζονι περιέπεσον; μηδαμῶς. ἔτι τοίνυν, ὁ μὲν παρ' ὧν εὖ ἐπεπόνθει, τούτοις ἐκ ἐθέλων τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι, ἀγνωμοσυνῆς ἅμα καὶ ἀδικίας ἔγκλημα φέρεται· ὁ δ' ἃ δέδωκεν ἀφαιρούμενος, πρὸς τῷ τούτοις ἐνέχεσθαι, καὶ τιὼ τὸ μὴ τὰ δέοντα πράττειν οἰδεύαι δόξαν ἑαυτῷ δήπου προσάπτει, καὶ προστέτι σκαιότητος καὶ περιεργίας. δι' ὧν γὰρ ἃ δέδωκεν ἀφαιρεῖν αὖθις οἴεται δεῖν, λογίζεσθαι πᾶ-

---

(1) Admonet Aristidis dictio de solemni mutatione vocis προσήκοντα in προσήκοντα τοῖς Ἀθηναίοις, quam in Plutarchi Solone, contra fidem editionum omnium, ac ferme dixerim etiam Codicum manuscriptorum, admisit vir ceteroquin eruditissimus Josephus Bartholus,

debita illis officia nequaquam præſtare. Itaque illud quidem odio habetur: at leges ſcimus de injuſtitia pœnas ſumendas decernere. Deinde, o viri Athenienſes, auferentes, poſtquam dedimus, ea, quæ ſi minus dediſſemus, fuiſſemus ingrati; in cauſſa erimus, ut illud contra nos ab omnibus dicatur; Athenienſes videlicet, quod minus erat, ceu malum evitantes, ſponte in id quod majus erat, inciderunt? Abſit enimvero. Accedit huc, quod qui non vult paria reddere iis, a quibus beneficio eſt affectus, ingrati animi ſimul atque injuſtitiæ reus fit: at qui aufert quæ fuerat elargitus, præterquam quod hiſce vitiis obnoxius eſt, etiam notam ſubit hominis quæ juſta ſunt exhibere neſcientis, ac inſuper ſtupidi atque moroſi. Dum enim quæ dedit iterum auferenda eſſe arbitratur, fit neceſſario ut omnium animos ea opinio ſubeat, quod vel ex non proba ſententia ea fuerit largitus, ſed ut graviori per eorum ablatio-

---

quo ſuam de Atlantide inſula opinionem ſtabiliret in opere inſcripto: *Reflexions impartiales ſur le progrès reel ou apparent que les ſciences & les arts ont fait dans le XVIII. ſiecle en Europe. Paris*, 1780. *T. I. p.* 210.

σιν ἐξ ἀνάγκης ξυμβαίνει, ὡς ἢ μὴ γνώμης δ' ὑπάρχειν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὅπως μειζόνως τούτων οἷς ἀποσείηται λυπήσῃ· ἢ εἰ μή, τοῦτο λειπόμενόν ἐστιν ἐξ ἀνάγκης, ὡς ὁ μὴ λογισμῷ ποτε παρέχειν, ἐπεὶ πάλιν ἐκτὸς αἰτίας ἀφείλετο. τὸ δὲ μηδὴ σινοσῦν ἐπειγέσθω ἀνάγκης· ἀνάγκαι δὲ οὐδὲ θεοί φασι μάχονται (1)· ἑτοίμως ἐφ' ἕτερ' ἄττα μεταχωρεῖν, τεκμήριόν ἐστι θαυμασὸν τό τε καθάπαξ ἀβεβαίως τῆς γνώμης, τό τε μηδενὶ ἐξ ἀρχῆς βεβουλεῦσθαι· ὥσπερ οὖ κραταιᾶς εὖ μάλα καὶ μὴ λογισμῷ καὶ ψήφῳ τοῖς πράγμασιν ἐγχειρέσθω, τὸ μηδενὶ εἰκῇ παραβάλλειν, ἀλλὰ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένοις ἐμμένειν. θεόν, Λεπτίνη.

Σὲ δ' αὖτις ἔρηται, τὸ χάριν θυσίαις καὶ τελεταῖς τοὺς θεοὺς καὶ προσόδοις τιμῶμεν; εἰ μὲν ὧν παρ' αὐτῶν εὖ πεπόνθαμεν μόνων ἐρεῖς, οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖς. εἰ δὲ τοῦθ' ἅπασι δῆλον, ὡς ἐφ' ἑκάτερον ταῦτα βλέπει, καὶ οὐ μόνον τῷ παρ-

(1) Sententiæ auctor Pittacus, juxta Laertium (*Lib. I. Segm. 77. Ed. Meibom.*), ex

nem moleſtia afficeret; ſin minus, hoc neceſſario reſtat, quod temere ea tunc conceſſerit, quia rurſus nulla de cauſſa abſtulit. Nulla enim urgente neceſſitate (neceſſitati porro ne Dii quidem, ut ajunt, reſiſtunt) prompte ad alia quæpiam gradum facere, indicium omnium certiſſimum eſt cum inſtabilis omnino ſententiæ, tum etiam quod ab initio nulla facta fuerit conſultatio: quemadmodum contra, ſtabilem maxime ſententiam prodit, & quæ cum ratione & calculo res aggrediatur, ſi nulla temere mutatio fiat; verum iis, quæ ab initio viſa ſunt, conſtanter adhæreatur. Sed ad alia, ô Leptines, tranſeamus.

Te ſi quis interroget, quænam cauſſa eſt, cur ſacrificiis & ceremoniis & ſupplicationibus Deos promeremur? Si ob ea dumtaxat reſpondeas beneficia, quæ ab illis jam ſumus aſſequuti; haud equidem recte reſponderis. At ſi hoc omnibus liquet, ea ad utrumque reſpicere, ut ſcilicet non

---

quo ad proverbiorum collectores tranſiit. Vide Schoti Adagia Græcorum p. 24. 56. 356.

ελθόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων δι' αὐτῶν ποιώμεθα προνοίαν· τὰ μὲν ὅπως ἂν μάλα παρέσται δεόμενοι, καὶ κατὰ παντὸς αἰεὶ τὸ βελτίονος, τὸ δὲ χάριν εἰδότες, καὶ προὶς τὰ ἴσα καὶ μείζω παρακαλοῦντες· τί καμνόν, εἰ καὶ προὶς τὸς ἐργέτας τοιοῦτον τοῦτο ποιεῖν οἰόμεθα δεῖν, ἐπεὶ καὶ πρώτως ἐργέτας πάντες ἴσμεν θεὸς, καὶ ὡς ἐξ ἀρχῆς συσπαμένους τόδε τὸ παῦ, καὶ ὡς τῇ διηνεκεῖ διὰ παύτων προνοίᾳ σωέχοντας τοῦτ' αἰεὶ καὶ κοσμοῦντας, καὶ χαίροντας τῷ προσρήματι τούτῳ μᾶλλον, ἢ πολυτελείαις ἀναγισμάτων; ὥστε τοῦτον τὸν τρόπον ταὐτόν ἐστιν εἰς ἐργέτας καὶ εἰς θεὸς ἁμαρτεῖν. καὶ μὴν, αὖ οἱ μὲν ἁπάντων εἰσὶν ἐνδεεῖς, θεοῖς δὲ ἐ μηδενὸς δεῖ τῶν ἁπάντων (1), ἅτ' ὄντι

(1) Θεοὶ αὐτάρκεις εἰσὶ, καὶ ἀδεὲς ἐνδεεῖς ἀῶν ὅλων ἀγαθῶν, Proclus in Platon. Theol. Cap. XIX. p. 50. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ θεῖον ἀνενδεές, Salluſtius Philoſ. de Diis & Mundo Cap. 15. Euripides vero Herc. Fur. v. 1348.

Δεῖται γὰρ ὁ θεὸς, εἴπερ ἐστὶν ὄντως θεὸς,
Οὐδενός.

modo præteritorum, ſed etiam futurorum per ea ſollicitudinem geramus; alia orantes ut quam maxime conſequamur, ſemperque præſtantiora; de aliis vero jam acceptis gratias agentes, & paria atque majora deprecantes: quidnam monſtri contingit, ſi etiam erga beneficos homines hoc idem faciendum arbitremur, cum omnes jam ſciamus primos beneficiorum largitores eſſe Deos, tum quod ab initio hanc rerum univerſitatem condiderint, tum quod perpetua erga quælibet providentia illam conſervent ac exornent, & hac potius appellatione gaudeant, quam locupletiſſimis ſacrificiis? Quamobrem hoc ſane pacto perinde eſt in beneficos homines, atque in Deos ipſos peccaviſſe. Et profecto, ſi homines omnium rerum indigent; Dii autem nullius omnino indigent, quippe qui univerſa ſuppeditent; nihilo tamen ſecius ſi cum quæ ex nobis ſunt,

---

Alia proferunt Lindenbrogius ad Cenſorinum Cap. I. & Wetſtenius ad Act. Apoſt. XVII. 25. Quem vero Platonis Dialogum hic Ariſtides reſpiciat, haud modo ſuccurrit: hoc de argumento in Euthyphrone & de Rep. Lib. II. & III. ſermo eſt.

χορηγοῖς τῶν ἁπάντων· ἀλλ' ἰῶ τὰ παρ' ἡμῶν ποτ' ἐλλείπῃ, ἢ μὴ τιὺ νομιζομενίω τούτιω ἐισφέρωμεν ἐισφοραὶ, σαφεῖς δ' ὑτὺς ἡμεῖς ἢ μιαροὶ ἢ προδόται τῶ θεία, ἢ κακῶν κάκιστοι, καὶ δεῖ δῆναι δίκιω, κτ' τὸν Σωφρονίσκου Σωκράτιω. εἰ πίνιω τοῖς μηδενὸς δεομένοις Θεοῖς τοσότων ἐτμεὶ ὀφειλέται, ἢ πάντων ἀναγκαιότατος ἔτος ἔραμαι· πόσον τι χρὴ τῶτ' εἶναι τοῖς πάντων δεομένοις ἀνθρώποις;

Παρὰ παύτα δὲ ταῦτα ἐκεῖνο λέγω, μάλιστα πάντων ἡμῖν διαφέρον· ὡς εἰ μὴ τῶν δικαίων ἦκις ἐτύγχανεν ὄν, τὸ τὰς ἀργέτας δίπα τιμᾶν, καὶ ἃ παρεχόμεθ' αὐτοῖς, ταῦτ' εἰσάπαν ἔχειν ἐῶν· ἡμεῖς δὲ καὶ ὅπως ἐκ αὖ τῆς σωιήθως ἤξέσημεν μεγαλοψυχίας, ἢ τὸ παντὶ τρόπῳ κοινῇ πάντας ἐκ τῶν δωματῶν εὖ ποιεῖν προθυμεῖσθαι. εἰκότως. ἐ γάρ ἐστιν, ἐκ ἔστιν ἡμῖν λόγος χρημάτων ἀδεστοσῶν, καθάπερ πᾶσι τοῖς ἄλλοις· ἀλλά θαυμασῆστινος δόξης, ἢ τὸ φιλανθρώπως ἐκ περιουσίας διὰ παύτων ἅπασιν εἶναι. τεκμήριον δ' σαφεῖς, τὸ πάλαι μεὶ ἡμᾶς παύτοι πλείστων ἐ-

ipſis deſunt, neque juſtum hocce tributum pendimus, actutum impii atque exſecrabiles, Deique proditores, & iniquorum iniquiſſimi evadimus, ac oportet ut pœnas luamus, quemadmodum Sophroniſci filius Socrates ait. Si ergo rei nullius indigentibus Diis tanta debemus, & omnium maxime neceſſaria hujuſcemodi gratia eſt; quantum oporteat ſit, quod hominibus debetur rerum omnium indigentibus?

Præter hæc univerſa illud quoque adjungo, quod nobis potiſſimum in utilitatem cedit. Quanquam enim minime juſtum eſſet bene merentes honoribus proſequi, & quæ ſemel illis contulimus, eadem perpetuo ut ſibi habeant, permittere: nobis tamen ne ſic quidem eſſet a conſueta animi largitate recedendum, neque ab illa voluntatis propenſione, qua omni modo communiter bene pro viribus facere concupiſcimus. Et jure quidem. Nulla enim, nulla apud nos opum ratio eſt, quemadmodum apud ceteros omnes: ſed admirabilis cujuſdam gloriæ, & ut humani ac benigni, vel nulla cogente neceſſitate, per omnia omnibus ſimus. Quod manifeſte inde colligi poteſt, quia priſcis temporibus plurimis opibus di-

πορικεύαι χρημάτων, πάντα δὲ ταῦθ' ὑπὸ φιλοτιμίας φροέεθαι, καὶ τῶ θαυμάζεθαι βέλεθαι, μίαν ὡς ἀληθῶς ἡγεμένης πειθοῦς τὴν ἐν τοῖς τοιούτοις δαπάνην· τάτε ἄλλα, καὶ ὅτι χρήματα μὲν ὑπόκειται τύχη, φιλοτιμίας δὲ ἀθανάτος ἐστιν ἡ κτῆσις (1), καὶ τὸ κλέος αὐτῆς ὅπυτ' ὀλεῖται· ἧς ὅτ' οὖν τινές πω τῶν πάντων ὀδ' ἐπὶ σμικρὸν ἀμφισβητεῖν ἔχον ἡμῖν, ὅθ' ἡμεῖς κινδύνων πώποθ' ὑντινωνοῦν (2) ἐξέστημεν ὑπὲρ ταύτης (3)· ἀλλὰ καὶ σωμάτων καὶ χρημάτων κοινωνοῦντε καὶ ἰδίων καὶ πάσης ἡσυχοτῆν ἄλλης παρασκευῆς, δι' αὐτὴν ταύτην ἠφειδῆμεν ἡδέως. ὅθεν σεσώκαμεν μὲν Ἡρακλείδας κινδυνεύοντας ὑπ' Εὐρυθέως παντάπασιν ἐκπεπεῖφθαι, καὶ δι' ἡμῶν ἁρμένους αὐτόνε ἀμύναθαι, καὶ τῆς Λακεδαίμονος αὖθις μὴ πολλῶ τῶ χρέττονος ἐπιβλῶναι. σεσώκαμεν δὲ οὐ μόνον τὸν περὶ Θήβας ἠτυ-

(1) Isocrates ad Nicoclem n. XXII. T. I. p. 79. Ed. Augerii.

(2) Cod. κίνδωον πώποθ' ὁντινῶν.

(3) Ex his quædam syllabatim sunt apud

tes eramus, quas tamen univerſas gloriæ ſtudio profudimus, & ex eo quod admirationi eſſe voluimus, unam veriſſime opulentiam eſſe rati, ſumptus qui in res hujuſcemodi fieri ſolent; idque plurimis de cauſſis, ſed præſertim quia divitiæ fortunæ ſubſunt, at gloriæ immortalis eſt poſſeſſio, ejuſque ſplendor nunquam intercidit: de qua quidem gloria omnino nullis hactenus vel minimum contendere nobiſcum licuit; neque nos ullum unquam propter illam periculum declinavimus; ſed neque corporibus noſtris, neque publicis facultatibus, neque privatis, nec ulli alii cuicunque commeatui propter hanc libenter pepercimus. Itaque ſervavimus Heraclidas, qui ab Euriſtheo funditus conteri periclitabantur, ac per nos aſſequuti ſunt ut & illum ulciſcerentur, & ut Lacedæmonem longe meliori conditione adirent. Servavimus vero non Œdipum modo Laji filium, qui infelici apud Thebas fortuna uſus fuerat, Sphingemque e medio ſuſtulerat, exactum Thebis totaque Bœotia a Creonte conſanguineo ſuo, atque ad nos

---

Demoſthenem contra Androtionem (*T. I. p.* 617.) & contra Leptinem (*T. I. pag.* 459.). Paria Iſocrates habet in Panegyrico (*p.* 219.) aliique Græci Oratores paſſim.

χηκότα, καὶ τῆς Σφιγγὸς καθαιρέτην Οἰδίποδα τὸν Λαΐου, ξεληλαμένον μὲν Θηβῶν τε καὶ πάσης τῆς Βοιωτίας ὑπὸ τῶ συγγενοῦς Κρέοντος, καταφυγόντα δὲ ὡς ἡμᾶς, καὶ μεγίστης ἀξιωθέντα φρονοίας· ἀλλὰ καὶ Θηβαίους αὐτοὺς ὕστερον κακῶς ὑπὸ τῆς φρενῶς τῆς Λακωνικῆς διακειμένους. καὶ μὴν καὶ Ταναγραίοις καὶ Θετταλοῖς, τοῖς μὲν σάτει χρησαμένοις, καὶ φρονῆσαι τὸ μηδενὶ ἥδη χωρεῖν, Ταναγραίοις δὲ ὑπὸ Θηβαίων ξωκισμένοις γεγόναμεν ἐν καιρῷ, τὸ μὴ διεφθάρθαι καθάπαξ αἴτιοι μετὰ τοὺς Θεοὺς αὐτοῖς καταστάντες. ταὐτὸ δὲ τοῦτο Μεσσηνίοι καὶ Πλαταιεῦς ἔχουσι λέγειν, οἱ μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων κατασκαφέντες, ὑφ' ἡμῶν δὲ σωθέντες, οἱ Πλαταιεῦς· τοῖς δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατασκαφεῖσιν τὰ μέγιστα ξυνηράμεθ' ἡμεῖς, καὶ νυῦν εἰσι Μεσσηνίοι διὰ τὴν πόλιν (1). καὶ σωτῶ Δρύο-

(1) Καὶ νυῦν εἰσὶ Μεσσηνίοι διὰ τὴν πόλιν, Aristidis ipsissima verba in Panathenaico (*T. I. pag.* 111.), ubi fere omnia bella hæc ab Athenienſibus gesta, nobiliſſimas historiæ Græ-

confugientem, maximisque curis exceptum: verum etiam Thebanos ipsos deinceps male a Lacedæmonum præsidio habitos. Quinimmo & Tanagræis & Thessalis: his quidem inter se dissidentibus & ad interitum vergentibus; Tanagræis vero a Thebanis sedibus suis expulsis opportune accurrimus, post Deos causſa, ne funditus disperirent, effecti. Hoc itidem Messenii & Platæenses dicere possunt: isti nanque a Lacedæmoniis ac Thebanis eversi, a nobis servati sunt; illis autem a Lacedæmoniis intereuntibus maximam attulimus opem, & nunc stant civitatis nostræ beneficio Messenii. Prætereo Dryopas & Pelasgos & reliquos omnes, quos astu periclitantes excepit: sic autem illis boni cujusdam numinis loco fuit, ut propter beneficia, quibus cumulati fuerunt, etiam infortuniorum suorum obliti sint.

---

cæ partes, magnifice ostentat; neque aliis fere verbis Athenienſium eorundem propenſionem ad opem afflictis ferendam extollit.

πας ϗ Πελασγὸς ϗαὶ πάντας τὸς ἄλλους, ὃς ἐδέξατο μὲν κινδυνεύοντας, ἔπω δ' αὖτ' ἀγαθοῦ τε δαίμονος σφίσι κατέσῃ, ὡς ἐπιλελῆσθαι δὶ ὧν εὖ πεπόνθασι, ϗ τῆς συμφορᾶς.

Καὶ ὐχὶ πάλαι μεν ὕτω φρὸς πάντας θωμασῶς ϗ μεγαλοψύχως ἔχει ἡ πόλις, νυῦ δὲ ὡς ἑτέρως, ϗαὶ παρὰ πολὺ τῆς προγόνων ϗαὶ τῆς ὑποθέσεως ἀναξίως· ἀλλὰ χθὲς ϗαὶ πρώϊυ ἐπὶ τῆς Μηδικῆς, τὸ μεν βαρβάρε μεγάλων, ϗαὶ ὧν ὐκ αὖτις ἤλπισεν, ἡμᾶς ἀξιῶντος, ἐφ' ᾧ συμμάχες αὐτῷ φροστλαβεῖν δεδωκῆσθαι· τῆς δ' ὧν Λακεδαιμονίων ἑπέρωθεν ὐ τότε δέες διὰ ταῦτα μάλισα κατασάντων, ὡς ϗ παῖδας ἡμῖν, ϗαὶ γωναῖκας, ϗαὶ φρεσβύτας, ἕως αὖ ὁ πόλεμος ἦ, διὰ πάντων εὖ ποιεῖν ὑπεχῆσθαι (1), ποίες τινὰς παρέχομεν ἡμᾶς αὐτὸς, ϗαὶ πῶς τετοισὶ διετέθημεν δήπε; τοῖς μεν γὰ ὡς αὐά-

(1) Iisdem propemodum verbis Lacedæmonios Athenienſium opem contra Xerxem implorantes Ariſtides commemorat in Panathenaico (*T. I. p.* 145.), ait enim: ἐλθόντων Λακεδαιμονίων περιφόβων, ϗαὶ δεομένων ϗαντία τῷ

Neque olim quidem hoc pacto erga omnes mire ac magnifice comparata erat civitas noſtra; nunc autem ſecus & longe aliter atque dignitas poſtulet, ac ratio inſtituti patrum noſtrorum. Immo dudum Medicis temporibus, cum barbarus ille magna nobis præmia propoſuiſſet, ac præter omnium ſpem poſita, quo nos poſſet ad belli ſocietatem ſecum ineundam adducere; Lacedæmonii autem ex altera parte uſque adeo timerent ex hoc ipſo, ut etiam pueros, uxores, ac ſenes toto belli tempore ſe nobis omnino alituros polliciti eſſent; qualeſnam nos ipſos exhibuimus, & quomodo erga illos comparati ſane fuimus? Apud hos velut indigne de voluntate humanitateque noſtra, per ea quæ pollicebantur

τῷ βασιλέως φρεσβείῃ, καὶ τὰς παῖδας, ἐὼ φρεσβύτας, καὶ γυναῖκας αὐτοῖς θρέψειν ὑπιχνεμένων, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ. Eadem repetit in Platonica ſecunda (*T. II. p.* 217.): rem vero totam Herodotus narrat Lib. VIII. p. 689.

ξια τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως καὶ φιλανθρωπίας δι' ἣν ἐπηγγέλοντο βεβαλλόμενοι μεμψάμενοι, τὸ δ' ὡς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦντα, ὃ δ' ἀκέραιον ὅλως ὃ δ' ὁπωσιοῦν ἀναχόμενοι· τὸν μὲν αἰτιῶς ἀναχωρῆσαι παρεκάσαμεν τῆς Ἑλλάδος, τὰς δὲ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἠξιώσαμεθα τῶν κινδύνων. πάλαι τοίνυν κοινῇ πάντες ξυνεστενεγκεῖν Λακεδαιμονίοις τὰ χρήματ' ὠήθημεν δεῖν, ἅπερ ἐδανείσαντο μὲν (1) παρ' αὐτῶν οἱ τριάκοντα μετὰ τῶν (2) ἐν Πειραιεῖ· ὡς δὲ τὰ πράγματα κατέσχε, καὶ Λακεδαιμόνιοι ταῦτ' ἀπῄτουν, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὰς δανεισαμένας ἠξίουν μὴ διά-

---

(1) Cod. perperam ἐδανείσαμεν.

(2) Codex mendose τὸν habet; quam vocem emendare licuit cum ex Oratione Demosthenis Leptinea (*T. I. p.* 460.), tum ex Aristidis ipsius Panathenaico (*T. I. p.* 166.); uterque Orator enim nedum rei una eademque ratione mentionem facit, verum etiam eadem pene verba usurpat. Ad Aristidis Panathenaicum hæc annotat Scholiastes ineditus Codicis Marciani CCCCXXIIII. ὅτε οἱ τριάκοντα Ἀθήνησιν ἐμελλον τυραννήσειν, ἐδανείσαντο τῶν

tur, ſenſiſſent, graviter conqueſti ſumus; barbaro autem, tanquam quæ fieri nefas eſſet, attentanti, ne aures quidem præbere omnino paſſi ſumus: ac propterea hunc turpiter de Græcia migrare coegimus; illos vero una cum Græcia a periculis aſſeruimus. Superiore itaque tempore communiter omnes perſolvere Lacedæmoniis pecuniam neceſſarium exiſtimavimus, quam ab iis mutuam ſumpſerant Trigintaviri contra eos, qui in Piræum ſe receperant. Nam ubi res compoſitæ ſunt, & Lacedæmonii eam pecuniam repeterent, ceteri quidem omnes volebant, ut qui mutuo acceperant etiam diſſolverent, uti ſane par erat; iſti vero ipſi illud fore præcipuum concordiæ

τῶν Λακεδαιμονίων χρήματα, ἵνα δι' ἁπάντων δύναμιν ἑαυτοῖς περιποιήσωνται. καταλυθέντων δὲ τούτων, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκ ἀξιούντων ζημιωθήσεσθαι τὰ χρήματα, οἱ Ἀθηναῖοι πάντες ἀπέπεμψαν, ὁμοῦ τε μεγαλοψυχίαν ἐπιδεικνύμενοι, καὶ τὰς συνθήκας βεβαιοῦντες δι' ἔργου. οὗτοι δὲ ἐποίησαν ἐπειδήπερ οἱ πλείους τῶν τυράννων ἐξ Ἀθηνῶν ἦσαν αὐτόχθονες, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ὑπηρέται. Egregium Athenienſis populi facinus impenſe laudat Iſocrates in Areopagitica Oratione T. II. p. 142. Ed. Augerii.

λύσασθαι κτ' τὸ εἰκὸς, αὐτοὶ δ' ἔτοι τῶτ' αὖ πρῶτον γνώρισμα τῆς ὁμονοίας ἐβέων γενέσθαι, ἐαὺ ὁ δῆμος ἅπας ἐκτίσῃ.

Ὅ''τε τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μηδεσινοσῦν προϋπηργμενύης ἀνάγκης, ἀλλ' ὑπὸ τῦ φιλανθρωποτάτε μόνυ τῆς γνώμης, τὰ τοιαῦτα πράττειν τῷ καλλίσων ἐδόκει, κὴ διαγεγόναμεν τὸν ἅπαντα χρόνον τλὺ καλλίσλυ ταύτλυ καὶ λυσιτελεσάτλυ κὴ μάλιν προσήκυσαν ἀνθρώποις φιλοτιμύμενοι· νῦν ἀμφοτέρων ὄντων, τῦτε τὰ δίκαια πράττειν ἀνάγκλυ ἦναι, τῦτε κεχρῆσθαι τῇ γνώμῃ, κὴ μὴ τλὺ ἐξ ἀρχῆς θαυμασλὺ ταύτλυ εὔσασιν ἐγκαταλιπεῖν, ἔπειτ' ὀκ ἐθελήσομεν; καὶ πῶς ὀκ ἄτοπον, τοῖς μὲν ἡμετέροις αὐτῶν κινδυύοις ἐξαιρεῖσθαι τὸς ἄλλυς ἐθέλειν κινδύνων, ἄμφω δὲ ἐξὸν ἔχειν, καὶ ἡμᾶς αὐτὸς εὖ πάσχειν ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τὸς ἄλλυς ὑφ' ἡμῶν ἀξιῶσθαι τῷ ἴσων, ἢτ' ἀμφοῖν ἐσερῆσθαι δεδέχθαι· καὶ τὸς μὲν τὰ δεινότατα πάντων εἰργασμένυς τλὺ πόλιν, καὶ μηδλυτινῶν ὑπερβολλὺ ἐλλελοιπότας κακίας, ὡς μηδ' ἀδακρυ-

indicium clamare cœperunt, ſi populus univerſus diſſolveret.

Cum igitur, Athenienſes, vel nulla præcedente neceſſitate, ſed ex una animi ſumma humanitate, hæc facere pulcherrimum viſum ſit, ac per omne tempus eximiam hanc utiliſſimamque, & unam, quæ homines deceat, ſententiam tenere ſtuduerimus; nunc, duobus hiſce ſimul concurrentibus, & quod juſta officia neceſſario implenda ſint, & quod ea, quæ ſemel ſententia ſteterit, uti oporteat, neque avitum hocce inſtitutum deſerere, jam demum id minime placebit? An non abſonum fuerit, noſtris ipſorum periculis alios voluiſſe a periculis liberare, & cum utrumque obtinere liceat, ut & ipſi commoda invicem percipiamus, & alii a nobis pro meritis remunerentur, jam utraque hac re ſuſtinere privari: & eos quidem, qui maximas calamitates civitati intulerunt, nec ad ſummam crudelitatem quidquam reliqui fecere, uſque adeo ut ne quidem ſine lacrymis calamitatis illius meminiſſe liceat, propter concordem animorum ſententiam, tanta quadam cura dignos reputaſſe, ut vel maximum

τὶ μνημονδεῖν ἔξεῖναι, τοσαύτης δήτινος διὰ τὴν ὁμόνοιαν ἀπεδῆς ἀξιῶσαι, ὡς καὶ μεγίστην εὖεκ' (1) αὐτῶν ὑποστῆναι χρημάτων δαπάνην· τὸς δ' ἡμετέρους ἀνδρας καὶ φίλους, καὶ ὃς ἀνάγκη δι' αὐτὸ τοῦτο τὰ πλείστα, φασὶν, ἄξια χρῆσθαι (2), τότες δικαίως ὅταν καὶ μείζονος ἧς νῦν παρ' ἡμῖν ἀπολαύσωσι, τυγχάνειν φρονοίας, ἡμᾶς δὲ καὶ ἃ σφισι δεδώκαμεν, ὡς μηδενὸς ὄντας ἀξίους, ἀφελεῖν ἐθελῆσαι; καὶ τίς ἂν οἶδεν ὡς ὅπω γ' αὖ τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς αἴνιγμα πέσοι, νῦν μεν ὅπως, νῦν δ' ἐκείνως ἔχοντας, μᾶλλον δὲ ἀδετέρως, ἐπεὶ καὶ ὅπω κἀκείνως;

Καὶ μὴν ἅπας μεν νόμος δι' ὧν τὸ κοινὴ λυσιτελοῦντος διὰ πάντων φρουτίζειν, εὖ φράττειν τὸς χρωμένους παρασκεύάζειν, τότε ἄλλα, καὶ τὸ ταὐτὰ

---

(1) εὖεκ' restituo, cum librarius oscitanter ἔχων scripserit: cujusmodi mendum haud semel in Codicem hunc irrepsisse animadverti.

(2) Non absimili locutione Aristides ipse utitur in Platonica prima, Pindarum a Platone adduci in rebus maximi momenti affirman-

eorum cauſſa pecuniarum diſpendium ſuſtinuerimus; eos autem, qui nos beneficiis affecerunt & amore ſunt proſequuti, quoſque propterea neceſſe fuit præſtantiſſima quæque a nobis percipere, cum iſtud promeritos, tum illud quoque ut majori cura, quam de ipſis nunc gerimus, iis proſpiciamus; nos attamen etiam quæ ipſis conceſſerimus, perinde atque indigni eſſent, auferre voluiſſe? Ecquis non videat hoc modo noſtram agendi rationem ænigma evadere; quandoquidem nunc ſic, nunc aliter affecti videamur, atque adeo neutro modo, quia & hoc & illo modo?

At enim omnis quidem lex dum publicæ utilitatis per omnia curam gerit, efficit ut qui ſe utantur feliciter ſuas res agant, cum ob alia, tum ob id vel maxime, quia

---

(*T. II. p.* 28.): ἔτι τοίνυν οὐδὲ ποιητοῦ τῶν ἀπὸ Βοιωτίας καὶ Ἑλικῶνος ἀνδρῶν μάρτυρίαν, ᾧ φησὶ Πλάτων αὐτὸς τὰ πλείστα, φασὶν, ἄξια ἔχειν. Quem ad locum Scholiaſtes editus: ὅρα τὸ εἶναι παροιμίαν· τὸ τε πλείστα ἄξια ἔχειν· ὅρα τοῦτο τὸ φασὶν εἶπεν.

διὰ τέλος φρονεῖν· ὅπερ ἀνωφελείας ὡς ἀληθῶς ἴδιον. ὅτῳ δὲ μηδενὰ τότε ποιούμενος λόγον, ἀλλὰ κῆ ἐπὶ τὸ κοινῆ συμφέρον καινοτομῶν ἃ μὴ δεῖ, ὃν τοῖς μεγίστοις καταβλάπτει τὴν πόλιν, ὁ μόνον σύμφωνον (1) αὐτὴν πρὸς ἑαυτὴν καθίστας, ἀλλὰ καὶ τῆς παύσει τοι προσηκόντων ἀποστερῶν, κῆ ὧν πᾶς τις ἂν αὐτῆς τυγχάνειν ἐσπάσατο. τί δ' ἂν εἴη κατ' ἀχθὴν πόλεσι μᾶλλον, ἢ τὸ φίλους κῆ ἀνεργέτας ὑπημέραι κεκτῆσθαι; ὧν ὅτῳ μὲ κύριῳ ἔσαι, τούτων καθάπαξ ἀπάγων (2)· ἐὰ μὴ τῶτ' ἔσαι, τότων αὐτὴν καθάπαξ ἐμπλήσει. ἐὰ πίνων τὸ μὲν τετονὶ λευκεύαι, σωίσησιν ἡμῖν τὸς γνωρίμους ἐσάπαν, κῆ προσέτι πλείους ποιεῖ· τὸ δ' ἂν σώζειν ἐθέλειν, ἡμῶν τότως ἀφίσησι, τοσούτῳ κάλλιον κῆ λυσιτελέστερον κῆ πρὸς αὐτῆς ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως, μᾶλλον λύειν τοῦτον, ἢ σώζειν, ὅτῳ τὸ τυγχάνειν ἀνεργετῶν τε κῆ φίλων, ἢ τότων παντάπασιν στέρεσθαι.

---

(1) f. ἀσύμφωνον, nisi alia negandi particula desit.

perpetuo eadem ſentiunt: quod felicitatis revera proprium eſt. Iſta vero lex hac de re nullam rationem habens, immo adverſus communem utilitatem res novas molita contra atque fas ſit, maximis in rebus civitati officit; ut ipſamet contraria ſentiat non tantum efficiens, verum etiam rebus privans, quæ civitatem ipſam maxime decent, & quas eidem ſemper ineſſe quiſque exoptaret. Et quid optabile magis civitatibus, quam ut ſemper & amicos & beneficos homines habeant? Quibus hæc lex, ſi obtineat, hanc omnino privabit; ſi non obtineat, hanc omnino replebit. Si igitur legem hanc abrogare, amicos nobis in perpetuum conciliat, ac inſuper plures efficit; ſi contra eandem velle manere, hiſce nos privat: tanto melius atque utilius & in rem certe civitatis erit, eam potius abrogare, quam retinere, quanto beneficos atque amicos homines habere præſtat, quam his omnino carere. Hæc tua lex, o Leptines, cum univerſim inutilis ſit, nec, ut verbo dicam, ſani quidquam contineat, in eo dumtaxat in civitatis commodum cedet, ſi nunquam exſiſtat. Si enim hæc lex hujuſmodi pœ-

(2) ἐσαι per ellipſin deeſſe videtur.

ἔτος ὁ σὸς νόμος, Λεπτίνη, καθάπαξ ἀσύμφορος ὤν, καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, ἀδεὴς ὑγιὴς, οὐ τούτῳ μόνῳ φροὸς ὕπνισε ἔσαι τῇ πόλει, ἐαὶ μηκέτ' ἄλλο τὸ λοιπὸν αὐτός τε γὰρ ταυτὶ δὸς τἀὶ δίκαι, μηδεὶ χρησὸν ἔχων ὅλως, καὶ παρασκευάσει τὸς ἄλλος ὀρθῶς μή ποτ' αὖ ἐθελῆσαι τἀλικαῦτα.

Χωρὶς δὲ τούτων, σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτόματε τοῦτο καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρχόντων νόμων τὸ διάφορον, ἵν' εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι τοσοῦτ' ἔστι δεῖν τοιοῖσι παραβάλλεσθαι καὶ φέρειν εἰς ἴσα, ὡς μηδὲ δίκαιον ὂν ὅλως νόμον κεκλῆσθαι. εἰ γὰρ οἱ μὲν τοῦτον τὸν ἐργετῶν λόγον ποιοῦνται, ὡς μὴ μόνον τὸν ἴσον αὐτὸς ἀξιοῦν, ἀλλ' ὡς ὑπάρξαντος ἀγαθοῦ καὶ πλέον ἢ φροσῆκε τιμᾶν, ὁ δὲ παῦ τἀναντίον, καὶ ὃν εἰλήφεσαν ἐκπεσεῖν συμβαλέειν· ἀνάγκη πᾶσα τῷ μὲν, ὡς δυσχερῆ καὶ ἀσύμφορα καὶ φροὸς τοσοῦτον ἀτοπίας ἰόντα, ὡς μηδ' εἰς ἀκολὺ πώποτ' ἀφῖχθαι, νομοθετοῦντι μηδὲ φροσέχειν ὅλως τὸν νοῦν, ἀλλ' αὐτοῖς οἷς φάσκει χάριεν τοῦτον ἐᾶν· τὸς δ', οἷς πάντας

nam luerit, præterquam quod nihil in se frugi habet, hinc etiam ne alii hujuscemodi tentamina unquam aggrediantur, efficiet.

Ad hæc, considerate, o Athenienses, hujus ipsius, & ceterarum quæ ab initio exstiterunt, legum discrimen; quo manifeste intelligatis tantum abesse ut ea cum illis conferri queat & eodem collineare, ut ne jure quidem lex omnino vocari possit. Si enim illæ tantopere de beneficis hominibus sollicitæ sunt, ut eos non paribus modo gratiis dignos habeant, verum etiam ut amplius quoque quam antea perceptum beneficium postularet, honorent; ista vero lex contra omnino consulit ut iis quoque excidant, quæ acceperunt; necesse prorsus est ut huic, tanquam morosa atque inutilia præcipienti, ac eo absurditatis pertingentia, ut nunquam de iis ne fando quidem auditum fuerit, nullo modo animum advertamus, sed ipsam cum iis quæ præcipit salvere jubeamus: alias vero leges, utpote quæ universos omnium sæculorum

τὸς ἐκ τᾶ παντὸς αἰῶνΘ ἀνθρώπως κ᾽ πρὸς ἕτι τὰν φύσιν αὐτὰν συμφήφως ὧν λέγουσιν ἴσχυσιν, μὴ μόνον σέργειν τ κὰ θαυμάζειν, ἀλλὰ κὰ σωήδεσθαι σφίσιν, ὅτως ἄρισα πάντων ἔχυσι. πρὸς δὲ, καὶ ἐκείνως νόμων ἐξέλης (1) λάχοι τις ἂν εἰκότος αὐτῷ. οἱ μὲν γὰρ εἰ κὰ διάφορα κ᾽ περὶ ὧν ἂν εἴποι τις φθέγγονται, ἀλλ᾽ ἐπεὶ πρὸς εὖ μόνον πάντες ὁρῶσι τὸ τᾶ πόλεων κέρδΘ, διὰ τᾶτο κ᾽ τᾶς αὐτᾶς πρωτηγορίας μέτεσι πᾶσι, κὰ τᾶτο κοινὸν κτ᾽ πάντων κεκράτηκεν ὄνομα, νόμοι (2). ὁ δὲ μηδενὶ τότων τὰ τοιαῦτα ξυμβαίνων, τᾶς

---

(1) ἐξέλης δίκη quid apud Athenienſes fuerit, Harpocration, Heſychius, Suidas, Henricus quoque Stephanus, Vigerus, aliique multi declarant; ex quibus idem fuerit ac *interdictum unde vi* apud Romanos. Metaphorice, quemadmodum hic, etiam in Panathenaico ἐξέλης δίκλν uſurpat Ariſtides, dum Athenienſes ceu ὠποχθονας laudat (*T. I. p.* 106.): ἐκεῖν ἐξέλησε μόνοις ὑμῖν, ἃ οἷόν τ᾽ ἐστὶν ἐπᾶν, ἀλ᾽ αὖ ἐς λάχοι τᾶς γᾶς, ὁ μαλόντε ἢ τᾶς μηδός τινι. Quem ad locum Scholiaſtes ineditus Codicis Marciani cccccxxiv. ἐξέλης. ἔστιν ἔνομα δίκης. λέγεται κ᾽ τῶν ἐκβαλόντων

homines, ac ipſam quoque naturam præceptorum ſuorum aſtipulatores habeant, non modo amplectamur & ſuſpiciamus, ſed ipſis quoque congaudeamus, ſic omnium optime ſe habentibus. Præterea & hac ratione judicium de expulſione a legum albo eidem quis intendere poſſit. Illæ nanque tametſi diverſa, ac de quibus dicere quis unquam malit, præcipiant; tamen quia unam omnes reſpiciunt civitatis utilitatem, iccirco & eodem omnes nomine appellantur, hocque vocabulum commune de omnibus obtinet, Leges. At vero lex hæc, cum nulli earum in hac parte congruat, quonam pacto rationi conſentaneum fuerit, ut in album earundem referri poſſit? Immo vero hoc

---

τὸν μὴ ἀφοσιώσαντα ὑφ' ἓν ἀράγματι. ἐξελεῖν γὰρ ἔλεγον οἱ Ἀττικοὶ, τὸ ἐξωθεῖν καὶ ἐκβάλλειν βίᾳ. ἐκεῖνο μόνοις ὑμῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἀφοσιώσασθαι ἔσιν ἐδεὶς ἀν λάχοι καὶ κληρώσεται ἐξέλης, ἢ ποι ἐξελάσεως τῆς γῆς, οὐ μᾶλλόν γε, ἢ λάχοι τινὶ ἐξελάσεως τῆς μητρός.

(2) Οἱ νόμοι τῆς ἴσα νεμέσης εἰς τὸ κοινὸν ἀρχῆς καὶ δυνάμεως ἐπώνυμοι γεγόνασι, Plutarchus Sympoſiacon Lib. II. (*T. VIII. p.* 551. *Ed. Reiſk.*). Apud Platonem autem νόμος, quaſi νόος eſt (*de Legib. Lib. XII. T. II. p.* 957.); quem videre præſtat etiam in Minoe T. II. p. 313.

οὐκ ἔχοι λόγον καὶ τῷ καταλύγω τῶν τεταχθαι; μᾶλλον δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστι γε σῶζον λόγον, ἐν ὃν τρόπον τοὺς μὲν, ὡς ὑπὲρ ἡμῶν ὄντας, τιμῶμεν, καὶ σωτῆρας καὶ καθηγεμόνας τῆς βίας μετὰ τοὺς θεοὺς ἄγομεν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦτον, ὡς καθ' ἡμῶν ὄντα, παντάπασι πάσχομεν. ἐν γὰρ ἐπανόρθωμα κακῶν ἅπαντες εὖ ἔχοντες νόμοι, ὁ μηδεὶς τοιοῦτον ἰώμενος τοπαράπαν, ἀλλὰ καὶ σατιάζειν πρὸς τοὺς λειτουργοὺς παρασκευάζων τὴν πόλιν, ταὐτὸν δὲ ἐπεῖν, καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, πῶς οὐκ ἂν εἰρήνην ἡμῖν ἔσαν μοῖραν, παραβαίνων τὸν βίον (1); ἔτεκτα καὶ πάθεσιν ἔσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν τυραννὶς καὶ νόμων παντάπασιν ἐναντίων ὄντων, καὶ τὴν μὲν τὰ δίκαια πρὸς τοὺς λειτουργοὺς ἐκ παντὸς τρόπου ποιεῖν προτρεπόντων, τὸ δὲ καὶ ὡς ἐλήφθαν δωρεὰς μετὰ καὶ τῶν ὄντων αὐτῶν προσαποστερῆσαι. ὃ νῦν Λεπτίνης μηδεὶς αἰσχυνό-

(1) Vereor, ne fincera lectio non ſit, atque adeo ἐκβαίνειν ποιῶν, vel ſimile quidpiam legi oporteat, quo furorem, quem ab

potius ex ratione eſſet, ut ſi quemadmodum illas, quippe quæ a nobis faciunt, reveremur & ſoſpitatores atque duces vitæ ſecundum Deos arbitramur; ita hanc, quippe quæ contra nos facit, funditus exauctoremus. Si enim quæcunque leges bene conſtitutæ malorum remedia ſunt; lex quæ nulli prorſus hujuſcemodi malo remedium affert, immo potius in cauſſa eſt ut ſeditiones adverſus optime meritos civitas excitet, aut quod idem eſt, ipſamet adverſum ſe; an non Erinnys loco habenda nobis erit, quæ in vitam prævaricatur? Deinde graviſſimum eſt, o viri Athenienſes, ſi, cum tyrannus & leges contrariæ omnino res inter ſe ſint; iſtæ nanque juſta quæ ſunt erga optime meritos omnimode fieri cavent; at ille etiam quæ conſequuti ſunt munera, ſimul cum bonis quoque ipſorum propriis aufert (quod nunc Leptines nihil veritus decernit); nos jam hunc legislatorem appellabimus, adverſus quem tympana & numellæ eſſent invocandæ, quod in comœdiis eſt, tanquam qui civitatis mores mentitus ſit, eamque ad bellum iis infe-

---

Erinnybus immitti poetæ fabulantur, Ariſtides denotare voluerit. Vide Euripidis Herculem Furentem. v. 878 Ed. Barneſii.

μενθ' γράφει· ἔπειθ' ἡμᾶς νομοθέτῃ τοτονὶ προστερῶμεν, ἐφ' ὃν τύμπανα ἢ κύφωνας, τὸ τῆς κωμῳδίας (1), διὰ ταῦτ' ἔδει καλεῖν, ὡς τὸ τῆς πόλεως καταψᾶδόμενον ἤθης, ἢ ταύτῃ ἐκπολεμοῦντα πρὸς ὃς ἥκιστ' ἐχθῶ;

Ἡδέως δ' αὖτου, Λεπτίνη, πυθοίμην· ἐαὶ τῷ παράτε χάειν εἰλήφεις, ταύτῃ ἔπειτ' ἀφαιρεθεὶς, δυχεραίης, ἢ μή; μᾶλλον δὲ, εἰ μεν ὅτε ταύτῃ εἰλήφεις, ὁ προσεῖχες ὅλως τὸν νοῦν, πρῶτον μεν ὐκ οἶδ' ὅπου χάειν εἰλήφεις· ὁ δ' οἰόντε ταύτῃ λαβεῖν μὴ περὶ πλείστ ποιούμενον. πλὴν, εἰ βέλει, δεδόσθω μήτε τότε μηδενὰ ταυτησὶ πεποιῆθαι λόγον, μήτε νυῦ ἀφαι-

(1) Ὦ τύμπανα, καὶ κύφωνες, ὐκ ἀρίξετε; Aristophanes Plut. v. 476. Duo cruciatuum genera hæc, quorum altero rei stipitibus adstricti ac ligati, membris expansis, distendebantur, ac fustibus cædebantur; altero colla eorundem ita vinculis ligneis constringebantur, ut caput surrigere haudquaquam possent. *Tympana*, haud vero *fustes*, vertere malui, quod, Hemsterhusio quoque annotante, Scholiastes ad eum Aristophanis locum duplicem τῶν τυμπανῶν significationem

rendum excitaverit, quibus minime omnium oportebat?

Libenter etiam a te ſciſcitarer, Leptines: Si quam ab aliquo gratiam accepiſſes, ea poſtmodum orbareris, ægrene ferres, an non? Immo vero ſi quo tempore eam accepiſti, nihil prorſus animo attendiſſes; primo nullus video cur accepiſſes; neque enim fieri poterat ut hanc reciperes, niſi eandem plurimi feciſſes. Veruntamen, ſi vis, concedatur neque tunc illius aliquam te habuiſſe rationem, neque nunc exſpoliatum te id ægre laturum. At ſi ubi ac-

---

afferat, ut ſcilicet tum ſtipites ipſos reis ſuppoſitos, tum fuſtes quoque ipſos deſignari velit. κύφωνας vero *numellas* dixi, quod ea quæ Scholiaſtes idem hac de re tradit, cum his quæ Nonius Marcellus habet pag. 144. Ed. Paris. 1614. magnopere conveniant: *Numellæ machinæ genus ligneum ad diſcruciandos noxios paratum, quo & collum & pedes immittunt:* De utroque tormenti genere Hemſterhuſius & Harleſius ad Ariſtophanis Plutum, aliique ab iis allati.

ρεθέντα δυχεραινεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τὸ λαβεῖν ἀσμενώς εἶχες, ὥσπερ οὖν εἶχες, καὶ ὀδεὶς ἀντερεῖ, καὶ πρὸς τὴν αἵρεσιν, εὖ οἶδα, δυχεραινεῖς· καὶ μᾶλις' εἰ καὶ πρότερον αὐτὸς εὖ ποιήσας τότε ἐτύγχανες. ἐφ' ὧν δὲ αὖ ποτ' αὐτὸς ἔλοιο πεῖραθαι, τοῦτ' ὑφ' ἡμῶν ἕτερος παθεῖν ἀξιοῖς, καὶ μόνον τὴν παῶν νομοθετεῖν οἵαν δεῖν ἃ καὶ εἰ πρόρρωθεν ἐτύγχανε νομιθέντα, ὡς μηδὲν ὅλως πρὸς ἡμᾶς ὄντα, διαχράφειν ἔδει καθάπαξ, καὶ μᾶλλον νόμον τιθέναι τῷ καὶ εἰς αὖθις ἐπιχειρήσοντι τόποις θανάτα τιμᾶν; καὶ εἰ μὲν ὑφ' ὁτοῦν αὐτὸς ὑβρισμένος ἐτύγχανες, ἴσως ἂν ποτ' ἴσως ἠνέσχου, ἀλλ' ἡμιωνας ἂν ἐκ τῆς διόντων σαυτῷ· σὺ δὲ τοὺς τε νῦν ὄντας ἡμῶν τούς τε ἐπομένους εἰς ὅσον δ' ὧν νομοθετεῖς καθίσας, ἔπειτ' ἂν ἄγοις ἐπὶ ψήφοις; ἐὰν γὰρ ἄτις ἐπαγγελάμενος τύχοι, ταῦτα μὴ δοῦς, ὡς εἰς ἀπαταιῶνας τελῶν, πολλοὺς ἴσχει τοὺς κατηγόρους· ὁ γὰρ ἀφελόμενον, τίν' ἂν παρὰ παῶν δέξαιτο μέμψιν;

Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,

cepiſſes, libenter retinuiſſes, quemadmodum ſane retinuiſſes, nec id quiſquam inficiabitur; jam certe ea ablata, crede mihi, iniquo animo ferres; ac præſertim ſi poſtquam prior beneficia largitus eſſes, id aſſequutus fuiſſes. Attamen quod ipſe nunquam experiri velles, id ut alii a nobis patiantur æquum cenſes, & unus omnium lege cavendum exiſtimas ea, quæ ſi a multis jam ætatibus fuiſſent ſancita, utpote quæ nihil ad nos facerent, omnino eſſent obliteranda; atque adeo ferenda lex eſſet, quæ eum morte multaret, qui in poſterum rem hujuſmodi aggrederetur? Si præterea a quopiam tute ipſe contumelia fuiſſes affectus, nunquam id fortaſſe tuliſſes, ſed pro virili parte tua ultus fuiſſes; & tu nobis qui modo ſumus, & iis qui poſt nos futuri ſunt, cum per legem hanc tuam probri labem aſperſeris, jam apud judices cauſſam non dicis? Nam ſi quæ quis pollicitus eſt, hæc non reddens, tanquam inter fraudulentos numerandus, multos habet accuſatores; de eo qui quæ etiam largitus eſt, aufert, quantopere omnes non conquerantur?

Oportebat igitur, o Athenienſes, opor-

ἐχθρῶν, ἐπεὶ καὶ φύσει καὶ χρόνῳ συγκεκληρωμένον, ὥσπερ ἄνωθεν ἔχομεν πάντες, εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ εὖ πάσχειν αἱρεῖσθαι, καὶ πρὸς τὰς νῦν ἀτελείᾳ χρωμένας καὶ ταύτας διακεῖσθαι, καὶ πείν ὑπ' αὐτῶν ἡμᾶς εὖ πεπονθέναι, ταύτης αὐτὰς ἀξιῶσαι. ὅτε δ' ὑπ' αὐτῶν πρόσθεν ἡμεῖς εὖ πεπονθότες, ἔπειτα ταύτης αὐτὰς ἠξιώκαμεν, ἐθελήσομεν πάλιν ἂν ταύτην αὐτοῖς ἀφελέσθαι, ὥσπερ ἐπὶ ῥητοῖς δεδωκότες, ἢ ἡμῶν αὐτῶν καταγνόντες; καὶ τίνα περὶ ἡμῶν αὐτῶν τοῖς Ἕλλησι δώσομεν δόξαν, οἱ μεγαλοψυχίας ἑκασταχοῦ γῆς ἔχοντες ὄνομα, καὶ ὅπου φανερώτατα πάντων ἀνθρώπων δι' ἀρετὴν ὑπὸ Θεῶν ἐπαιδαθεύτες, ὡς μηδέποτε κατεληφότος τὴν οἰκουμένην πᾶσαν χρόνου, μὴ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὸν Πύθιον ἀνελεῖν, ἐκ δὴ τὸν λιμὸν ἄλλως τε πεπαῦσθαι, εἰ μὴ Ἀθηναίων ὑπὲρ πάντων εἰς ἀρωγὸν χεῖρας ἠρκότων (1); πρὸς γὰρ

(1) Rem attigerunt Harpocration (*V.* Ἄβαεις), Scholiaſtes Ariſtophanis (*Equit. v.* 725. *& al.*) & Suidas (*V.* Ἄβαεις): nec dum tamen

tebat, ut, tanquam rem naturæ ac tempori ſociatam (quemadmodum ab origine jam afficimur omnes) beneficia potius conferre, quam recipere vellemus; & eadem ratione erga eos quoque, qui immunitate nunc gaudent, comparati eſſemus, & ante quam ab ipſis beneficium aliquod in nos collatum eſſet, eoſdem illa dignos arbitraremur. Poſtea vero quam ab ipſis jam prius beneficiis cumulati fuimus, eos deinde immunitate dignos exiſtimavimus; audebimus iterum ea illos privare, quaſi ad diem dictam eam conceſſerimus, aut noſmetipſos condemnaverimus? Ecquamnam de nobis opinionem Græcis ingeremus, qui largitatis famam ubique terrarum obtinuimus, & adeo manifeſte præ ceteris quibuſque hominibus, virtutis cauſſa, Diis cordi ſumus, ut fame aliquando orbem fere univerſum premente, tam Græcis, quam barbaris Apollo Pythius reſponderit, tunc tantummodo famem ceſſaturam, cum Athenienſes pro univerſis manus ad cœlum ſuſtuliſſent? Præterquam quod enim ingrati

---

de facti hiſtoria ſatis conſtat. Abarim nimirum ex Hyperboreis Athenas legatum veniſſe, Apollinis conſulendi cauſſa, quo tandem pacto

τῷ τῆς ἐχάτης ἀγνωμοσύνης εἶναι τὴν τῶν διδομένων ἀφαίρεσιν, καὶ ἰῶ ἀτέλειαν νῦν ἴσχυσιν ὅτι, οἴκοθεν καὶ παρ' ἑαυτῶν ἴσχυσι τοῦτο, ἃ χάριν ἡμερέραν λαβόντες, ἀλλ' ὧν εἰς ἡμᾶς ἔδρασαν ἀγαθῶν, ὥσπερ τινα τοῦτο ἀντιληφότες μισθόν. ἀκὸν ἐὰν ἀφέλωμεν τοῦτο αὐτοῖς, ῥᾳθυμον μὲν ἂν ἃ χαριζόμενοι σφίσι παρέχομεν, τοῦτο τότε ἀφαιρησόμεθα δίκαιον, ἀλλ' ὧν κτ. τὸν τὸ δικαίως λόγον ἐσὶ κύριοι, τότων σεμνύονται· ἔπειτα καὶ οἷς ἡμᾶς εὖ πεποιήκασιν ὅτι, τοῦτ' εἰκότως ἀντιαπαιτήσουσι, καὶ πολλῷ δικαιότερον ἢ ἡμεῖς· ἅπερ ἡμεῖς μὲν μηδὲν ἐγκαλεῖν

---

pesti, quæ per totum orbem grassabatur, remedium afferre liceret, iidem tradunt; at de tempore in incerto res est, itidemque num de peste, vel de fame tollenda ageretur. Jam vero Scholiastes Aristophanis diserte ait: οἱ μὲν γάρφασιν, ὅτι λιμὸς, οἱ δὲ ὅτι καὶ λοιμὸς τῶν πᾶσαν καταχόντος οἰκουμένην: hinc in Aristide nihil immutavi. In Panathenaico quoque idem hac ipsa de re mentionem feciſſe videtur his verbis. (*T. I. p.* 196.): φανερὰ δὲ ἡ παρ' αὐτῶν τῶν Θεῶν εὐνοια καὶ [illegible] τῷ κοινῷ μαίτεως καὶ ἐξηγητὴς τῶ ταῦρα τῷ πο-

animi vitio ſe majorem in modum obnoxium quis reddit, cum ea quæ largitus fuerat, aufert; etiam, quam nunc hi habent, immunitatem, de ſuo atque a ſeipſis habent; non tanquam a nobis beneficium acceperint, ſed eorum, quibus nos cumularunt, bene factis, hanc viciſſim ceu mercedem conſequuti. Quamobrem ſi eos immunitate ſpoliaverimus, primum quidem non quæ gratis admodum ipſis contulimus, profecto auferemus, ſed iis quæ jure poſſident, privabuntur: deinde & ea beneficia, quæ nobis iſti contulerunt, ſibi merito repetent, atque adeo multo quam nos rationabilius; ſiquidem nos nihil inſimulationis aut querelæ adverſus illos habentes, ſed ultro, ad hoc deveniemus; illi autem vel

---

λα, δύναντε ὑπὲρ τῶν Ἑλλώων τὴν φορηρσίαν κελεύσαντα. Ad quæ verba Scholiaſtes ineditus in Codicibus Marcianis ccccxxiii. & ccccxxiiii. τὴν φορηρσίαν. ἡ ἰσορία ποιεῖται. λιμῷ κατεχόντος τὰς Ἕλλωας, ἔχρησεν ὁ Θεὸς, παύσασθαι, εἰ Ἀθηναῖοι εὔξαιντο ὑπὲρ αὐτῶν. ἐλθόντων φρέσβεων εἰς τὴν Ἀττικὴν, πεσόντες ἔδυσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν φορηρσίαν, καὶ ὕπως ἐπαύσατο ὁ λιμός. Ceterum de ſupplicantium χειροτονίᾳ apud veteres adhibita teſtimonia plura congeſſit Wetſtenius ad I. Timoth. v. 8.

ἔχοντες τούτοις, μηδὲ μεμφόμενοι, ἀλλ' ἑκόντες ὄντες αὐταῶν ἤξομεν, οἱ δὲ κ̀ ἄκοντες, κ̀ τὸ παράλογον τοῦτο ἐπικαλοῦντες ἡμῖν. ὥστε λάθωμεν αὖ δί ἡμῶν αὐτῶν ἐπὶ τοῦτοι τὸ ξίφος ὠθοῦντες (1)· μᾶλλον δ' αὐτοῖς ἐπηρεάζειν ἐθέλοντες, τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτὸς καταβλάψομεν, ὅσον οἱ μεν ἄ γ' ἔχον ὐκ δίκη, τούτων ἐκ ὐ δίκη στερήσονται, ἡμεῖς δὲ ὀχ ὅσον ἀπατεῶνες δόξομεν εἶναι, ἀλλὰ κ̀ ἀφ' ὧν φρόδεν παρ' αὐτῶν ἀπελαύσαμεν, τούτων, διὰ τὴν ἐς αὐτὸς ἀγνωμοσυνίν, ὑφέξομεν δίκην δικαίως, τὴν ἔμπραξιν.

Ὅ"σῳ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τοῖς καλλίστοις ἐπιχειρεῖν ὐ τῷ βελτίονι κεῖται, ἢ τὸ μηδεν χρησὸν φράττειν αἱρεῖσθαι· τοσοῦτῳ δεῖ μᾶλλον ἡμᾶς τὴν φρὸς αὐτὸς πίστιν διὰ πέλας φυλάττειν, ἢ κεκινηκέναι ταύτην βεβαλῆσθαι. ἀλλὰ μὴν ἔγε ὅτω φρονστεγνκόντες ἡμῖν, ὅτως ἀτιμασθήσονται, κ̀ ὀδεν αὐτοῖς τοπαράπαν ἀρκέσει τὸ γονῦν χαρίτων ὑπῆρχθαι· τί ποτ' αὖ

(1) Ὥσε δὲ τὸ ξίφος κ̀ τὸ φίλον, Ælianus

inviti facient, & inopinatum hocce factum nobis crimini vertentes. Quapropter nec opinantes ipſimet contra hos gladium trudemus; atque adeo dum illis nocere volumus, tanto magis nos ipſi lædemus, quanto illi quidem iis quæ jure habuerunt, injuria ſpoliabuntur; at nos non deceptores modo eſſe videbimur, verum etiam propter vitium ingrati erga illos animi, jure pœnas luemus, dum ad ea, quæ antea ab ipſis percepimus, diſſolvenda per eoſdem cogemur.

Quanto igitur, o viri Athenienſes, nobilius eſt præſtantiſſima quæque aggredi, quam quæ utilitatem nullam afferunt, malle agere; tanto oportet magis ut nos fidem illis perpetuo ſervemus, quam ut hanc infringere velimus. At enim ſi quidem cum tanta primi nobis beneficia contulerint, ſic dehoneſtabuntur, nihilque omnino illis profuerit, quod ſcilicet gratias anteoccupaverint; quid, quæſo, paſſuri fuiſſent, ſi nihil omnino primi contuliſſent: quos opor-

---

Var. Hiſtor. Lib. III. Cap. 44.

ἔμελλον πείσεσθαι, μηδεν' ὅλως γε προεισ-
ενεγκόντες· ὃς ἐχθιῶ, εἰ μὴ διὰ τοῦ-
το, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν προς ἅ-
παντας μεγαλοψυχίαν, καὶ τὸ πεφυκὸς
χαρίζεσθαι, μὴ τοῦτον μόνον εἰς τέ-
λος, ἀλλὰ καὶ πλέω προς τούτοις ἔχειν;
τούτων δ' ὑμᾶς σωιόντων, Ἡράκλεις, εἰς
μηδεν' ἦξ αὐτῶν τούτοις ὄνησις ἔσαι, ὧν
θάτερον ἤρκεσεν αὖ; ἀλλὰ δὲ τούτων· εἰ
ὅτε παρ' ὑμῶν ἠξιοῦντο τῆς ἀτελείας, ἔ-
φασαν δεδιέναι μὴ μετ' ὀλίγον αὐτὸς
τοῦτ' ἀφέλησθε, ὃ μόνον μανίας αἰ
εἶλετ' αὐτὸς ὅτως ἔχοντας γνώμης, ἀλ-
λὰ καὶ ὡς τῆς προαιρέσεως ἡμῶν κατα-
ψηφιζομένοις ἐπετιμᾶτε· ἐφ' ἃ τοῦτοισι
δέεσθαι (1) ἐκαλεῖτ' αὖ, τοῦθ' ὑμεῖς
ἐκόντες ἕλοισθ' αὖ πεποιθέναι; καίτοι,
οἱ μὲν τοιοῦτοι προϊσχόμενοι τότε, οὐ
παντελῶς ἀσύγγνως' ἂν λέγειν ἐδόκουν·
ἡμῖν δ' ὕτω διατεθεῖσιν ἐδητισοῦν παρ'
ἐδενὸς παραίτησις ἔσαι, ἀλλὰ καὶ ἀπι-
στήσουσιν ἅπαντες, εὖ οἶδα, ὑμᾶς μὲν
τὴν ἡμετέραν μεγαλοψυχίαν, καὶ προς
τὰς πονηροτάτας ἐδόπε· ὑμᾶς δὲ καὶ τὴν

(1) Cod. διέσιν.

tebat, ſin minus propterea, at certe propter noſtram erga quoſvis largitatem innatamque gratificandi propenſionem, non iſta tantum perpetuo, ſed inſuper his quoque majora habere? Jam vero duabus hiſce rebus una concurrentibus, Dii boni! nihil inde in eos utilitatis derivabitur, alterutra quarum ſatis eſſe debuiſſet? Accedat & illud: Si quo tempore per nos immunitatis compotes facti ſunt, profeſſi fuiſſent, vereri ſe ne haud ita multo poſt eadem illos ſpoliaretis; non ſtultitiæ modo eos damnaviſſetis ita ſentientes, ſed eos etiam, tanquam qui contra animi veſtri ſententiam mentiti eſſent, ulti fuiſſetis. Jam vero quæ in illis metuentibus culpaviſſetis, eadem vos ultro committere voletis? Veruntamen ſi quid hujuſmodi tunc illi objeciſſent, non prorſus illa dicere fortaſſe viſi fuiſſent, quæ venia eſſent admodum indigna. At nobis ita animo comparatis nulla excuſatio apud quenquam erit: quin potius æſtuabunt omnes animo, credite mihi, hinc quidem largitatem noſtram vel erga indigniſſimos contemplati; inde vero impoſſibile factu eſſe exiſtimantes, ut nos, qui eorum quæ fieri decent, omnibus paſſim conſiliarii effecti

ἀμηχανῶν νομίζοντες εἶναι, τὰς τῆ δεόντων πᾶσιν ἁπλῶς καθεστηκότας συμβάλλειν ἡμᾶς, ἔπειτα καθ' ἡμῶν αὐτῶν συμβάλλω τῷ Λεπτίνῃ κεχρῆσθαι, ὡς τοῦτ' ἔχειν ψηφίζεσθαι.

Ἀλλ' ἐκεῖσε πάλιν ἐπανήκω. εἰ ὅτ' αὐτὸς αὐτὰ ποιεῖν ὤφελε (1) δεῖν, ὅτοι τὸ μὴ μεταβαλεῖν ὅρκους ἁπάντων, πάντως ἂν εἴξατε τῇ παρακλήσει· ἀχθόμενοι μὲν σφισι τὸ μὴ πιστεύεσθαι, ἀπιστεῖν δὲ οὐκ ἔχοντες ὅλως, τοῦ μὴ τὸ δέον βεβαιοῦσθαι καθάπαξ. οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ ἃ τότε τοῖς ὅρκοις ἐπιστώσασθε ἄν, ταῦτα νυνὶ ἄνευ ὅρκων μὴ θελῆσαι φυλάξαι, καὶ ταῦτα τοῦθ' ὡς ἀληθῶς κάλλιον ὄν, καὶ πρὸς δόξαν μᾶλλον ὑμῖν· εἴπερ τότε μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ὅρκου ἀνάγκης ἐδοκεῖτε φυλάττειν, νυνὶ δὲ χωρὶς τῆς ἀνάγκης τοῦτο ποιοῦντες, γνώμης ἀρίστης καὶ μάλιθ' ὑμῖν προσηκούσης φέροιθ' ἂν δόξαν. ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θαυμάζειν ἔπεισιν, εἰ διαβαλλόντων μέντινων ἡμᾶς, οὐκ ἂν διεχόμεθα δήπου, ἀλλὰ μὴ προσελά-

(1) Cod. ᾤεθαι.

eramus, jam contra nos ipsos Leptine consiliario usi fuerimus, adeo ut hæc ita se habere nostris calculis firmaremus.

Sed jam eo unde digressa est, mea iterum revertatur oratio. Si quo tempore eos beneficiis remunerandos putabatis, hi juramentum de consilio non mutando postulassent, efflagitationi eorum utique concessissetis; iniquo quidem animo ferentes quod ab illis fides vobis minus adhiberetur, prorsus tamen contradicere non valentes, ne inde metum illorum magis magisque augeretis. Absurdum ergo est, si quæ tunc jurati confirmavissetis, ea nunc injurati servare nolitis; & quidem cum hoc revera præclarius sit, magisque ad gloriam nostram conducat: quandoquidem tunc ex jurisjurandi necessitate ea servare visi fuissetis; at nunc etiam sine necessitate id facientes, optimæ ac quæ vos maxime deceat, sententiæ laudem reportabitis. Mihi vero, o Athenienses, etiam animum subit admirari, si traducentibus quibusdam nos, haudquaquam id passi essemus, sed etiam illa-

χομεν ἂν τούτοις ὑβρεως δίκην· αὐτοὶ δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς τὰ πάντων ἄριστα διαβαλεῖν ἐθελήσομεν. ὅταν γὰρ τοῖς μὲν ὑπ' οἷς ἐπηγγέλλοντο τὸν δῆμον ἠπατηκότιν, ἐὰν, ὡς ὁ νόμος κελεύει (1), κριθέντες ἁλῶσι, θανάτου τιμῶμεν· ἡμεῖς δὲ ἃ δεδώκαμεν ἀφελόμενοι, πῶς οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπιβουλεύειν δόξομεν, ἐφ' ἃ τοὺς ἄλλους ἀξιοῦμεν θανάτου, ταῦθ' ἑκόντες ἡμᾶς εἰργασμένοι; ὃ μάλιστα πάντων ἡμᾶς φυλάξασθαι δεῖ, οὐ μόνον ὅτι τὸ πράττειν ἃ δεῖ μάλιστα πάντων ἡμῖν δεῖ, ὅτῳ μὴ θορυβεῖς μάλιστα πάντων ἡμεῖς (2)· ἀλλ' ὅτι καὶ τοῦτο, μάλιστα πάντων δεῖν συγγνώμης ἀπήλλακται. καὶ δικαίως. ὁ μὲν γὰρ ὁτιοῦν ἀδικῶν, κατ' αὐτὸ τοῦτο μόνον ἴσχει τινὰ μέμψιν· ὁ δ' ἃ παρ' ἄλλοις ὡς κάλλιστα (3) τιμωρεῖται, τούτοις ἐκὼν ἐναντίος, κατ' αὐτὸς αὐ-

(1) Legem affert Demosthenes contra Leptinem (*p.* 498.): ἐάν τις ὑποχείριος τοῦ, τὸν δῆμον ἐξαπατήσῃ, κεῖνον καὶ αὐτὸν, θανάτῳ ζημιᾶν. Hanc vero eandem Athenienſibus obiicit, concinnis acutiſque argumentis adiectis,

tæ contumeliæ dicam viris hujuſmodi impegiſſemus; ipſi nihilominus noſmetipſos turpiſſime omnium traducere voluerimus. Nam ſi eos, qui populum ſuis in pollicitationibus fefellerunt, ubi, ſicut lex jubet, dicta cauſſa, rei peracti fuerint, morte multamus; nos quæ dedimus ſi auferamus, quomodo nobiſmet ipſi inſidias ſtruere non videbimur, dum ob quæ alios morte dignos reputamus, eadem ultro ipſi committimus? A quo tamen nos cavere omnium maxime par eſt, non modo quia quæ facienda ſunt, nos omnium maxime facere oportet, quo etiam Diis præ ceteris omnibus accepti nos ſumus; verum etiam quia Omnium maxime oportere, nullam excuſationem admittit. Et merito quidem. Qui enim in quoquam inique agit, hoc ipſo ſolo reprehenſionem incurrit: at qui iis, quæ penes alios veluti peſſima caſtigat, ſponte obnoxius ſit, ipſe contra ſemet ſententiam fert, ut jure ab omnibus odio habeatur; cum quod talia ſibi facienda deligit, tum quod

---

quæ Ariſtides quoque ex parte habet.

(2) Ἐγὼ τὴν πόλιν τὴν ὑμετέραν ἀτυχεστάτην πασῶν πόλεων ὑπολαμβάνω, καὶ δεοφιλεστάτην. Demoſth. Epiſt. T. II. Reisk. p. 1486.

(3) f. κάκιστα.

τὸ φέρειν τὴν ψῆφον τὸ παρὰ πάντων αὖ εἰκότως μισεῖσθαι, καὶ οἷς τοιαῦτα πράττειν αἱρεῖται, καὶ οἷς ταῦτ' ἐν ἄλλοις κακίζει, ἅπερ αὐτὸς πράττειν αἱρεῖται. πρὸς ὃν ἔγωγ' ἂν φαίην· ὅτι εἰ μὲν τῶν ἐπαινουμένων ταῦτ' ὄντα τυγχάνει, πῶς ἐν τοῖς ἄλλοις ἀξιοῖς τιμωρίας; εἰ δὲ τῆς φαυλοτάτης πέφυκε μοίρας, πῶς ἃ παρ' ἄλλοις ὄντα κολάζεις, τούτοις αὐτὸς ὡς βελτίοσιν δεῖν ἔοικε χρῆσθαι; (1)

Καὶ μὴν εἰ τὸ πρὸς ὀργὴν δυνατὸν ἰδίᾳ γιγνόμενον βλάβης μέμψεως ἄξιον· ἦπου τὸ δημοσίᾳ καὶ κοινῇ τὴν βλάβην ἐπάγον, ἆρ' ἐστὶ παραίτησιν ἴσχειν. ὑμεῖς τοίνυν φαῦλον μὲν ὄντινα τῶν πολιτῶν καὶ δόξαν ἐκ ἀγαθὴν κεκτημένον οὕτω μισεῖτε, ὡς καὶ τῆς πόλεως τάχιστ' αὐτὸν ἐξελαύνειν, ἐφ' ᾧ μὴ καὶ τὰς ἄλλας ὑπὸ τούτου βεβλάφθαι, καὶ πρὸς πολλὰς ἥκειν τὸ νόσημα. ἐὰν δὲ τὸ Λεπτίνου βεβαιώσωμεν νόμον, ὃ μόνον δόξομεν ἐναγεῖς τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ κοινὸν ἡμῖν αὐτοῖς παρὰ πάντων ἐπεγερῶμεν τὸ μῖσος, καὶ

(1) f. αὐτὸς τούτοις ὡς βελτίοσι δεῖν ἔοικας.

ea in aliis culpat, quæ ipſe agere conſtituit. Quem ego ita libenter compellarem: Si laude digna hæc ſunt, quomodo in aliis caſtiganda arbitraris? & ſi ſequiori loco ſunt habenda, quomodo quæ in aliis inventa punis, tu ipſe iiſdem, ceu rationi maxime conſentaneis, uti oportere arbitraris?

At enim ſi damnum privatis quibuſque illatum a querela non vacat; multo magis quod publicitus & communiter detrimentum infert, ne veniam quidem meretur. Quamobrem vos malum quemque civem, nec bona fruentem opinione uſque adeo odiſtis, ut citiſſime etiam e civitate eundem exigatis, ne ceteri ab eo inficiantur, & in plures morbus graſſetur. At ſi Leptinis legem ratam habuerimus, non modo piaculo obſtricti in hac parte videbimur; verum etiam commune omnium in nos ipſos odium excitabimus, nec magis ab optime meritis quæ indulta ſunt, quam a nobiſmetipſis fidem, auferemus. Quod ſi a

---

τὸς Δεργέτας ἀ μᾶλλον ἀφαιρησόμεθα τὰ δοθέντα, ἢ ἡμᾶς αὐτὸς τὸ πιςΔεῦσθαι. εἰ δὲ τὸ τῆς ἀπάντων Δυοίας ἐκπεσεῖν, ἢ πονηρὰν αὐτὶ χρησῆς δόξαν λαβεῖν, πολλῷ χαλεπώτερον τᾶ δωρεῶν ὠντινωνοῶν ἐσερῆσθαι· ὥρῶτον μεὺ ὐκ αὖ φθαίοιμεν ἡμᾶς αὐτὸς μᾶλλον, ἢ τὸς Δεργέτας, δι' ὧν ἀφαιρούμεθα, ζημιοῶντες· ἔπειτα καὶ δεινῶς ἄτοπον καὶ καινόν, οἴκοθεν ἡμῖν αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐπεισάγειν, καὶ τὸς αὐτὸς ὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὁμᾶ ἢ ἀδικοῦντας δῆπα ἢ ἀδικουμένους ὑπάρχειν, καὶ δημίους καὶ πάσχοντας. ὃ παρ' ἄλλα μεὺ αὖ γεγονὸς εἶχεν αὖ τινα παραμυθίαν ἡμῖν, καὶ ὥροσέτι τοῖς παραδείγμασι φέρειν ἐδόκει· τὸ δ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐπηρεάζοντας ἡμᾶς εἶναι ἢ κακῶς ποιεῖν, καὶ, ὃ τούτου δεινότερον, ἄξον μὴ πάσχειν, εἶτα πάσχειν αἱρεῖσθαι, πᾶσαν κακοδαιμονίαν ἐκβαίνει. ὅπα γὸ ἢ ὥρὸς τὸς ὑβρισάστε καὶ συκοφαύτας μεγαλοψυχία κεχρῆσθαι, καὶ ὅπως ἡμῖν ἔπειτ' αὐτὸς παρασκλάσωμεν εὖνος, πάντα ποιεῖν οἰόμεθα χρεὼν· ἦπα μανία περιφανὴς, ὅταν τὸς Δεργέτας ἢ τὰ ἡμέτερ

communi benevolentia excidere, & malam ſibi pro bona opinione conciliare, longe gravius eſt, quam donis quibuslibet exſpoliari; primum quidem ne præoccupemus in noſmet potius, quam in eos qui de nobis bene meriti ſunt, indulta iis auferentes, animadvertere: deinde etiam admodum abſurdum eſt atque novum, ſi ex nobis ipſis bellum nobis inferamus, iidemque non ex parte, ſed ex toto, & lædentes ſimus & læſi, & carnifices & patientes. Quod ſi ab alio aliquo profectum eſſet, haberet utique nonnihil ſolatii apud nos, & præterea propoſitis exemplis ferendum videretur: at quod nos nobis ipſis noxam inferamus, maliſque noſmet afficiamus; & quod miſerabilius eſt, tum cum id non pati liceret, tamen velle pati, omnem ſupergreditur infelicitatem. Si enim ut erga contumelioſos homines atque calumniatores magnitudine animi utamur, atque ut eoſdem benevolos nobis deinceps conciliemus, omnia tentanda eſſe arbitramur; furor profecto fuerit manifeſtus, ſi velimus ut benefici homines, & qui noſtra ipſorum plurimi admodum faciunt, tametſi ab hujuſmodi furore nunquam temperaturi ſimus, quantum in illis ſitum eſt, nos largiter promereantur, atque adeo ambitioſo famulatu co-

αὐτῶν περὶ παύτοι πολλῦ ποιυμένυς, καὶ ὐδὲ παυτομένυς ταυτησὶ τῆς μανίας, ἐαὰν βυλώμεθ' ἡμεῖς αὐτὶ τῦ παύτων ὧν σφισι προστήκει, ἐπιεικῶς ἀξιοῦν, καὶ παύτοι προσφιλοτιμεῖσθαι· ἡμεῖς δὲ καὶ πολεμίυς αὐτὸς ὧν οἷς ἂν ἀφελώμεθα δείξομεν (1).

Εἰ τοίνυν ἡμῖν μεὺ χρησῖς ὅπω μέτεσι γνώμης, καὶ προὺς τοσῦτον ἥκομεν τῦ προὺς παύτας ἁπλῶς εὖ διακεῖσθαι, ὡς καὶ τὺς ἐχθρὺς εὔυυς ἐθέλειν ποιεῖν, καὶ μεταβάλλειν ἐφ' ἃ δεῖ· ὁ δ' ἡμᾶς, δι' ὧν συμβυλεύει, πᾶσι καθάπαξ συγχρῆσι, καὶ προὺς ἃ μὴ πεφύκαμεν ἐκβιάζεται· ὐ μόνον ἐσὶ τῆς πολιτείας ἐχθρός, ὡς μηδοπωσιοῦν αὐτῷ χρῆυαι προσέχειν, ἀλλὰ καὶ ἧς ἔχομεν φύσεως, παὐτ' ἄνω καὶ κάτω σροβίλυ δίκιυ ποιῶν, καὶ τὺς ἐπιεικεσάτυς τὰς φύσεις, καὶ νόμοις καὶ ἔθεσιν ὑτραφέντας χρησοῖς, τῇ ἀνομωτάτων καὶ ὠμοτάτων ἔλαττον ἔχειν, ὦ Θεοὶ, παρασκευάζων βαρβάρων, ἔπερ ἐκεῖνοι μεὺ τὺς

(1) Vitiata non uno loco periodus, cujus fenſum latine quodammodo reddidi; textum

lant; ipſi vero etiam hoſtes illos declaremus, iiſdem conceſſa auferentes.

Si igitur tam proba animi ſententia utimur, & uſque adeo erga omnes ſine diſcrimine beneficiis cumulandos affecti ſumus, ut vel adverſarios noſtros benevolos nobis reddere velimus, & ad officia debita revocare; iſte vero per ea quæ ſuadere nititur, nos cum omnibus omnino committit, & ad id cogit, ad quod natura comparati non ſumus; non modo eſt reipublicæ hoſtis, ut nulla prorſus ratione idem ſit attendendus; verum etiam quod habemus ingenii inſtar turbinis evertit atque perturbat, & æquiſſimos natura homines ac legibus moribuſque probis innutritos, iniquiſſimis atque crudeliſſimis barbaris, pro Dii! ſequiores reddit. Illi enim beneficos homines honoribus proſequuntur; nos contra illos dehoneſtamus. Illi ex animi feritate, contra com-

vero ex conjectura tantum reſtituere non audeo.

λέργέτας τιμῶσιν, ἡμεῖς δ' αὐτὸς ἀτιμάζομεν. καὶ οἱ μὲν ἀμότητι γνώμης παρὰ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων φύσιν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν οἰκειοτάτων ὀπημέραι χωροῦντες, ἐντεῦθα μόνον τοιτίνι δίπτε πιρῶσιν, ἃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις μέτεσι, λέγω δὴ τὸ φρὸς τὸς λέργέτας δικαίως· Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὴ μόνον χρησότητι φύσεως παύτων, ὡς ἐπεῖν, ἀνθρώπων διενεγκόντες (1), ἀλλὰ καὶ πέρα τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐκ ὀλιγάκις ἀναφανέντες ταῖς ἀρεταῖς, κινδυνεύσαντων ὑπὸ Λεπτίνου καὶ τῶ κτὶ φύσιν ἐκλιῦσι. πάλιν τοίνιν, οἱ μὲν τειάκοντα τὰ τείχη τῆς πόλεως καθελόντες (2), οὐ συγκαθεῖλον τὸ φρόνημα αὐτῆς· ἀλλ' ἐσηκότος παύτοι τότε, ἀνέστη πάλιν τὰ τείχη πολλῶ περιφανέστερα καὶ καλλίω (3). Λεπτίνης δὲ νυν οὐ καθαιρεῖ τείχη πειρᾶται, ἀλλ' ὁ

(1) Ἀθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι. Diodorus Siculus Lib. IV. Cap. 65.

(2) Diodorus Lib. XIV. & Justinus Lib. V. qui iidem de Thrasybulo libertatis Athenien-

munem omnium naturam, adverſus perneceſſarios ſuos cum quotidie ferantur, in ea tamen parte naturam obſervant, in qua omnes homines ex æquo natura concordant, in juſtitia, inquam, erga optime meritos: Athenienſes autem, qui non modo bonitate naturæ cunctis, ut ita dicam, hominibus antecellunt, ſed etiam ſupra humanam ipſam naturam poſiti eſſe ſæpenumero propter virtutes viſi ſunt, periclitantur nunc Leptinis culpa degeneres fieri vel ab eo quod naturæ eſt. Rurſus trigintaviri, mœnibus urbis everſis, non ſimul tamen prudentiam everterunt ipſius; ſed ea omnino perſeverante, excitata iterum ſunt mœnia longe præclariora atque pulchriora. At Leptines nunc non mœnia nititur demoliri, ſed quod omnino majus eſt, ipſammet civitatis magnanimitatem ac fidem. Et tunc quidem Thraſybulus, paucis ſibi ſociis adjunctis, tyrannidem ſuſtulit: at omnium noſtrum

---

ſium aſſertore.

(3) Nimirum a Conone. Diodorus Libr. XIV. Cap. 85.

μεῖζον καθάπαξ ἐστὶ, τὴν τῆς πόλεως μεγαλοψυχίαν καὶ τὸ πιστεύεσθαι. καὶ τότε μὲν Θρασύβουλος ὀλίγας δήτινας παραλαβὼν τὴν τυραννίδα καθεῖλεν· ἡμῶν δὲ πάντων ἕως ὁτιοῦν ἀνὴρ περιέσται; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

Σκοπεῖτε δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τοῦτο, ἵν' εἰδῆτε σαφῶς ὡς ταναντία Λεπτίνης ὧν προῖτο λέγει, καὶ τοῖς (1) αὐτὸς αὑτῷ πολεμῶν οὐκ αἰσχύνεται· ὅταν γὰρ πάντας μὲν τοὺς ἄλλους τὰς δωρεὰς ἀφαιρῆται, μόνους δὲ τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ταύτας ἔχειν ᾖ, μάλιστα μὲν δῆλός ἐστι μήτε χρηστὸν τοῦτο καθάπαξ, μήτε φαῦλον νομίζων, ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς τότε ταναντία φρονῶν. ἀμήχανον δὲ κατ' αὐτὸν ἄμφω συμβῆναι, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον. πλὴν τῆγε τὸν ἔλεγχον ἐμφανῆ γεγενῆσθαι δεδόσθω. ὁ μὲν ἀλλ' ἐμὲ καλόντι καὶ δίκαιον, ὦ ἄνδρες, τὸ τῶν δωρεῶν οἴεσθαι, καὶ τῇ πόλει συμφέρον· τί μὴ πᾶσιν ἁπλῶς αὐτῶν μεταδίδωσι, ἀλλὰ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὔ; ἐὰν δ' ἀλυσιτε-

(1) f. ὡς vel πῶς.

quiſquam unus ſuperior erit? Haudquaquam, o viri Athenienſes.

Illud quoque, Athenienſes, attendite, ut manifeſte videatis, Leptinem contraria atque propoſuerat dicere, nec vereri ſibimet adverſari. Quando enim ceteros omnes remunerationibus ſpoliat, indulget autem ut ii ſoli habeant, qui ex Harmodio ſunt & Ariſtogitone, manifeſtiſſime liquet eum neque bonum id omnino, neque malum exiſtimare; ſed in una hac re contraria ſentire. Fieri porro nequit ut æque utrumque contingat, ſed ex duobus alterutrum. Veruntamen detur, quod id contingere poſſit, manifeſte evictum probatumque fuiſſe. At vero, ſi honeſtas, heus tu, atque juſtas remunerationes arbitraris, atque ex uſu civitatis eſſe; cur non omnes ex æquo earum participes facis, ſed quoſdam quidem, quoſdam vero non item? At ſi inutiles tibi eſſe videntur, eaſdemque improbas, nec ſani aliquid ipſis ineſſe arbitraris, quidni

λεῖς εἶναί σοι δοκῶσι, καὶ κατέγνως αὐτῶν, καὶ ἁδεὺ ὑγιὲς εἶναι νομίζεις, τί μὴ καὶ πάντας τούτων ἀποστερεῖς; νυῦ δ' ἔοικας οἷς τὰς μεὺ ἄλλας πάντας τῶν δοθεύτων ἀποστερεῖς, τὰς δ' ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τούτους ἔχειν ἐᾶς· τὰς μεὺ τιμῆς ἀξίους, πάντας δ' ἀτιμάζειν τὰς ἄλλας, ἁδέτερον τούτων εἰκότως ποιῶν· ἀλλὰ λανθάνεις τὰς μεὺ ἐκ ἀξίως τιμῶν, ἐπειδὴ μὴ καὶ πάντας· πάντας δὲ ἀτιμάζων ἀδίκως, ἐπειδὴ μόνους ἐκείνους τιμᾷν ἀξιοῖς. δεῖ γὰ ἀμφοτέροις μεταδιδόναι τῶν ἴσων. οἷς δὲ διαιρεῖς, καὶ ἄκων τούτους συκοφαντεῖς, ὡς δεῖν (1) εἶναι πάντας ἐξ ἴσης τῶν δωρεῶν ἀπολαύειν.

Ὅτι δὲ καὶ αὖται πολλοῦ τινος ἄξιαι, δῆλον ἐκεῖθεν. δι' ὧν γὰρ μόνοις τοῖς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τούτους παρέχεις, ἀμφὶ τούτοις ψηφίζεσθαι μάλιστα δίδως· τὰς μεὺ δικαίας τούτων ἀπολαύειν ἠγεῖσθαι διὰ τὸ γένος, τὰς δ' ὄτω πολλοῦ τινος ἀξίας νομίζειν, ὡς μόνοις τοιούτοις ἐξ ἀπάντων, ὥσπερ τι

(1) f. δέον.

etiam illis univerſos privas? Proinde videris dum ceteros quoſque indultis muneribus orbas, finis vero ut habeant qui ex Harmodio ſunt & Ariſtogitone, illos honore dignos putare, univerſos vero reliquos inhonorare; neutrum tamen horum jure faciens: ſed imprudens illos nec digne honoras, quandoquidem non etiam omnes; omnes vero injuſte inhonoras, quandoquidem ſolis iis vis honorem deferre. Oportet nanque æqualium jurium utroſque participes facere: cum vero divellis, etiam invitus eoſdem conjungis, quippe oportet omnes ex æquo muneribus frui.

Quod autem gratiæ iſtæ plurimi faciendæ ſint, ex eo liquet. Dum enim ſolis qui ex Harmodio & Ariſtogitone ſunt eaſdem permittis, utrumque hoc decerni potiſſimum concedis; & illos exiſtimandos eſſe generis ſui cauſſa jure iiſdem uti; & eaſdem uſque adeo putandum magni eſſe faciendas, ut ſolis iſtis ex omnibus, tanquam munus quoddam, largiendæ ſint.

γέρας, ταύτας διδόναι. ἀκὸν ὑπερβυὲς κὴ παντάπασιν ἐναντίον, ἐνταῦθα μεὺ ὡς βελτίσας χώραν αὐτὰς φάσκειν κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῷ ἄλλων γε πάντων, ὡς ὀδενὸς ἀποδοκιμάζειν ἀξίας. χωεὶς δὲ τότων· ὀδὲ καθ' ἕνα δῆτα τῷ τρόπων τὸς ἀφ' Ἁρμοδίυ κὴ Ἀεισογείτονος μνημονεύειν προσῆκεν. εἰάντε γὰρ, ὡς φαύλων, τῷ δωρεῶν ἀπέχεσθαι φάσκῃς ἐναντίον ὅτοί σοι καθίσᾶσι τὸν λόγον· εἰάντε πλείυ ἀξίας, πάντες αὐτῶν ἐπίσης μεθέξυσι, κὴ ὀχὶ τῷ ἀφ' Ἁρμοδίυ καὶ Ἀεισογείτονθ μόνοι. ἔτι τοίνυν· Ἁρμόδιον μεὺ καὶ Ἀεισογείτονα ὅτω θαυμασὸς τινας νομίζομεν ἡμῖν γεγενῆσθαι, κὴ τῷ ἄλλων ἀμείνυς, ὡς κὴ τιμᾶν ἐθελῆσαι τότυς εἰκόσι (1) κτ' ταὐτὰ τοῖς Θεοῖς, καὶ πλεὶ θυσιῶν, μηδενὸς εἰς φιλοτιμίαν ἐλλείπειν. οὐ μεὶ καὶ τὸς ἐξ αὐτῶν τῷ ἴσων ἀξιῶσθαι δώσομεν, ὀδ' ἐγγύς. ὅτε γὰρ Ὀλυμπιονίκας μεταδεδωκότας ποτ' ἴσμεν

(1) De ſtatuis æneis Harmodio & Ariſtogitoni, qui Hipparchum Piſiſtrati filium ſuſtulere, ab Athenienſibus in foro poſitis, ac de-

Quamobrem monſtri inſtar eſt, & omnimode ſecum pugnans, heic quidem affirmare opus eſſe ut locum habeant, utpote optimæ illæ ſint; in aliis vero omnibus eaſdem, tanquam utilitatis nullius, reprobare. Præterea nec ullo ſane modo de Harmodii & Ariſtogitonis poſteris mentionem facere oportebat. Si enim dicas a gratiis temperandum, propterea quod malæ ipſæ ſunt, contrariam iſti tibi rationem firmant: at ſi concedas plurimi eſſe faciendas, univerſi ex æquo earundem participes erunt, & non ii tantum qui ex Harmodio ſunt & Ariſtogitone. Ad hæc: Harmodium quidem & Ariſtogitonem tantopere ſuſpiciendos nobis fuiſſe arbitramur ac ceteris præſtantiores, ut etiam imaginibus eos honorare voluerimus, haud aliter atque Deos, & exceptis ſacrificiis, nulla re ad commendationem carere: neque tamen iccirco poſteros eorum paribus eſſe honoribus proſequendos concedemus. Minime gentium. Enimvero neque eos qui in Olympicis victores fuerunt, unquam ſcimus liberos ſuos

---

nuo reſtitutis, Meurſius in Piſiſtrato Cap. 14. & Corſinius Faſt. Attic. T. III. pag. 128. 171.

τοῖς παισὶ τὸ κοτίνε, ὁ μᾶλλόν γε ἢ τῷ προστρίμματος σφῶν. ὥστ' οἶόν τ' οὐ-
πῶς μὴ τὸ γένος ἢ τιὺ ἀρετιὺ ἐκ-
δέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐκ διαμέτρε τοῦτα ξυμβαίνει. πῶς οὖν ὡς
ὁμολογημένων ἀγαθῶν τότων ἐμνήθης,
εἰ καὶ ὅλως ἔδει μεμνῆσθαι; εἰ γὰρ τῷ
ὡς ἀληθῶς ἀγαθῶν ὰκ ἐχθιὺ, δι' ἅπερ
ἔχθιν, μεμνῆσθαι· ἢ πάγε τὸ τῷ ὰκ
ὄντων μνημονεύειν ὡς ὄντων, εἰς γέλω-
τα φέρει.

Καὶ ὰ λέγω, ὅτι περ ὰ αὐτοῖς τό-
τοις ἢ Ἁρμόδιον ἢ Ἀριστογείτονα, ὃς
τοσότο ὑπτιος ἄγεις, ὡς δι' αὐτὸς τό-
τος ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων τὰς δωρεὰς ξυγ-
χωρεῖν, λανθανόντες τῷ εἰκόνων ἀποσε-
ρῶν, ἃς ὡς τυραννοκτόνοι γέρας ἴσχυ-
σι, καὶ τῆς θαυμασῆς ταύτης πόλιμης
ἀξιόχρεων δῶρον ἢ μάλα σφίσι προσ-
ῆκον. ποτέρως δ' ἂν ἦθα καλλίων καὶ
πιςόεσθαι ἀξιώτερον, πότερον καθάπαξ τὰς δωρεὰς συκοφάς, καὶ πᾶσιν
ἀνθρώποις κτῆτο ξυμβαίνων· ἢ τα-
ύτας ἐκ μέρος μὲν συκοφάς, ἐκ μέρος
δὲ διαβάλλων, καὶ τοῖς μὲν ἐπάπαν
ἀπαγορεύων, τοῖς δὲ συγχωρῶν· καὶ ὰ

participes oleaſtri feciſſe, non magis quam appellationis ſuæ; neque neceſſario fit ut una cum genere heredes quoque virtutis ipſi ſint; quinimmo frequenter hæc prorſus contrario accidunt modo. Quomodo ergo prærogativas hujuſmodi, tanquam bona extra controverſiam poſita commemoraſti, ſi tamen omnino erant commemorandæ? Nam ſi quæ revera bona ſunt, ob ea quæ dixi, commemorare non oportebat; multo magis mentionem injicere eorum, quæ non ſunt, perinde ac ſi eſſent, ad cachinnum impellit.

Nec illud dico, quod per hæc eadem Harmodium atque Ariſtogitonem (quos tanti facis, ut propter eos poſteris quoque ipſorum honores indulgeas) incautus imaginibus privas, quas tanquam tyrannorum interfectores veluti munus conſequuti ſunt, atque admirabilis hujus audaciæ præmium digniſſimum, maximeque illis conſentaneum. Utro autem modo probatior viſus fuiſſes, & cui magis fides adhiberetur; num univerſim gratias commendans, atque adeo cunctis hac in re hominibus conſentiens; an potius eas ex parte quidem commendans, ex parte vero traducens: quibuſdam in omne tempus denegans, quibuſdam contra indulgens; ac non modo

μόνον ἀδέτερον τότων διὰ θατέρου βεβαιῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ περὶ τότων διαιρήσομεν ψήφῳ; ἐγὼ μὲν ἐκείνως αὖ οἶμαι, καὶ πάντες ξυμφᾶσιν. σὺ δ' οἷς περὶ τὰς ξυμβολὰς ὅπως χωλλίεις, αὐτὸς ἔργον ἐργάζῃ, ὐχ οἷς λέγει θαρρῶντος, ἀλλ' ἀπιστοῦντος, ὡς εἰπεῖν, ἑαυτῷ. δεῖ δὲ καὶ νομοθέτιον καὶ σύμβολον καὶ πάντα τοιοῦτον καθαρῶς ἀποφαίνεσθαι, καὶ μὴ διπλᾶ κρέων (1), ὡς λόγος. καίτοι ὅταν ὁ τοῖς ἄλλοις πιστεύεσθαι ἀξιῶν, μὴ τιὼ αὐτιὼ αὐτὸς ὅτος περὶ ὧν λέγει δόξαν ἢ κεκτη-

(1) Proverbialis locutio de homine qui sibimetipsi non constat, ac duabus veluti sellis sedere nititur. Annotavit adagium ex Aristide Gilbertus Cognatus in Sylloge, quam ejusce-modi locutionum adornavit, hisce verbis: „ *Utramque inflare tibiam*, ὡς ἑκάτερον τῶν „ αὐλῶν αὐλεῖν. In eos qui omnem movent „ lapidem; Aristides de Paraphthegmate. Si-„ mile ὀρχεῖσθαι δικτυχᾶ, *saltare bifariam*; „ Ibidem. Et διπλᾶ κρέων, *bifariam pulsa-„ re*. Vide alibi. Item μέσον δυοῖν καθέζε-„ σθαι, *inter duas sedere*. Idem Sicula 2. „ (*in Collect. Proverb. fol. typis Wechel.* 1643. *pag.* 123.) Sane quatuor illa Aristidis testimo-

neutrum horum per alterutrum confirmans, verum etiam communi de his judicio adverſatus? Equidem ego, priori illo modo ſi egiſſes, exiſtimem, & nulli inficias ibunt. Attamen tu dum conſulens tantopere claudicas, opus hominis agis, qui dictis ſuis nequaquam fidat, atque adeo nec, ut ita dicam, ſibimetipſi credat. At enim legum latorem & conſiliarium, omnemque hujuſcemodi hominem candide ac ſincere loqui oportet, nec, ut dici conſuevit, bifariam pulſare. Ceterum cum quis fidem ab aliis haberi ſibi vult, niſi eandem ille ipſe de quibus loquitur ſententiam conce-

---

nia in editione Jebbii occurrunt T. II. pag. 393. 395. 402. & T. I. pag. 382. ex quibus quidnam Ariſtides hoc loco ſibi velit, magis magiſque innoteſcit; potiſſimum vero ex T. II. p. 402. ubi κατ' ἐξορχεμένων ait: ἀλλ' οἶμαι κομψοί τινές εἰσιν ἓξ διπλᾶ κρέσσιν, ἵνα ἐὰν μὲν ἕλωσι, τοῦτῳ νεκρατηκότες ὦσιν· ἐὰν δὲ φοράσωσι, ἔχωσιν ἀναχώρησιν. Quem ad locum Scholiaſtes Codicis Marciani ccccxxiiii. τὸ διπλᾶ κρέων. παροιμία ἐπὶ τῶν ἐπαμφοτερίζόντων παρομένη. ἐλήφθη δὲ ἐκ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἃ χορδὰς ἑκατέρωθεν ἔχει. ὅταν οὖν σφαλῶσι τῶ μέλους οἱ μουσικοὶ ἐν θατέρῳ τῷ μέρει, ἁρμόζουσι τῷ ἑτέρῳ τοῦτο ἐπανορθοῦντες.

μεύ, σχολὴ γ' ἂν ὀφθὲν τῶν ἁπάντων ἀξιόπιστος δόξαι.

Ἐμοὶ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Λεπτίνης θαυμάζειν ἔπεισιν, ὅπως πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς φράγμασι χρῆσθαι (1), τοῦτ' ἠγνόησεν, ὅτι περ οἷς τὰς ἄλλας ἀφαιρεῖται τὰς δωρεάς, κατ' αὐτὰς αὐτὸς κινεῖ τὸν ἀνάγυρον (2), ἑαυτὸν ἀποστερῶν τῶν μεγίστων, παῤῥησίας, καὶ δόξης, καὶ λόγων, καὶ τοῦ περὶ ὧν ἂν ἑκάστοτ' αἱρῆται παρελθεῖν εἰς μέσους ἐξεῖναι. ὁ γὰρ ὁ τὴν ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν, ἢ ἀτέλειαν, ἢ πλέθρα γῆς (3), ἤτι τοιοῦτον λαμβάνων, μόνος ὅστις δῶρα λαμβάνει· καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ταῦτα δεῖ δῶρα καλεῖν, ἢ ἐκεῖ-

---

(2) Demosthenica phrasis de Philippo, Olynth. I. p. 10. Ed. Reisk.

(3) Adagium de iis qui mala sibimetipsis accersunt, usurpari solitum, quod Aristophanes affert in Lysistrata v. 68. itidemque Libanius Operum T. I. p. 305. & Epist. LXXVIII. Undenam vero ductum illud sit, haud equidem constat; cum multa & varia sint, quæ hac in re Hesychius, Zenobius, Diogenianus, Suidas, Apostolius, & Erasmus dedere.

perit animo, vix ulli hominum dignus cui credatur, videri queat.

Mihi autem ſubit animum, o viri Athenienſes, Leptinem quoque mirari, quonam pacto cum vafer ſit dexterque rebus gerundis, illud ignoraverit, quod dum alios muneribus ſpoliat, contra ſeipſum anagyrum commovet; maximis ſeſe privans rebus, libertate, inquam, loquendi, gloria, concionibus, & facultate in medium prodeundi, quo de rebus quibuſcunque velit habeat ſermonem. Non enim is dumtaxat munera accipit, qui in Prytaneo alitur, vel immunitatem, aut jugera terræ, vel quid hujuſmodi percipit: immo vero tanto magis quæ ſuperius enumeravi præ his appellanda munera ſunt, quatenus hæc potiori jure retributiones, quam munera, dici poſ-

(3) De victu in Prytaneo iis exhibito, qui præclare de republica meriti eſſent, comperta res eſt; ac pervulgatum quoque Socratis dictum apud Laertium: εὖ ἔκα μὲν γὰρ ἐμοὶ δικαιοπεπραγμένων, τιμᾶσθαι τῷ δίκῃ τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως. De terræ jugeribus illud ſe ſe offert ex Demoſthenis Leptinea: Λυσιμάχῳ δωρεὰν, οὗ τῶν πότε χρησίμων, ἑκατὸν μὲν ἐν Εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς περιειλημένης ἔδοσαν, ἑκατὸν δὲ Φιλῆς. T. III. p. 45. Ed. Taylorii.

να, ὅσον ἐκεῖνα μὲν ἀποδότεις ἂν μᾶλλον δικαίως καλοῖτο, ἢ δῶρα, ταῦτα δὲ καθαρῶς ἐστι δῶρα, μηδεὶ προεισενεγκοῦσι δωθεύτα. ὥστε τοῦτον τὸν τρόπον ἀδικήσομεν μὲν τὰς ἄλλας ἀφηρημένοτες τὰς δωρεάς, ὅτος δ' οὐδεὶ τοιοῦτον ἔξει προϊσασθαι· ἀλλὰ χάριν μὲν ἂν εἰδείη μὴ τοῦτο παθὼν, παθὼν δὲ, ὁ δυσχεραίνει δήπου δικαίως, οὐδ' ὡς ἠδικημένῳ βοήσεται. μᾶλλον δὲ εἰ μὲν οὐδεὶς τῶν δωρεῶν ἐκπεσεῖται, οὐδὲ σὺ τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας προόδων· εἰ δ' ἀφαιρεθήσονται ταύτας, καὶ αὐτὸς, εὖ ἴσθι, παραπολαύσεις τοῦ νόμου. ἀπολωλεκὼς δὲ τὸ παρρησίᾳ κεχρῆσθαι, ᾧ οὐ σύνεσθεν τεθεικας νόμον σωαπολλύμενον ἔξεις. τούτῳ δὲ τούτων κεχωρηκότων, σὺ μὲν τὸ λοιπὸν ἄτιμος ἔσῃ· πάντες δ' ὡς πρόσθεν, τὰς δωρεὰς ἕξουσι, πεπαυμένου τοῦ νόμου, καὶ μηδενὸς ἔτ' ἔσῶθις ἐμποδῶν ἐσομένου. ἐλοῦ τοίνυν δυοῖν θάτερον· ἢ τὸν νόμον χάριεν εἶναι, τῆς προστάτης ἔχεσθαι δόξης· ἢ τοῦτον σῆσαι ζητῶν, πρὸς τὸ μηδὲν πλέον ἐργάσθαι, ᾧ τούτῳ ἀπολέσαι καθάπαξ.

ſent; quæ autem ſuperius dixi puriſſima munera ſunt, iis conceſſa, qui de ſuo nec-dum quidquam contulerunt. Quamobrem hoc equidem pacto iniqui erimus, donis ſuis alios ſpoliantes; hic vero nihil hujuſmodi obtendere poterit, ſed gratiam habebit, niſi iſtud patiatur: at ſi patiatur, injuria profecto ægre feret, nec quaſi læſus perſtrepere poterit. Quin potius ſi nullus a gratiis excidat, nec tu, quin in conciones ad populum prodire poſſis: at ſi eas amiſerint alii, tu quoque, inauſpicato fructum tuæ legis percipies. Ubi autem loquendi libertatem amiſeris, etiam lex hinc a te conſtituta una tecum interibit. Sic vero his loco cedentibus, tu in poſterum deſpicatui eris; at ceteri, ut antea, ſibi gratias retinebunt, evaneſcente lege hac tua, nec quopiam amplius futuro, qui denuo impedimento eſſe poſſit. De duobus itaque alterum elige: vel lege ſalvere juſſa, quam habes, gloriam retinere; vel ſi lex ut obtineat niteris, præterquam quod nihil profeceris, gloriam quoque tuam funditus perdere.

Καὶ μὴν δὸ ἐκεῖνό γ' αὖ ἔχοις ἂν εἰπεῖν, ὡς ἄρα τῶν Δρομεώων (1) τὰς δωρεὰς, οἱ μὲν φαῦλοί τινες ὄντες, οἱ δὲ μικρὰ ἄττα εὖ πεποιηκότες τὴν πόλιν, μεζόνων ἢ προστῆκεν ἠξίωνται. μάλιστα μὲν δὴ εἰ μὴ διὰ παύτων τοῦτ' ἦν, προὸς ἡμῶν μᾶλλον αὖ ἦν. διὰ τί; ὅτι πεφύκαμεν ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ὅτω κἂν ταῖς Δεργεσίαις, πάντας ἀνθρώπους νικᾶν. κοινὸς γὰρ Δεργέτας πάντες ἡμᾶς ἄδοσιν. νυῦ δὲ τοσαῦτα μέν ἐστι τούτων τὰ πλεῖστα, καὶ ὅπου πολλοῦ τινος ἄξια, ὡς ἐν καὶ μηδαμοῦθεν ἦσαν περιφανεῖς οἱ ταῦτ' εἰργασμένοι, ἐξαρκεῖν ἂν αὐτοῖς εὐτεύθεν διαφερόντως τιμᾶσθαι. τοιοῦτοι δέ τινες ὅτοι καὶ προὸς τοσοῦτον ἥκοντες τοῦ θαυμάζεσθαι, ὡς μὴ μόνον τὰς δωρεὰς, ἃς παρ' ἡμῶν ἔχον, μᾶλλον σεμνυώειν, ἢ ὑπ' ἐκείνων ὅτοι σεμνυώεσθαι· ἀλλὰ καὶ μὴπω κατ' ἀνθρώπους νενόμισαι τὸ τῶν δωρεῶν, δι' αὐτὸς ἂν νενομίσθαι· ὃς καθ' ἕκαστον μὲν διϊέναι, ὃ τὰς ἐπὶ τῶν

(1) Fortaſſis Δρομεώων, quod mavult etiam

Verum enimvero neque illud dicere poteris, ex iis qui munera ſunt aſſequuti, alios nequam eſſe, alios exiguis quibuſdam beneficiis civitatem proſequutos, majora quam par erat, obtinuiſſe. Etſi enim maxime id in omnibus contigiſſet, ex noſtro potius officio contigiſſet. Quid ita? Quia ſic natura ſumus ab origine comparati, ut quemadmodum in ceteris omnibus, ita etiam in beneficiis elargiendis omnes homines vincamus. Quamobrem communes nos beneficiorum largitores univerſi deprædicant. At enim tanta ſunt multo maximam partem illorum facinora, atque tanti facienda, ut ſi nullo modo aliunde ſuſpiciendi eſſent qui ea præſtiterunt; hinc tamen ſatis cauſſæ haberent cur magnis honoribus cumularentur. Tales videlicet iſti ſunt, & eo admirationis pervenerunt, ut non gratias modo, quas a nobis percepere, illi potius decorent, quam ab illis ipſi decorentur; verum etiam ſi nondum inter homines conſtitutæ eſſent retributiones, propter eos tamen fuiſſent conſtitutæ: quos ſingillatim enumerare, non eos, inquam, qui ſuperioribus temporibus fuere, ſed uni-

---

in Leptinea Demoſthenis Taylorius T. III. pag. 65.

αὖω χρόνων λέγω, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ὑφ' ἡμῶν (1) τοτοσὶ, μακρὸν αὖ εἰπεῖν καὶ πόρρω τῆ καθ' ἡμᾶς δυναμένης. ἑνὸς δὲ μόνου τοῦ χθὲς καὶ φρώλιν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίου κατασαώτος τῇ πόλει μνησθέις, ὑμῖν αὐτοῖς καταλείπω τὴν ψῆφον, εἰ ἄρ' ἄξιός ἐστιν αὐτῆς, οὐκ ἀτελείας μόνον, ἣν ἔδοτ' αὐτῷ καὶ παισὶν, οὐδὲ πλείστων ὅσων ἄλλων δωρεῶν καὶ στεφάνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολλοὺς αὖ ἑτέρους δι' αὐτὸν εὖ πεπονθέναι.

Ἄξιος δὲ καὶ τότε Χαβρίας, καθάπερ πρόσθεν Τιμόθεου Κέρκυραν ἡρηκὼς, καὶ τὴν μοῖραν (2) κεκοφὼς Ἰφικράτης (3). μόνος γὰρ ὅτου τῆς εἰς τοι-

---

(1) Ἐφ' ἡμῶν restituendum censeo.

(2) Μοῖραν pro μόραν Codex habet, quemadmodum apud idoneos quoque scriptores reperire est, ac in ipso quoque Aristide juxta Codicem Baroccianum ab Jebbio allatum (*T. I. p.* 215.): at μόρα frequentius dici consuevit. De scriptione nominis, deque re tota, post multos, egregie disputat vir eruditione præstans, quocum jucunda utilisque mihi amicitia intercedit, Georgius Henricus Martinius Rector Gymnasii ad D. Nicolai, quod Lipsiæ est, in Prolusione de Spartiatarum Mora, Ratisbonæ an. 1771. impressa.

verſos hoſce qui noſtra memoria exſtiterunt, longum profecto eſſet, atque ſupra vires noſtras poſitum. Quamobrem poſtquam unius dumtaxat, qui nuper plurima magnaque commoda civitati peperit, meminero, vobis ipſis decernendum relinquam, utrum dignus fuerit vir ille non immunitate ſolummodo, quam eidem ac liberis ejus indulſiſtis, ac pluribus aliis muneribus atque coronis; verum etiam eo munere, ut ipſius cauſſa alii quoque multi beneficia conſequerentur.

Dignus porro hoc quoque Chabrias eſt, haud ſecus atque Timotheus, qui Corcyram antea cepit, & qui Lacedæmoniorum legionem cecidit, Iphicrates. Unus enim hic ex iis qui in commune commodum rem-

---

(3) *Tribus hiſce victoriis adeo lætos fuiſſe Athenienſes video, ut illæ ſemper in omnium Oratorum atque hominum ore tum temporis verſarentur*, ait Luccheſinius in Demoſthenem de ordinanda Rep. n. 17. idque Demoſthenis ipſius (qui etiam in Leptinea & contra Ariſtocratem idem repetit) Dinarchi & Æſchinis teſtimoniis commonſtrat. Plutarchus quoque de Gloria Athenienſium (*T. VIII. pag. 383. Ed. Reisk.*) tropæa tria eadem conjunctim celebrat. Bene itaque Ariſtides de rebus a Chabria præclare geſtis dicturus, Timothei quoque ac Iphicratis mentionem injecit.

νὸν πολιτευσαμενῶν πλείστας τε καὶ καλλίστας εὔεχ' ἡμῶν (1) ἑκάστοτε κτησάμενος νίκας, ὀδαμῶ δὲ ἡττηθείς, ὀδὲ τῆς προστάτης ἀψυχίας ὀδὲ καθόντινα δήποτε τρόπον ἔλαττον ἔχων, ὁ μόνον παρ' ὀδενὸς ἐπεστάτατο φθόνος, ἀλλὰ καὶ ὡς τὰ μέγιστα τιὺ πόλιν εὖ πεποιηκὼς παρὰ πάντων βοᾶται· τοῦτο μεὺ γὰρ πολλοῖς ἄλλοις, καὶ Λακεδαιμονίοις ὅτω καταναυμαχήσας ὁν Νάξῳ (2), ὡς ἑβδομήκοντα δήπου τελήρεις καὶ τετρακιλίους ἀιχμαλώτους λαβεῖν· τοῦτο δ' ἑπτακαίδεκα παρασησάμενος πόλεις, δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων τάλαντ' ἀποφιύας ἡμῖν· καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, θαυμαστὸς διὰ πάντων

---

(1) Ἐ*νεχ' ἡμῶν* legendum, rejecta mendosa lectione *ἔχον ἡμῶν*, quam librarius haud semel admisit, quod notam veteris Codicis, ex quo Orationem descripsit, minime cognoverit. Nihil tamen prohiberet, quin hoc loco *ἐχθρῶν* legi quoque posset.

(2) Laudatissimam Chabriæ victoriam ad Naxum inter alios Diodorus refert Lib. XV. Scholiastes vero Aristidis ineditus in Codice Marciano CCCCXXIII. ad Tom. I. pag. 173. lin. 6. Ed. Jebbii, de illa hæc habet: Χα-

publicam administrarunt, plurimis pulcherrimisque victoriis pro nobis semper relatis, ac nunquam victus, neque ab innata magnitudine animi sui ullo modo degener, non solum a nemine unquam invidiam subiit; verum etiam tanquam de civitate omnium optime promeritus ab universis prædicatur: tum quia præter alia multa, Lacedæmonios quoque apud Naxum sic navali prælio profligavit, ut LXX. triremes ac tria millia captivorum ceperit; tum quia septemdecim urbes subegit, & centum ac decem talenta ab adversariis nostrum in ærarium retulit; &, ut paucis expediam, vir per omnia admirabilis visus. Enimvero hominem usque adeo numeris omnibus absolutum, ab universis celebratum laudibus, tot ac tantis insignem tropæis, qui a

---

βείας σὺ ναυσὶ πολιορκῶν Νάξον πρὸς Λακεδαιμονίους, συνεμάχησε μεταξὺ Πάρῳ καὶ Νάξῳ, καὶ κατέδυσε μὲν τὰς ναῦς, δύο (ὀκτὼ ait Diodorus) δὲ ἀνταύδρους ἔλαβε, ἐς τὰς αἰχμαλώτους ἄγων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπώλησεν ἐπὶ τῇ πωλητηρίῳ. Iisdem fere verbis concinit Scholiastes Codicis ccccxxiiii. At Aristides Demosthenem mordicus hæret. Totam vero Chabriæ vitæ rationem, qua solet elegantia, explicat Nepos.

φανεὶς. εἶτα τὸν βέλτιστον μὲν ὅτω τοῖς ὅλοις, ἐπαινούμενον δὲ ὑφ' ἁπάντων, τοιούτοις δὲ καὶ τηλικούτοις κοσμηθέντα τροπαίοις, ἀήττητον δὲ διαγεγονότα καθάπαξ, μεγίστας δὲ εἰς εὐποιΐαν ἀφορμὰς παραχόντα τῇ πόλει· τοῦτον τοίνυν τῶν μεγίστων ἀξιώσεων ὄντα, καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι δίκαιον, ἡμεῖς δὲ καὶ τῆς παρὰ πολὺ τῆς αὐτοῦ δόξης ἠξιώκαμεν ἀτελείας ἀποστερῆσαι; καὶ πῶς ὁ δόξει καὶ νῦν καὶ τοῦθ' ὑφ' ἡμῶν τὰ μέγιστα ἀδικεῖσθαι· τότε μὲν τῶν ὠφελησάντων τυχών, νῦν δ', ὦ Θεοί, καὶ τούτων ἐκπεπτωκώς; ὃς εἰ μὴ καὶ τοιοῦτός τις ἐτύγχανεν ὤν, μηδ' ὧν ἕφλυ αὐτῷ περιλῦ, οἷς ὅτως εὖεχ' ἡμῶν (1) ἐπελάβετο, δίκαιός ἐστι καὶ διὰ πάντων, ὡς εἰπεῖν, τῶν ἐγγόνων τιμῆς ἀξιοῦσθαι.

---

(1) Εὖεχ' ἡμῶν pro ἔχειν ἡμῶν, quod habet Codex, hic quoque restituo, eo vel maxime quod Aristides ea Demosthenis in Leptinea exprimere velle videatur (*T. I. p.* 481.): καὶ μοὶ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν παὶδ' ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται φράζας Χαβρίαν, καὶ τὸν πελάτην αὐτὸν τὸν βίον πεποιημένον, ἐχ ὑπὲρ ἄλλα τινός· ὥστε δικαίως ἂν οὐ μόνον ὑπὸ τῶν

nemine victus unquam est, plurima vero civitati præbuit opulentiæ subsidia; hunc, inquam, hominem maximorum munerum omnino dignum, ac supra ceteros jure honorandum, nos ea etiam immunitate privabimus, qua eum longe citra ipsius existimationem donavimus? Quomodo vero non erit censendum, eundem & hoc & illo tempore maxima a nobis injuria affectum fuisse: illo, inquam, dum immeritam gloriam est consequutus; hoc autem, pro Superi! ab ea quoque depulsus? qui etsi talis tantusque vir haudquaquam exstitisset, neque iis, quas enumeravi, dotibus præditus fuisset; propterea tamen quod nostra demum caussa vitam profudit, jure etiam in omnibus, dicere ausim, posteris suis esset honore prosequendus.

ζῶντι παραγμένα φαίνοιτε ἀνοϊκῶς ἀφαιρούμενοι φῶς τὸν ἴδιον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν. Et re quidem vera mortem subiit Chabrias in sociali bello, cum classis præfectus, juxta Diodorum (*Lib. XVI. Cap.* 8.) ac fortassis etiam Plutarchum (*in Phocione*), privatus vero miles, juxta Nepotem, in portum Chii irrumpere conaretur.

Καὶ γὰρ ὧν ἕνη τῶν ἀτόπων, τὰς μεν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας αὐτός τε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν λόγοις ἐπιταφίοις τιμᾷν, τάς τε παῖδας αὐτῶν δημοσίᾳ μάλιστα τρέφειν, ἕως ἂν ἡβήσαντες εἰς ἥβην ἀφικωνται σιν οἴκαδε μετὰ τῶν πανοπλιῶν (1)· τὸν δ' ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ζῶντα καὶ μέχρι θανάτου κεκινδυνευκότα πολλάκις, καὶ τὴν τελευτὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν ἐπιθέντα τῷ βίῳ, αὐτόν τε δήπου καὶ τοὺς ἐκ τούτου τῶν ἴσων ἀξιοῦν ἐκείνοις ἐθέλειν, ἀλλὰ καὶ τῶν δοθέντων ἀποστερεῖν· καὶ τοὺς μεν οὐκ ὀλιγάκις ἐν ταῖς μάχαις ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας κακῶς, ὅτῳ καὶ πάλαι καὶ νῦν ἄνδρα ἀγαθὸν τοῦτον ἡγεῖσθαι καὶ διαφερόντως τιμᾷν, ὡς καὶ σωιζεσθαι μεν τοῦτῳ τῶν ἔργων, καὶ τῆς ὑπερφυοῦς ἀψυχίας, σφίσι δ' αὐτοῖς τὸ τοιοῦτο δύτιμον ἀτυχηκέναι πολίτου σωιζεσθαι· ἡμᾶς δ' ἐνεκ' ὧν ὅτῳ λαμπρῶς παρετάξατο, καὶ ὃς μεγάλοις καὶ θαυμασοῖς ἤγαλε τοῖς τροπαίοις, καὶ τὴν ὑπάρ-

(1) Confer Ariſtidis Panathenaicum T. I.

Eſſet nanque abſurdum, iis qui in bello ceciderunt, funebribus laudationibus quotannis parentare, ac liberos præſertim eorum de publico alere, donec ad puberem ætatem pervenerint, & omni armorum genere inſtructi domum revertantur; eum vero qui pro nobis & vivus & ad mortem uſque ſæpenumero pericula ſubiit, finemque vitæ impoſuit ſuo dignum inſtituto; eum, inquam, ac liberos ejus non modo nolle paribus atque illos honoribus proſequi, verum etiam jam conceſſis privare. Item, eos quibus non raro in pugnis ille cladem attulit, uſque adeo & olim & nunc homini huic ſtrenuitatis laudem deferre, ac permagni eum facere, ut etiam eidem res geſtas atque eximiam animi fortitudinem gratulentur, & ſibimet ipſi imprecentur, ut civem aliquem hujuſmodi habuiſſe feliciter contigiſſet; nos vero, pro quibus tam nobiliter in acie ſtetit, quoſque magnis atque mirificis tropæis exornavit, ei quoque, qua is fruitur, exiſtimationi ac gloriæ officere velle, dum liberis ejus obeſſe volumus; perinde ac ſi aut ipſe nullo civitatem be-

---

pag. 190.

χαραν δόξαν αὐτῷ διαφθείρειν, τῷ τοῖς ἥρωσιν ἐπηρεάζειν, ὥσπερ ἤτοι μηδ' ὁτιοῦν ἐκείνῃ τῇ πόλιν χρησὸν, ἢ τὰ πάντων ἄριστα εἰργασμένῃ.

Καὶ μὴν, εἰ μὲν ὅσ' ἐστὶ περὶ τῶν, πᾶσαν λυπηρὰν ὑπὸ μεγαλοψυχίας ἀπηξίωτε χάριν, κ) μηδὲν ὧν εἰς ἡμᾶς ἔδρασεν ἐζήτησε πλέον, ἀλλ' ἀποχρῶν ὠήθη μόνον, τὸ πολλάκις ἄξιος γεγονέναι τῆ πόλει· ἔδει δήπου τὴν ἀρετὴν ἐκείνην δυσωπηθέντας ἡμᾶς, κ) τὰς ὑπερφυεῖς αὐτῆ προσάξεις ὥσπερ ἔμψυχόντινα νομίσαντας σπήλυν (1), φιλοτιμώτατα νῦν τῷ ἐκείνου χρῆσθαι παιδὶ, κ) πρὸς αὐτὸν τοῦτον ἀπομνημονεῦσαι τὴν χάριν, κ) ὄχ ὅσον ἀπελεύσας, ἀλλὰ κ) πολλῶν ἔτερων αὐτὸν ἀξιῶσαι. νῦν δὲ κ) αὐτῷ κ) παιδὶ τῷ αὐτοῦ πάλιν τοῦτοις μεταδόντες, νῦν ἕτερόν τι βαλλόμεθα; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, τὴν μὲν ὠφέλειαν τὴν παρ' ἐκείνου βεβαίαν

(1) *Satis hoc quidem Sophisticum*, repetere licet cum Wesselingio, qui de *tropæis animatis* apud Diodorum (*Lib. XIII. Cap.* 29.) id ait. Consule Ruhnkenium ad Longinum

neficio affecerit, aut omnium turpiſſime dehoneſtáverit.

Enimvero ſi cum ipſe iſte ſuperſtes erat, ex animi ſui magnitudine, omnem gratiam contempſit, nec ullum ex iis quæ pro nobis geſſit, emolumentum quæſivit, ſed ſatis eſſe dumtaxat arbitratus eſt, quod dignus fuerit qui a civitate plurima conſequeretur; oportebat ſane, ut virtutem ejus ſuſpicientes, & facinora illius eximia, ceu animatam quandam columnam rati, modo filium ſaltem ejus omni ſtudio proſequeremur, & apud hunc ipſum beneficiorum, quæ recepimus, memoriam profiteremur, neque immunitate tantum, ſed & quamplurimis muneribus aliis eum dignum haberemus. Jam vero poſtquam & ipſum & filium ejus immunitatis hujuſmodi olim participes effeciſtis, nunc aliud quippiam ſtatuetis? Et quomodo non turpe fuerit, utilitatem quidem, quæ ab eo derivata eſt,

---

Cap. III. p. 135. Ed. Toupii. Ceterum morem Athenienſium inſcribendi columnis præclara ſuorum facta vel ipſæ, quæ ſuperſunt, columnæ manifeſte declarant.

καθάπαξ καθεσαίαι τῇ πόλει, ἃ δὲ τότε χάριν ἐκείνῳ διανενόηθε, ταῦτ' εἰς παλινῳδίαν τετράφθαι; Κτησίππῳ (1) μὲν οὖν τῷ Χαβρίᾳ· ὅταν δὲ τοῦτον λέγω, πάντας λέγω καθ' ὧν ὁ νόμος ἔστ' ἐστί· οὐδεὶς ἔσται πλέον ἀτελείας ἐκπεπτωκότι· ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτῃ περὶ τοὺς εὐεργέτας ὑμῶν διακείμενοι, πλείστων δὴ πάντων ἀνδρῶν καλῶν κἀγαθῶν κ) δυναμένων εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν ἐν παντὶ τῷ παραχρῆμα στερήσεσθε; οὐδεὶς γὰρ οἶμαι τῶν πάντων ἔστ' ὑπὲρ ὑμῶν διαγωνιεῖται, οὐδὲ παρακινδυνεύσαι βεβλήσεται, ὁρῶν τὴν ἀρετὴν παρ' ὑμῖν ἄμισθον οὖσαν. Ἐν τῷ δὲ γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις, κτ' τὴν τραγῳδίαν (2), Οὗτός τις ἐσθλὸς κ) φρόνιμος ὢν ἀνὴρ, Μηδὲν φέρηται τῶν κακιόνων πλέον.

Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὲν εὖ πάσχειν μόνον ἐστὶν, εὖ ποιεῖν δὲ οὐ φροστῆν, οὐδὲν αὖ τοῦτ' ἄγαγμα. εἰ δ' ἔχ ἔστ' ὅπως

(1) Ex Demosthene in Leptinea, Plutarcho in Phocione, Athenæo Libr. IV. Cap. 18. aliisque, Κτησίππῳ reposui; quandoquidem

ſtabilem ac firmam omnino civitati manere; quæ vero propterea ei ſemel decernenda ſtatuiſtis, iterum recantare? Ergone Cteſippo Chabriæ filio; porro quando hunc dico, omnes dico, contra quos hæc lex erit; nihil emolumenti erit ab immunitate excidenti; voſque, o viri Athenienſes, hoc modo erga bene de vobis meritos affecti, plurimis profecto probatiſſimiſque hominibus, & qui civitati prodeſſe poſſint quando ſe cumque occaſio offerat, voſmetipſos privabitis? Nemo enim omnino, mea ſententia, deinceps pro vobis certare volet, nemo pericula adire, virtutem animadvertens apud vos mercede carere: *In hoc enim laborant pleræque civitates*, ut in Tragœdia eſt, *Quando quis bonus & ſtrenuus exſiſtens vir, Nihil tamen amplius referat, quam qui ignaviſſimi ſunt.*

Verum enimvero ſi bona tantum percipere licuiſſet, nec tamen inſuper vicem reddere poſſibile fuiſſet, nihil eſſet nego-

---

Καλλίππῳ Codex perperam habet.

(2) Euripides in Hecuba v. 306.

αὖ τις εὖ πάσχοι παρά τε, μὴ πρότερον αὐτὸς ἢ τοῦτον εὖ ποιήσας, ἢ προσδοκώμενός γε ποιήσειν· δὲ πόλις αὖ εὖ πράξαι ποτὲ, μὴ τὰς εὖ πεποιηκότας τιμῶσα. ἀκὰν καὶ ὑμεῖς ἐ μὲν εὖ πάσχειν αἱρεῖσθε, εὖ ποιεῖν καὶ αὐτοὶ τὰς ἄλλους αἱρεῖσθε· ἐ δὲ δι' ὧν τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθε, τοῦτ' ἀπέλοιτε, μηδ' ὑμεῖς εὖ πάσχειν αἱρεῖσθε, μηδ' ὅπερ ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἄλλους τὸ μηδενὸς ἀξιοῦτε, τοῦτ' ἐν τοῖς πρὸς ὑμᾶς αὐτὸς τὸ παντὸς ἀξιοῦτε. ἐ γὰρ καὶ μάλιστα πάντων εὖ πάσχειν ἡμεῖς δίκαιοι, δ μόνον ὅτι μάλιστα παντων ἐθάδες ἐσμὲν τοῦτο τὸ μέρος (1) τὸν ἅπαντα χρόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ πρῶτοι πάντων φιλανθρωπίας καὶ μεγαλοψυχίας τὰ κράτιστα (2) παρὰ τῶν Θεῶν ἀπολελαυκότες ἡμεῖς, τῆ τε τῶν καρπῶν δόσει, τῷ τ' ἔρις καὶ

(1) Ad ea quæ pag. 14. de phrasi hac annotavi, illud quoque se se mihi nuper obtulit apud Libanium in Oratione περὶ τῶν δεσμωτῶν, nimirum: ἐπὶ δὲ οἱ μὲν κακοὶ περὶ πᾶν γεγένηται τὸ μέρος: quem locum Jacobus Gothofredus haud bene vertit *quoniam vero malo-*

tii. At ſi fieri nequit, ut quis a quoquam bona percipiat, niſi vel ipſe prior hunc beneficio affecerit, vel affectum ire creditus ſit; ne ipſa quidem civitas bene res ſuas agere poterit, niſi bene de ſe meritos honoret. Quamobrem vos quoque ſi beneficia accipere conſtituitis, alios quoque beneficiis afficere conſtituite: at ſi remunerationes auferendo, illud quoque abſtuleritis, vos itidem beneficia accipere nolitis; neque id quod erga alios nullo pretio æſtimatis, erga voſmetipſos omni pretio æſtimare velitis. Etſi enim præ ceteris omnibus æquum eſt ut nos bona recipiamus, non modo quia præ omnibus huic rei per omne tempus aſſueti ſumus; verum etiam quia nobis primis omnium benignitate ac liberalitate Deorum mirifice frui contigerit, cum frugum largitione, tum principum inter Deos de nobis contentione, atque noſtrum ab iis adepta poſſeſſione: attamen quia hujus com-

---

rum pars circa hæc verſatur. Eſt vero Libanii Oratio inter eas, quas Gothofredus idem an. 1631. Genevæ in lucem emiſit. Vide p. 51.

(2) φιλανθρωπίας καὶ μεγαλοψυχίας τὰ πράτισα εἰσωνέγκαντο, Ariſtides in Panegyrico Cyziceno T. I. p. 244.

κλῆρον τοῖς πρώτοις τῶν Θεῶν γεγενῆσθαι (1). ἀλλ' ἐπειδὴ τότε τυχεῖν οὐκ οἷόν τε μὴ παρόντων ἐκείνων, δεῖ δήπου καὶ ἀμφοτέρων ἡμῖν, ἵνα μὴ θάτερον ζητοῦντες, καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσωμεν· ἐπειδὴ τὸ εὖ ποιεῖν τε καὶ πάσχειν, ἃ καὶ ἀλλήλων καθάπαξ διήρηται, ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔφυν τρόπον ἐξήπται.

Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο λέγω· ὡς εἰ μὲν εὖ ποιοῦντες οὐκ εὖ πάσχειν ἐμέλλομεν, καὶ δι' ὅτου ἂν τὸ εὖ ποιεῖν ὑπὸ μεγαλοψυχίας ἔδει παρεῖναι, ἱκανὸν νομίζοντας κέρδος τὸν παρὰ τῶν εὖ πασχόντων αὐδώτε καὶ χάριν. ὅτε δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ αὐτοπείσεσθαι προσδοκᾶν ἐστιν, ἅπερ μανία σαφὴς, ἡμᾶς αὐτοὺς

(1) His gemina Ariſtidis verba ſunt in Panathenaico, quibus certamen Minervam inter & Neptunum de Athenarum poſſeſſione inter præcipuas civitatis illius laudes enumerat; inquit enim (*T. I. p.* 106.): περὶ γὰρ μόνης τούτης τῶν ἐφ' ἡλίῳ πόλεων ἤρισαν· καὶ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν, ὥσπερ ἔτι μοναρχίᾳ χεδὸν, ὡς εἰπεῖν, οἱ πρῶτοι τῶν Θεῶν. Vehemens attamen ſuſpicio ſuboritur mihi, Ariſtidem in Leptinea Oratione ad illud Platonis in

potes fieri, si illud abfuerit, nequaquam fas est, utroque opus habemus; ne alterum affectantes, non illud modo, sed totum quantum quantum est, omnino perdamus. Nanque bona facere & accipere, tametsi prorsus diversa inter se sint; tamen etiam invicem ex necessitate eo, quo dixi, modo conjuncta sunt.

Ego vero & istud affirmo. Si beneficiis alios afficientes, accepturi beneficia non fuissemus; ne sic quidem beneficentiam ex animi magnitudine negligere debuissemus, rati par esse lucrum, observantiam & gratiam ab iis, quos beneficiis cumulavissemus. Cum autem præterea liceat quoque vicissim beneficia præstolari, an non stultitia est manifesta, nosmetipsos bonis

---

Menexeno respexisse (*T. II. p.* 237.): μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς Θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις: ut proinde τῷ τ' ἔρις καὶ κρίσις in Aristide quoque legi oporteat. Ne tamen a Codicis lectione discedam, facit quodammodo Lycurgus in Oratione adversus Leocratem inquiens: οἱ πατέρες ἡμῶν τὴν Ἀθηνᾶν, ὡς τὴν χώραν εὐηυχῆσαν, ὁμώνυμον αὐτῇ, τὴν πατρίδα προσηγόρευσαν Ἀθήνας. T. IV. p. 156. Orator. Græcor. Reiskii.

τῆς τοιούτων ἀποστερεῖν. ὃν μὲν γὰρ τῶν τὰς ἄλλας ὅτ' ἔξεστιν εὖ ποιεῖν προθυμεῖσθαι, καὶ ἡμᾶς αὐτὰς ἔστιν εὖ ποιεῖν· ὃν δὲ τῷ μηδενὰ ποιεῖσθαι λόγον, ὃν τοῖς μεγίστοις ἡμᾶς αὐτὰς ζημιοῦν. εἰ δὲ τὸ μὴ βούλεσθαι μὲν εὖ ποιεῖν, μέμψεως οὐκ ἀπήλλακται, ὀδέγε πολὺ μᾶλλον τὸ μὴ τὰς εὖ πεποιηκότας αὖτ-ἀποιεῖν· τῷ καὶ τὰ διδόμενα σφίσιν ἐπιχειρεῖν ἀφελέσθαι, Ἡράκλεις, πᾶς τις ἂν καθ' ὑπερβολὴν νεμεσήσαι, ὡς μήτε πώποτε παρ' οἱσισοῦν τῆς ἀπάντων γεγενημένῳ. νυῶτε δὲ κ ἂν παρ' ἡμῖν ἀρχὴν ἐληφότ⊖ (1), νόμων ὄντων καὶ δίκης, καὶ τῶ κοινῆ διὰ πάντων λυσιτελοῦντ⊖, Θεῶν βουλομένων, ἀεὶ δήποτε νικῶντ⊖ (2) τῇ πόλει· καὶ προσέτ' ἡμῶν τοσοῦτ' ἀπεχόντων τὸ τοῦτα ποιεῖν αἱρεῖσθαι, ὡς καὶ τὰς παρ' ἡμῶν δωρεὰς ἐληφότας, ἐάν ποτ' ἡμῖν ἐθελήσωσι τούτας πάλιν προσέσθαι (3), ἐχθρὰς ἂν τῷ ὄντι νομίσαι, ὡς ἀναξίως ὃν

(1) f. ἐληφέτω.
(2) f. ὃν inferendum.

hujuſmodi fraudare? Etenim ſtudio alios beneficiis afficiendi, cum vires ſuppetunt, ineſt quoque ratio nos ipſos bonis cumulandi; quemadmodum rei hujus neglectui ineſt quoque ratio, qua nos ipſos bonis maximis multemus. Quod ſi nolle aliis beneficia conferre, nequaquam ab juſta querela immune eſſe poteſt, ac multo etiam minus nolle viciſſim eos remunerari, qui ſe nobis beneficos præbuere; profecto quæ illis jam conceſſa ſunt auferre niti, pro Superi! quiſque etiam atque etiam deteſtabitur, veluti rem quæ nunquam apud alios ullos contigerit. Nunc autem neque apud nos id originem habeat, cum leges exſtent & jura, quodque reipublicæ per omnia prodeſt, Deorum nutu, ſemper in civitate prævaleat; ac inſuper nobis uſque adeo a voluntate id efficiendi procul conſtitutis, ut & qui beneficia a nobis obtinuere, ſi unquam ea nobis reſignare voluerint, hoſtes reipſa arbitremur; utpote qui hac in parte non digna ſenſerint moribus & civitatis & patrum noſtrorum. Quod ſi intolerandum

(3) f. προέσθαι.

τούτοις καὶ τῶ τῆς πόλεως ἤθει, καὶ τῆ προγόνων βεβαιλαμένους. εἰ δ' ὐκ ἀνεκτὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη, πόσου τι χρὴ νομίζειν ἐκεῖνο.....

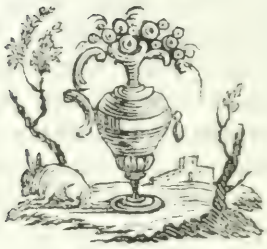

jam hoc eſt, o Viri Athenienſes, quanto intolerabilius reputandum eſt illud...

ΚΩΛΥΟΥΣΙ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙΩ ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΕΓΕΙ ΤΙΣ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗ (1).

Χαλεπὸν μὲν ἐπεῖν τι καὶ τῷ πάντων δικαίων ὑπὲρ Σωκράτους ὃν ὑμῖν προκατεγνώκοσι, καὶ τὰς πρώτας προσ-

---

(1) Quam bene Libanius erga Socratem effet affectus, cum Declamatione hac declaravit, tum præfertim Socratis Apologia, inter ejus opera jam edita; quam cum Platonis ac Xenophontis duabus aliis conferre facile eft, & iis multo inferiorem agnofcere, non fane difficile. Quam vero fortunam Libanii monumenta hæc fortita funt, ut videlicet ad nos pervenirent, utinam alia plura veterum de Socrate fcripta itidem confequuta fuiffent: pro Socrate fiquidem, vel de ipfo, Lyfiam, Critonem Athenienfem, Demetrium Phalereum, Ariftoxenum, Theonem Antiochenum, Zenonem Sidonium, Plutarchum, Panætium, Porphyrium, alioſque fcripta edidiffe memoriæ proditum eft; quæ tamen, quoad ſaltem conſtat, omnino interiere. Ac de Lyſia quidem, nedum Socrati, cum in judicio effet, Apologiam obtuliffe, qua idem inopportunum

SOCRATES IN VINCULIS POSITUS

NE CUM ULLO COLLOQUATUR PROHIBETUR

QUIDAM VERO CONTRADICIT.

LIBANII DECLAMATIO.

ARDUA quidem res eſt, quidquam vel maxime juſtum pro Socrate apud vos dicere, a quibus ex præconcepta animi opi-

---

uti duxit, ex Laertio aliiſque patet; verum etiam Orationem pro eo ad Polycratem ſcripſiſſe, ex Scholiaſte in Ariſtidem inedito cognoſcimus, cujus verba Valeſius dedit in Harpocrationem (*p.* 71. *Ed.* 1696.), eadem omnino, quæ habet Codex Marcianus CCCCXXIII. in quo Ariſtidis Oratio Panathenaica & aliæ quædam ſunt, cum Scholiis multo prolixioribus, quam quæ vulgata fuere; ut proinde nullus de Valeſii hac in re hallucinatione dubitandi locus Taylorio reliquus ſit (*in Lyſiam Ed.* 1739. *p.* 669.). Quanquam nec Taylorio aſſentiar, Lyſiæ Apologiam Socratis cum ejus ad Polycratem Oratione unam eandemque eſſe reputanti, cum quod Apologiam ad judices, non ad unum Polycratem Sophiſtam conſcriptam fuiſſe, ex Laertii narratione oporteat; tum quod Polycratis in Socratem Orationem, quam ſua Lyſias oppugnaſſe videtur,

ιεμένοις κατ' αὐτῶ διαβολάς (1). ἀναγκαῖον δὲ, τῶν συκοφαντῶν ὑπερβολῆ χρωμένων, μὴ μὴ Σωκράτους μόνον ἀδικέντων, ἀλλά τινα κοινὸν ἅπαντων τῶν ἀτυχούντων νόμον (2), τοσοῦτον εἰπεῖν χρὸς ὑμᾶς, ὅτι πολλῶν ἤδη καταψηφισθέντων ἐν ὑμῖν, καὶ τῶν μὲν ἀδίκως, τῶν δὲ δικαίως ἀποθανόντων, οὐδεὶς ἀπόλωλε σωτῆ. ἀποθνήσκειν μὲν ἔν ἐκελεύσατε Σωκράτους, καὶ πάνυ

Socrate jam vita functo, prodiisse, ex luculento Isocratis testimonio innotescat; quemadmodum Bentlejus quoque in Dissertatione de Socratis Epistolis animadvertit (§. *V.*). Nimirum Isocrates hisce verbis Polycratem in Busiridis Laudatione compellat (*T. II. pag.* 389. *Ed. Augerii*): *εἰ γένοιτο ἐξουσία τοῖς πεπελαγικόσι βουλεύσασθαι περὶ τῶν εἰρημένων, ὁ μὲν χάριν ἂν εἰδείη σοι. Si defunctis potestas daretur suo arbitratu de dictis a te statuendi, alter* (Socrates) *tibi gratiam haberet.*

(1) Equidem Socratis condemnationem, nulla ejus defensione audita, Libanius hoc loco judicibus exprobrare videtur: ad primas tamen Socratis criminationes fortasse respexit, quæ Aristophanis Nubibus argumentum præbuere; a quibus ille quoque in Platonis Apologia omnino se purgat.

nione in eum jam lata ſententia eſt, ac primæ ipſæ criminationes probatæ. Verum cum immodica calumniatores hi nequitia utantur, atque adeo non in Socratem tantum iniquos ſe præbeant, ſed contra quandam legem quoque agant, de omnibus qui adverſa fortuna ſunt, communiter propoſitam; fieri nullo modo poſſe cenſeo ne id ſaltem vobis dicatur, quod etſi multi apud vos damnati olim ſint, & alii quidem injuſte, alii vero juſte occiderint, nemo ta

---

(2) Ne duplici pœna quis afficeretur, jus quoddam innuit; præterquam enim quod id per ſe juſtitiæ ac æquitati maxime conſentaneum eſt, nota etiam lex eſt Athenienſium, quam Demoſthenes in Leptinem affert (*T. I. p.*504. *Ed.Reisk.*): Ἴσε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι τῷ τὰ δεινότατ' ἡμᾶς ἀδικήσαντι, εἷς ἑκάστῳ τίμημ' ὑπάρχει διὰ τὸν νόμον, ὃς διαῤῥήδην λέγει, ὡς χρὴ μηδενὶ τίμημα ὑπάρχειν ἐπὶ κεῖσε πλέον, ἢ εἷς, ὁπότερον αὖ τὸ δικαστήριον τιμήσῃ, παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι. Cui ſane legi, etſi de pœnis, quæ vel ad corpus, vel ad rem pecuniariam ſpectant, ipſa præcipiat, jus, de quo hic Libanius, quodammodo nititur; quatenus unicam tantum pœnam irrogandam eſſe eadem decernit: Socrates vero & morti & ſilentio ante mortem addiceretur.

πρᾴως πείθεται· οἱ δὲ μὴ δλτέραν ἐπιτάττουσιν αὐτῷ τιμωρίαν, τὸ καὶ πρὸ τῆς πλάτης σιωπᾶν, καὶ μὴ διαλέγεσθαι μηδενί, ἀποκτείνοντες αὐτὸν καὶ πρὸ τοῦ κωνείου. Σωκράτει μὲν οὖν καὶ τοῦτο ῥᾴδιον· δυνατὸν γάρ, ὥσπερ καὶ λέγειν, σιωπᾶν· ὑμῖν δὲ ἐλλαβείας ἄξιον, μὴ καὶ παρὰ Θεῶν καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀτιμίαν λάβητε, τὸ κοινὸν καλὸν πᾶσι τοῖς ἔτι ζῶσι Σωκράτους ἀποσεμνύναντες, καὶ τοὺς ψυχοὺς ἅμα, καὶ πρὸ τούτου ἤδη καὶ τοὺς φιλους ἀφελόμενοι. ἐγὼ δέ εἰμι μὲν ἓς τῶν φοιτώντων παρὰ Σωκράτους καὶ τῶν ἀκρωμένων· καὶ γάρ ἐστι τὸ πρᾶγμα θαύματος ἄξιον, ἐν δεσμωτηρίῳ φιλοσοφῶν καὶ φαιδρῶς ἀποθνήσκων. αἰσθοῦ δὲ αὐτερῶν τῷ τοὺ χαλεποὺ γνώμου τούτου ἐρηκόπ, νομίζων ὐκ ἐκείνω τούτου, ἀλλ' ἡμῖν οἴσειν τοὺ (1) ζημίαν, εἰ μὴ ὀλίγα κερδανοῦμεν Σωκράτους τὰς λοιπὰς ἡμέρας.

---

(1) τοῦ abeſt a Codice Barberino.

men unus silentio addictus interiit. Ac re quidem vera Socratem vos mori decrevistis: is vero morem lubentissime gerit. Aliam tamen pœnam de eo sumendam hi præterea constituunt; ut ante scilicet quam interemptus sit, silentium servet, neque cum ullo prorsus colloquatur, vel ante epotam cicutam mortem eidem inferentes. Est equidem & hoc Socrati facillimum factu; qua enim ratione loqui, eadem quoque tacere potest: verendum tamen vobis est, ne & a Diis & ab hominibus nota vobis inuratur, dum bono omnibus adhuc viventibus communi Socratem exspoliatis, unaque animam, & ante hanc, vocem ipsam eidem adimitis. Enimvero unus ego sum ex iis qui Socratem frequentant, ac eidem se auditores præstant; admiratione namque digna res est, homo in vinculis de philosophia differens, & mortem alacriter oppetens. Surrexi autem adversus eum, qui acerbam ejuscemodi sententiam protulit, dicturus; eandem ratus haud quidem Socrati detrimento futuram, sed nobismetipsis, si non, qui supersunt, diebus, ex illius colloquio vel exiguum lucrum faciamus.

Ὅτι μὲν δὴ παρὰ πάντα τὰ δίκαια συκοφαντηθεὶς, καὶ λαβὼν αἰτίας ψευδεῖς, καὶ τῆς αὐτὸ φιλοσοφίας ἀναξιώτατα ἀπολέλαυκε Σωκράτης, ἁπάντων μὲν ἀνθρώπων θεοσεβέστατος γενόμενος, ἁπάντων δὲ ὠφελιμώτατος τοῖς νέοις, καὶ τοῖς μὲν νόμοις τῆς πόλεως πειθόμενος ἀεὶ καὶ πολιτευόμενος καὶ στρατευόμενος, τοῖς δὲ τυραννίοις καὶ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἀντιτεταγμένος, μόνος χρήματα σωτηρίας καὶ μισθὸν μὴ πραξάμενος τοὺς φοιτῶντας (1) αὐτῷ· καὶ δύο μὲν φύσεων πονηρῶν, ὡς οἷόν τε λύειν, κρείττων γενόμενος· πολλοὺς δὲ καὶ ἀγαθοὺς ἄλλους ἀπεργασάμενος (2), καὶ τὴν πόλιν ἀδόκιμον καὶ περίβλεπτον ἐν τοῖς Ἕλλησι ποιῶν, τοῖς τε ξένοις ἁμφ' αὐτὸν ἀφικνουμένοις, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς πανταχόσε παρ' αὐτὸ πεμπομένοις (3)· ὅτι μὲν δὴ τοιοῦτος Σωκράτης ὢν σεσυ-

(1) σωόντας Codex Barberinus habet. Xenophon Memorabilium Lib. I. Cap. 2. n. 6. ὡς δὲ ἑαυτῷ ἐπιδυμοῦντας οὐκ ἐφάπτετο χρήματα. Et n. 60. οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς σωτηρίας ἐφάξατο. Libanius quoque in Apologia

Quod igitur contra jus omne calumniis impetitus, & falso delatus, longeque aliter, quam ejus philosophia postulet, Socrates interiturus sit, homo omnium omnino religiosissimus, juventuti præ ceteris utilissimus, reipublicæ legibus nunquam non obsequutus, domi bellique eandem cum gereret, tyrannis paucorumque dominatui adversatus, unus qui conversationis minervalia & mercedem ab iis, qui eum frequentarent, minime exegit; ac improbæ quidem utriusque ejuscemodi indolis quantum fieri potuit superior fuit; plures qui ad honestatem adduxit, qui cum advenarum ad eum concursu, tum sermonibus a se in omnes partes dimissis, bonam existimationem & celebritatem civitati huic apud Græcos comparavit: quod, inquam, Socrates talis cum esset, calumniis vexatus fuerit, judices vero properantius quam æquius erat, suffragia tulerint, tempore, Deorumque providentia manifestum olim fore exi-

---

(*T. I. Opp. p.* 640.): ἀδὲ ἀργύριον πραξάμενος ὁ μιαρὸς σοφιστής.

(2) Cod. Barb. ἀμῖν ἐργασάμενος.

(3) Cod. Barb. ὧδε ἀπὸ τῶν ξαπεμπομένων.

κοινώπται, καὶ θᾶττον ἢ δικαιότατον
λύ, λύεγκαν οἱ δικασαὶ τὴν ψῆφον,
δείξειν οἶομαι τὸν χρόνον καὶ τὰς Θεάς·
καὶ γένοιτό γε μήτ' μηδεμιᾶς ὀργῆς καὶ
δημοσίας βλαβῆς τῇ πόλει· καὶ τοῦτ'
εὖ οἶδα, ὅτι μετέγνωσαν (1) οἱ δικά-
σαντες, εἴ τις αὐτοῖς δλτέραν παρῆχε
περὶ τῶν αὐτῶν κρίσιν, ὥσπερ ποτε καὶ
περὶ Μιτυλλύης μετέγνωτε.

Ἐπειδὴ δ' οὖν ἐκράτησαν οἱ διὰ τὰς
ἔτι τῶν λόγων ἐλέγχους φθονήσαντες
Σωκράτει, τὸ μὲν ἡκάσατε κἂν τῷ δι-
καστηρίῳ φιλοσοφοῦντος. ὁ (2) γὰρ ἔ-
κλαυσεν, ὅτ' ἐκέλευσεν, ὁδὲ αἰσχρὰν,
ὁδὲ αὐαξίαν φιλοσοφίας σωτηρίαν εὕ-
ρατο (3)· ἀλλὰ πέφθεται τῷ ὄρος τοῦ-
τλυ ἄγοντι τλὺ τελλυτλὺ Θεῷ, καὶ
τοῖς εὐδεκα (4) δ' δαιμόνως ἠκολούθησε,
καὶ παρῆλθε φαιδρὸς εἰς τὸ δεσμωτή-
ριον, ὡς εἰς Λύκειον, ὡς εἰς Ἀκαδη-

---

(1) Forte μετέγνωσαν ἄν. De mutata ab Athenienſibus ſententia, qua delendam urbem Mitylenen pridie ſtatuerant, Thucydides Lib. III. & Diodorus Lib. XII.

(2) Cod. Barb. ὅπε.

ſtimo: quod equidem nulla cum Deorum indignatione, nulloque cum reipublicæ damno utinam eveniat. Quanquam & illud certo ſcio, quod aliam judices ſententiam tuliſſent, ſi denuo hac eadem de re judicium iis commiſſum fuiſſet; haud ſecus quam olim de Mytilene ſententiam mutaviſtis.

Poſtquam igitur ii vicere, qui vel per aſſertionum ſuarum argumenta invidiam Socrati crearunt, hunc & in judicio philoſophantem audiſtis: non enim lacrymas fudit, non ſupplicavit, neque turpem aut philoſopho indignam ſalutis viam excogitavit; verum Deo ad ejuſcemodi mortem adducenti obtemperans, & undecimviros lubenti animo ſequutus, ad carcerem alacriter proceſſit, quaſi ad Lycæum, ad Academiam, ad Iliſſum, aut ad alia loca, in quibus verſari conſueverat. Erat ibidem

(3) Οὔκουν ἀίχραν ζημίαν σωτηρίαν Socrates. Libanius in Apologia T. I. Oper. p. 684.

(4) Undecimviris capitalibus, de quibus infra.

μίαν, ὡς ἐπὶ τὸν Ἰλισσὸν (1), ὡς ἐπὶ τὰς ἄλλας αὐτῦ διατριβάς. ἔμελλε δὲ κἀκεῖ φθέγξεσθαι καὶ λαλήσειν (2). πῶς δὲ ὐκ ἄν, ἄνθρωπος ὢν καὶ ζῶν ἔτι; ὁ δὲ καὶ προθύμως τοῖς ἑταίροις συμφιλοσοφεῖ. Σωκράτης γάρ ἐστι καὶ δεδεμένος, ὀδὲ καπέπληξεν αὐτὸν ἡ τῦ σώματος συμφορὰ, καὶ τοιάτας διέξερχεται λόγους, ὅτω θείας καὶ καλὰς, ὥστε οἱ πάντες ὑμεῖς αὐτῶν ἠκόσατε, πάντως ἂν αὐτὸν ἐλύσατε. Σωκράτει μὲν οὖν μακαρίζειν ἄξιον, ὅτι γε τὸ θανάτε παρεσκόπει, χαίρει κὴ λέγει κὴ φιλοσοφεῖ, τοῖς δὴ (3) ἀκόσι κὴ παρακερδᾶναί τι δυναμένοις εἰς τὸν ὅλον βίον μὴ φθονεῖν (4).

Ἄνυτος δὲ ἄρα καὶ Μέλιτος (5)

---

(1) Fluvius prope Athenas Orithiæ raptu poetis decantatus, facer Muſis, quarum exſtabat ara ibidem, Iliſſiadum Muſarum dicta, ut ex Pauſania conſtat (*Lib. I. Cap.* 19.). De Iliſſo, qui alias Ἐλισσὸς & Ἡλισσὸς, inter ceteros Hemſterhuſius in Ariſtophanis Plutum p. 182. Ed. 1744.

(2) Cod. Barber. φθέγξασθαι ἢ λαλῆσαι.

(3) Cod. Barb. δέ.

(4) Fortaſſe φθονῶν.

quoque ſermone uſurus & colloquuturus: quidni enim, homo cum eſſet & adhuc viveret? Is vero præterea lubenter cum amicis philoſophatur; vel nanque vinctus, Socrates eſt, neque perculit eum corporis afflictio, quinimmo talia diſſerit, tamque divina, & egregia, ut ſi ea voſmet omnes audiſſetis, abſolutionem a vobiſmetipſis omnino is adeptus fuiſſet. Socratem itaque beatum prædicare par eſt, qui morte jam imminente lætatur, ſermones habet, philoſophatur, iis qui ex ejus auditione majus quicquam lucrum in vitam totam facere poſſint, haudquaquam invidens.

Verum enimvero Anytus ac Melitus in-

(5) Μέλιτος edidi, antiquitate tota aſtipulante, licet in utroque Codice ſemper Μέλητος ſit, ut & in veteribus Luciani editionibus, quas Moyſes Solanus emendat T. I. p. 798. Edit. Hemſterhuſii. Etymologici quoque magni auctorem, qui V. δικάζειν, Μέλητα ſeu Μέλητον ſcripſerat, caſtigant Meurſius in Areopago (*T. II. Opp. p.* 446.) & Petitus ac Dukerus in Leges Atticas (*p.* 427.)

ἦσαν καὶ τὸ δεσμοφύλακος καλεπώτεροι. ὁ μὲν γὰρ συγχωρεῖ παρεῖναι παρὰ Σωκράτει, οἱ δὲ αὐόητον ποιοῦσιν ἡμῖν τινὰ τε σωτηρίαν αὐτὸς, καὶ καινὰ δεσμὰ ταῦτα διείσκασιν ἐπὶ Σωκράτει (1), μὴ χεῖρας μόνον καὶ πόδας δεδέσθαι πρὸ τοῦ θανάτου Σωκράτει, ἀλλὰ καὶ τινὰ γλῶτταν αὐτοῦ. ὦ τοῦ φθόνου καὶ τῆς σκαιότητος· ὦ τῆς ἀπαιδεύτου πονηρίας· μὴ λαλήσῃ Σωκράτης, Ἄπολλον, ἔτι ζῶν ἔχων φωνήν; ἀλλ' ἐπ' ἀνδρὶ γράφει ψήφισμα τοιοῦτο ὁ Σόλων, αὐτίκρυς τε καὶ διαῤῥήδην ἀπειρημένον ἀπὸ (2) τῶν νόμων· μηδὲ γράφειν ἐπ' ἀνδρὶ νόμον ἢ ψήφισμα, ὅπερ αὖ μηδὲ κοινὸν ἐφ' ἅπασιν Ἀθηναίοις ἦ; (3) πονηρός τε καὶ κατεψηφισμένος ὧν

---

(1) Cod. Barb. Σωκράτει.

(2) Cod. Barb. ὑπό.

(3) Legis ſententiam, non verba legitima Libanius affert. Porro ea apud Andocidem Orat. de Myſteriis &c. (*T. IV pag.* 42. *Ed. Reisk.*) ita ſe habent: μηδὲ ἐπ' ἀνδρὶ νόμον ξυγγράφειν, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις, ἐὰν μὴ ἑξακισχιλίοις δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις: *Legem de privo homine ne ro-*

venti ſunt, homines vel ipſomet vinctorum cuſtode perniciosiores: hic enim Socratis adeundi poteſtatem facit; ii vero inanem ejus nobis incolumitatem reddunt, novumque hoc vinculorum genus in Socratem excogitant, quibus nedum ei manus & pedes, ſed & linguam ante mortem vinciant. O invidiam atque ſævitiam! O rudem nequitiam! Non ergo, Apollo! loquetur Socrates, vivens adhuc & voce præditus? Anne de hoc homine decretum hujuſmodi Solon tulit, diſerte manifeſteque a legibus prohibitum? *Ne*, ſcilicet, *lex decretumve pro uno quopiam homine fiat, quo non omnes univerſim Athenienſes teneantur*. At homo nequam eſt, atque adeo condemnatus. Eſto: nequam: omnem omnino fidem delatio, & Anyti ac Meliti criminatio obtineat. Illud perſpectum mihi

---

gato, ſed de omnibus Athenienſibus; niſi id videatur ſex mille civibus ſuffragia clam ferentibus: ac iiſdem propemodum verbis apud Demoſthenem eſt contra Timocratem (*T. II. p. 719. Ed. Reisk.*). Fuſe legem Petitus explicat in Commentario ad Leges Atticas (*Lib. II. Tit. 1.*) ac Æneæ quoque Gazæi, qui Solonem ipſum auctorem facit, locum profert ex ejus Dialogo de Immortalitate animæ

(1). ἔσω, ποιητής· μηδεὶ ἄπιστον ἔσω τῆς γραφῆς, μηδὲ τῆς Αἰνύτου καὶ Μελίτου καταβολῆς (2). εὖ οἶδα, ὡς ἔσαι χρόνῳ, ἐν ᾧ ποτε σεμνυνεῖσθε Σωκράτει, ὡς Ἡρακλείτῳ μὲν Ἐφέσιοι, Πυθαγόρᾳ δὲ Σάμιοι, καὶ Χείλωνι Λακεδαιμόνιοι, καὶ Θάλητι Μιλήσιοι, καὶ Πιττακῷ Λέσβιοι, καὶ Πεισάνδρῳ Κορίνθιοι, καὶ ὑμεῖς αὐτοί ποτε Σόλωνι· πᾶσι γὰρ τοῖς σοφοῖς, ζῶσι μὲν, ὁ παρὰ τῶν πλησίον φθόνος ἀνταγωνίζε-

---

Theophraſtus inſcripto : ὁ μὲν τῶ Σόλωνος ἐκ ἐᾷ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ τιθεῦαι, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τίθεσθαι. Nimirum ſic Æneæ textus habet in editione Tigurina Joannis Wolfii anni 1559. (*p.* 18.) & in Lipſienſi Caſparis Barthii an. 1655. (*p.* 28.): corruptiſſimus tamen utrobique locus, uti paſſim Dialogus totus. Integram lectionem ſervat Codex Marcianus CCCCXCVI. ſæculo circiter XII. exaratus : ὁ μὲν τῶ Σόλωνος νόμος ἐκ ἐᾷ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ τιθεῖαι, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις. σὺ δὲ ἐκ ἐᾷς κοινὸν εἶναι τῶ μεγάλω νομοθέτη τὸν νόμον, οὐδὲ συγχωρεῖς τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις τίθεσθαι. Quomodonam ſe locus hic habuerit in Codice ab Ambroſio Camaldulenſi ad latinam interpretationem adhibito, fruſtra ex hac intelli-

eſt, fore aliquando, ut vos haud minus de Socrate gloriemini, quam de Heraclito Epheſii, de Pythagora Samii, de Chilone Lacedæmonii, de Thalete Mileſii, de Pittaco Lesbii, de Periandro Corinthii, voſquemet ipſi olim de Solone: cunctis namque ſapientibus viris, quamdiu in vita ſunt, ut in eorum, quibuſcum verſantur, invidiam incurrant, uſuvenit: ubi vero diem obierint, tunc, ægritudine animo exemta, quanam ii ſapientia fuerint, ſincere cognoſcitur.

---

gere ſtudeas; nonnulla ſiquidem, ut obiter dicam, fuerint oportet in Codice illo, quæ ab Auguſtano, quo Wolfius uſus eſt, & a Marciano abſunt; quemadmodum in his haud pauca ſunt, quæ in Ambroſii interpretatione vel alio loco, vel nullo ſunt. Eſt vero id mihi perſpectum, utpote qui nedum verſionis ejusdem exemplar an. 1513. Venetiis impreſſum, ſed manuſcriptum quoque Bibliothecæ Marcianæ cum Græco textu contulerim.

(1) Pro ὧν fortaſſis ἐσί.

(2) Cod. Barberinus καταβοῆς, quam vocem hoc loco itidem admittere nihil prohibet, cum *criminationem*, *delationem* &c. ſignificet, uti bene monet Grammius in Thucydidem p. 675. Ed. Dukeri.

ται (1), ἀποθανόντων δὲ, καθαρῶς ἐξ ἁλύπου τῆς ἀληθείας ἡ σοφία κεῖνεται (2).

Νῶν δὲ ὅπῳ δοκῆντα ἔχω ταῦτα, ὡς ἔδοξεν. ἔχων ἅπερ ἔδοξεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ταῦτα κεῖνεσθαι προστήκει. ἔδοξε δὲ πιεῖν Σωκράτει χώλεον, ὥσπερ καὶ ἄλλῳτις ἤδη τῷ κατεψηφισμένων (3)· τοῦτο μὲν δὴ ἐκ αἰνίσσεται Σω-

---

(1) ὁ ἀδὲ περὶ πλείστου φθόνος φορσφύεται, Macarius Chrysocephalus apud Villoisonium T. II. Anecdot. p. 13.

(2) Libanio concinunt tum Poetæ, tum Oratores

Τοῖς μὲν πεθνεῶσιν ἔλεος ἐπικκὴς θεὸς,
Τοῖς ζῶσι δ' ἕτερον αὐτοπάσσων φθόνῳ.

Archilochus apud Stobæum Sent. Serm. 124.

Δεινοὶ γὰρ αὐδρὶ πάντες ἐσμὲν ὠκλεεῖ
Ζῶντι φθονῆσαι, κατθανόντι δ' αἰνέσαι.

Mimnermus apud Brunck Analect. T. I. p. 61.

Pascitur in vivis livor: post fata quiescit,
Cum suus ex merito quemque tuetur honos.

Ovidius Amor. Lib. I. Eleg. ult.

Pericles in Oratione funebri apud Thucydidem (*Lib. III. p.* 126. *Ed. Dukeri*): φθόνος γὰρ πρὸς τὸν αὐτίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν αὐτοπαγωνίστῳ πεφύκασι. Demosthenes pro Corona (*T. I. p.* 330. *Ed. Reisk*): ὡς

Nunc autem quod judicium factum eſt, idem & ratum ſit: enimvero quod judicibus viſum, idem quoque ſentire par eſt. Decretum eſt Socrates ut cicutam bibat, æque ac alii jam extremo ſupplicio addicti; & id ſane quidem Socrates haud recuſat: non enim is eſt, qui conſtitutam a

---

γὰρ ὐκ οἶδε πᾶς πάντων, ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων, ἢ ἐλάττων φθόνος· τοὺς δὲ τεθνεῶτας οὐδὲ πᾶς ἐχθρὸν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ; Et de falſa Legatione (*pag.* 441.): οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς (*vita functis*) ἔτι τλωικῶς ἐνάντιός ἐστι.

(3) Hauſtum cicutæ ſupplicium capitale apud Athenienſes uſitatum fuiſſe, eoque non Socratem modo, ſed pene quingentos ſupra millenos, triginta tyrannis imperium obtinentibus, fuiſſe ſublatos, hac una eademque Declamatione diſerte Libanius affirmat. Venenum, pro cicuta, generatim dixiſſet, ii mallent, qui neque cicutæ ſpeciem ullam per ſe lethalem eſſe, neque Socratem ejuſdem unius ſucci potu interemptum fuiſſe ſentiunt: qua de re Menagius in Laertium (*T. II. p.* 94. *Ed. Meibomii*) & Joannes Calvius in Diſſertatione *della Morte di Socrate*, an. 1763.

κράτης. ὃδ' ἂν ἀποδρᾷ ποτὲ τὴν παρ' ὑμῶν δίκην, ὃδ' ἂν ἐξέλθῃ, καὶ τὴν ἄλλων οἱ μὲν αὐτὸν (1) εἰς Βοιωτίαν θέλωσιν ἁρπάσαι, οἱ δὲ εἰς Πελοπόννησον, οἱ δὲ εἰς Θετταλίαν, ἅπασαι δ' αὐτὸν αἱ τῶν Ἑλλήνων καλῶσι (2) πόλεις, ὃδ' ἀνάσχοιτο κλοπιμαίαν σωτηρίαν· ἀλλ' ὃν οἶδ' ὅπως ὑμῶν αὐτὸς μᾶλλον ὡρὸς τὴν πελάτην ἐπάγεται ἢ διψᾷ τὸ κώνειόν (3).

Ἃ δὲ μήτ' ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ, μή-

Pisis impressa. At enim pro Libanio inter multos facit Lysias in Eratosthenem (*Tom. V. Orator. Reisk. p.* 394): Πολεμάρχῳ δὲ παρήγγειλαν οἱ τριάκοντα τὸ ἐπ' ἐκείνων ἐψηφισμένον παράγγελμα, πίνειν κώνειον; & contra Poliuchum (*p.* 612.): οἱ δ' ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας & τῆς ὑμετέρας ἐλευθερίας ὑπὸ τῶν τριάκοντα κώνειον πίοντες. Unde Plinius Hist. Nat. Lib. XXV. Cap. 13. *Cicuta quoque venenum est, publica Atheniensium pœna invisa*. Socratem cicuta hausta periisse, Laertius, Diodorus Siculus (*Lib. XV.*) Ælianus (*Var. Hist. Lib. I. Cap.* 16.) Lucianus (*Bis Accus.*) vetereſque alii tradunt. Cicutæ vero, ceu veneni, Plato meminit in Lyside; ejuſque virulentiam, quoad ſpeciem ſaltem aliquam, ita Ælianus explicat in Hiſtoria animalium (*Lib. IV. Cap.* 23.):

vobis pœnam unquam effugiat, aut urbe excedat, licet alii in Bœotiam, alii in Peloponneſum, alii in Theſſaliam eundem abducere ſtudeant, cunctæ vero Græcæ civitates ad ſe invitent; neque is eſt, qui ſaluti ſuæ furtim conſuli patiatur; verum neſcio quo pacto majori, quam vos ipſi, ſuæ mortis deſiderio flagrat, ipſamque cicutam ſitit.

Ea vero, quæ neque a judicibus decre-

κωνείῳ δὲ ἄνθρωπος πιὼν, καὶ τοῦ τῷ σώματος πῆξίν τε καὶ ψύξιν, ἀποθνήσκει. Hinc Trillerus, idem rerum Græcarum bene peritus, idemque arte Medica præſtans, Heſychii locum dum emendat: *Cicutam*, ait, *eo ſenſu ἐφήμερον bene dici poſſe crediderim, quod intra unius diei decurſum, hominem violento ſuo veneno occidere poſſit, ut notum eſt.* (*Obſervat. Critic. p.* 489.)

(1) Pro κἂν τῆς ἄλλων οἱ μὲν ὠνῶν, Codex Barberinus: ἐὰν οἱ μὲν ὠνῶν.

(2) Cod. Barb. καλῶσι.

(3) διὰ τῷ κωνείῳ, Demoſthenica phraſis, ſi Suidæ fides, in Codicibus quoque duobus Bibliothecæ Marcianæ. Locutionem illuſtrat Gatakerus de Stilo Novi Teſtamenti Cap. 20.

τε οἱ κείμενοι περὶ τῶν ἐαλωκότων νόμοι κελεύσι, ταῦτα πῶς ὁ δεινὸν καὶ παράνομον προσεπιτάττειν ἐκ ψηφίσματος; δεῖ γὰρ μήτε πλείω τοῖς δικαδταῖσι προσιδεῖν (1) φιλανθρωπίαν ἕκασον τῆς τεταγμένης ἀνάγκης παρὰ (2) τῶν νόμων, μήτ' ὦν πικροτέρας εἶναι τῶν νενομισμένων· ἑκάτερον γάρ ἐστι, καὶ τὸ προσιδεῖν τι (3) τῷ κατεψηφισμένῳ, καὶ τὸ τοῖς ὅπω πράττουσιν ἐπιεικὲς (4) ἀφελεῖν, παρὰ τὸς νόμους. ὁ τοίνυν δὸ ὁ τῆ δικαστηρίω κήρυξ ἀνεῖπε, τὸν τῶν ἑνδεκα ἀρχὸν (5) παραλαμβάνειν Σωκράτην, καὶ προστάττειν αὐτῷ, μέχει τῆ θανάτω σιωπᾶν, μηδὲ λαλεῖν Σωκράτην, ἀλλ' ἀποθνήσκειν

---

(1) τὸν hoc loco inserit Codex Marcianus, Barberino repugnante, itidemque Macario Chrysocephalo in Anecdotis Villoisonii T. II. pag. 13.

(2) ὑπὸ τῶν νόμων, Codex Barberinus, & Macarius Chrysocēphalus.

(3) προσιδεῖναί τι, Chrysocephalus.

(4) ἐπιεικέας, Chrysocephalus.

(5) Undecimviri capitales, magistratus minorum gentium, quibus de carcere detenti,

ta ſunt, neque ſancitæ de ſontibus leges jubent, hæc quomodo non ſævum ſit & iniquum, ex decreto inſuper præcipere? Nemini ſiquidem aut majori, quam legum definita vis patiatur, in reos humanitate uti fas eſt; neque contra acerbius, quam jura poſtulent, in eoſdem animadvertere: præter enim leges utrumque eſt, & ei qui jam eſt damnatus, quicquam pœnæ ulterius adjicere, & erga eos qui adverſa hujuſmodi fortuna utuntur, æquitatis beneficium auferre. Non itaque judicii præco denunciavit, ut undecimvirum magiſtratus Socratem excipiat, eidemque ut ad mortem uſque taceat, præcipiat, ne Socrates loquatur; ſed tantummodo ut intereat. Vos quoque, Socratis accuſatores, eundem morte multandum jam cenſentes, non præterea

---

deque reorum ſuppliciis cura erat. De iis hæc Etymologicon magnum, cui inter multos Libanius hoc loco fidem adſtruit: κληροται ἄρχοντες ἦσαν ὅτοι, φροντικότες τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ τὰς ἀπαγομένους κακούργας ἐπὶ θάνατον παραλαμβάνοντες ἐζημίουν, κ. τ. λ. Undecimviris ſententiam capitis in Socratem ſollemni errore tribuit auctor Epiſtolæ XVII. inter Socraticas; cum a Senatu Heliæo, vel ſi mavis, ab Areopagitico, latam fuiſſe conſtet.

μόνον. καὶ ὑμεῖς δὲ (1) οἱ Σωκράτες κατήγοροι τιμώμενοί ποτε αὐτῷ θανάτε, καὶ σιωπῇ οὐ προσετιμήσατε· δύο γὰρ ἂν ἰῶ ὕτω τὰ τιμήματα· ὁ τοίνυν δὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τῆς ὀργῆς, ἢ τῆς ξενικάτης τῶν δικαστῶν ἀκολουθήσατε, τοῦτο τοίνυν (2) ξελείσκετε (3) τῶν ἐψηφισμένων πλέον. εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι καινότερον ἀδικεῖ Σωκράτης, καὶ προσίθετε τὰς αἰτίας, μὴ τοῦ ψήφου τῶν δικαστῶν, παρὰ τὰ γεγραμμένα πρότερον ἐν τῇ γραφῇ, εἴπατε, διδάξατε. εἰ δ' ὅτι φθείρεται καὶ λαλεῖ, τίς τότε πώποτε ἀνθρώπων ἔδωκε δίκην; τῷ δὲ ἀπηγόρευτο (4) καταδικασθεύτι σιωπᾶν; τίς ἐπὶ τὸν δῆμον ἦκοι (5) λαλῶν; πότε δὲ Ἀθηναίοις τῶν τεθνηξομένων τις γλῶτταν ἀπέκοψε (6); Θρᾷκας ἡμᾶς αὐτ' Ἀθηναίων ποιεῖς, καὶ αὐτὶ Ἑλλήνων βαρβάρους.

Ἐδέθη ποτὲ καὶ Μιλτιάδης παρ' ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐσιώπα δεδεμένος. κατ-

(1) Cod. Barb. καὶ ὑμεῖς γε.
(2) Fortaſſe τοῦτο νῦν.
(3) Cod. Barb. προσεξελείσκετε.

ſilentii ſervandi pœnam adjeciſtis; duplici namque pœna hac ratione is plecteretur. Quod itaque ubi primum judices ira correptos, aut fallaciis deceptos ſenſiſtis, non eſt a vobis adjectum, id ad ea, quæ jam decreta ſunt, adjungendum, nunc excogitatis. Equidem ſi novi aliud quippiam peccavit Socrates, vobiſque poſt latam ſententiam, prioribus accuſationibus alias addere licet; dicite, oſtendite. At ſi moriturus loquitur, quis unquam hominum propterea pœnas dedit? Cuinam damnato, ne loqueretur prohibitum eſt? Quis ex eo quod loquitur, in populi judicium veniat? Jam vero quandonam apud Athenienſes quis linguam morituris abſcidit? Thraces nos ex Athenienſibus facis, ex Græcis barbaros.

In vincula apud vos & Miltiades olim conjectus eſt; neque tamen vinctus, fandi

(4) Cod. Barb. ἀπηγορεύετο.
(5) Cod. Marc. ἦν χοι, Barb. ἤλθη.
(6) Cod. Barb. ἀφείκοπτε.

ἐψηφίσαθε τῶν ἐννέα στρατηγῶν ἀθώων (1) ἐόντες, καὶ μὴ κοινωνοῦντος τῆς παρανομίας ἐκείνης Σωκράτους, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ὀργῆς περὶ πλείονος ποιουμέ-

(1) Athenienſium duces innuit, quibus poſt Lacedæmonios ad Arginuſas inſulas inſigniter devictos, quod interemptorum ſepulturæ, eorum culpa, haud conſultum fuiſſe videretur, Senatus, inique tamen, diem dixit: quod fuſe narrant Xenophon Hiſt. Lib. I. & Diodorus Lib. XIII. Decem omnino duces damnatione affectos Plato in Apologia, Laertius in Socrate, Ælianus (*Var. Hiſtor. Lib. III. Cap.* 17.) aliique ajunt: unus ex antiquis, quantum ſaltem video, Xenophon eos novem diſerte vocat (*Memorab. Lib. I. Cap. I.*). Re quidem vera facti hujus hiſtoria haud levibus impedita eſt difficultatibus, quas explicare nititur Cl. Morus in Examine quorundam Hiſtoriæ Xenophontis locorum (*Cap.* 2.), operi eidem præmiſſo in editione Lipſienſi anni 1778. Illud tamen ex eodem Xenophonte ac Diodoro quoque ſatis conſtat, octo tantummodo ex iis ducibus damnationem ſubiiſſe, e quibus duo fuga ſibimet conſuluere, reliqui ſex capite multati ſunt: Conon, eorum alius, in diſcrimen nequaquam adductus eſt: decimus qua tandem fortuna uſus ſit, non ſane liquet. Nihilo tamen minus Plato ceterique damnatos duces decem appellare maluerunt, quod multo major collegii pars damnationem

facultate privatus. Novem criminis expertes duces ultro vos condemnastis, Socrate tamen facti illius legibus adversi nequaquam participe, qui legem potiori loco, quam

---

incurrerit ; neque id abs re , uti Perizonius ad Ælianum , Forsterus ad Platonis Apologiam , & Wesselingius in Diodorum demonstrant . Hinc Xenophon quoque (*Hist. Lib. II. p. 99. Ed. cit.*) triginta tyrannos nominat , *etsi duo periissent , quod in talibus numeris certis & in historia semel receptis usitatissimum est* , Moro ipso annotante . Duces vero condemnatos novem appellat Xenophon , ex quo facile Libanius , uno , uti videtur , Conone prætermisso , cui ne quidem abrogatum imperium est . Pro ἀθέων , ut est in Codice Marciano , ἀθώων ex Barberino recepi : de qua lectione cum nondum certior essem factus , ἀθρόον vel ἀθρόως legi quoque posse censebam , Platonis ac Xenophontis auctoritate quodammodo ductus . Apud illum namque Socrates in Apologia (*p. 97. Ed. Forsteri* 1745.) se ceteris Prytanibus restitisse profitetur , ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς τοὺς ἐκ ναυμαχίας , ἐβουλόσασθε ἀθρόους κρίνειν : hic vero (*Hist. Lib. I. Cap. VII. n. 9.*) Socratem in eo a ceteris Prytanibus dissentientem manifeste exhibet , quod populo inclamanti duces τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι , iidem præter leges annuissent .

νε· καταψηφισάμενοι δ' οὔτ', οὐδ' ἐκείνοις σιωπᾶν ἐπετάξατε. δεινὸν δέ, ὅταν τῶν αὐδροφόνων καὶ ἱεροσύλων καὶ τροδοτῶν καὶ τῶν τὰ μέγιστα κακὰ τετολμηκότων δίκλιν μὲν διδόντων, σιωπᾶν δὲ, καὶ μὴ διαλέγεσθαι κελεύομένων ὑπὸ μηδενός· ἀλλὰ τῶν μὲν ἐπισκηπτόντων τοῖς φιλτάτοις, τῶν δὲ τοῖς οἰκείοις διαλεγομένων, τῶν δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἀναγκαίοις, ἄλλων δὲ τὰς θεὰς ἀνακαλούντων, ἑτέρων δὲ τινὰ ἑαυτῶν μοῖραν ὀδυρομένων· ἐνὶ μόνῳ τότῳ τῶν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου προσαχθήσεται πεθυμιξομένων, τότῳ ποτὲ μὴ λαλεῖν, τῷ μάλιστα λαλεῖν ἀξίῳ.

Τότῳ (1) ποτὲ πρόσαγμα μόνῳ προσέταξε Κριτίας Σωκράτει, μὴ διαλέγεσθαι, τυραννῶν· Κριτίας, ὃς ἀνεπιτήδειος (2) μαθητῶν φανεὶς, κατεψηφίσατο Σωκράτους. μιμητὴς ἦν ὁ δῆμος τοῦ τυράννου γεγενήται, καὶ ψηφι-

(1) Sic uterque Codex: fortaſſe tamen τῶτο.

(2) Heſychio interprete utor, apud quem: ἐπιτήδειος, ὁ φίλος· ἀνεπιτήδειος, ὁ ἐχθρός. Luculentum exemplum eſt apud Xenophontem

iram, habendam ſibi eſſe duxit; utque illos multaſtis, haud inſuper voce prohibuiſtis. Intolerabilis profecto res, quando homicidis, ſacrilegis, proditoribus, & ſcelera quæque maxima auſis, cum pœnas luerent, tacere, nec loqui, a nemine edictum fuerit; ſed dum alii cariſſimis ſuis nonnihil mandant, alii cum domeſticis amicis neceſſariiſve colloquuntur, alii Deorum opem invocant, alii ſuum ipſorummet fatum lamentantur; huic uni dumtaxat ex iis qui poſt homines natos forent, jam jam morituro, huic, inquam, loquendi maxime digno, ut aliquando taceat, præcipiatur.

Ejuſcemodi præceptum, ne ſcilicet colloqueretur, Critias unus, dum tyrannidem gereret, Socrati olim impoſuit; Critias ille, qui inter ejus diſcipulos cum ſe inimicum eidem eſſe declaraſſet, adverſus Socratem ſententiam dixit. Tyranni itaque imitatorem ſe populus præbet; voſque

---

in Hiſtoria (*Lib. VII. Cap. 4. p. 385. Ed. Mori*): προσγεγενημένων δὲ Κορινθίοις Ἀθηναίων ἀνεπιτηδείων : *cum jam Athenienſes novos adverſarios Corinthii nacti eſſent.*

σαμενοις Ἀθηναίοις γράφειν ταῦτα τοῖς τῶν τυράννων ἴσα φροσάγμασι. καίτοι Κριτίας μὲν μόνοις ἀπηγόρευσε Σωκράτει τοῖς νέοις διαλέγεσθαι, ὅτοι δὲ παντάπασι μὴ λέγειν· ἀλλ' ἀπέχεσθαι τῶν εἰκόνων καὶ τῶν νομέων καὶ τῶν βακτηρίων, καλεπαίνων τῆς Σωκράτες εἰκόνος· τὸ κακῶν εἶναι νομέων τοὺ ποίμνιον ἐλαττῶν· οὐ δὴ κατ' τῶν τυράννων ἐτύγχανε Σωκράτης εἰρηκὼς λόγον (1). σὺ δὲ (2) καθόλου μηδενὶ διαλέγεσθαι Σωκράτει, μηδὲ τῷ δεσμοφύλακι, μηδὲ τῇ Ξανθίππῃ (3), μηδὲ τοῖς παι-

---

(1) Explicatius id apud Xenophontem eſt in Memorabilibus Socratis Lib. I. Cap. 2. De triginta tyrannis, atque adeo de Critia Socrates dixerat, mirari ſe, quando de bubulco, qui boves pauciores deterioreſque redderet, eundem male munere ſuo fungi aperte conſtaret; non itidem ii qui civitati præeſſent, cædibus vero, ſcelerumque licentia cives imminuerent, pejoreſque efficerent, ſe improbos præſides eſſe reputarent. Inde patet εἰκὼν, quam vocem eadem, qua hic, ſignificatione Libanius uſurpat in Epiſtola VIII. μὴ πίνων ὕβριζε πρὸς εἰκόνας; & Epiſt. XC. ἐκ ἀνέξομαι τῆς εἰκόνος (*Edit. Wolfii p.* 2. & 48.). Lucianus quoque eodem ſenſu inquit (*De Sal-*

Athenienſibus hæc paria cum tyrannorum præceptis decernenda proponitis. Quamvis Critias quidem Socratem, ne ad juvenes diſſereret, tantum prohibuit, haud vero ne ullo omnino ſermone uteretur, præcepit; ſed ut a paſtorum bubulcorumque comparationibus adducendis abſtineret, quippe qui Socrati de allata comparatione ſuccenſebat: improborum ſcilicet paſtorum eſſe gregem imminuere: quod ſane adverſus tyrannos Socrates dixerat. Tu vero Socrati, ne cum ullo prorſus loquatur, præcipis; non cum vinctorum cuſtode, non cum Xanthippe, non cum filiis. Verum ſi quid Lamprocles aut Sophroniſcus interroget patrem, nihil

---

tat. n. 4. Oper. T. II. p. 268. Ed. Reitzii): τῷ δὲ Σειρῶνι εἰκόνα παύυ ἀνομοιοπάτῳ μοι δοκῆς εἰρηκέναι, ὧν πέπονθα. Et Ariſtides (*T. II. p. 147. Ed. Jebb.*): καὶ εἰκὸς ὥσπ Ξενοφῶντος ἡ εἰκών. Ceterum haud unus Critias Socrati, ne cum adoleſcentibus colloqueretur, interdixit: Chariclem quoque, alium e tyrannis, Critiæ hac in re Xenophon ſocium addit (*l. cit.*).

(2) Cod. Barb. ὐδὲ

(3) Socratis uxori, & quidem unicæ. Vide Bentlejum in Diſſertatione de Epiſtolis Socraticis inter Opuſcula ejuſdem Critica an. 1781. Lipſiæ edita p. 56.

δίοις. ἀλλ' αὖ ἔρηταί τι Λαμπροκλῆς ἢ Σωφρονίσκος (1) τὸν πατέρα, μηδεὶ ἀποκεκρίνεται Σωκράτης, ἀλλὰ περιμενεῖ τὸ κώνειον ἐγκεχαλινωμένος, ἢ τῆς κοινῆς ἅπασιν ἀνθρώποις ἢ δυσχέσι ἢ πονηροῖς ἀδείας στερόμενος; φύσει μὲν γὰρ ἄνθρωπος λάλον, τὸ δὲ Ἀθηναίων γένος φιλολόγον τε ἢ πολυλόγον (2)· ὅταν δὲ ὑπόγυος θανά-

---

(1) Tres fuiſſe Socratis filios, Lamproclem, Sophroniſcum, Menexenum, ex duabus tamen uxoribus ſuſceptos, Laertius tradit, Ariſtotele auctore; cui neque fidem prorſus adhibere, neque omnino denegare par eſt, ex allatis a Bentlejo (*l. c.*) aliiſque. Quod attamen Socrati extremo in diſcrimine verſanti tres filii adeſſent, Plato in Phædone prodit (*p.* 308. *Ed. Forſteri*, 1745.): *καὶ ἐξῆλθεν παρ' αὐτὸν τὰ παιδία. δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας.* Idemque in Apologia (*p.* 103.): *ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοί εἰσι, καὶ υἱεῖς γε τρεῖς· εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία.*

(2) De Platone ſumptum, qui in Libro de Legibus primo Athenienſem inducit dicentem: *τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλολόγους τέ ἐσι καὶ πολυλόγους* (*T. II. pag.* 641. *Ed. H. Steph.*). Ipſe quoque Socrates id quodammodo affirmat in Gorgia, dum ſic

Socrates reſpondebit; ſed fræno veluti conſtrictus, eaque libertate, quæ vel miſeris omnibus improbiſque hominibus communis eſt, ſpoliatus, præſtolabitur cicutam? Eſt homo quidem ſuapte natura ad loquendum pronus, Athenienſes vero loquendi & multa quoque loquendi ſtudioſi: ubi vero mortis tempus urgeat, loquendi ſtudium quoddam ſubit, & quædam multa audiendi dicendique cupiditas, quandoquidem id præ-

---

Polum alloquitur: δεινὰ μεν τ' αὖ πάθοις, ὦ βέλτιστε, ὦ Ἀθῶαζε ἀφικόμενος, ὃ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἐπιστᾶ σὺ ἐνταῦθα πότε μόνος ἀτυχήσας (*T. I. p.* 461.). Jam vero tantopere ad loquendum Athenienſes proclives fuiſſe compertum eſt, ut loquacitatem nimiumque diſputandi ſtudium iiſdem vitio vertere ſoleant veteres linguæ utriuſque ſcriptores; quorum teſtimonia legere eſt in annotationibus ad Petronii Satyricon (*Cap. II. T. II. p.* 16. *Ed. Burmanni* 1743.). Iis Chariton accedit (*Lib. I. p.* 16.): ὁ τῆς Ἀθηναίων δῆμός ἐστι καλὸς καὶ φιλόδικος. Loquacitatem Athenas invectam Plato imputat Pericli in Gorgia (*T. I. pag.* 515.); quem Dialogum Olympiodorus dum explicat in Commentario inedito, duobus in Codicibus Bibliothecæ Marcianæ exarato (*n. CXCVI. & CXCVII.*) hæc habet: Ἀθῶαοι δὲ Περικλέους λάλοι, ὅτι φησὶν ὁ Περικλῆς τὰς ὑποσχετικὰς δίκας εἰς Ἀθή-

τος ἢ, καὶ φιλολαλία τις λαμβάνει καὶ φιλοπμία τὸ πολλὰ μὲν ἀκοῦσαι, πολλὰ δὲ εἰπεῖν, ὡς αὖ αὐτίκα παυομένης ταύτης τῆς ἡδονῆς· ἀνεπίφθονον δὲ εἰπεῖν ὅτα βούλεται μέλλοντά γε λύθις σιωπήσεσθαι σιωπὴν μακράν.

Ὁ δὲ περιμενέτω, φησὶ, τὸ κώνειον· καὶ ὃν Θηραμένης ἀπέθανε σιγῶν. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἐπὶ τῆς βουλευτικῆς ἑστίας πολλὰ θρασύτερον εἶπών (1). ὁδὲ ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας πίοντων κώνειον πεντακοσίων χεδὸν ἐπὶ χιλίοις (2)· ὧν ἕνεκα Σω-

---

νας μετήγαγεν, ἵνα χοῖρέ τι λέγειν. ἔτω γὰρ ἐν οἱ κωμικοί φασιν· ὅτι οἱ μὲν τέττιγες ἐπὶ δύο μῶνας ᾄδουσιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐν δίκαις ὅλον τὸν χρόνον. Nimirum Ariſtophanem reſpicit, qui in Avibus v. 39.

Οἱ μὲν γὰρ ἐν τέττιγες ἕνα μῆν', ἢ δύο
Ἐπὶ ταῖς κραδῶν ᾄδουσιν, Ἀθηναῖοι δ' ἀεὶ
Ἐπὶ ταῖς δικῶν ᾄδουσι παύσαν τὸν βίον.

(1) Aræ, quæ apud Athenienſes, in aditu curiæ, Veſtæ poſita erat, vix ullus Orator eſt, qui non meminerit, neque minus eadem ex Hiſtoricis innoteſcit: qua de re Mauſſacus in Harpocrationem V. Βουλαῖα, & Weſſelingius in Diodorum Lib. XIV. n. 4. Theramenem vero ad eam, ceu ad perfugium proſilientem, ac tyrannis, qui eum perimebant,

ſtandi paullo poſt deſitura facultas ſit. Enimvero haudquaquam reprehenſioni obnoxia res eſt, eum loqui quantacunque velit, qui mox futurus ſit longo ſilentio ſilere.

At cicutam, dices, opperiatur; Theramenes namque & ipſe tacens vita excedere juſſus eſt. Verum ille ad Veſtæ quoque aram in curia poſitam multa ante locutus fuerat. Neque cum mille fere ac quingenti ſub paucorum dominatu cicutæ potu ſublati ſint, quorum nemo Socratis culpa interiit;

---

impietatem quoque in Deos exprobantem Xenophon (*Hiſt. Lib. II. Cap.* 3. §. 21.) & Diodorus (*l. c.*) inducunt : cui quidem morienti ſilentium impoſitum fuiſſe, ut Libanius diceret, Xenophon anſam quodammodo dediſſe videtur, dum ſcribit, eidem, cum per forum ad ſupplicii locum duceretur, fortunam ſuam voce admodum contenta palam facienti, ex apparitoribus quendam inepte minitatum fuiſſe pœnas daturum, ni taceret. De Theramene cum multi, tum præſertim Meurſius Lectionum Atticarum Lib. V. Cap. 14. & Staverenius ad Nepotem in Alcibiade Cap. V. p. 224. Ed. 1733.

(2) οἱ τριάκοντα χιλίους καὶ πεντακοσίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν. Æſchines de falſa

κράτος ὐδὲ εἷς ἀπέθανεν · ἐπὶ Λέοντα γὰρ πεμφθεὶς τὸν Σαλαμίνιον, ἀπελθεῖν οὐκ ἠθέλησεν, οὐδὲ ἦγε τοῖς τυράννοις ἄνδρα ἀποθανούμενον ὁ καὶ τεθνηξόμενος ἔτος (1) · τοσούτων οὖν γενομένων τῶν τότε ἀπολωλότων, σιωπῇ τὸ φάρμακον φασι πιεῖν μηδένα. μήτε δὲ φθέγξασθαι, μήτε μαρτύρασθαι πρὸ τῆς τελευτῆς μηδὲ ἓν μηδένα· ὁ Δρακοντίδης ἐκέλευσεν, ὁ Πέσων, ὁ Χαρικλῆς, οὐκ ἄλλος οὐτῶν · Σωκράτει δὲ τούτῳ πολὺ χαριέστερον ἐπιτάττετε τῷ ἐν τῷ πικροτάτῳ τυραννίδι γενομένῳ; καὶ τοῖς μὲν τεμνομένοις ἀνάγκη σεσῆναι, καὶ κεκλεισμένος τις ᾤμωξεν · ὁ δὲ αὐτίκα αὐτίκα ἀφῆσων τὴν ψυχήν, μηδενὶ ἐπὶ μηδενὶ

---

legatione (*T. III. Orator. Reisk. p.* 628.); cui concinit Isocrates in Areopagitico (*T. II. p.* 140. *Ed. Augerii*). Non tamen de numero eodem apud scriptores constat: de quo Meursius Lect. Atticar. Lib. I. Cap. 5.

(1) Præclarum Socratis factum Plato explicat in Apologia (*T. I. p.* 32. *Ed. H. Steph.*) & in Epistola septima (*T. III. p.* 324.).

ad Leonem ſiquidem Salaminium miſſus, proficiſci noluit, neque tyrannis eum capite plectendum adduxit, idem ipſe qui modo eſt morte afficiendus; cum, inquam, tanta eorum, qui tunc interempti ſunt, copia fuerit, neminem tamen ſilentio addictum venenum hauſiſſe memoriæ proditum eſt. Neminem enim ante mortem loqui, vel quicquam teſtificari, aut Dracontides, aut Piſon, aut Charicles, aut alius eorum quiſquam prohibuit: Socrati vero huic multo graviora, quam quæ in tyrannide ſæviſſima fiunt, præcipitis? Ac iis quidem quorum membra ſecantur, gemere neceſſe eſt, & nonnemo vel in carcere tantummodo concluſus plorare eſt auditus: hic vero animam ipſam mox emiſſurus, nulla de re verbum ullum referens occumbat, jamque ante mortem ſit cadaver elin-

---

Xenophon quoque innuit in Memorabilibus (*Lib. IV. Cap.* 4. §. 3.). De ipſa vero Leonis nece illud ſuccurrit ex Andocide de Myſteriis &c. (*T. IV. Orator. Reisk. p.* 46.): Μέλητος δ' οὗ ἕσοι ἀπήγαγεν ἐπὶ τοὺς τριάκοντα Λέοντα, ὡς ὑμεῖς ἅπαντες ἴστε, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖνος ἄκριτος.

ἀπηχῶν οἱ λόγοις ἀποθανόι (1), ἀλλ' ἤδη καὶ ὠρὸ τῆς τελευτῆς νεκρὸς ἄφωνος; πολλὰς τὰ Σωκράτης θανάτας ποιεῖς.

Καὶ τοῖς μεὺ εἰδώλοις οἱ φιλοτοφοῦντές φασιν εἶναι φωνλὺ, καὶ λέπεσθαι τοῦτο καὶ ταῖς σκιαῖς (2)· καὶ τοῦτο ἔοικε καὶ Ὅμηρος ἐνδείκνυσθαι· ποιῶν γὰρ τλὺ Πατρόκλε ψυχλὺ παύτα ἐλθεῖν ὁμοίαν ἐκείνῳ, λέγει, καὶ τὸ σῶμα καὶ τλὺ φωνλύ (3). σὺ δὲ ἔτι ζῶντος Σω-

---

(1) Cod. Barb. ἀποθανύη.

(2) De idolis & umbris, quibus mortuorum animæ a corpore craſſiori hoc, ex carne & oſſibus compacto, ſejunctæ apud inferos degant, ac viventibus quoque aliquando ſe ſe in conſpectum dent, & cum eis colloquantur, mira atque varia philoſophis antiquis placuere: quo de argumento multa afferunt Caſaubonus in Perſium (*p.* 185. *Ed. L. Bat.* 1695.) Salmaſius in Epictetum & Simplicium (*pag.* 321.) Winklerus in Platonis Phædonem (*p.* 224.) & Wyttenbachius in Plutarchum de ſera Numinis vindicta (*pag.* 97.), omnium vero uberrime differit Moshemius in Syſtema Intellectuale Cudvvorthii (*Cap. V. Sect.* 3. §. 21.). Vocem hujuſmodis ſpectris, quamvis inter jocandum, more ſcilicet ſuo, Lucianus attribuens occurrit in Dialogo Mortuorum XVI. (*T. I. p.* 402. *Ed. Reitzii*) apud

gue? Haud una ſane morte Socratem afficis.

Ac vocem quidem vel ſimulacris ineſſe, eandemque ipſis umbris ſupereſſe, philoſophorum ſententia eſt; quam etiam Homerus quodammodo indicare videtur; Patrocli namque animam prorſus ei ſimilem adventantem dum fingit, & corpus & vocem nominat. Tu vero adhuc viventi Socrati vocem exſcindis? Ceteri quique

---

quem Herculis idolum ait: ὡτὸς μεὺ γὰρ ὁ Ἡρακλῆς εὺ ὐρανῷ τοῖς θεοῖς συμεσι, καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβλω· ἐγὼ δ' εἴδωλόν εἰμι ὡτῶ. Reſpexit nimirum ad Odyſſeam λ'. v. 600.

Τὸν δὲ μέτ' ἐσενόησα βίλω Ἡρακληείλω
Εἴδωλον· ὡτὸς δὲ μέτ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τέρπεται εὺ θαλίης, ἓ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβλω.

De umbris vero Lucianus idem Veræ Hiſtoriæ Lib. II. (*T. II. p.* 111.): καὶ ἀσώματοι ὄντες, ὅμως ἔν ἐσῶσι, καὶ κινοῦνται, καὶ φρονοῦσι, καὶ φωνῶ ἀφιᾶσι.

(3) Iliadis Ψ'. v. 65.

Ἦλθε δ' ἐπὶ ψυχὴ Πατροκλῆος δειλοῖο
Πάντ' ὡτῷ μεγεθός τε, ἓ ὄμματα κάλ' εἴκυῖα
Καὶ φωνῶ· ἓ τοῖα πεῤ χροὶ ἕσσο

Hinc καὶ ὄμματα καὶ φωνῶ in Libanio legi poſſe videretur. Nihil attamen immutare auſus ſum, quod eundem haud abs re ſit σῶμα nominaſſe, quod Homerus τῷ χρὸι deſignavit.

κράτος ἐκκόπτεις τὴν φωνήν; καὶ (1) οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι ἀτυχοῦντές εἰσι λαλίστεροι, καὶ τὸν γε Κροῖσον τὸν Λυδὸν φασι παῖδα, κωφὸν ὄντα τὸ πρότερον, ῥῆξαι τὴν φωνὴν ἐν τῇ τοῦ πατρὸς συμφορᾷ (2). Σωκράτης δὲ μόνος μηδὲ ὀδύρηται, μηδὲ ἀνακαλέσῃ (3) θεὸς ἐπὶ τῇ παρούσῃ τύχῃ· ὁ Σωκρατικὰ μέν ἐστι ταῦτα, κοινὰ δὲ, καὶ τούτῳ φυλάττεται. ἀλλὰ τῷ μὲν ἄλλων ἕκαστον τῷ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ φθέγγεται καὶ λαλεῖ, κἂν ἰδιώτης, κἂν ἀπαίδευτος ᾖ, πλησίον γενόμενος τοῦ τέλους καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ θανάτου φιλοσοφεῖ (4)· Σωκράτει δὲ μηδὲ ὁ αὐτὸς ὅρος γένηται τοῦ βίου, καὶ τῆς φιλοσοφίας;

Λέγει γὰρ οὐκ ἐπιπόνους, οὐδὲ δικαίους λόγους, ὡς αὐτοί φασιν· οὐκοῦν ταῦτ' ἐστὶν ὧν δὴ ἀπολεῖται χάριν. οὐδὲν ἂν ἔχου-

---

(1) καὶ deeſt in Cod. Barberino.

(2) Codex Marcianus: ῥῆξαι φωνὴν ἐπὶ τῷ τοῦ πατρὸς συμφορᾷ. At Codex Barberinus, itidemque Macarius Chryſocephalus paullo aliter habent, quemadmodum edere malui. De Crœſi filio vocis experte, in paterna vero calamitate loquente, videas Herodotum Lib. I.

homines tum vel maxime ſermones faciunt, cum in calamitates incidere; atque adeo Crœſi Lydii filium perhibent, cum antea loquela careret, in patris infortunio vocem emiſiſſe. Unus vero Socrates non querelas faciat, neque Deorum opem in hac fortuna ſua imploret: non Socratem hæc decent, bene vero plebejos homines, ac propterea ab iis abſtinet. At enim eorum qui in vinculis detinentur quiſque loquitur & ſermocinatur, ſive idiota, ſive ineruditus ſit, morti jam proximus de ipſa quoque morte philoſophatur; Socrati vero non idem terminus vitæ ſit ac philoſophiæ?

Inopportunos, inquiunt, juſtitiæque adverſos ſermones habet; hac ergo de cauſſa mortem omnino ſubiturus eſt. Cum itaque

---

Cap. 85. & quæ Weſſelingius ibidem affert.

(3) Cod. Barb. ἀνεκάλεσε.

(4) Cod. Barb. ἅμα δὴ μὲν ἄλλων ἕκαστον δεῖ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ φθέγγεσθαι καὶ λαλεῖν, κἂν ἰδιώτης, κἂν ἀπαίδευτος ᾖ, ὑπὲρ αὐτοῦ τε θανάτου φασὶ φιλοσοφεῖν.

τες ἐγκαλεῖν πλέον ὧν εἶχεν ἐάλωκε, μηδενὸς μηδὲ τιμᾶσθε τῶν τιμηθέντων μείζονος. ἀλλὰ διαφθείρει (1). τί δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον μειράκιον παρελήλυθεν; Ἀπολλόδωρος, καὶ Κέβητες, καὶ Φαίδων, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, Ἑρμογένης, Ἐπιγένης, Ἀντισθένης, Αἰσχίνης, ἄνδρες γέροντες, ὁμιλητὰι Σωκράτους. ἔστι δὲ, εἰ μὲν βλαβερὸς καὶ πονηρὸς λόγους λέγει Σωκράτης, πάλαι δήπουθεν εἰσὶ διεφθαρμένοι· εἰ δ' ὠφελίμους καὶ καλούς, οὐδὲ νῦν ἀποστερεῖσθαι τούτων εἰσὶ δίκαιοι. ἔστιν οὖν, καὶ μὴ παρὰ τοῦτο ποιήσῃς.

Πῶς δὲ δεινόν, Γοργίαν μὲν, καὶ Πρωταγόραν λέγειν, καὶ Πῶλον, καὶ Πρόδικον τὸν ἀλαζόνα, καὶ Ἱππίαν, τοὺς σοφιστὰς καὶ καπήλους τῶν λόγων (2),

---

(1) Scilicet τὰ μειράκια.

(2) Sophiſtas ἀλαζόνας vocitari, quod quæ neſcirent, ſe pulchre tenere jactarent, apud Platonem, Æſchinem Socraticum, alioſque ſollemne eſt. Id Ruhnkenius declarat in Timæi Lexicon Platonicum (*p.* 15.). Hominem ex eo genere κάπηλον Plato nominat in Sophiſta (*T. I. p.* 231. *Ed. H. Steph.*). Un-

ad criminationes illas, quæ condemnationem ei peperere, nihil adjicere poſſitis; eundem ne majori ulla, præter eam, quæ conſtituta eſt, pœna afficiatis. Sed adoleſcentes corrumpit, reponunt. Verum ecquis adoleſcens in ejus carcerem intravit? Apollodorus, & Criton, & Phædon, & Simmias, & Cebes, Hermogenes, Epigenes, Antiſthenes, Æſchines, homines ætate provecti, ii ſunt qui Socratis carcerem frequentant. Hos porro, ſi quidem Socratis ſermones noxii ſunt & pravi, jamdudum corruptos fuiſſe proculdubio oportet: ſi vero utiles & honeſtati conſentanei, neque modo ut iis priventur, fas eſt. Sine itaque, nec adverſum quid committas.

Quanam vero ratione non ægre ferendum, Gorgiam quidem & Protagoram loqui, Polum quoque, Prodicumque jactatorem, & Hippiam, ſophiſtas ac ſermonum

---

de Maximus Tyrius Differt. XXXIII. (*T. II. p.* 151. *Ed. Reisk.*): τὸ περὶ σοφιστῶν γένος, τὸ πολυμαθὲς τοῦτο καὶ πολυλόγον καὶ πολλῶν μεστὸν μαθημάτων, καπηλεῦον ταῦτα, καὶ ἀτεμπολοῦν τοῖς δεομένοις. Et Ariſtides Platon. II. (*T. II. p.* 144.): ἀλλὰ καὶ τὸν Σωκράτην εἴτε χρὴ σοφίαν, εἴτε φιλοσοφίαν λέγειν, εἰ καί τι ἄλλο, τοῦτο ἄγαμαι, τὸ μὴ καπηλεύειν, μηδ' ἐπὶ

καὶ τούτων ἀκούειν καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τοὺς Ἕλληνας, μισθοδοτοιῦντας αὐτοῖς ἀνθρώποις Ἠλίοις καὶ Κίοις (1) καὶ Ἀβδηρίταις καὶ Λεοντίνοις· τὸν δὲ Ἀθηναῖον Σωκράτην μηδὲ περὶ τοῦ θανάτου λαλεῖν; ἐμφοβηθήσεσθε, ὦ βάρβαροι, μὴ τὸν Σωκράτους σωφρονῆ. ἄφωνον μὲν ἔσται τὸ Λύκειον, ἄφωνος δὲ ἡ Ἀκαδημία, ἄλογοι δὲ αἱ παλαίστραι, ἀπάσας δὲ τὰς διατριβὰς τῶν καλῶν ἀμουσία καθέξει καὶ σιωπή. οὐκ ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐρεῖ Σωκράτης, οὐκ ἐν τῶν σοφῶν, οὐκ ἐν τῷ βασιλείῳ διαλέξεταί τισιν· οὐκ ἐπὶ τῆς ποικίλης, οὐκ ἐν ταῖς

τοῖς βουλομένοις ὠνεῖσθαι ποιεῖν ἑαυτόν. Ad rem maxime Hesychius V. φοινικελίκτῳ:

Φοινικελίκτῳ καὶ λόγων ἀλαζόνα
Κάπηλον

„ Ita namque scribendus iste locus. Λόγων κα-
„ πηλος est *caupo verborum*, *qui verba mer-*
„ *cede locat*: quod caussidicorum est. Hinc
„ Horatius:

Perfidus hic caupo . . . . . .

„ Confer D. Paulum in Secunda ad Corinth.
„ II. 17.„ Sic Cl. Toupius in Emendationibus ad Suidam (*P. IV. pag.* 140. *Ed. Londin.*). Pauli locutionem καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ

caupones; & cum privatim, tum publice Græcos iisdem aures præbere, mercedem solventes vel ipsis hominibus Eleis, Ceis, Abderitis, & Leontinis; Socratem vero Athenienſem ne quidem sub mortem ipsam loqui permitti? Erit utique tempus, o maligni, quo silentium Socratis explebit vos. Mutum erit Licæum, muta Academia, sine sermone palæstræ: omnia vero, in quibus boni versari consuevere, loca ineruditio silentiumque occupabit. Non in gymnasiis loquetur Socrates, non in porticibus, neque in regia (*porticu*) colloquetur alicui: non in pœcile, non apud mensas, non in judiciis, non in ædibus Agathonis, aut Calliæ, aut Damonis: non in

---

Θεῦ, plurimis veterum scriptorum locis allatis, illustrant Jo. Christianus Wolfius in Curis Philologicis in N. Testam. & Jo. Jacobus Wetstenius in editione N. T. Amstelodamensi 1752. Quoad vero Sophistas ἀλαζόνας καὶ ὑφ' λόγων καπήλους, Crefolium consulere præstat in Theatro Rhetor. &c. Lib. III. p. 157. & Lib. V. p. 438. Ed. Paris. 1620.

(1) Ita Codex uterque; at Ἠλείοις & Κείοις postulat communis scribendi usus. Si vero καὶ Ἀκραγαντίνοις hic addere liceat, ad Poli patriam denotandam, undenam Sophistæ ii quinque ortum duxerint, Libanius dixerit.

τραπέζαις, ἐν οἷς τοῖς δικαστηρίοις, ἐν οἷς Ἀγάθωνος, ἐν οἷς Καλλίου, ἐν οἷς Ἄμμωνι (1) ἐν οἷς ἄρα Σωκράτης, ἐν οἷς Πυριλάμπῃ, ἐχ ὑπὲρ Γλίσαντος ἐπὶ τῇ πλαταμῶνι τῇ καλῇ (2), ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οἱ πέτταρες (3) ἄρχοντες· ἐν οἷς Πρωτα-

(1) Hunc unum si excipias, de cunctis locis, in quibus Socrates juxta Libanium colloqui consueverat, satis constat; & quidem ex uno Platone. At negotium Codex uterque facessit, cum utrobique ἐν Ἄμμωνος scriptum sit; neque tamen de Ammonis vel Hammonis templo apud Athenienses, quos a numine illo oracula sibimet per legatos tantummodo accersere consueviſſe novimus ex Platone (*T. II. Oper. pag.* 148. *Ed. H. S.*), vel de alio quopiam loco Socratis disputationibus illustri, cui illud ἐν Ἄμμωνος aptari possit, inauditum unquam fuerit. Fit propterea ut Δάμωνος reponendum suspicer. Damoni siquidem Athenienſi Musico atque Sophistæ Socratem operam dedisse, Alexander ἐν διαδοχαῖς apud Laertium tradit; ipsemet vero Socrates ei se familiaritate conjunctum prodit in Lachete, ubi postquam dixerat de Socrate Nicias (*T. II. p.* 180.): καὶ γὰρ αὐτῷ μοι συνεχῶς ἀνδρα φαίνεσθαι τῶν ἐμὲ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον, ὃς μόνον τῶν μουσικῶν, ἀλλὰ ἓς τ' ἄλλα ὁτιοῦν βέ-

urbe Socrates, non in Pyræo, non trans Iliſſum ſpecioſa ſub platano; verum canent ibi cicadæ: non in Potidæa Socrates, aut in Delio. Non de juſtitia ad Thraſymachum verba faciet, non de temperantia ad Charmidem, non de fortitudine ad Lachetem, non de fraterna caritate ad Chærephon-

---

λα ἀξιον σωφρονεῖν πλικιώτοις νεανίσκοις, ait Socrates (*l. c. p.* 197.): ὅδε τοιοῦτος τῷ σοφίαν ἀσκεῖ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου παρειλημφεν. Et apud Platonem eundem de Republica (*p.* 140.): ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ὦ δ' ἐγὼ) καὶ μετὰ Δάμωνος βουλόσομεθα. De Damone Meibomius in Ariſtidem Quintilianum p. 300. & Hemſterhuſius in Ariſtophanis Plutum p. 352.

(2) Platonis Phædrum reſpicit, in quo Socrates, Iliſſo amne vado trajecto, ſub platano cum Phædro de pulchro colloquitur. Platonem vero, juxta ac Tullium (*De Orat. Lib. I. Cap.* 7.) platanum induxiſſe ex Homero Il. β'. v. 307. καλῇ ὑπὸ πλατανίστῳ, Erneſtus obſervavit in Homerum l. c.

(3) Sophiſtæ nimirum, quos hoc ipſo nomine Libanius appellat in Epiſtola CCCIV. ubi Wolfius: *Sophiſtæ appellantur* τέττιγες, *cum hi non minus dicendo, quam cicadæ cantillando, ſe exerceant*. In bonam tamen partem Oratores itidem cicadas vocitari, liquet ex allatis a Brodæo in Anthologiam p. 125. Ed. Francof. 1600. aliiſque.

δαίμα Σωκράτης, ὃν ἐπὶ Δήλῳ (1). ὁ περὶ δικαιοσύνης τοῦ Θρασύμαχον, ὁ περὶ σωφροσύνης τοῦ Χαρμίδου (2), ὃν ὑπὲρ ἀνδρείας τοῦ Λάχητα, ὃν ὑπὲρ φιλαδελφίας τοῦ Χαιρεφῶντα, ὃν ὑπὲρ ἀρετῆς τοῦ Μένωνα, ὃν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τοῦ Ἱππίαν, ὁ περὶ ῥητορικῆς τοῦ Γοργίαν, ὁ τοῦ Πρωταγόραν περὶ τῆς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδευμάτων, ὃν ὑπὲρ ὁσίου τοῦ Εὐθύφρονα (3). ἐμφορηθήτεσθε τῆς ἐρημίας Σωκράτους, πολλὰς ὑμῖν σιωπήσει σιωπάς.

---

(1) ἐπὶ Δηλίῳ, *in Delio Bœotiæ oppido*, mallem, Codice licet utroque refragante; ea potiſſimum de cauſſa, quod εἰ Ποτιδαίᾳ proxime præcedat. Vero namque ſimillimum eſt loca, quæ militiæ cauſſa Socrates adiit, Libanium hic deſignare voluiſſe: pugnavit vero ille, juxta Platonem in Apologia (*p.* 88. *Ed. Forſteri*) καὶ εἰ Ποτιδαίᾳ, ᾧ εἰ Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ; quæ tria itidem bella Laertius, Ælianus (*Var. Hiſt. Lib. III. Cap.* 17.) & Ariſtides in Oratione Platonica ſecunda (*T. II. p.* 198.), ubi Socratem militem faciunt, conjunctim afferunt. Hinc ante ἐπὶ Δηλίῳ, ſi verba ἐκ εἰ Ἀμφιπόλει excidiſſe quis exiſtimet, haud temere is mea ſententia faciat. De Socratis militia Caſaubonus in Athe-

tem, non de virtute ad Menonem, non de pulchro ad Hippiam, nor de rhetorica ad Gorgiam, non de inſtitutis quæ ad virtutem faciunt ad Protagoram, non de ſanctitate ad Euthyphronem. Exſaturabimini Socratis orbitate: diuturnum profecto ſilentium ejus apud vos erit.

---

næum Lib. V. Cap. 15. Kuknius & Perizonius in Ælianum, aliique a Forſtero ad Apologiam Platonis allati.

(2) Cod. Barb. pro Χαρμίδῳ, perperam habet Χαρώνδαν.

(3) Codex Barberinus addit: ὁ πρὸς Ξενοφῶντα περὶ φιλανδρωτίας. At de Socratis colloquio cum Xenophonte περὶ φιλανδρωπίας nulla apud idoneos Scriptores mentio eſt. Bene vero factum ejus mire φιλάνδρωπον erga hunc eundem Xenophontem Laertius in Socrate, & Strabo (*Lib. IX. pag.* 618.) commemorant; quod nempe in Athenienſium prælio ad Delium, Xenophontem equo delapſum Socrates in humeros receperit, & fuga arrepta, ab extremo diſcrimine ſervaverit.

Νῦν οὖν ἔως ἐστὶ μεθ' ἡμῶν, τὴν μίαν αὐτῷ καὶ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας λαλῆσαι δότε. νῦν μάλιστα σοφία Σωκράτης βασανίζεται, εἰ μὴ δεδεμένος οὐκ ἀλγεῖ, μὴ τεθνηξόμενος ὁ θρίνει, τῆς τελευτῆς ἐφεστώσης φιλοσοφεῖ. λεγέτω μὴ δεδεμένος. ἐγὼ μὴ Ξενοφῶντα ἐπήνεσα, ὅτι κἀκεῖνος εἰ Θήβαις δεδεμένος οὐκ ἠμέλησε τῶν Προδίκου λόγων, ἀλλ' ἐγγυητὴν καταστήσας, ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν ἦλθε (1). σὺ δὲ ἀξιοῖς φιλοσοφώτερον εἶναι διδασκάλου τὸν μαθητὴν, μὴ Σωκράτην σωφρᾶν ἀναγκάζεις πωτώμενον αὐτίκα; τί δ' αὐτὸν ὅμοιον ποιεῖς λυπουμένῳ; λεγέτω μάλιστα πρὸ τῆς τελευτῆς, ὅτι μὴ ἐγγυτέρω τῆς ἀληθείας γίνεται. φιλοσοφείτω νῦν, ἀλλά μοι μὴ μαντεύεσθω Σωκράτης. ἄδουσι μὲν πρὸ τῆς τελευτῆς κύκνοι, καὶ τὴν

(1) Philoſtratum ſeniorem, ſi bene conjicio, Libanius exſcribit; ille namque unus in Vita Prodici (*Vit. Sophiſt. Lib. I. n. XII. p. 496. Ed. Olearii*) de Xenophonte, & ipſo quidem Grylli filio, id affirmat, ac inſuper Prodici Orationem de pervulgata Herculis optione eundem commentario explicaſſe adjungit. Vete-

Nunc itaque quoadusque nobiscum est, unum duosve hosce dies, eundem loqui permittite. Nunc vel maxime Socratis sapientia quæ sit, exploratur; num licet vinctus minime doleat, num vita jam jam migraturus sibi temperet a querelis, num ipsa morte jam imminente, philosophetur. Etiam in vinculis loqui omnino fas illi sit. Xenophontem ego laudavi, quod & is apud Thebanos in vinculis positus, haud parvi faciendos Prodici sermones esse duxit; sed, vade præstito, ad eum audiendum profectus est. Tu vero major ut in discipulo, quam in magistro, sapientia sit, æquum censes, & Socratem mox moriturum voce ne utatur, cogis? Quid homini dolenti eum similem efficis? Loquatur maxime sub tempus mortis, quando & veritati vicinior nunc sit: nunc philosophetur, immo vero mihi vaticinetur Socrates. Canunt profecto morti proximi etiam cycni,

---

rum Scriptorum auctoritatem hic jure quisquam postulet, fidem tute ut adhibeat; neque proinde reprehensioni obnoxii ii sint, qui de Xenophontis vita & scriptis differunt, & Philostrati narratiunculam silentio prætereunt: quemadmodum Hutinchtonius fecit.

ψυχὴν ἀφιᾶσιν ἐν τῷ μέλει (1). μυστικὸς δὲ θάνατος ὄρνιθος μυστικῆς. ἐπὶ δὲ ἀοιδὴν καὶ τὴν ἀηδόνα (2) τὸν Ἀτταλὴν, καὶ τὸν κύκνον· ὁμόδουλός ἐστιν ἐκείνων (3) Σωκράτης, καὶ ἔτος Ἀπόλλωνος ἱερός. σὺ μὲν ἀνέπτης ποτε, ὦ Πύθιε,

---

(1) Ex Phædone Platonis hoc idem Cicero in Tuſculanas Diſputationes derivavit (*Lib. I. Cap.* 30.): quod multis Daviſius declarat.

(2) Homines facundia & ſuaviloquentia præſtantes ἀηδόνας appellare Graeci conſuevere: quod ex Libanio (*Ep.* 531. & 918.) aliiſque apud Creſolium (*Theatr. Sophiſt. Lib. I. Cap.* 9.) aperte conſtat. Hinc Ariſtides in Monodia de Smyrna terræ motu obruta (*T. I. p.* 262.): ὦ κύκνων ᾠδὴ καὶ ἀηδόνων χορὸς εὐθρώπων. De Socrate vero ipſo Libanius in Apologia (*T. I. Opp. p.* 685.): ἔρημον δὲ τὸ ἆσυ τῆς ἐκείνου φωνῆς, ὥσπερ τινὸς ἀηδόνος. Huc maxime faciunt pervulgata ex Euripidis Palamede carmina, quibus mortem Socratis Athenienſibus eundem exprobraſſe, Laertius, auctor Argumenti in Iſocratis Laudationem Buſiridis, aliique ſcripſere; quamvis Socratem ceu ſublatum iiſdem denotari, vel ex eo incredibile ſit, quod Euripidem ante illum vita exceſſiſſe plane conſtet. Conſulendus hac de re Cl. Valckenarius in Diatriba de Euripidis deperditorum dramatum reliquiis (*pag.* 191.); apud quem carmina ipſa in quinque ſtaſimi cantus

& in ipſo cantu animam efflant: muſicæ avis muſicus interitus. Sine itaque Atticam luſciniam atque cycnum cantus edere: ejuſdem cum cycnis famulatus conſors eſt Socrates, is quoque Apollini ſacer eſt. Ac tu quidem, o Pythi, Socratem omnium omnino hominum ſapientiorem eſſe olim

---

cola tributa ita ſe habent:

Ε'καέτ', ἑκαέτε ταὼ
Παίσοφον, ὦ Δαναοὶ,
Ταὼ ἐδέν' ἀλγωύσαν
Α'ηδόνα μυσαῦ,
Τῶν Ε'λλάνων τὸν ἄριστον.

(3) τῶ κύκνων, pro ἐκείνων, fortaſſe legendum, quod poſtremum hocce quoque ad τὼ ἀηδόνα reſpicere videri poſſet. Certe tamen Libanius Platonis Phædonem ante oculos hic habuit, in quo Socrates ait (*p.* 228. *Ed. Forſteri*): ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι ὁμοδούλους γε εἶναι τῷ κύκνων, καὶ ἱεροὺς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ. Quo ex loco per hallucinationem, opinor, Olympiodorus in Vita Platonis de Platone ipſo inquit: καλεῖ δὲ αὐτὸν παίσοδεν καὶ τοῖς κύκνοις ὁμόδουλον, ὡς ἐξ Α'πόλλωνος φοιτήσαντα (*T. II. p.* 583. *Laertii, Ed. Meibomii*). Ad Socratem vero cycnorum conſervum gemma ſpectat ab Joanne Chifletio allata in Judicio, anno circiter 1661. Antuerpiæ impreſſo, *De Gemmis Socratis imagine celatis*; quarum duodecima Socratem exhibet cum olore capiti impoſito.

ανδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτερος· ὁ δὲ σοφώτατος κελεύεται νῦν ἀστόφως ἀποθανεῖν.

Ἐγένοντό ποτε καὶ πρότερον ἄδικοι κρίσεις. ἔδοξε τῇ Παλαμήδους τὸν σοφώτατον τῶν τότε Ἑλλήνων παρὰ δίκην ἀποθανεῖν· ἦσαν γὰρ οἱ Ἰλίῳ τινὲς Ἄνυτοι καὶ Μέλιτοι· ἀλλ' ὅδε ἐκείνου πρὸ τοῦ θανάτου σιωπᾷν ἐκελεύετο· ἀλλ' ἤθελεν αὐτῷ καὶ λέγειν καὶ γράφειν, καὶ γράψας ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ ναυτικοῦ τινὸς ἑαυτοῦ τύχην, ἔπεμψε τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ Ναυπλίῳ τινὶ ἐπιθανάτιον ἐπιστολήν. (1) Σωκράτης δὲ κακόηθες μὲν ὅδε εὖ, ὅδε πικρὸν γράφειν, ὅδε μνησικακεῖν τῷ δικαστηρίῳ· ἀλλὰ καὶ χαίρων ἀποθνη-

(1) Aristophanes in Θεσμοφοριαζούσαις v. 776.

. . . . . Οἶδ' ἐγὼ κοὐδὴ πόρον
Ἐκ τοῦ Παλαμήδες· ὡς ἐκεῖνος τὰς πλάκας
Γράψας γράφων. ἀλλ' ὁ πάππος οὑμὸς πλάτας.
Πόθεν ἂν γενοίμην' ἄνομοι πλάται; πόθεν;
Τί δ' αὖ ἡ παιδί τ' ἀγάλματ' αὐτὰ τῶν πλατῶν
Γράφων ξυγγράψαιμι; βέλτιον πολύ.
Ξύλον γέ τοι τὸ ταῦτα, κἀκεῖν' ὦ ξύλον.

Quibus, Kuſtero annotante, *tangit Ariſtophanes Euripidis Tragœdiam* Palamedes *inſcriptam, in qua tragicus ille Palamedem*

renunciaſti: ſapientiſſimus vero qui eſt, modo inſipientium more vita exire jubetur.

Fuere & olim quoque iniqua judicia. Palamedes itidem, Græcorum ſui temporis ſapientiſſimus, injuſte capitis damnatus eſt; Anyti namque & Meliti quidam apud Ilium erant; neque tamen ante mortem ſilentium ut ſervaret ei juſſum eſt: immo vero & loquendi & ſcribendi facultate eidem facta, cum fortunam, qua utebatur, ſuper nautico ligno ſcripſiſſet, Nauplio patri ſuo miſit, ac ſi jam jam moriturus litteras ei daret. At Socrates improbum aliquid aut acerbum haudquaquam ſcribit, neque ab judicibus male ſe habitum eſſe meminit; quin immo lætus mortem oppetit, & ad Deos abire ſe perſuaſum habet: qua

---

fecerat palmulas remorum, quibus caſus ſuos inſcripſerat, in mare projicientem, ut ſi forte tempeſtate & fluctibus ad Nauplium patrem deferrentur, ipſi eſſent epiſtolæ loco. Palamedis fortunam non ab ipſomet, verum ab Æaco ejus fratre remis inſcriptam, Scholiaſtes a Bourdino editus tradit, quem Suidas ſequi maluit; ipſo equidem Ariſtophane refragante, cui Scholiaſtes a Biſeto evulgatus, juxta ac Libanius aſtipulantur. De Palamede Philoſtratus Heroicor. Cap. X.

σκει, καὶ παρὰ θεὸς ἀπιεύαι πεύθεται· ὥσπερ δὲ ἐν τῷ βίῳ λέγων, ὅτω καὶ νῦν ἐν λόγοις. καὶ μὴ θαυμάσῃς· αὐτὴ φύσις τὴν τορὼν, ἐκ ἀπολείπεται τὸ σορὸν αὐτῶν κἀν ἐν ταῖς χαλεπαῖς τύχαις. κἀκ μὴν τὸν θανάτου ἡ μουσικὴ Ὀρφέα κατέλιπεν· ἀλλὰ κἀκεῖνον μὲν διεσπασαν αἱ Θρᾷτται γυναῖκες, ὥσπερ οἱ συκοφάνται Σωκράτην, ὁ δὲ καὶ ἐσπασμένος ἔτι ἦδεν· Ὀρφέως ἡ κεφαλὴ διὰ τὸ ποταμὸ κατέβαινε τὸ Στρυμόνα, (1) τὴν ἑαυτῆς μελῶν μνημο-

(1) Hebrum Thraciæ fluvium, per quem Orphei caput fluctuare visum sit, & cantus edere anditum, plerique omnes qui fabulam antiquitus enarrarunt, hic objiciunt. Lucianus itaque adversus Indoctum (*T. III. pag.* 109. *Ed. Reitz.*): ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπάσαντο αἱ Θρᾷτται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἕβρον ἐμπεσεῖσαν, ἐμβληθεῖσαν εἰς τὸν μέλανα πόντον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν ᾄδουσαν θρηνῶδές τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος· τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν, ὑπὸ αὐτόματον ἐμπιπτόντων τὰς χορδάς. Hinc Ovidius Metamorph. XI. Fab. I. v. 150.

Membra jacent diversis locis: caput, Hebre, lyramque
Excipis; & (mirum) medio dum labitur amne,

ſermocinandi ratione tota vita fuit, eadem quoque nunc eſt. Neque ſane id mirum: hæc ſapientum virorum indoles eſt, nec in adverſis caſibus eoſdem ſapientia deſerit. Neque poſt mortem deſeruit muſica Orpheum: verum diſcerpſere illum quidem Threiciæ mulieres, uti modo Socratem calumniatores; nihilo tamen ſecius vel diſcerptus canere perrexit: Orphei caput per Strymonem fluvium deſcendit, cantionum ſuarum plane memor. Tibicen vero Phryx Marſyas dona, de quibus pœna ſumpta eſt, mutare minime vult, & id quidem

---

Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis.

Et Virgilius Georg. IV. v. 523.

Tum quoque marmorea caput a cervice revulſum,
Gurgite quum medio portans OEagrius Hebrus
Volveret.

Conon equidem (*Narrat. XLV.*) ad oſtia Meletis caput Orphei etiam tunc canens inventum refert; neque deſunt qui aliis fluminibus id honoris deferant: at Strymonem quonam auctore Libanius nominet, haud ſane novi.

νάστα . αὐλητὴς δὲ Φρὺξ Μαρσύας ἀ
κεκολασμένα ἀμείβειν δῶρα βέλεται
(1) καὶ τοῦτο μὲν ἀδυνατεῖ· ἄλλως δὲ
αὐλῆσαι ἀκόσμως , καὶ ἀναβιώσκεται τῷ
μέλει . τοιοῦτον γὰρ τὸ Σωκράτες ἐστίν .

---

(1) Quidnam ſibi velit, Marſyam noluiſſe, immo vero nec potuiſſe δῶρα κεκολασμένα ἀμείβειν, non ego aſſequor ; neque donis iis Minervæ tibias , quas Marſyam ſibi ſumpſiſſe fabula docet , intelligere auſim . Bene vero locus videtur vitiata lectione impeditus , cui neutro ex Codice mederi licet ; alter ſiquidem alteri omnino reſpondet , una excepta voce κεκολασμένα Codicis Marciani , pro qua Barberinus κεκολασμένως habet . Interpretationem itaque ad textum , qualiſcunque eſt , exegi . At ſuſpicari , immo hariolari ſi quid licet , Δώρια , pro δῶρα , legendum putarem , αὐλήμασι (quemadmodum apud Pauſaniam Lib. IX. p. 734. αὔλημα τὸ Δώριον) vel alia ejuſcemodi voce , aut ellipſi , aut librariorum oſcitantia , prætermiſſa . Ut proinde interpretari liceat : *tibicen vero Phryx Marſyas exquiſitos viciſſim reddere Dorios tibiarum cantus minime vult , & id quidem non poteſt* ; nam κεκολασμένον pro *exquiſito* , *preſſo* , uſurpari , ex Henrico Stephano in Theſauro , ac ex Gatakero ad Antoninum (*p.* 82.) ſatis liquet . Anſam ſuſpicioni Apollodorus præbet in Bibliotheca ſcribens (*Cap. IV.* §. 3.) : τὼ

non poteſt; at alium tibicinem ſonantem audit, & ad cantum reviviſcit. Eadem Socratis quoque ſors eſt.

κιθάραν τρέψας, ἠγωνίζετο ὁ Ἀπόλλων, καὶ ποιεῖν ἐκέλευσε τὸν Μαρσύαν· τῷ δὲ ἀδυνατοῦντος, ἡττηθεὶς κρίσεως ὁ Ἀπόλλων. Hyginus itidem Fabul. CLXV. *Cum jam Marſyas victor diſcederet, Apollo citharam verſabat, idemque ſonus erat: quod Marſyas tibiis facere non potuit.* Nimirum, Salmaſio, viro eruditiſſimo, docente in Exercitationibus ad Solinum (*p.* 84): " Olim cum ſimplici adhuc „ muſica uterentur, ita tibiæ erant compactæ „ & factæ, ut ſingulis paribus unici tantum „ & ſingulares canerentur modi. Sic pro va„ rietate modorum, variæ etiam tibiæ facti„ tatæ. Aliæ erant quæ Phrygium, aliæ quæ „ Dorium, & diverſæ ab utriſque, quibus „ Lydium incinebant. Marſyas, qui primus „ geminas tibias inflavit, Phrygium his dum„ taxat canebat, nec in Dorium aut Lydium „ animam vertere, aut cantum inflectere po„ terat. Hinc in certamine, quod cum Apol„ line habuit, cum victor judicum ſententia „ pronunciatus jam diſcederet, *Apollo citha„ ram verſare cœpit*, inquit Hyginus, *idem„ que ſonus erat: quod Marſyas tibiis fa„ cere non potuit*, itaque victus eſt. Apollo

Μὴ δὴ φθόνει, μηδὲ φιλοτιμίᾳ ἀπίσει. τί δέδοικας, μὴ θεοῖς ὑβρίσηται καθ' ὑμῶν, ἂν διαλέγηται; ἀλλὰ λέγων μὲν, ὅδε τοιοῦτον εἶπε. ταῦτα δ' ἂν πῶς δυνάμενος ἢ σωφρῶν. ὁποῖος τὸ κύκνειον ᾠδοτερυγκέναι αὐτῷ λαλεῖν; σωφρῶν δὲ ὁ Σωκράτης ἐστίν; ἔστον αὐτὸν καὶ ὃν συμποσίῳ λαλεῖν· ἁπάσῃ τι ᾠδῇ τὴν δαιμονίᾳ φιλοσοφίαν (1). ἐγὼ νῦν μὲν μάλιστα ὥμην ἐληλέγχθαι τὸν συκοφάντην Σωκράτην, ὅτι φαύλος ὤφθη καὶ γεγηθὼς ἐκεῖνος ὅτι τῇ συμφορᾷ, ὅτε καὶ τοιοῦτον λόγον (2) διεξῆλθεν, οἷόν περ ἢ νῦν λέγει. τίσι λόγοις σωφρῶν ἐπιτάττετε; τί κτ'

„ citharam verſavit, dum ad aliud modula-
„ tionis genus citharam accomodavit & tem-
„ peravit: quod cum tibiis facere non potuif-
„ ſet Marſyas, quia ad Phrygiam tantum
„ harmoniam erant accomodatæ, nec ad aliam
„ eas convertere dabatur, nondum reperto
„ iiſdem tibiis omne modorum genus modu-
„ lari, inferior receſſit „. Si non hæc ad Li-
banii verba intelligenda ſufficiunt, quod ego
ſane fateor; ad lucem tamen nonnullam com-
parandam conducere poſſunt, donec meliora

Verum tu ne invideas, philoſophiæ ne diffidas. Anne times, ſi loqui fas illi ſit, adverſus vos ſupplicet Diis? At cum loquela uteretur, tale quid nunquam protulit: præterea vel tacens quis id facere poteſt. An vereris cicutam ei loquenti exhibere? Attamen etiam tacens nonne Socrates eſt? Sine itaque ut ſaltem in compotatione loquatur: nonnihil ad Genii propinationem dicat. Mea quidem ſententia, hoc potiſſimum tempus eſt, quo Socratis accuſatorum calumnia evincatur; quippe is hilari & exſultanti animo in calamitate ſua viſus ſit, quando ejuſcemodi, quales modo habet, ſermones habuerit. A quibuſnam vero ſermonibus ut abſtineat, præcipitis? Quid contra rempublicam, quid contra le-

---

alii proferant, ac Marſyam quoque cum δῶρα κεκολασμένα ἀμάθειαν renuentem, tum etiam ἄλλα αὐλοῦντος αὐταβιωσκόμενον, ex veterum doctrina commonſtrent.

(1) Ad invitationem ſcilicet ad cicutam bibendam Socrati a Genio factam. Libanii locum conferre juvat cum iis quæ de φιλοπονίᾳ Taylorus diſſerit ad Demoſthenem T. II. p. 338. Ed. Cantabr. 1757.

(2) Cod. Barb. ποιεῖσθαι λόγους διεξιέναι. οἷα γὰρ καὶ

τῆς πολιτείας (1), τί κτ' τῶν νόμων, τί κτ' τῶν ἀρχῶν, ἢ τῶν πατρικῶν λέγει; τὰ δὲ (2) δὴ νῦν καὶ τὰ ἱερώτατα ὑπὲρ τῶν νόμων φιλοσοφεῖ, καὶ φησιν ὐκ ἀποδράσεσθαι τούτους τοὺς δεσπότας, οὐδ' ἔσεσθαι μέτοικος Μεγαρέων ἢ Βοιωτῶν, οὐδὲ ξεύθ Πελοποννησίων ἢ Θετταλῶν (3)· ἀλλ' αὐτὸ μένειν (4) καὶ πείσεσθαι τὸ δοκοῦν Ἀθηναίοις.

Ὦ νομιμώτατε Σώκρατες, καὶ φιλαθηναιότατε διὰ πέλευς, πάντων ὧν οἶδα ἐγώ, οὐδὲ νῦν ἐξ Ἀθηνῶν ἀποδημῆσαι θέλεις. ἀλλὰ καὶ μουσικὴν ἐργάζεται καὶ ποιεῖ, καὶ κεκλεισμένος τοὺς θεοὺς ὑμνεῖ, καὶ νῦν ὡς τὸν Ἀπόλλω ποιήματα ἄδει. (5) τελλόντων γὰρ Σωκράτης καὶ ποιητὴς ἐγένετο (6). σὺ δὲ καὶ τὰ πειθὰ κελεύεις σωπᾶν Σωκράτην. σκοπία τοῦ-

---

(1) τί κτ' τῆς πολιτείας, deest comma totum in Codice Marciano.

(2) πάλε legendum videtur.

(3) Confer Platonis Critonem, ubi Crito Socratem frustra hortatur, ut in Thessaliam se recipiens mortem effugiat.

(4) f. μενεῖν

ges, quid contra magiſtratus, aut patria inſtituta inquit? Immo vero vel nunc ſanctiſſime de legibus philoſophatur; neque fore unquam affirmat, ut horum in ſe imperium refugiat, vel apud Megarenſes, Bœotioſve ſe recipiat, aut ad Peloponneſios, Theſſaloſve divertat; ſed hic ſe manſurum, quæque Athenienſibus viſa fuerint, ſubiturum.

O Socrates, omnium quos unquam novi hominum, ad extremum uſque ſpiritum legum obſervantiſſime, & Athenienſium amantiſſime! Ne nunc quidem ex Athenis demigrare vis! Immo vero & rem muſicam tractat & agit, & in vinculis poſitus Deos hymnis concelebrat, & nunc in Apollinem poemata canit: moriens enim Socrates poetam quoque ſe præbuit. Tu vero vel pedeſtri oratione Socratem abſtinere præcipis?

---

(5) Phædoni potiſſimum Platonis id nititur (*n.* 9.). Laertius carminis cujuſdam in Apollinem, quod Socrati nonnulli tribuebant, Dionyſidoro tamen abjudicante, initium affert, ac ex eodem alii repetunt.

(6) Comma integrum fortaſſe ex margine in textum irrepſit.

τὴν ἐπιτάττεις τῷ θεῷ. ὦ Ἄπολλον, σὺ μὲν κατέχεις ξεπίπδες τὴν Δηλίαν (1), ὄμηρον τὸ Σωκράτης, καὶ τὴν ἱερὰν ναῦν ὁ πέμπεις Ἀθηναίοις, πλείους ποιῶν τῷ σῷ θεράποντι τὰς βιωσίμους ἡμέρας. ἢ τὰ πλέματα καλλίονες ἐπ' Ἀθήνας μὴ φέρειν, ἵνα μακρότερα φιλοσοφῇ Σωκράτης· ἔστι δ' ὠφέλητον ποιῆσι τὴν σὴν χάριν.

Μὴ λαλείτω, φησὶ, μηδ' ἀκροατὰ πάρεσι (2), μηδὲ ἐὰ τοῦτο αἱρεῖται Σωκράτης. ἰσύκα δὲ ὀλίγων ἀπὸ τῆς δεσ-

---

(1) Δηλίαν θεωρίαν intelligas, ipso Libanio suggerente, qui hæc inferius habet: Ἄπολλον, ἔτι μοι τὴν ναῦν κάπαχε, ἔτι μοι περὶ Δῆλον ἡ θεωρία βραδυνάτω. Est vero perquam cognitum ex Phædone potissimum, (*n.* 2.) ac Xenophontis Memorabilibus (*Lib. IV. Cap.* 8.), Athenienses, voti a Theseo tum cum interfecit Minotaurum editi, religione obstrictos, sacram legationem (θεωρίαν) quotannis mittere Delum solitos, totum illud tempus, quo legatio peragebatur, nullis de fontibus pœnis sumptis funestare consuevisse: ex quo Socrati, qui pridie quam legatio inciperet, condemnatus fuerat, ad triginta dies vita producta est. Libanius itaque & in Apologia Socratis

Adversa profecto Deo hæc præcepta sunt. Ac tu quidem, Apollo, Delum profectam legationem, Socratis obsidem, consulto detines, & navem sacram Athenienſibus non remittis; atque adeo cultori tuo vitæ terminos producis: ventis quoque imperas, ne Athenas ferant, quo diutius philoſophetur Socrates: hi vero tuam nobis gratiam inanem efficiunt.

Ne loquatur, inquit; auditor nemo accedat, ne ſi quidem id Socrates poſtulet. Quando vero dolore ex vinculis affectus, crus idem extendat, ſeque reficiat, neque

---

(*T. I. Oper. p.* 687.) ad rem inquit: τὸ δὲ καὶ τῶν θεωμένων ἐστέρθαι τὸν πλοῖον, τὸν χορὸν εἰς τὴν Δῆλον ἀγόντων, ἐ φαίνεται δηλῶν, ὡς ἐμποδὼν ὁ θεὸς ἵσταται τῇ πελάσῃ, καὶ τὴν σώζουσαν φέρει; De Athenienſium legatione ad Apollinem Deliaca Meurſius in Theſeo (*Cap.* 17.) Spanhemius in Obſervationibus ad Callimachi Hymnum in Delum (*In Inſcript. Hymn. & v.* 278. 314.) Potterus in Archæologia Græca (*Lib. II. Cap.* 9.) & Corſinius in Faſtis Atticis (*T. II. p.* 320.) ubi Meurſium immerito reprehendit ac ſi ea Deliaca feſta, quæ ab Athenienſibus quotannis agebantur, ignoraverit.

(2) f. πάεμπ.

μὲ τὸ σκέλας αἰατείνας αἰαπαύεται, (1) μηδὲ περὶ τᾶτο λέγη; μηδὲ περὶ συγγενᾶς ἡδονῆς καὶ λύπης φιλοσοφῆ; ἐρωτᾶσί τι Σιμμίας ἢ Κέβης ὑπὲρ ψυχῆς, μηδὲ ὑπὲρ τότε λέγη; ἀλλ' Ἀθηναῖοι μὲν φιλοσοφᾶσιν, ἀνθρωπος δὲ Ἀθηναῖος σωπᾷ; φαιδρός ἐστιν ἀποθανέμενος· τᾶτο θαυμάζεσι μᾶλλον οἱ ἐκείνε φίλοι. μὴ διαλέξηται πόθεν, εἴτις ἀθανάτον ψυχὴν εἶναι πύθεται; ἀλ' ὀφείλη θυσίαν τινὶ τῶν θεῶν, μηδὲ ταύτην ἀποδῶναι κελεύσεις τῶν ἑταίρων τινί; κἂν μέλλη πιεῖσθαι τὸ κώνειον, μὴ πείσῃ, μηδ' εὔξηται τὸ σωθῆναι αὐτῷ; τί γὰρ περίεργον, τί δὲ ἄκαιρον λέγεις; ἀλλος μέν τις πολλῶν ὑπὲρ χρημάτων, ἢ παίδων ἐπισκήπτει, ἢ περὶ τᾶ σώματος, ἢ τῆς ταφῆς· Σωκράτης δὲ κάθηται (2) λέγων, ὡς ὁ χὴ

---

(1) Socratem in Phædone (*n.* 8.) de voluptate dolori conjuncta differentem, postquam crus vinculis ligatum ad se contraxerat atque fricuerat, Libanius innuit; quemadmodum cum Socratem de precibus ac sacrificiis Diis faciendis sollicitum exhibet, quæ Plato sub

hac de re verbum faciat? Neque de ingenita voluptate & dolore philoſophetur? Neſcio quid de anima Simmias & Cebes interrogant, neque de hoc reſpondeat? Atqui Athenienſium philoſophari proprium eſt; homo tamen Athenienſis taceat? Jam moriturus animo jucundo eſt: id vel maxime amicos ejus in admirationem trahit. Non colloquetur cum interrogante quopiam, undenam immortalitatem anima ſortita ſit? Deo alicui ſacrificium facere ſi teneatur, neque hoc amicorum ulli ut præſtet, ei mandare licebit? Quamvis vero cicutam eſt bibiturus, non libationes peraget, conſuetaſve ſibi preces non fundet? Quidnam, quæſo, inane, quidve intempeſtivum is loquitur? Equidem alii dum mortem ſubeunt, de facultatibus aut de filiis extrema præcipiunt; tum de ſuo ipſorum corpore, vel de ſepultura: Socrates vero in eo tranquille occupatur, ut dicat, quod flere & in-

---

ejuſdem Dialogi finem habet, plane reſpicit.

(2) Sic Barberinus Codex; vox tamen abeſt a Marciano, pro qua κάθηται legendum putarem, niſi potius τὸ ἐπισκήπτειν vel πλάττειν per ellipſin deſit.

κλαίειν καὶ στένειν, οὐδὲ τὸν παρόντα βίον μόνον ἔσεσθαι νομίζειν, ἀλλ' ὡς ἐκδέχεταί τις ἡμᾶς ἑτέρῳ μακρότερῳ τὸ σωὶ τῷ σώματι, (1) ἐπιδεῖν λυθῶμεν ὀστῶν τε καὶ σαρκῶν, καὶ τὸ παντὸς τότο δεσμωτηρίε, εἴτε σώματος, εἴτε σήματος (2) χρὴ λέγειν, ἄτιμον ἐπὶ τιὶ ἀξίαν ἕκαστοι διανομιὶν. καὶ χρὴ ζῶντας μὲν φιλοτορεῖν, καὶ θανάτου μνήμιν (3) ποιεῖσθαι τὸν βίον, ἀναμιμνησκομένες τὰ πολλὰ τῆ ἀρχαίων

---

(1) καὶ fortaſſe inſerendum.

(2) Socrates apud Platonem in Cratylo (*T. I. Oper. pag.* 400.): καὶ γάρ σῶμά τινες φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς, ὡς πεθαμμένης ἐν τῷ νῦν παρόντι· καὶ διότι ᾧ ἂν σημαίνει ἃ ἂν σημαίνῃ ἡ ψυχή, καὶ τοῦτο σῶμα ἐκλήθη καλῶς. Et in Gorgia (*T. I. p.* 493.): ἐγὼ δ' ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τεθνᾶμεν, τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῶν σῆμα. Macrobius vero in Somn. Scip. Lib. I. Cap. XI. " Ideo cor-„ pus δέσμας, hoc eſt vinculum nuncupatur, „ & σῶμα, quaſi quoddam σῆμα, ideſt animæ „ ſepulchrum. Unde Cicero pariter utrumque „ ſignificans, corpus eſſe vinculum, corpus eſſe „ ſepulcrum, quod carcer eſt ſepultorum, „ ait: *Qui e corporum vinculis, tanquam e* „ *carcere evolarunt* „.

gemiſcere haudquaquam oportet, aut præſentem hanc tantummodo vitam eſſe, exiſtimare; ſed aliam quandam hac, quam cum corpore vivimus, multo diuturniorem manere nos; quodque ubi ſoluti fuerimus oſſibus & carne, totoque carcere hoc, ſive illud corpus, ſive ſepulcrum dicendum ſit, ſinguli ad retributionem pro meritis accipiendam abimus. Et philoſophandum quidem eſſe, dum vivimus, vitamque ipſam ceu mortis commentationem eſſe ducendam; animo revolventibus nobis pleraſ-

---

(3) μελέτω pro μνήμω Macarius Chryſocephalus legit. Ac ſane quidem Libanius hic ea potiſſimum Phædonis verba expreſſiſſe videtur, quibus Socrates, animum, qui commercium cum corpore in hac vita refugere conſueverit, mortem quoque commentari eundem conſueviſſe affirmat; cum id revera non aliud ſit, quam μελέτη θανάτου (*p.* 217. *Ed. Forſteri* 1745.): τὸ μελέτημα αὐτῶν τοῦτο ἐστι περὶ φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. Hinc Cicero Platonicis verbis, Tuſcul. Lib. I. Cap. 30. *Tota philoſophorum vita commentatio mortis eſt*: quam ſententiam ex Platone, ceu fonte, linguæ utriuſque ſcriptores bene multos derivaſſe, ex allatis ibidem a Daviſio perſpicuum eſt.

μαθημάτων (1), ἐν οἷς ἐνταῦθα δοκοῦμεν μένειν. ἐλθόντης δὲ τῆς μοίρας τῆς εἱμαρμένης, κύφους καὶ μετεώρους φέρεσθαι παρὰ δεσπότας θεοὺς καὶ δαίμονας ψυχῶν δικαστάς, οἳ νέμουσι τοῖς μὲν καθαροῖς καὶ δικαίοις (2) βεβιωκόσι, καὶ μὴ φιλοσοφίας ἀληθοῦς ἀναχωρήσασι τῷ ἐν τῇ γῇ θραυμάτων, θεῶν ἀκολουθίαν (3) καὶ τὴν ὑπερουράνιον περίοδον τὸ δικαίου καὶ καλοῦ καὶ ἀθανάτου ψυχῆς δαίμονος· τοῖς δὲ ἀθέσμως καὶ ἀδίκως βιώσασι, καὶ πολλῶν τὰς ψυχὰς μεσοῖς ἀποσυργημάτων, Ταρταροίτε καὶ Κωκυτοὶ καὶ Πυριφλεγέθοντες ὑποδοχαὶ, καὶ δειναὶ κολάσεις καὶ πολυχρόνιοι τιμωρίαι (4) ἐν

(1) Pervulgatum Platonicæ philoſophiæ dogma de reminiſcentia, ex Pythagorica ſchola hauſtum, Socrati Plato tribuit in Phædone, in Phædro, & in Menone. In Phædone (*p.* 195. *Ed. Forſteri*): ὦ Σώκρατες, ἄωδας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις ἐκ ἄλλοτι, ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει ὄσα.

(2) καθαρῶς καὶ δικαίως juxta Chryſocephalum.

(3) εἰς δέγε θεῶν γενέθ, μὴ φιλοσοφίσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι, ἃ δέμις ἀφικνεῖ-

que veterum disciplinas, in quibus heic manere videmur. Fato vero constituto adveniente, leves effectos nos & alta petentes, deferri ad rerum dominos Deos ac dæmones, animarum judices; qui iis quidem qui caste ac juste vixerint, & ut verum philosophum decet, ea quæ heic negotium facessunt, toleraverint, Deorum consortium, & justæ, honestæ, immortalisque felicitatis animæ continuationem in cœlis retribuunt: eos autem qui præter jus & æquum vitam duxerint, multaque impietate animam compleverint, Tartara & Cocytos & Pyriphlegethontas excipere, horrenda quoque supplicia diuturnasque pœnas, in igne ac tenebris portentosisque fluentis, quæ nunquam desituro impetu ferantur.

ἄλλῳ, ἢ τῷ φιλομαθεῖ. Plato in Phædone p. 221. Ed. Forsteri.

(4) Insignia hæc Socratis præcepta de præmiis pœnisve vitæ futuræ ex Phædone potissimum Libanius deprompsit; ex hoc vero rursus Macarius Chrysocephalus repetit in fragmento juxta Codicem Marcianum a Cl. Villoisonio editum (*T. II. Anecdot. pag.* 14.) hujusmodi verbis : ὡς μὲν καθαρῶς ἐν δικαίως βεβιωκότας, καὶ μετὰ φιλοσοφίας ἀληθοῦς ἀναχωρήσαντας ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ πραγμάτων, θεῶν ἀκολου-

πυεὶ, ἢ σκότῳ, καὶ ἀλλοκότοις ῥήμασιν ἀληκτον ἐλαυνομένοις φοβῷ.

Ταῦτ' ἐστὶν ἃ λέγει Σωκράτης, ταῦθ' ἡμῖν ἐπισκήπτει, αὖται διαθῆκαι Σωκράτους. τίς φθονήσει ἡμῖν τῆς Σωκρατικῆς ἀθανασίας; ἔστον ἡμᾶς ἀκῦσαι πάλιν ἢ πιῶσαθαι ταύτας τῆς εὐδαιμονίας ἐλπίδας. Σωκράτει μεὺ ὧδε κὰλλιστα, κἂν μὴ λέγει. μακρὸς αὐτὸν βίος περιμένει, καὶ λόγοι πολλοὶ, καὶ ἀκροαταὶ θεοί· ὡρὸς ἐκείνους ἐρεῖ, φιλοσοφήσει λελυμένος, ἅπαντα ἐκείνοις διηγήσεται. ἡμῖν δὲ τοῖς καταλειφθησομένοις Σωκράτους ὀρφανοῖς τῦτο δεινόν ἐστιν, εἰ μήθ' ὑπὲρ ὧν ἀμφισβητεῖ τις ἡμῶν, μηδὲ περὶ τότων ἐρήσεται, μηδ' ἀπολαύσῃ τις ἡμῶν ἔτι τῆς Σωκράτους ἐπιδημίας. Ἄπολλον, ἔμοιγε τιὼ ναῶν κάταχε, ἔτι μοι περὶ Δῆλον ἡ θεωρία (1) βραδυνάτω· ἔχω τι καὶ

δίαι δέχονται, καὶ ἡ ὑπερφάτως περίοδος, ἡ δέα αὐτὸ τὸ δικαίως, καὶ καλὸ, καὶ ἀγαθὸν, καὶ ψυχῶν εὐδαιμονίαν· τοῖς δὲ ἀδίκοις (male ἀδύκοις, typographi facile vitio) καὶ ἀδίκως βιώσασι, Τάρταροί τε, καὶ Κωκυτοὶ, καὶ Πυρι-

Hæc loquitur Socrates, hæc nobis præcipit, hæ ſupremæ Socratis tabulæ ſunt. Quiſnam Socratis immortalitatem nobis invideat? Sine, quæſo, eum rurſus audiamus, & hanc felicitatis ſpem in nobis roboremus. Socrati quidem incommodius nihil accidit, etiamſi minime loquatur: diuturna eum vita manet, ſermocinatio prolixa, Diique ipſi auditores: ad eos loquetur, vinculis ſolutus philoſophabitur, iis omnia enarrabit. Nobis vero Socrate carituris ægre ferendum, ſi neque de rebus, quæ apud nos in dubitationem veniunt, eum conſulere, neque ejus converſatione frui cuiquam licebit. Eja, Apollo, navem diutius tu mihi detine, juxta Delum legatio ſacra diutius cunctetur. Quædam adhuc mihi reſtant de ſermocinatione, de ſilentio, de ſalute, a Socrate quærenda. At vos, calumniatores, quouſque ſupereſt Socrates,

---

φλεγέθοντες, ὑποδοχαὶ, καὶ δειναὶ κολάσεις καὶ πολυχρόνιοι τιμωρίαι παραδίονται.

(1) Θεωρία, ipſa nimirum legatio Delum ad Apollinem miſſa, quam Plato in Phædone (n. 2.) & Xenophon in Memorabilibus (Lib.

περὶ λόγου καὶ σωτηρίας Σωκρατικοῦ ἐρήσεσθαι. ὑμεῖς δὲ, ὦ συκοφάνται, δότε ἡμῖν ὀναθαι μέχει περείεσι Σωκράτης. οἴμοι· τήμερον γὰρ ἡ ναῦς ἴσως ἀφίξεται· τοῦτο ὄναρ προσηρήθη Σωκράτει (1). μὴ φθονήσετε ἡμῖν τῆς μιᾶς ἡμέρας. εἶπον καὶ νῦν μὲν (2) ἐγὼ σιταῦθα ἀσχολοῦμαι, Σωκράτης δὲ ἑτέροις λαλεῖ, καὶ ταῦτα εἰκὶ μὲν καὶ παρὰ τῶν ἑταίρων τῶν ἀκροατῶν μαθεῖν· ἥδεως δὲ οἷον Σωκράτους ἀκοῦσαι αὐτοῦ. τὰ σιαντία, σοῦ δέομαι Σώκρατες, ἢ ὅτοι κελεύστιν, λέγειν μήτι ζῶντα μόνον, μηδὲ ἀπὸ τότε τοῦ σώματος· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ κώνειον λέγε (3), καὶ

IV. Cap. 8. §. 2.) hoc itidem nomine appellant; quamvis θεωρίδα, *navigium legatos ferens*, apud Xenophontem Stephanus & Erneſtus mallent, contra quidem manuſcriptorum codicum auctoritatem, qui in Bibliotheca Marciana ſunt; ac ipſo quoque Libanio adverſante, qui θεωρίαν a navi diſcernit. Hac tamen in re Scholiaſtes Platonis ineditus, juxta Codices Marcianos CLXXXIV. & CLXXXVI. ad initium Phædonis hæc habet: θεωρίαν ἀπάξειν, ἀντὶ τοῦ θυσίαν ἀποπεμπεῖν. θεωροὶ δέ εἰσιν, οἱ πεμπόμενοι θύσαι καὶ θεραπεύσαι τὸν

eo ut juvemur, permittite. Heu! Fortaſſe hodie navis adveniet: eſt id Socrati in ſomniis prænunciatum. Ne itaque vel unam diem nobis invidere velitis. Sicubi nunc quidem occupatione hic ego diſtinear, Socrates vero aliis loquatur; ab eo tamen dicta ex amicis, qui audierint, cognoſcere licet: at ipſum Socratem audire loquentem nil prorſus æquat. Secus ac hi præcipiunt, te precor ut facias, Socrates; ut loquaris videlicet, non modo vivens, aut ex corpore iſto tantum; ſed vel poſt cicutam loquere, nec a loquendo unquam ceſſes, ne cum quidem e vita migraveris. Anima equidem omnis eſt immortalis: id tecum ſentio; tua vero omnium maxime immortalis. Sapientum vero dæmonum ſi

---

δεῖν· ὅδεν καὶ αἱ ὁδοὶ δι' ὧν ἐπορεύοντο, θεωρίδες κέκληνται ἐκαλοῦντο, καὶ τὰ διδόμενα θεωρικά, καὶ ἡ ναῦς ἡ εἰς Δῆλον πεμπομένη θεωρίς, καὶ ὁ ἱερὸς θεωρός. Confer Valckenarium in Ammonium de adfinium vocabulorum differentia p. 92.

(1) Somnium reſpicit, ex quo Socrates in Critone (*pag.* 125. *Ed. Foſſteri*), poſt diem tertium navem e Delo redituram didiciſſe affirmabat.

(2) Cod. Barb. ἤπερ νῦν μεν

(3) Cod. Barb. λέγειν

μὴ πώστε λέγων (1), μηδ' ὅταν ἀποθάνῃς. ψυχὴ μὲν πᾶσα ἀθάνατος, καίτοι πείθομαι· ἡ δὲ τὴ μᾶλλον ἑτέρας (2). εἰ δέ τις τῶν σοφῶν δαιμόνων (3) ἐπιφοιτᾷ ταῖς τῶν φίλων ψυχαῖς, μὴ σιώπα, καὶ δι' ὀνείρων ἡμῖν λάλει, Σώκρατες, ὡς νυῦ οἱ θεοί.

---

(1) Cod. Barb. λέγειν

(2) Cod. Barb. ἑπέρων

(3) Ex Platonica philoſophia Libanius loquitur. Plato namque in Cratylo (*Oper. T. I. p.* 398.) animam hominis, qui juſte ac honeſte vitam duxerit, corpore potiſſimum exutam, δαίμονα fieri ſtatuit, quod magnæ cujuſdam ſortis dignitatem conſequatur. Apulejus quoque de Deo Socratis (*T. II. pag.* 688. *in uſ. Delph.*): *Eſt & ſecundo ſignificatu ſpecies dæmonum animus humanus, emeritis ſtipendiis vitæ, corpore ſuo abjurans.* Rem explicant Philo Judæus de Gigantibus (*Oper. T. I. p.* 263.) & in opere inſcripto: *Quod ſomnia a Deo mittantur* (*ib. p.* 642. *Ed. Mangey*), Maximus Tyrius in Diſſertatione

quis ad amicorum animas venit, ne taceas, o Socrates; immo, quod nunc Dii faciunt, per somnia nobis loqui ne prætermittas.

XV. n. 6. & Olympiodorus in Commentario inedito in Alcibiadem Platonis priorem, in quo juxta Codicem Marcianum CXCVII. hæc habet: Γ'στέον ἐν ὅτι ξ ̓ εἰσὶ διαφοραὶ δαιμόνων. τῶν γὰρ δαιμόνων, οἱ μὲν κατ' ἀναλογίαν, οἱ δὲ κατ' οὐσίαν, οἱ δὲ κ ̓ χέσιν . . . . κ ̓ χέσιν δὲ λέγονται δαίμονες αἱ ψυχαὶ τῶν ἀ ̓βεβιωκότων, οἵ αἰσιν αἱ τῶ χρυσογενέος, αἵτινες χετικῶς ἔχουσαι πρὸς τὰς δαίμονας, καὶ αὐταὶ δαίμονες προσαγορεύονται, ὥς φησι ξ ̓ Ησίοδος περὶ αὐτῶν.

Οἱ μὲν δαίμονες ἀγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται.

Ε'θλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Eadem cum Olympiodoro docet Proclus apud Cælium Rhodiginum Lectionum Antiquarum Lib. II. Cap. 9.

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΟΥ ΡΥΘΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Β.

Ὅτι μὲν τὸ ῥυθμὸς πλείους εἰσὶ φύσεις, καὶ ποῖα τις αὐτῶν ἑκάστη, καὶ διὰ τίνας αἰτίας τῆς αὐτῆς ἔτυχον προσηγορίας, καὶ τί αὐτῶν ἑκάστῃ ὑπόκειται, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένον (1).

---

(1) Ariſtoxeni quædam de rhythmo, quæ ab hiſce fragmentis abſunt, Pſellus affert in opuſculo inſcripto Προλαμβανόμενα εἰς τὴν ῥυθμικὴν ἐπιστήμην; quod equidem juxta Codicem Marcianum DXXIV. ejuſcemodi initium habet: Τῆς ῥυθμικῆς ἐπιστήμης τοῦτο προλαβεῖν σε χρέων. καὶ προῶτόν γε ὅτι παῦ μέβρον φορὸς τὸ μεβάμενόν πως καὶ τέρυκε καὶ λέγεται. ὥστε καὶ ἡ συλλαβὴ ὕπως αὖ ἔχει φορὸς τὸν ῥυθμόν, ὡς τὸ μέβρον φορὸς τὸ μεβάμενον· ὅπερ οὐδαμῶν ἐστιν, οἷον μεβεῖν τὸν ῥυθμόν. ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν λόγον οἱ παλαιοὶ ἔφασαν ῥυθμικοί. ὁδέ γε Ἀριστόξενος, ὃς ἔστι, φησὶ, μέβρον ἡ συλλαβή. πῶς γὰρ μέβρον αὐτό γε ὡρισμένον ἐστὶ κατὰ τὸ ποσόν, καὶ φορὸς τὸ μεβάμενον ὡρισμένον (f. ὁρισμόν) ἔχει· ἡ δὲ συλλαβὴ οὐκ ἔστι κατὰ τοῦτο ὡρισμένη φορὸς τὸν ῥυθμόν, καὶ τὸ μέβρον φορὸς τὸ μεβάμενον. ἡ γὰρ συλλαβὴ οὐκ ἀεὶ τὸν αὐτὸν χρόνον

ARISTOXENI
RHYTHMICORUM ELEMENTORUM
LIBER SECUNDUS.

QUOD igitur rhythmi plura ſint genera, & qualenam eorum quodlibet ſit, & quibus de cauſſis eandem appellationem ſint conſequuta, quidve cuique eorum veluti materia ſubſit, in ſuperioribus dictum eſt:

κατέχει. τὸ δὲ μέρος ἡρεμεῖν δεῖ καὶ τὸ ποσὸν, καθὸ μέρος ἐστὶν, καὶ τὸ τῶ χρόνω μέρος ὡσαύτως καὶ τὸ ἐν τῷ χρόνῳ ποσόν. ἡ δὲ συλλαβὴ χρόνε τινὸς μέρος ἔσα, ἐκ ἡρεμεῖ καὶ τὸν χρόνον. μεγέθει μὲν γὰρ χρόνων οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ καπέχουσιν αἱ συλλαβαί. Ex Elementis Ariſtoxeni Rhythmicis hauſſiſſe videtur Dionyſius Halicarnaſſeus, quod in libro de admirabili vi dicendi in Demoſthene tradit (*T. VI. Oper. p.* 1101. *Ed. Reisk.*) nempe ῥυθμὸν ἡγεμόνα tribus brevibus ſyllabis conſtare, ὡς τοῖς περὶ Ἀριστόξενον ἔδοξε. Neque aliunde fortaſſe ſumpta vocis diviſio, quam Quintilianus profert Inſtitutionum Oratoriarum Libro I. Cap. 10. *Vocis rationem Ariſtoxenus Muſicus dividit in ῥυθμὸν & μέλος ἔμμεβον, quorum alterum modulatione, alterum canore ac ſonis conſtat.* Haud vero ſatis probabili

νῶν δὲ ἡμῖν περὶ αὐτῶ λεκτέον τῶ ἐν μουσικῆ τασσομένω ῥυθμῶ. ὅτι μὲν ὖν περὶ τὸς χρόνους ἐστὶ, καὶ τινὰ τόπων αὐθησιν, εἰρηται μεν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, λεκτέον δὲ καὶ πάλιν νῦν· ἀρχὴ γὰρ τρόπον τινὰ τῆς περὶ τὸς ῥυθμὸς ἐπιστήμης ἐστὶν αὕτη. νοητέον δὲ δύο τινὰς φύσεις τούτας, τήν τε τῶ ῥυθμῶ καὶ τήν τῶ ῥυθμιζομένω, παραπλησίως ἐχόντας πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ ἔχει τὸ σχῆμα καὶ τὸ σχηματιζόμενον πρὸς αὐτό (1). ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα πλείας ἰδέας λαμβάνει σχημάτων, ἐὰν αὐτῶ τὰ μέρη τεθῆ διαφερόντως, ἤτοι πάντα, ἢ τινα αὐτῶν· ὅτω καὶ τῶν ῥυθμιζομένων ἕκαστον πλείας λαμβάνει μορφὰς, ἃ κατὰ τήν αὐτῶ φύσιν,

---

conjectura ſuſpicari mihi viderer, in tanta præſertim operum Ariſtoxeni deperditorum copia, ad hos ipſos libros Marium Victorinum reſpexiſſe, dum Libro primo Artis Grammaticæ ſcripſit: *Unde fit, ut in omni metro noviſſima ſyllaba indifferens habeatur. Nam Ariſtoxenus Muſicus dicit, breves finales in metris, ſi collectiores ſint, eo aptiores ſeparationi verſus a ſequente verſu fieri; iccircoque in ſexta ſede triſyllabos figura non*

nunc vero de eo rhythmo nobis differendum, qui in muſica poſitus eſt. Ac illum quidem circa tempora verſari, eorumque ſenſum, tametſi ſuperius quoque dictum ſit, vel nunc nobis diſputandum; hoc enim quodammodo veluti principium quoddam rhythmicæ ſcientiæ eſt. Animadvertendum vero eſt duo hæc genera, rhythmi videlicet, & ejus quod rhythmo agitur, non admodum inter ſe diſſidere; perinde nempe ſe habent ac figura, & id quod ad illam figuratur. Quemadmodum enim corpus plures recipit figurarum ſpecies, ſi ejus partes alio vel alio modo diſponantur, ſive omnes, ſive earum aliquot; ita & quodlibet eorum quæ ad rhythmum exiguntur, plures accipit formas, non ſua quidem natura, ſed rhythmi ipſius. Eadem namque dictio in tempora invicem diverſa tributa,

---

ponitur, quia moram habet: at contra diſyllabos familiaris eſt, quia celerius deſinit, & eo magis, ſi poſteriorem ſyllabam brevem habuerint. (pag. 2506. Auctor. Grammat. Putſchii).

(1) Codex Vaticanus ϕρὸς αὐτά. Pſellus autem: νοητέον δὲ τόν τε ῥυθμὸν καὶ τὸ ῥυθμιζόμενον ἀδιαφλησίως ἔχειν τὸ ϕρὸς ἄλληλα, ὥσπερ ἔχει τὸ σῶμα καὶ τὸ σχηματιζόμενον ϕρὸς ἑαυτό.

ἀλλὰ κτ' τιὺ τῆ ῥυθμῆ . ἡ δὲ αὐτὴ λέξις ἐς χρόνους τεθεῖσα διαφέροντας ἀλλήλων , λαμβανει τινὰς διαφορὰς τοιαύτας , αἳ εἰσιν ἴσαι αὐταῖς τῆς τῆ ῥυθμῆ φύσεως διαφοραῖς . ὁ αὐτὸς δὲ λόγ@ κτ' τῆ μέλους , καὶ εἴ τι ἄλλο πέφυκε ῥυθμίζεσθαι τῷ τοιούτῳ ῥυθμῷ , ὅς ἐστιν ἐκ χρόνων συνεστηκώς .

Ἐπάγειν δὲ δεῖ τιὺ ἄῤῥησιν ἐνθένδε περὶ τῆς ἐρημένης ὁμοιότητ@ , πειρωμένους συιορᾶν κὴ περὶ ἑκατέρα τῆ ἐρημένων , οἷον τῆτε ῥυθμῆ κὴ τῆ ῥυθμιζομένη . τῶν τε δὴ πεφυκότων χημαπίζεσθαι σωμάτων ἑδενὶ ἑδέν ἐστι τῆ χημάτων τὸ αὐτό · ἀλλὰ διάδεσίς τίς ἐστι τῆ τῆ σώματος μερῶν τὸ χῆμα , γινόμενον ἐκ τῆ χεῖν πως ἕκαστον αὐτῶν · ὅθεν δὴ καὶ χῆμα ἐκλήθη . ὅ, τε ῥυθμὸς ὡσαύτως , ἑδενὶ τῆ ῥυθμιζομένῳ ἐστὶ τὸ αὐτό · ἀλλὰ τῆ διατιθέντων πως (1) τὸ ῥυθμιζόμενον , καὶ ποιούντων κτ' τὰς χρόνους τοιονδε , ἢ τοιονδε . προσέοικε δὲ ἀλλήλοις τὰ ἐρημέ-

(1) Pfellus πρὸς

talia quædam discrimina recipit, quæ differentiis ipsis naturæ rhythmi æqualia sunt. Eadem dicenda sunt de cantu, aut si quid aliud ea natura comparatum est, ut rhythmo hujusmodi agatur, qui temporibus constat.

Hinc porro necesse est prædictam similitudinem veluti sensibus objicere, dum nitimur uno quasi obtutu contemplari utrumque, rhythmum videlicet, & quod rhythmice agitur. Nulli enim eorum corporum quæ figurari nata sunt, eadem est figura; sed colligatio quædam partium corporis ipsamet figura est, inde resultans, quod certa quadam ratione se quælibet earum habeat: quamobrem etiam σχῆμα, seu habitudo, vocata est. De rhythmo itidem sentiendum: nulli enim eorum quæ rhythmo aguntur idem inest; bene vero iis, quæ certa quadam ratione afficiunt illud quod rhythmo agitur, & hoc vel illud secundum tempora efficiunt. Hæc etiam in eo concordant, quæ a nobis dicta sunt, quod

να καὶ τὸ μὴ γίνεσθαι καθ' αὑτά. τό, τε δὲ χῆμα, μὴ ὑπάρχοντος τοῦ δεξομένου αὐτό, δῆλον ὡς ἀδυνατεῖ γενέσθαι· ὅ, τε ῥυθμὸς ὡσαύτως, χωρὶς τοῦ ῥυθμιζομένου (1) καὶ τέμνοντος τὸν χρόνον, ἃ δύναται γίνεσθαι· ἐπειδὴ ὁ μὲν χρόνος αὐτὸς αὑτὸν ἃ τέμνει, καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν· ἕτερόν δέ τινος δεῖ τοῦ διαιρήσοντος αὐτόν. ἀναγκαῖον (2) ἂν εἴη μεριστὸν εἶναι τὸ ῥυθμιζόμενον γνωρίμοις μέρεσιν, οἷς διαιρήσει τὸν χρόνον.

Ἀκόλουθον δέ ἐστι τοῖς εἰρημένοις καὶ αὐτῷ τῷ φαινομένῳ τὸ λέγειν, τὸν ῥυθμὸν γίνεσθαι, ὅτ' ἂν ἡ τῶν χρόνων διαίρεσις τάξιν τινὰ λάβῃ ἀφωρισμένην. (3) ὁ γὰρ πᾶσα χρόνων τάξις ἐν ῥυ-

---

(1) Ita Codex Marcianus, itidemque Pſellus: Codex Vaticanus ῥυθμισομένου.

(2) ἓν hic interſerit Pſellus.

(3) Hinc rhythmi definitio ex Ariſtoxeni ſententia conſtat; quam iiſdem propemodum verbis Pſellus exhibet: ἔστι δὲ ὁ μὲν ῥυθμὸς σύστημά τι συγκείμενον ἐκ χρόνων κατά τινας ὅρους ἀφωρισμένων. Immo vero Bacchius in Introductione Artis Muſicæ (*p.* 22. *Ed. Meibomii*): κατὰ δὲ Ἀριστόξενον, ῥυθμός ἐστι χρόνου

per se non fiant. Figura enim, si non adsit quod illam in se recipiat, liquet impossibile esse ut habeatur; nec aliter rhythmus, sine eo quod rhythmo agi oporteat, quodque tempus partiatur, contingere nequit. Siquidem tempus se ipsum non partitur, quemadmodum in superioribus diximus; sed alio quopiam indiget, quod illud partiatur. Necesse est igitur, quod rhythmo agitur ut dividi possit manifestis partibus, quibus tempus ipsum discriminet.

Ex iis quæ dicta sunt, atque etiam ex eo quod apparet, consequitur ut dicamus, rhythmum fieri quoties temporum divisio constitutionem quandam determinatam recipiat. Neque enim quælibet temporum constitutio in rhythmis locum habet. Vel

---

διηρημένος ἐφ' ἑκάστῳ τῷ ῥυθμίζεσθαι δυναμένων. Syrianus in Hermogenem de formis Orationum: ὁ δὲ ῥυθμός ἐστιν, ὥς φησιν Ἀριστόξενος καὶ Ἡφαιστίων, χρόνων πάξις· χρόνος δέ ἐστι μόριον ποδὸς, ἢ φωνῆς μέρος ἐλάχιστον, ἢ μέρος κινήσεως. Et hæc quidem juxta Aldi editionem an. 1509. (*p.* 381.) at juxta Codicem Marcianum CCCCXXXIII. qui ab ea nec raro, nec leviter dissidet, de quo alibi: ῥυθμὸς δέ ἐστι χρόνου διηρημένου ὑπὸ λέξεως, ἢ μέλους, ἢ

θμοῖς (1). πιθανὸν μεὺ ὃν τὸ χωρὶς λόγε, τὸ μὴ πᾶσαν λόγε τάξιν εὔρυθμον (2) εἶναι. δεῖ δὲ καὶ διὰ τῶν ὁμοιοτήτων ἐπάγειν τὴν διάνοιαν, καὶ πειρᾶσθαι καταυοεῖν ἐξ ἐκείνων, ἕως αὖ παραγενήται ἡ ἐξ αὐτῶ τὸ πράγματος πίστις. ἔστι δὲ ἡμῖν γνώριμα τὰ περὶ τὴν τῶν γραμμάτων συνθεσιν, καὶ τὰ περὶ τῶν διαστημάτων, ὅτι ὅτ' ὂν τῷ διαλέγεσθαι πάντα τρόπον τὰ γράμματα συντίθεμεν, ὅτ' ὂν τῷ μελῳδεῖν τὰ διαστήματα· ἀλλ' ὀλίγοι μεὺ τινές

κινήσεως, κατάπνα τάξιν ὡρισμένην λόγῳ. ὡς δὲ Ἀριστόξενος καὶ Ἡφαιστίων φασὶ, χρόνων τάξις. χρόνος δέ ἐστι μόριον ποδὸς, ἢ φωνῆς μέζον ἐλαχιστον, ἢ μέζον τι κινήσεως. Ex recentioribus Latinis ſcriptoribus Ariſtoxenicam rhythmi definitionem afferunt Georgius Valla Expetendorum & Fugiendorum Lib. XXXVIII. Cap. 40: *Rhythmus, ut Ariſtoxenus ait, eſt tempus diviſum in unumquodque, quod ſub modulatum cadere poteſt;* itidemque Jovita Rapicius de Numero Oratorio Lib I. (*pag. 6. Ed. Ald.*): *Philoxenus* (lege *Ariſtoxenus*) *igitur, muſicus longe celeberrimus, ῥυθμὸν τάξιν τῶν χρόνων, ideſt ordinem temporum eſſe diffinivit.* Ariſtides vero Quintilianus Lib. I.

itaque ſine oratione ſuaderi poteſt, non omnem orationis conſtitutionem rhythmum habere. Neque ab re fuerit ſimilitudinibus quibuſdam menti lumen afferre, nitique ex illis eouſque conſiderationi inſiſtere, donec ex ipſamet re certa perſuaſio contingat. Nota igitur nobis eſt litterarum atque intervallorum compoſitio; quod videlicet nec inter loquendum omni modo litteras componimus, nec intervalla inter canendum: ſed pauci quidam modi ſunt, ſecundum quos quæ dicuntur invicem componimus; plures vero, ſecundum quos nec vox loquentis componi poteſt, nec ſenſus ipſe id

---

de Muſica (*p.* 31.): ῥυθμὸς πόνων ἐστὶ σύστημα ἐκ χρόνων κατά τινα τάξιν συγκειμένων. Marius Victorinus, qui Ariſtoxenum exſcribere ſolet, Lib. I. Artis Grammaticæ (*pag.* 2484. *Ed. Putſchii*): *Rhythmus eſt pedum temporumque junctura velox, diviſa in arſi & theſi, vel tempus, quo ſyllabas metimur.... Rhythmus eſt temporum in ſe ordo quidam.* Perquam ſimiliter Galenus rhythmum pulſus ita definivit; ῥυθμός ἐστι κίνησις ἐν χρόνοις τάξιν ἔχουσα ὡρισμένην (*apud Henr. Steph. V.* ῥυθμός).

(1) Pſellus. ἐ γὰρ πᾶσα χρόνων σωΐδεσις, εὔρυθμος.

(2) Fortaſſe ἔῤῥυθμον: qua de re infra.

εἰσὶν οἱ τρόποι, καθ' οὓς συμπίπτεται τὰ εἰρημένα πρὸς ἄλληλα· πολλοὶ δὲ καθ' οὓς ὅτε ἡ φωνὴ δύναται σωτίθεσθαι φθεγγομένη, ὅτε ἡ ἀίσθησις προσδέχεται, ἀλλ' ἀποδοκιμάζει. διὰ ταύτην δὴ τὴν αἰτίαν τὸ μὲν ἡρμοσμένον (1) εἰς πολὺ ἐλάττους ἰδέας τίθεται, τὸ δὲ ἀνάρμοστον εἰς πολὺ πλείους. ὅτω δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς χρόνους ἔχοντα φαίνεται· πολλαὶ μὲν γὰρ αὐτῶν συμμετρίαι τε καὶ τάξεις ἀλλότριαι φαίνονται τῆς ἀισθήσεως ὄσαι· ὀλίγαι δέ τινες οἰκεῖαί τε καὶ δύναται τυγχάνειν εἰς τὴν τοῦ ῥυθμοῦ φύσιν. τὸ δὲ ῥυθμιζόμενόν ἐστι μὲν κοινόν πως ἀῤῥυθμίας τε καὶ ῥυθμοῦ· ἀμφότερα γὰρ πέφυκεν ἐπιδέχεσθαι τὸ ῥυθμιζόμενον τὰ συστήματα, τό, τ' εὔρυθμον, (2) καὶ τὸ ἄῤῥυθμον. καλῶς δ' εἰπεῖν,

---

(1) τὸ ἡρμοσμένον, *modulatam ſeriem*, τὸ vero ἀνάρμοστον, *quod modulata ſerie haud conſtitutum eſt*, reddit quoque Meibomius, hujuſmodi rerum peritiſſimus, in Ariſtoxeno p. 18. 38. 41. 54. 88. & in Euclide p. 1. 41.

(2) Equidem τὸ εὔρυθμον τῷ ἀῤῥύθμῳ oppoſitum apud Platonem eſt Lib. III. de Repu-

patitur, immo vero repudiat. Hac namque de cauſſa modulata ſeries in multo minores ſpecies tribuitur; & quod modulata ſerie haud conſtitutum eſt, in multo plures. Quæ vero ad tempora ſpectant, haud aliter ſe habere conſtabit: pleraſque enim temporum proportiones & conſtitutiones ſenſui ingratas eſſe compertum eſt, paucas vero quaſdam aptas, & quæ in rhythmi naturam ordinari valeant. Quod autem rhythmo agitur, communiter quodammodo & arrhythmiam & rhythmum reſpicit; utraque enim ſyſtemata in ſe recipere natum eſt quod rhythmo agitur, quod nempe rhythmum habeat, & quod eodem careat. Ac ut ſcite dicam, ejuſmodi putandum eſt quod rhythmo agitur, ut in qualeſcunque temporum magnitudines & qualeſcunque compoſitiones derivari poſſit.

---

blica (*Oper. T. II. pag.* 400.), ubi Serranus *opportunæ & importunæ modulationis conformationem* reddit. Attamen τὸ ἐῤῥυθμον τῷ ἀῤῥύθμῳ opponit Ariſtides Quintilianus p. 33. & 41. Ed. Meibomii, unde *enrhythmum & arrhythmum* apud Martianum Capellam pag. 191. ejuſdem editionis. ἐῤῥυθμον vero ab ἀ-

τοιοῦτον ποιητὸν τὸ ῥυθμιζόμενον, οἷον δυνάσθαι μετατίθεσθαι εἰς χρόνων μεγέθη παντοδαπά, καὶ εἰς ξυνθέσεις παντοδαπάς.

Διαιρεῖται δὲ ὁ χρόνος ὑπὸ τῶν ῥυθμιζομένων τοῖς ἑκάστου αὐτῶν μέρεσιν. ἔστι δὲ τὰ ῥυθμιζόμενα τρία· λέξις, μέλος, κίνησις σωματική. ὥστε διαιρήσει τὸν χρόνον ἡ μὲν λέξις τοῖς αὐτῆς μέρεσιν, οἷον γράμμασι καὶ συλλαβαῖς καὶ ῥήμασι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· τὸ δὲ μέλος τοῖς ἑαυτοῦ φθόγγοις τε καὶ διασήμασι καὶ συσήμασιν· ἡ δὲ κίνησις σημείοις τε καὶ χήμασι καὶ ἔτι τοιούτου ἐστὶ κινήσεως μέρεσι (1). καλείσθω δὲ

ῥύθμῳ bene distinguit Dionysius Halicarnassensis De compositione verborum (*T. V. p. 197. Oper. Ed. Reisk.*); qua de differentia consulere praestat Gesnerum in Quintilianum Lib. IX. Cap. 4. pag. 468. Ed. Gottingæ 1738. Hinc fortasse ἐῤῥύθμου & in Aristoxeno de Rhythmo semper legendum; quemadmodum in ejus Fragmento de differentiis pedum Codex Vaticanus habet. Ceterum totam hanc de rhythmo & arrhythmia doctrinam Aristoxeni Marius Victorinus paucis refert Libr. I. Artis Grammaticæ (*p. 2485. Ed. Putsch.*):

Dividitur autem tempus ab iis quæ rhythmo aguntur, ſuis cujuſque partibus. Sunt vero tria quæ rhythmo aguntur, Dictio, Cantus, Motus corporis. Itaque dividet tempus Dictio quidem ſuis partibus, puta litteris, & ſyllabis, & verbis, atque omnibus quæ hujuſmodi ſunt: at Cantus ſuis id præſtabit ſonis, intervallis, atque ſyſtematibus: Motus vero ſignis, atque figuris, aut ſi qua alia ejuſcemodi eſt motionis pars. Porro vocetur Tempus primum, quod a nullo eorum quæ rhythmo aguntur

---

Ariſtoxenus autem ait, non omni modo inter ſe compoſita tempora rhythmum facere; nam coitus temporum communis eſt rhythmo & arrhythmiæ. Unde ſi apte congruant ſpatia, rhythmum faciunt; ſi contra, arrhythmiam: ut intelligamus & in ipſa concurſione temporum non fortuitam, ſed certam eſſe diſciplinam.

(1) Ariſtoxeni textum ex Pſello ſtabilire juvat: φαίνεται δὲ τρία εἶναι τὰ ῥυθμικά· λέξις, μέλος, κίνησις σωματική. ὁ δὲ ῥυθμὸς ἀ γίνεται ἐξ ενὸς χρόνε, ἀλλὰ προσδεῖται ἡ γενέσεως

ωρῶτος μεὺ τῆ χρόνων ὁ ὑπὸ μηδενὸς τῆ ῥυθμιζομένων δυνατὸς ὢν διαιρεθῆναι (1), δίσημος δὲ ὁ δὶς τότων καταμετρόμενος, τρίσημος δὲ ὁ τρὶς, τετράσημος δὲ ὁ τετράκις· κτ' ταῦτα δὲ κὴ ἐπὶ τῆ λοιπῶν μεγεθῶν τὰ ὀνόματα ἔξει. τιὼ δὲ τῶ ωρώτε δυύαμιν πειρᾶσθαι δεῖ καταμανθάνειν τόν δε τὸν (2) τρόπον. τῆ σφόδρα φαινομένων ἐστὶ τῆ αἰσθήσει τὸ μὴ λαμβάνειν εἰς ἄπειρον ἐπίτασιν τὰς τῆ κινήσεων ταχυτῆ-

---

αὐτοῦ τῶ τε ωροτέρε καὶ τῶ ὑστέρε. διαιρεθήσεται δὲ ὁ χρόνος ὑπὸ μεὺ τῆς λέξεως, τοῖς γε γράμμασι καὶ ταῖς συλλαβαῖς· ὑπὸ δὲ τῶ μέλους, τοῖς φθόγγοις· ὑπὸ δὲ τῆς κινήσεως, τοῖς τε χήμασι καὶ τοῖς σημείοις. Eadem de triplici rhythmorum ſpecie doctrina eſt Bacchii p. 23. Ariſtidis Quintiliani p. 32. & Martiani Capellæ p. 190. Confer Jovitam Rapicium de Numero Oratorio (*pag.* 6.) & Iſaacum Voſſium de Poematum cantu & viribus Rhythmi pag. 62. & ſeq.

(1) Hic veteri manu σῆμα in margine adſcriptum Codex Venetus habet; a Vaticano tamen vox omnino abeſt, quam ſi quis in textum recipere velit, haud ego illi repugnem. Ariſtoxenus namque ipſe infra: σὺ σημεῖον ὁ ποιᾶ διαίρεσιν χρόνε. Ariſtides quoque Quinti-

dividi poteſt; diſemum vero quod in ipſis bifariam dividitur, triſemum quod trifariam, tetraſemum quod quadrifariam; eodemque modo in reliquis magnitudinibus nomina ſe habebunt. Primi autem temporis vim hoc modo nobis perſpectam reddere liceat. Illud maxime ſenſu compertum eſt, motuum celeritates infinitam intenſionem haudquaquam admittere, ſed hærere certo quodam termino contracta tempora, in quibus poſitæ ſunt partes eorum quæ moventur; eorum, inquam, quæ ita mo-

---

lianus pag. 32. ait : πρῶτος μὲν ἔν ἐστι χρόνος ἄτομος ἢ ἐλάχιστος, ὃς ἢ σημεῖον καλεῖται..... σημεῖον δὲ καλεῖται, ὅτι τὸ ἀμερὲς εἶναι. Longinus in Prolegomenis ad Hephæſtionis Enchiridion (*p.* 113. *Ed. Toup.*) : μέτρον καλοῦμεν καὶ τὸν χρόνον, ὃν τινες τῶν ῥυθμικῶν σημεῖον προσαγορεύουσιν. Et Quintilianus Inſtit. Orator. Lib. IX. Cap. 4. *σημεῖον tempus eſt unum*. Unde apud Ariſtidem Quintilianum (*p.* 35.) rhythmus δίσημος, qui duorum temporum eſt, τρίσημος, qui trium, &c. itidemque apud Martianum Capellam (*pag.* 191. *& ſeq.*); quem ego ſequutus, *diſemum*, *triſemum*, *tetraſemum*, *pentaſemum*, *hexaſemum*, *heptaſemum* reddere veritus minime ſum.

(2) τὸν deeſt in Cod. Vaticano.

τας, ἀλλ' ἴσασθαί πω σωαγομένας τὰς χρόνας, ἐν οἷς τίθεται τὰ μέρη τῆ κινουμένων· λέγω δὲ τῆ ὅπω κινουμένων, ὡς ἥτε φωνὴ κινεῖται λέγουσά τε καὶ μελῳδοῦσα, καὶ τὸ σῆμα σημαῖνόν τε καὶ ὀρχούμενον, καὶ τὰς λοιπὰς τῆ τοιούτων κινήσεων κινούμενον. τούτων δὲ ὅπως ἔχειν φαινομένων, δῆλον ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν εἶναί τινας ἐλαχίστας χρόνας, ἐν οἷς ὁ μελῳδῶν θήσει τῆ φθόγγων ἕκαστον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆ ξυλλαβῶν, δῆλον ὅτι καὶ περὶ τῆ σημείων. ἐν ᾧ δὴ χρόνῳ μὴ δὲ δύο χρόνοι διώσονται τεθῆναι κατὰ μηδενὰ τρόπον, μήτε δύο ξυλλαβαί, μήτε δύο σημεῖα, τοῦτον ὡρῶτον ἐρῶμεν χρόνον. ὃν δὲ τρόπον λήψεται τοῦτον ἡ αἴσθησις, φανερὸν ἔσται ἐπὶ τῆ ποδικῶν χημάτων. λέγομεν δέ τινα καὶ ἀστοίθετον χρόνον, ὡρός τινὰ τῆς ῥυθμοποιίας χρῆσιν ἀναφέροντες. ὅτι δ' ἔστιν ὁ τὸ αὐτὸ ῥυθμοποιία τε καὶ ῥυθμός, σαφὲς μὲν ὅπω ῥάδιόν ἐστι ποιῆσαι, πιστέσθω δὲ διὰ τῆς ῥηθησομένης ὁμοιότητος. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ τὰ μέλεα φύσει τεθεωρήκαμεν, ὅτι ἐστὶ τὸ αὐτὸ σύστημά τε καὶ μελοποιία,

ventur, quemadmodum vox inter loquendum canendumve movetur, ac ſignum quod & ſignificando & ſaltationi inſervit, & per ceteras hujuſmodi motiones movetur. Cum hæc itaque ſic ſe habere appareat, liquet neceſſarium eſſe, ut aliqua minima tempora exſtent, in quibus qui canit quemlibet ſonum ponere debeat. Eadem porro ratio & ſyllabarum fuerit & ſignorum. Illud ergo tempus, in quo nec duo tempora ullo modo poni poſſunt, neque duæ ſyllabæ, aut duo ſigna, primum tempus vocabimus. Quanam vero ratione illud ſenſus percipere poterit, in pedum figuris manifeſtum fiet. Dicimus vero eſſe incompoſitum quoddam tempus, dum ad rhythmopœiæ uſum transferimus. At quod aliud quidem ſit rhythmopœia, aliud rhythmus, planum facere nondum ita ſane facile fuerit; ex ea tamen, quam afferemus, ſimilitudine perſuadeatur. Quemadmodum enim in cantus natura perſpeximus, non idem eſſe ſyſtema & melopœiam, neque tonum, genuſve, & melopœiam; ſic reputandum eſt ſe ſe rem habere etiam quoad rhythmos, & rhythmopœjam: ſiquidem melopœiam uſum quendam cantus eſſe deprehendimus; itidemque in rhythmica tractatione, rhythmopœiam uſum quendam eſſe affirmamus.

ὐδὲ τόνος, ὐδὲ γένος, ὅτε μελοποιΐα· ὅτως ὑπολητέον ἔχειν καὶ περὶ τὸς ῥυθμός τε καὶ ῥυθμοποιΐας· ἐπειδή περ τὸ μέλος χρήσίντινα τιὺ μελοποιΐαν εὕρομεν ὅταν (1)· ἐπί τε τῆς ῥυθμικῆς θεαγματείας, τιὺ ῥυθμοποιΐαν ὡσαύτως χρῆσίν τινά φαμεν εἶναι (2). σαφέσερον δὲ τῦτο εἰσόμεθα, θεοελθόντης τῆς θεαγματείας.

Ἀσιώθετον δὲ χρόνον, θεὸς τιὺ τῆς ῥυθμοποιΐας χρῆσιν βλέποντες, ἐρῦμεν· οἷον τόδέ τι χρόνε μέγεθος ὑπὸ μιᾶς ξυλλαβῆς, ἢ ὑπὸ φθόγγε ἑνὸς, ἢ σημείε καταληφθῇ, τῦτον ἐρῦμεν τὸν χρόνον. ἐαὺ δὲ τὸ αὐτὸ τῦτο μέγεθος ὑπὸ πλειόνων φθόγγων ἢ ξυλλαβῶν ἢ σημείων καταληφθῇ, σιώθετος ὁ χρόνος ἔτος ῥηθήσεται. λάβοι δ' ἄν τις παράδειγμα τὸ εἰρημένε ἐκ τῆς περὶ τὸ ἁρμοσμένον θεαγματείας (3). καὶ γὰρ

(1) Confer Ariſtoxeni Harmonica Elementa Lib. I. p. 38.

(2) Rhythmum a Rhythmopœia ita Pſellus diſcernit in opuſculo manuſcripto Marciano ſæpius allato: καί ἐστι ῥυθμὸς μὲν, ὥσπερ εἴρηται, σύσημά τι συγκείμενον ἔκ τε τῆς ποδικῆς

Sed tractatu hoc noſtro procedente, manifeſtius adhuc iſtud cognoſcemus.

Incompoſitum autem tempus, vel ſi rhythmopœiæ rationem habeamus, nuncupare licebit: puta, certa quædam temporis magnitudo una ſyllaba, unove ſono, aut ſigno comprehendatur; hanc ipſam tempus dicemus incompoſitum. Quod ſi hæc eadem magnitudo a pluribus ſonis ſyllabiſve aut ſignis comprehendatur, tempus hoc vocabitur compoſitum. Ejus autem quod diximus exemplum ex tractatione de modulata ſerie ſumere liceat. Ibi enim magnitudo eadem, ſi quidem harmonia fuerit,

---

χρόνων. ὧν ὁ μὲν ἄρσεως, ὁ δὲ βάσεως, ὁ δὲ ὅλου ποδός. ῥυθμοποιία δ' ἂν ᾖ τὸ συγκείμενον ἔκ τε τῶν ποδικῶν χρόνων, καὶ ἐκ τῶν αὐτῆς τῆς ῥυθμοποιίας ἰδίων.

(3) Ipſa Harmonica Elementa citaſſe Ariſtoxenus videtur, quorum Lib. I. p. 38. ait:

ἐκεῖ τὸ αὐτὸ μέγεθος, (1) ἡ μὲν ἁρμονία, στιὼθετον· τὸ δὲ χρῶμα, ἀστιώθετον. ἢ πάλιν τὸ μὲν διάτονον (2), ἀστιώθετον· τὸ δὲ χρῶμα (3) στιώθετον (4). ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ αὐτὸ γένος τὸ αὐτὸ μέγεθος ἀστιώθετόν τε ἢ στιώθετον ποιεῖ· ὁ μέντοι ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τῆς συστήματος. διαφέρει γὰρ τὸ παράδειγμα τῆς προβλήματος τῷ, τὸν μὲν χρόνον ὑπὸ τῆς ῥυθμοποιΐας ἀστιώθετόν τε καὶ στιώθετον γίνεσθαι· τὸ δὲ διάστημα ὑπ' αὐτῶν τῶν γενῶν, ἢ τῆς τῆς συστήματος τάξεως. περὶ μὲν οὖν ἀστιωθέτε καὶ στιωθέτε χρόνε καθόλε τόπον τὸν τρόπον διωρίσθω. μεριθεύτου δὲ τῆς προβλήματος ὧδι, ἁπλῶς μὲν ἀστιώθετος λεγέσθω, ὁ ὑπὸ μηδενὸς τῶν ῥυθμιζομένων διηρημένος· ὡσαύτως δὲ

ἡ μὲν ἓν περὶ τὸ ἡρμοσμένον πραγματεία, ὅλε ἐν ἡρμοσμένων μερῶν προσθεῖσα, πάντων λήψεται τέλος. Quoad vero hunc locum conferenda quæ docet p. 29. & 60.

(1) Codex Marcianus habet veteri manu additum in margine ἤτοι τὸ ἡμιτόνιον.

(2) Marcianus Codex addit in margine, ἢ μὲν ἁρμονία.

compoſitum quid eſt; ſin autem chroma, eſt aliquid incompoſitum: ac vice verſa, diatonum quidem, incompoſitum, chroma vero compoſitum. Quandoque vero & idem genus eandem magnitudinem incompoſitam atque compoſitam efficit; non tamen in eodem ſyſtematis loco. Exemplum enim a re propoſita differt in eo, quod tempus quidem a rhythmopœia incompoſitum juxta atque compoſitum ſit; intervallum vero ab iiſdem generibus, aut conſtitutione ſyſtematis. De incompoſito igitur atque compoſito tempore generatim hoc modo definitum ſit. At re propoſita ad hunc modum diſtributa, ſimpliciter incompoſitum tempus illud quidem dicatur, quod a nullo eorum quæ rhythmo aguntur, dividitur; itidemque compoſitum, quod ab omnibus quæ rhythmo aguntur, dividitur; aliquatenus autem compoſitum & aliquatenus incom-

---

(3) Codex Marcianus in margine addit, ἢ τὸ διάτονον.

(4) Totus locus in Codice Vaticano ita ſe habet: καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ αὐτὸ μέγεθος ἡ μὲν ἁρμονία ἀσωμάτωτον, τὸ δὲ χρῶμα σωμάτωτον· ἢ πάλιν τὸ μὲν διάτονον ἀσωμάτωτον, τὸ δὲ χρῶμα σωμάτωτον.

καὶ σώθετος, ὁ ὑπὸ πάντων τῶν ῥυθμιζομένων διηρημένος· πῆ δὲ σώθετος καὶ πῆ ἀσώθετος, ὁ ὑπὸ μέντινος διηρημένος, ὑπὸ δέτινος ἀδιαίρετος ὤν. ὁ μὲν οὖν ἁπλῶς ἀσώθετος τοιοῦτος ἂν τις εἴη, οἷον ὁ μήθ' ὑπὸ ξυλλαβῶν πλειόνων, μήθ' ὑπὸ φθόγγων, μήθ' ὑπὸ σημείων κατέχεται· ὁ δ' ἁπλῶς σώθετος, ὁ ὑπὸ πάντων καὶ πλειόνων ἢ ἑνὸς κατεχόμενος· ὁ δὲ μικτὸς ᾧ συμβέβηκεν ὑπὸ φθόγγου μὲν ἑνὸς, ὑπὸ ξυλλαβῶν δὲ πλειόνων κατελήφθη (1), ἢ αὖπαλιν ὑπὸ ξυλλαβῆς μὲν μιᾶς, ὑπὸ φθόγγων δὲ πλειόνων.

Ὡς δὲ σημαινόμεθα τὸν ῥυθμὸν καὶ γνώριμον ποιοῦμεν τῇ αἰσθήσει, πῶς ἐστιν, ἕως, ἢ πλείας ἑνός. τῶν δὲ ποδῶν οἱ μὲν ἐκ δύο χρόνων σύγκεινται, τρίτε ἄνω καὶ τὸ κάτω· οἱ δὲ ἐκ τριῶν, δύο μὲν τῶν ἄνω, ἑνὸς δὲ τὸ κάτω· οἱ δὲ ἐξ ἑνὸς μὲν τὸ ἄνω, δύο δὲ τῶν κάτω. ὅτι μὲν οὖν ἐξ ἑνὸς χρόνου πῶς ἂν ἄνω εἴη, φανερὸν, ἐπειδήπερ ἐν σημείου

(1) f. καταληφθῶσα, nisi paullo ante legen-

positum, quod ab uno dividitur, ab alio non item. Itaque simpliciter incompositum illud sit, quod nequaquam pluribus syllabis sonisve aut signis continetur; simpliciter vero compositum, quod ab omnibus aut uno pluribus continetur; mixtum autem, cui accidit ut ab uno sono & pluribus syllabis comprehendatur, aut contra ab una syllaba pluribusque sonis.

Illud autem quo rhythmum signamus notumque sensui facimus, pes est, sive unus, sive uno plures. Ex pedibus alii duplici tempore constant, superiore & inferiore; alii ex tribus, duobus superioribus & uno inferiore; alii ex uno superiore duobusque inferioribus. Quod autem unius temporis pes esse nequeat, ex eo manifestum est, quod unicum signum temporis divisionem non efficit; absque enim temporis divisio-

---

dum sit συμβέβηκεν ὅτι ὑπὸ φθόγγε.

ὁ ποιεῖ διαίρεσιν χρόνε· ἀλλ᾽ ἡ διαιρέσεως χρόνε πᾶς οὐ δοκεῖ γίνεσθαι· τὸ δὲ λαμβάνειν τὸν πόδα πλείω τῶν δύο σημείων, τὰ μεγέθη τῶν ποδῶν αἰτιατέον. οἱ γὰρ ἐλάττας τῶν ποδῶν ἀπερίληπτον τῇ αἰσθήσει τὸ μέγεθος ἔχοντες, ἀσυλλόπτοίεισι κὴ διὰ τῶν δύο σημείων· οἱ δὲ μεγάλοι τοιαυτίον πεπόνθασι· δυσπερίληπτον γὰρ τῇ αἰσθήσει τὸ μέγεθος ἔχοντες, πλειόνων δὲ ὄντες σημείων, ὅπως εἰς πλείω μέρη διαιρεθέντος τὸ ὅλε ποδὸς, μέγεθος ἀσυλλοπτότερον γίνεται. διὰ τί δὲ ὁ γίνεται πλείω σημεῖα τῶν τεττάρων, οἷς ὁ πᾶς χρῆται κατὰ τιὺ αὐτὸ δυνάμιν, ὕστερον δεκχθήσεται.

Δεῖ δὲ μὴ διαμαρτεῖν ἐν τοῖς νῦν εἰρημένοις, ὑπολαμβάνοντας μὴ μείζεσθαι πόδα εἰς πλείω τῶν τεττάρων ἀριθμῶν. μείζονται γὰρ ἔνιοι τῶν ποδῶν εἰς διπλάσιον τὸ εἰρημένε πλήθος ἀριθμῶν, καὶ εἰς πολυπλάσιον (1)· ἀλλ᾽ ὁ καθ᾽ αὑτὸν ὁ πᾶς εἰς τὸ πλέον τὸ

(1) Cod. Vat. ποϖλαπλάσιον.

ne pes fieri non poſſe videtur. Quod autem pes plura quam duo ſigna admittat, magnitudines pedum in cauſſa ſunt. Namque minores ex pedibus, cum magnitudinem ſenſu facile comprehenſibilem habeant, conſpicui ſunt per duo quoque ſigna. In magnis contra accidit: cum enim magnitudinem habeant, quæ haud facile ſenſu percipi poteſt, cumque plura ſigna accipiant; quatenus in plures partes pes totus dividitur, eatenus magnitudo comprehenſione facilior fit. Quanam vero de cauſſa non plura, quam quatuor, ſigna ſint, quibus pes uti valet, poſtea manifeſtum fiet.

Oportet autem non errare nos in iis quæ modo dicta ſunt, ratos pedem nequaquam dividi in plures, quam quatuor, numeros. Quidam enim pedes dividuntur in numerum dicta quantitate duplo majorem, immo etiam in multo majorem; at non per ſe pes in majorem dicta quantitate dividitur, ſed rhythmopœia hujuſmodi divi-

εἰρημένα πλήθος μερίζεται, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ῥυθμοποιΐας διαιρεῖται τὰς τοιαύτας διαιρέσεις. νοητέον δὲ χωρὶς τά τε τιὰ τῶ ποδὸς διώαμιν φυλάσσοντα σημεῖα, καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ῥυθμοποιΐας (1) γινομένας διαιρέσεις. καὶ προσθετέον δὲ τοῖς εἰρημένοις, ὅτι τὰ μὲν ἑκάστα ποδὸς σημεῖα διαμένει ἴσα ὄντα καὶ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ μεγέθει· αἱ δ' ὑπὸ τῆς ῥυθμοποιΐας γινόμεναι διαιρέσεις πολλὴν λαμβάνουσι ποικιλίαν. ἔσαι δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἑπεῖτα φανερόν.

Ὧ εἶσαι δὲ τῶν ποδῶν ἕκαστον ἤτοι λόγῳ τινὶ, ἢ ἀλογίᾳ τοιαύτῃ, ἥτις δύο λόγων γνωρίμων τῇ αἰσθήσει ἀνὰ μέσον ἔσαι. γένοιτο δὲ αὖ τὸ εἰρημένον ὧδε καταφανές. εἰ ληφθείησαν δύο πόδες, ὁ μὲν ἴσον τὸ ἄνω τῷ κάτω ἔχων, καὶ δίσημον ἑκάτερον· ὁ δὲ τὸ μὲν κάτω δίσημον, τὸ δ' ἄνω ἥμισυ· τρίτον δέ τις ληφθείη πρὸς παρὰ τούτους, τιὰ μὲν βάσιν ἴσιὰ αὐτοῖς ἀμφοτέροις ἔχων, τιὰ (2) διαίρεσιν μέσον μέγεθος ἔχουσαν

(1) Hactenus Codex Marcianus : cetera ſequuntur ex uno Vaticano.

ſionibus partitur. Conſiderare vero oportet ſeorſim & ſigna, quæ pedis vim ſervant & diviſiones quæ a rhythmopœia fiunt. Ac illud quoque iis quæ dicta ſunt eſt adjungendum, quod cujuſque pedis ſigna æqualitatem quidem ſervant & numero & magnitudine: quæ vero a rhythmopœia fiunt diviſiones, diverſitatem multam admittunt. Id autem ex iis quæ ſequentur compertum fiet.

Definitus vero eſt pes unuſquiſque ſive ratione quadam, ſive irrationalitate ejuſmodi, quæ inter duas rationes ſenſu notas media erit. Quod autem diximus hac ratione perſpicuum facere liceat. Si ſumantur duo pedes; alter, cujus ſuperior pars inferiori ſit æqualis, utraque diſema; alter, qui inferiorem diſemam, ſuperiorem vero dimidiam habeat: præter hoſce vero duos tertius quoque pes aſſumatur, qui baſim utrique illi æqualem habeat, diviſionem vero quæ magnitudinem mediam elationum

(2) f. τῷ δὲ

τῶν ἄρσεων· ὁ γὰρ τοιοῦτος ποὺς ἄλογον μὲν ἔχει τὸ ἄνω ῥοῦς τὸν κάτω. ἔσαι δ' ἡ ἀλογία μεταξὺ δύο λόγων γνωρίμων τῇ αἰσθήσει, τοῦ τε ἴσου καὶ τοῦ διπλασίου· καλεῖται δ' οὗτος χώρειος ἄλογος. δεῖ δὲ μὴ δ' ἐνταῦθα διαμαρτεῖν, ἀγνοηθέντος τοῦ τε ῥητοῦ, καὶ τοῦ ἀλόγου τίνα τρόπον ἐν τοῖς περὶ τοὺς ῥυθμοὺς λαμβάνεται. ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς διαστηματικοῖς στοιχείοις (1) τὸ μὲν κατ' μέρος ῥητὸν ἐλήφθη, ὃ ῥοῦτον μέν ἐστι μελῳδούμενον, ἔπειτα γνώριμον κατ' μέγεθος, ἤτοι ὡς τάτε σύμφωνα καὶ ὁ τόνος, ἢ ὡς τὰ τούτοις σύμμετρα· τὸ δὲ κατ' τοῦτον ἀριθμῷ μόνος λόγῳ ῥητὸν, (2) ᾧ συνέβαινεν ἀμελῳδήτῳ εἶναι· οὕτω καὶ ἐν τοῖς ῥυθμοῖς ὑπολειπτέον ἔχειν τό τε ῥητὸν καὶ τὸ ἄλογον. τὸ μὲν οὖν κατὰ τιὰ τοῦ ῥυθμοῦ φύσιν, λαμβάνεται ῥητόν· τὰ (3) δὲ κατὰ τοὺς τῶν ἀριθμῶν μόνον λόγους. τὸ μὲν οὖν ἐν

(1) Novum Ariſtoxenici operis titulum ſe hic offere conjicio, ex eo quod Ariſtoxeno familiare fuiſſe videtur, ejuſcemodi inſcriptiones ſuis libris apponere; nempe ἁρμονικῶν στοι-

contineat; in hujuſmodi profecto pede ſuperior pars quoad inferiorem rationem non habebit. Erit autem irrationabilitas inter duas rationes ſenſu notas, æqualem ſcilicet ac duplo majorem; pes vero ejuſcemodi choreus irrationalis appellatur. At cavendum eſt ne hic errori locus fiat, ex eo quod ignoretur quonam pacto in iis quæ ad rhythmos ſpectant, rationale & irrationale ſumitur. Quemamodum igitur in Elementis eorum quæ intervallis diſtinguuntur, ſingulatim rationale illud ſumptum eſt, quod primum quidem eſt modulationi ſubjectum, deinde magnitudine notum, veluti aut conſonantia & tonus, aut his dimenſione congruentia; illud vero ſolis numerorum rationibus rationale, cui accidit modulationi haudquaquam eſſe ſubjecto: haud aliter & in rhythmis exiſtimandum eſt ſe ſe habere rationale & irrationale. Illud enim quod ad rhythmi naturam ſit, pro rationali ſumitur; hoc vero, quod ſecundum rationes ſit numerorum dumtaxat.

χείων, ῥυθμικῶν στοιχείων.

(2) Reſtituendum conjicio: τὸ δὲ κατὰ τὸν ἀριθμὸν μόνον λόγος ῥητόν.

(3) τὸ

ῥυθμῷ λαμβανόμενον ῥητὸν χρόνῳ μέγεθος, πρῶτον μὲν δεῖ τῶν πιπτόντων εἰς τὴν ῥυθμοποιΐαν εἶναι, ἔπειτα τῶν ποδός, ἐν ᾧ τέτακται, μέρος εἶναι ῥητόν. τὸ δὲ κατὰ τὰς τῶν ἀριθμῶν λόγους λαμβανόμενον ῥητὸν, τοιοῦτόν τι δεῖ νοεῖν, οἷον ἐν τοῖς διασηματικοῖς τὸ δωδεκατημόριον τοῦ τόνου, καὶ ἔτι τοιοῦτον ἄλλο ἐν ταῖς τῶν διασημάτων παραλλαγαῖς λαμβάνεται. φανερὸν δὲ διὰ τῶν ἐρημεύων, ὅτι ἡ μέση ληφθεῖσα τῶν ἐρημεύων (1) οὐκ ἔσαι σύμμετρος τῇ βάσει. οὐδεὶ γὰρ αὐτῶν μέτρον ἐστὶ κοινὸν εὔρυθμον.

ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΤΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Τῶν δὲ ποδικῶν διαφορῶν ἐκκείσθωσαν αἱ ἑπτά. πρώτη μὲν καθ' ἓν μεγέθει διαφέρουσιν ἀλλήλων· δευτέρα δὲ καθ' ἓν γένει· τρίτη δὲ καθ' ἓν οἱ μὲν ῥητοί, οἱ δ' ἄλογοι τῶν ποδῶν εἰσι· τετάρτη δὲ καθ' ἓν οἱ μὲν ἀτιμώθετοι, οἱ δὲ τιμώθετοι· πέμπτη δὲ καθ'

(1) Pro ἐρημεύων, ἄρσεων legendum puto.

Quæ igitur in rhythmo ſumitur, rationalis magnitudo temporis, primo quidem ex iis eſſe debet, quæ ſub rhythmopœiam cadunt; deinde rationalis pedis, in quo conſtituitur, pars. Quod vero ſecundum numerorum rationes ſumitur, rationale, ejuſcemodi quoddam eſſe cenſendum eſt, cujuſmodi in iis quæ intervallis diſtinguuntur eſt duodecima toni pars, ac ſi quid aliud tale quoddam in commutationibus intervallorum ſumitur. Ex iis igitur quæ dicta ſunt patet, quod media elationum ſumpta non erit ejuſdem menſuræ cum baſi; nulla enim earum menſura communiter rhythmo accommodata eſt.

DIFFERENTIÆ PEDUM.

Differentiæ autem pedum ſeptem omnino conſtituantur. Prima eſt, qua magnitudine inter ſe differunt: ſecunda, qua genere: tertia, qua pedum alii rationales ſunt, alii irrationales: quarta, qua alii ſunt incompoſiti, alii compoſiti: quinta, qua mutua inter ſe diviſione diſtinguuntur: ſexta, qua figura invicem differunt:

λῷ διαιρέσει διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἕκτη δὲ καθ' ὃλῷ σχήματι διαφέρουσιν ἀλλήλων· ἑβδόμη δὲ καθ' ὃλῷ ἀντιθέσει (1).

Μεγέθει μὲν οὖν διαφέρει πᾶς ποδὸς, ὅταν τὰ μεγέθη τῶν ποδῶν, ἃ καταχρῶσιν οἱ πόδες, ἄνισα ᾖ. γένει δὲ ὅταν οἱ λόγοι διαφέρωσιν ἀλλήλων οἱ τῶν ποδῶν· οἷον ὅταν ὁ μὲν τὸν τῆς ἴσου λόγον ἔχῃ, ὁ δὲ τὸν τοῦ διπλασίου, ὁ δ' ἄλλον τινὰ τῶν ῥυθμῶν χρόνων. οἱ δ' ἄλλοι τῶν ῥητῶν διαφέρουσι τῷ τὸν ἄνω χρόνον πρὸς τὸν κάτω μὴ εἶναι ῥητόν. οἱ δ' ἀσυνθέτοι τῶν συνθέτων διαφέρουσι τῷ μὴ διαιρεῖσθαι εἰς πόδας, τῶν συνθέτων διαιρουμένων. διαιρέσει δὲ διαφέρουσιν ἀλλήλων, ὅταν τὸ αὐτὸ μέγεθος εἰς ἄνισα μέρη διαιρεθῇ, ἤτοι κατ' ἀμφότερα, κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ μεγέθη, ἢ κατὰ θάτερα. σχήματι δὲ διαφέρουσιν ἀλλήλων, ὅταν τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ αὐτοῦ μεγέθους μὴ ὡσαύ-

(1) Eædem pedum differentiæ ſunt apud Ariſtidem Quintilianum p. 35. & Martianum Capellam pag. 192. itidemque apud Pſellum,

ſeptima vero, qua oppoſitione diſcrimi-
nantur.

Magnitudine itaque pes a pede differt, quando pedum magnitudines, quæ a pedibus continentur, inæquales ſunt. Genere differunt, quando pedum rationes invicem differunt; puta quando alius æqualitatis rationem continet, alius rationem duplo majoris, alius vero aliud tempus quoddam ex iis quæ rhythmo congruunt. Irrationales vero pedes a rationabilibus in eo differunt, quod tempus ſuperius, ratione habita ad inferius, rationale minime ſit. Incompoſiti pedes a compoſitis differunt, eo quod non dividantur in pedes, compoſitis ſub diviſionem cadentibus. Diviſione vero ad invicem differunt, quando eadem magnitudo in partes inæquales dividatur; ſive quoad utrumque, numerum ſcilicet & magnitudines, ſive quoad alterutrum. Figura inter ſe differunt, quando iiſdem partibus ejuſdem magnitudinis non eadem ratio in-

---

qui in opuſculo manuſcripto Marciano Ariſtoxenum ὠπολιξὲ exſcribit.

ἴως ἢ (1). ἀντιθέσει δὲ διαφέρουσιν ἀλλήλων οἱ τὸν ἄνω χρόνον πρὸς τὸν κάτω ἀντικείμενον ἔχοντες· ἔσαι δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη ἐν τοῖς ἴσοις μέν, ἄνισον δὲ ἔχουσι τῷ ἄνω χρόνῳ τὸν κάτω.

Τῶν δὲ ποδῶν καὶ στιχικὴ ῥυθμοποιΐαν δεχομένων τρία γένη ἐστί· τό, τε δακτυλικὸν καὶ τὸ ἰαμβικὸν καὶ τὸ παιωνικόν. δακτυλικὸν μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐν ἴσῳ λόγῳ, ἰαμβικὸν δὲ τὸ ἐν τῷ διπλασίῳ, παιωνικὸν δὲ τὸ ἐν τῷ ἡμιολίῳ (2). τῶν δὲ ποδῶν ἐλάχιστοι μέν

---

(1) πεπαγμέν᾽α Pfellus addit.

(2) Ariſtoxeni doctrinam de tribus pedum rhythmicorum generibus, ex Ariſtide Quintiliano p. 36. & Martiano Capella p. 192. nec non ex Mario Victorino Libr. I. pag. 2484. enucleare ac ſupplere licet. Iis Pſellum adjungo, cujus in allato opuſculo de rhythmis hæc verba ſunt: τῶν δὲ ποδικῶν λόγων ἀνυέσαι εἰσὶν οἱ βέλτιστοι· ὅ, τε τῶν ἴσων, καὶ ὁ τῶν διπλασίων, καὶ ὁ τῶν ἡμιολίων. γίνεται δέποτε τῶν καὶ ἐν τριπλασίῳ λόγῳ, γίνεται καὶ ἐν ἐπιτρίτῳ. πᾶς δὲ ὁ διαιρούμενος εἰς πλείω ἀριθμὸν, ἢ εἰς ἐλάττω διαιρεῖται. ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν ῥυθμῶν φύσει ὁ ποδικὸς λόγος, ὥσπερ ἐν τῇ τῶν ἁρμοσμένων τῶν συμφωνῶν. τῶν δὲ τριῶν γενῶν οἱ φρῶσι πόδες

fit. Oppoſitione autem inter ſe diſcriminantur, qui ſuperius tempus inferiori oppoſitum habent: erit vero differentia hæc in æqualibus quidem, at in quibus tempus inferius ſuperiori non reſpondeat.

At pedum quæ etiam rhythmopœiam continuam admittant, tria genera ſunt: dactylicum, jambicum, ac pæonicum. Dactylicum quod in æquali ratione eſt, jambicum in duplo majori, pæonicum in ſeſquialtera. Pedum vero minimi quinque ſunt triſema magnitudine; notabilis enim

---

ἐν τοῖς ἑξῆς ἀριθμοῖς πεθήσονται· ὁ μὲν ἴαμβος ἐν τοῖς τρισὶ πρώτοις, ὁ δὲ δακτυλικὸς ἐν τοῖς πέντε, ὁ δὲ παιωνικὸς ἐν τοῖς πεύτε. αὔξεσθαι δὲ φαίνεται τὸ μὲν ἰαμβικὸν γένος μέχρι τοῦ ὀκτωκαιδεκασήμου (lege ἑκκαιδεκασήμου) μεγέθους. ὥστε γίνεσθαι τὸν μέγιστον πόδα ἑξαπλάσιον τοῦ ἐλαχίστου· τὸ δὲ δακτυλικὸν μέχρι τοῦ ὀκτωκαιδεκασήμου. τὸ δὲ παιωνικὸν μέχρι τοῦ πεύτε ἢ εἴκοσι. αὔξεται δὲ ἐπὶ πλειόνων πό, τε ἰαμβικὸν γένος καὶ τὸ παιωνικὸν τοῦ δακτυλικοῦ, ὅτι πλείοσι σημείοις ἑκάτερον αὐτῶν χρῆται. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ ποδῶν δύο μόνοις περύκασι σημείοις χρῆσθαι, ἄρσει καὶ βάσει· οἱ δὲ τρισὶν, ἄρσει καὶ διπλῇ βάσει· οἱ δὲ πέντε, δύο ἄρσεσι καὶ δύο βάσεσιν.

εἰσι πεντε τετσήμω μεγέθει· τὸ γὰρ διάστημων μέγεθος παντελῶς οὐ ἔχοι πυκνὴν τὴν ποδικὴν σημασίαν.

Γίνονται δὲ ἰαμβικοὶ τῷ γενει ὄντοι ὁ τετσήμω μεγέθει· ὁ γὰρ τοῖς τισὶν (1) ὁ τὸ διπλασὶς μόνος ἔσαι λόγος. δεύτεροι δ' εἰσὶν οἱ ὁ τῷ τετρασήμω μεγέθει. εἰσὶ δ' ὄντοι δακτυλικοὶ τῷ γενει. ὁ γὰρ τοῖς τέτρασι δύο λαμβάνονται λόγοι, ὅ, τε τὸ ἴσω, καὶ ὁ τὸ τριπλασίς· ὧν ὁ μεὺ τὸ τριπλασίς οὐκ ἐρρυθμός ἐσιν, ὁ δὲ τὸ ἴσω εἰς τὸ δακτυλικὸν πίπτει γενος. τρίτοι δέ εἰσι κατὰ τὸ μέγεθος, οἷον ὁ πεντασήμω μεγέθει· ὁ γὰρ τοῖς πεντε δύο λαμβάνονται λόγοι, ὅ, τε τοῦ τετραπλασίς καὶ ὁ τὸ ἡμιολίς· ὧν ὁ μεὺ τὸ τετραπλασίς οὐκ ἐρρυθμός ἐσιν, ὁ δὲ τὸ ἡμιολίς τὸ παιωνικὸν ποιῆσει γένος. τέταρτοι δέ εἰσιν οἱ ἑξασήμω μεγέθει· ἔσι δὲ τὸ μέγεθος τοῦτο δύο γενῶν κοινόν, τό τε ἰαμβικὸν καὶ τὸ δακτυλικόν· ὁ γὰρ τοῖς ἐκ τριῶν λαμβανομένοις

(1) Lege τρισίν.

magnitudo plenam pedis ſignificationem omnino habere poteſt.

Fiunt vero jambici genere hi in triſema magnitudine; in tribus enim magnitudinibus duplo majoris tantum ratio erit. Alterum genus eorum eſt, quorum magnitudo tetraſema eſt. Sunt vero hi dactylici genere: in quatuor enim magnitudinibus duæ rationes aſſumuntur, æqualis nempe & triplo majoris; quarum hæc rhythmum non habet, illa vero in dactylicum genus recidit. Tertium locum quoad magnitudinem ii tenent, qui nimirum pentaſema magnitudine ſunt: in quinque enim magnitudinibus duæ rationes ſumuntur, nimirum quadruplo majoris & ſeſquialterius; ex quibus ea rhythmo caret, hæc vero pæonicum genus efficiet. Quartum locum obtinent qui hexaſema magnitudine ſunt: eſt vero magnitudo hæc duobus generibus communis, jambico ſcilicet ac dactylico. In iis enim magnitudinibus quæ ex tribus rationibus ſumuntur, æqualis nempe, duplo majoris, & quintuplo majoris, poſtrema

λόγων, τό τε ἴσον καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ πενταπλάσιον, ὁ μὲν τελευταῖος ῥηθεὶς οὐκ ἔρρυθμός ἐστι. τῶν δὲ λεγομένων ὁ μὲν τὸ ἴσον λόγος εἰς τὸ δακτυλικὸν γένος ἐμπεσεῖται· ὁ δὲ τὸ διπλάσιον εἰς τὸ ἰαμβικόν. τὸ δὲ ἐπτάσημον μέγεθος οὐκ ἔχει δικαίρεσιν ποδικήν· τελῶν δὲ λαμβανομένων λόγων οὐ τοῖς ἑπτὰ ὅδ' εἷς ἐστιν ἔρρυθμος· ὧν εἷς μέν ἐστιν ὁ τὸ ἐπὶ τρίτον (1), δεύτερος δὲ ὁ τῶν πέντε πρὸς τὰ δύο, τρίτος δὲ ὁ τὸ ἑξαπλάσιον. ὥστε πέμπτοι ἂν εἴησαν οἱ οὐ δικαστήμων μεγέθη. ἔσονται δ' ὅτοι δακτυλικοὶ τῷ γένει· ἐπειδήπερ . . . . .

---

(1) f. ἐπιτρίτου.

hæc rhythmum non habet. Ex rationibus autem quas diximus, ea cui æqualitas ineſt, in dactylicum genus cadet: cui vero duplo majus, in jambicum. Heptaſema autem magnitudo pedis diviſionem non admittit; ſiquidem ex tribus rationibus, quæ in heptaſema ſumuntur, nulla rhythmum habet: quarum una eſt ſupertertia, altera eſt quinque ad duo, tertia eſt ſexcuplo majoris. Itaque quintum locum obtineant, qui in octaſema magnitudine reperiuntur. Erunt vero hi dactylici genere; quoniam.....

586621
LGr
A714a1M
Aristides, Aelius. Adversus Leptinem
Oratio adversus Leptinem... ed.J.Morelli.

University of Toronto Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED